

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 3 · 3. oktober
Sesjonen 2019–2020

Møte torsdag den 3. oktober 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 164. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Nordland, Kim André Haugan Schei, tar nå sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Venstres stortingsgruppe om permisjon for representanten Abid Q. Raja og fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Åsmund Aukrust i dagene 3. og 4. oktober – begge for å delta i møter i OSSEs parlamentariske forsamling i Marrakech.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Solveig Schytz og Mani Hussaini
3. og 4. oktober

Presidenten: Solveig Schytz og Mani Hussaini er til stede og vil ta sete.

Presidenten vil opplyse om at det etter kontrolltel-ling i forbindelse med Stortingets konstituering ved valg av femte visepresident ble avgitt 160 stemmer, mot tidligere annonsert 159 stemmer. Det var 129 stemmer for representanten Abid Q. Raja.

Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:01:23]: På vegner av stortingsrepresentantane Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og meg sjølv har eg gleda av å leggja fram eit representantforslag om full erstatning for dei som er ramma av forbodet mot pelsdyrhald.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette to representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:01:55]: For det første vil jeg på vegne av Rødt foreslå en rettferdig boligpolitikk gjennom ikke-kommersielle boliger.

For det andre vil jeg fremme et representantforslag om å sikre ren energi til industrien gjennom å stoppe NorthConnect-kabelen.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:02:26]: Eg skal på vegner av stortingsrepresentantane Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen, Kari Anne Bøkestad Andreassen og meg sjølv fremja eit forslag om å gi helseføretaka ei lovfesta plikt til å tilby følgjetenester for fødande med meir enn 60 minuttars reiseveg til fødestaden.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16, og at det blir votering ved møteslutt i morgen, fredag.

Sak nr. 1 [10:03:12]

Hans Majestet Kongens tale til det 164. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil 6 replikker til hvert innlegg, deretter 41 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debatt dag og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 13 innlegg, Høyre 10 innlegg, Fremskrittspartiet 6 innlegg, Senterpartiet 5 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Venstre 2 innlegg og Kristelig Folkeparti 2 innlegg.

Det åpnes for inntil fire replikker på hvert innlegg etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet og etter ett av innleggene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Syv statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil 6 replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Fredagens møte settes kl. 9 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter med etterfølgende replikkrunde på inntil 12 replikker, og deretter eventuelt resterende 3-minuttere fra dagens møte samt de som melder seg under fredagens debatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:04:44]: I høst er vi mange som har fulgt serien om Einar Gerhardsens liv på NRK. Det er en sterk fortelling om Norges reise gjennom store endringer i dramatiske år etter frigjøringen. Politiken hadde en klar retning: Å gi folk i både by og land

jobber å gå til, helse- og utdanningstilbud, sosial boligbygging og ny industri. Det var handlekraft i møte med store utfordringer.

Det skjedde ikke av seg selv. Det var dramatikk og politisk strid, men ideen om et samfunn med muligheter til alle sto sterkt. Det moderne norske velferdssamfunnet løftet flertallet og ga dem trygghet. Flertallet tok ansvar.

Vi lever ikke etter en krig og en frigjøring, men opplever vi slik handlekraft i møte med de store endringene vi er på vei mot, i vår tid? Vi skal gjennomføre store kutt i klimagassutslipp, møte omfattende teknologiske endringer, gi de unge framtidshåp, ta hele landet i bruk, skape nye jobber og gi våre flere eldre trygghet. Lever vi opp til målet om at alle skal med?

Vi kan bedre enn i dag. I stedet for likere muligheter til alle, øker forskjellene i Norge. Tre av ti norske husstander har dårligere råd enn i 2013. 10 pst. nordmenn har 60 pst. av formuen i landet vårt.

I stedet for å bygge sterkere fellesskap der vi tar ansvar sammen, øker polariseringen mellom grupper av oss, ofte heiet fram av politikere, også medlemmer av regjeringen. I stedet for å bygge Norge videre med likeverd og trygghet mellom by og land, opplever folk utenfor de store byene press på at tjenester flyttes fra nært til fjernere – aller sist ved forslag om en kraftfull sentralisering av domstolene.

I stedet for å stille opp for dem som strever, opplever sårbare grupper at det kuttet i ytelser, som når folk mister arbeidsavklaringspengene og ender på sosialhjelp. Senest i dag får vi et varsel om nye kutt – eller bare for noen uker siden: det uakseptable forslaget om å kutte en rettferdig skjerming av uføre på vei mot pensjonsalder.

I stedet for å samle landet – alle oss, kvinner og menn, familier, arbeidstakere, bedrifter og forskningsmiljøer – til en historisk klimadugnad for å kutte utslippene på en rettferdig måte, er vi vitne til en regjering der hvert grønne skritt skal kompenseres med et grått.

Norge kan bedre. Vi kan bedre sammen.

Valget i høst og forhandlingene i kommuner og fylker de siste ukene forteller om et politisk værskifte. Valget var et tydelig nei til mer høyrepolitikk. De fire regjeringspartiene fikk 36 pst. av stemmene. I 2013 fikk bare Høyre og Fremskrittspartiet til sammen over 43 pst.

For Arbeiderpartiet var valgresultatet en skuffelse. Vi samler oss for å vinne tilbake tillit fra velgerne. Det skal vi gjøre hver dag fram til valget i 2021. Likevel vil vi ha ledende ansvar i mange kommuner og fylker. Opp mot 60 pst. av befolkningen kan komme til å bo i en kommune styrt av en ordfører eller byrådsleder fra Arbeiderpartiet. Vi skal være en tydelig lokal og regional motmakt mot urettferdig og usosial politikk fra denne regjeringen.

Men så skal vi se lenger. Vi skal arbeide for et nytt flertall i 2021. Hva er de store utfordringene som vi må samle krefter for å løse sammen?

For det første: Å sikre arbeid til alle er og vil alltid være grunnsteinen i Arbeiderpartiets politikk – trygghet for jobb og trygghet på jobb. Regjeringen sier en del om det i trontalen, men den har ikke levert det nødvendige gjennom sine seks år ved makten. Vi vil bidra til et seriøst arbeidsliv i kommunene og i fylkene der vi styrer, og her på Stortinget vil vi fremme forslag. Flere skal ha likele muligheter, og færre skal falle fra.

Mange hundre tusen nordmenn står utenfor arbeidslivet. Mange skvises ut – seniorer, ungdom uten fagbrev, personer med nedsatt funksjonsevne. Vi må ha et inkluderende arbeidsliv, og nøkkelen til det er kompetanse. Derfor vil vi styrke ansattes rettigheter til kompetanse og sette av større midler til en kompetansereform som utgjør en forskjell i arbeidslivet.

For det andre: Det viktigste i livet må være det viktigste i politikken – grunnleggende trygghet, beredskap som virker i hele landet, og ikke minst en lønn og en pensjon å leve av. Det betyr bl.a. pensjon fra første krone for nær én million nordmenn som ikke har denne retten, og det betyr at våre eldre ikke skal gå i minus når pensjonene reguleres, når lønnstakerne går i pluss.

Det gjelder også å sikre tryggheten for kvaliteten i barnehage, skole, helse og eldreomsorg, uavhengig av lommebok og hvor i landet man bor. Da må kommunene få mer penger til å sikre vanlige folks velferd. Det har vi foreslått seks år på rad, og høyrepartiene har stemt oss ned. Vi sier også nei til videre kommersialisering av velferden. Vi skal ikke ha store konserner og kjeder inn i eldreomsorgen og barnehagene. Vi kan bedre sammen.

Når vi utvikler velferdsstaten videre – den trenger reformer, tiden for reformer er ikke over – skal vi legge større vekt på menneskers møte med den velferdsstaten: unge mennesker som får hjelp for sent i Nav, pasienter som faller mellom alle stoler i helsetjenesten fordi de har to eller tre sykdommer samtidig. Vi skal være ombudsmenn og -kvinner for dem.

For det tredje skal vi sørge for å utvikle hele landet, både by og land. Vi skal desentralisere det vi kan. Vi trenger en politikk og et politisk skifte som kan tilby utdanning nærmere der folk lever, og der de skal arbeide, fastlege og helsetilbud nærmere der de bor, og sørge for at distriktene – der naturressurser som fisken og kraften kommer fra – får beholde mer av verdiskapningen hos seg, til videre utvikling og investering. Derfor sier vi også nei til det siste forslaget om å ta inntekter fra kommunene som har bygget ut vannkraften gjennom historien.

Så for det fjerde: Vi skal gi Norges bidrag til å løse klimakrisen. Det vil kreve det aller beste av oss alle. Landet vårt skal gjennom en stor omstilling. Arbeiderpartiet er

ikke i tvil: Omstillingen må være rettferdig, oppfattes som rettferdig og erfares som rettferdig for å lykkes.

Det betyr f.eks. at vi ikke vil sette en sluttdato for olje- og gassvirksomheten. Å sette 170 000 som jobber i denne sektoren, på oppsigelse, er dårlig for dem, og det er dårlig for Norge, men det er også dårlig for klimaet. Vi trenger disse fagfolkenes kompetanse og evne til å videreutvikle kompetansen, bedriftenes erfaring og forskningsmiljøenes kunnskap. Vi kan ikke sette en sluttdato for dem. Vi trenger sterkere industrielle løsninger for å klimautslippene ned. Norge trenger rett og slett en ny storsatsing på ny og moderne industri.

Vi skal jobbe med dem, ikke mot dem, utvikle, ikke avvike. Vi skal stille tydelige krav. Utslippene skal ned. Vi skal som fellesskap stille opp i partnerskap med bedrifter og fagmiljøer og bygge nye, grønne industrier på skuldrene av den eksisterende – havvind, hydrogen, skipsfart og skogsindustri – og vi skal ha store ambisjoner for storskala karbonfangst og -lagring. Det er helt avgjørende for å lykkes globalt i å kutte klimagassutslippene og for å nå klimamålene. Regjeringens signaler om dette i trontalen skaper usikkerhet – det motsatte av hva vi trenger nå.

Landet trenger en ny retning, og da trengs det et nytt flertall. Det vil Arbeiderpartiet bidra til. Hver dag de neste to årene skal vi markere et tydelig alternativ til høyre-regjeringens kurs som øker forskjellene og svekker fellesskapet. For Norge kan bedre.

Da ønsker jeg også å referere til de forslagene som er lagt inn fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Representanten Jonas Gahr Støre har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [10:13:29]: Vi har nettopp lagt bak oss et kommunevalg som vel ikke var noen suksess for verken Arbeiderpartiet eller Høyre. Når det gjelder Arbeiderpartiet, ser vi jo at det representanten Støre nå skisserer, er at han ønsker å gå lenger til venstre. Han ønsker å gå vekk fra reformer han har vært med på. Det så vi gjennom valgkampen, der politireformen ble lagt på hylla, og der mange av de viktige grepene innenfor skolepolitikken for å sikre bedre kompetanse og kvalitet i utdanningen også ble lagt på hylla.

Betyr dette at det representanten Støre nå varsler, er en kraftig venstredreining i Arbeiderpartiets politikk, som vi har sett tendenser til den siste tiden?

Jonas Gahr Støre (A) [10:14:15]: Det dette betyr, er at Arbeiderpartiet videreutvikler en moderne sosialdemokratisk politikk som svarer på utfordringer som oppstår, som leser utviklingen når den skjer, som ser at den politikken regjeringen legger opp for skolene våre,

sørger for at vi nå har et rekordantall ufaglærte lærere i skolen, og som ser at dyktige lærere i et fag ikke får undervise i det faget fordi de har dårlige eller ikke gode nok karakterer i et annet. Det er feil politikk. Vi lærer av det.

Dette landet trenger nye reformer. Arbeiderpartiet ville foreslå dem. Vi stemmer for de reformene vi mener er riktige i utgangspunktet, og så holder vi regjeringen ansvarlig for hvordan de utvikler dem. Politireformen er ikke utviklet i riktig retning. Folk som jobber i politiet, folk som trenger politiet, ser det hver dag. Det tar vi ansvar for, og vi vil legge inn forslag som peker ut en annen retning for hvordan de grunnleggende trygghetstjenestene blir fulgt opp og erfart av folk.

Trond Helleland (H) [10:15:08]: Dette betyr rett og slett at når Arbeiderpartiet stemmer for en reform eller går inn for noe her i Stortinget, har det en tidsfrist. En vil se an litt og vurdere hva Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener, og så vil Arbeiderpartiet snu på flisa og si: Ja, Trygve har egentlig rett. Det er jo det vi har opplevd de siste årene, at Arbeiderpartiet stadig har tilnærmet seg politikken på denne måten: Ja, vi stemmer for, vi inngår et forlik, og så går vi vekk fra det. Jeg synes ikke det virker som et troverdig styringsparti.

Representanten Jonas Gahr Støre viste til Einar Gerhardsen i åpningen av sitt innlegg. Det var vel ikke slik Gerhardsen opererte, at han hele tiden kikket rundt og så hvordan de andre partiene la opp politikken sin, for så å snu på flisa, snu kappen etter vinden og så endre politikken? Det er jo der Arbeiderpartiet er i dag. En er ikke et troverdig styringsalternativ når en hele tiden flytter seg etter det de andre partiene på venstresiden er ute etter. Derfor mener jeg at Arbeiderpartiet går til venstre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:16:12]: Einar Gerhardsen var heldig stilt ved at han slapp å inngå forlik med Høyre i mange saker. Men det Arbeiderpartiet gjør når vi inngår forlik, er at vi følger nøye med på hva som skjer. Vi kan inngå forlik om intensjoner – det har vi gjort – men erfaringene med det er veldig dårlige. Jeg sier ikke nei til å inngå forlik om kloke ting for landet, men jeg har hatt seks års erfaring med hva denne regjeringen gjør når den inngår avtaler på tvers av de politiske skillelinjene: De informerer ikke sine partnere, de informerer ikke om hvordan utviklingen er, hvordan utfordringene kommer, hvordan det trengs justeringer. Vi må sitte og se på en utvikling som går i gal retning i forhold til hva som ble vedtatt. Det sier noe om erfaringene med å inngå avtaler med denne regjeringen, og de erfaringene har vi lært av.

Men vi kan tenke selv: Hva trenger landet? Hvor er vi på vei? Hvor trenger vi å justere? Og vi lytter til folk når de erfarer konsekvensene av en politikk som øker

forskjellene, som er usosial med tanke på de behovene nordmenn har. Høyre vil da også i fremtiden erfare at Arbeiderpartiets stemme er veldig tydelig på det. Det finnes et annet flertall som vil gå i en annen retning, og det vil vi bidra til.

Bård Hoksrud (FrP) [10:17:28]: Det er interessant at Jonas Gahr Støre startet med å prate om Einar Gerhardsen og tv-serien om ham. Før i tiden var Arbeiderpartiet et parti man kunne stole på i politikken og i inngåelsen av avtaler, men når det gjelder beredskapssenter har Arbeiderpartiet vinglet fram og tilbake, og når det gjelder nærpolitireformen har Arbeiderpartiet vinglet fram og tilbake. Og ikke minst, for kort tid siden vinglet Arbeiderpartiet også når det gjelder hva man mener om olje- og gassutviklingen i Norge, hvor Jonas Gahr Støre plutselig sier at vi ikke kan hente ut alle olje- og gassreservene i Norge.

Jonas Gahr Støre ønsker å samarbeide med Miljøpartiet De Grønne, som ønsker å legge ned oljenæringen i løpet av de neste 15 årene. Det er da vanskelig å vite hva Arbeiderpartiet egentlig ønsker, og hvilke velferdsordninger Arbeiderpartiet ikke lenger vil ha, når man ønsker å ta bort den viktigste næringen, som skaper inntekter og verdier som gjør at vi kan gi gode velferds tjenester til innbyggerne i landet vårt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:18:29]: Det var vel et innlegg, men jeg kan jo tolke et spørsmål ut av det.

Arbeiderpartiet vil utvikle, ikke avvike den industrien. Den har en unik kompetanse. Hvis vi setter en sluttdato eller avviker den, vil kapital, forskning, fagfolk og unge mennesker ikke søke seg til den – vi trenger det. De skal gis nye oppgaver og støtte til å utvikle ny industri som får utslippene ned, og som leverer industrielle løsninger for det.

Jeg så et godt eksempel på det tidligere denne uken. I Longyearbyen fyrer de med kull for å ha kraft. Det er den mest forurensede byen i Europa. Den kan på ti år bli den reneste byen i Europa hvis industrien får utvikle nye løsninger, med fornybar energi, batterikapasitet og rensing på nye måter. Det er veien å gå. Da skal vi satse på den industrien. Arbeiderpartiets landsmøte vedtok veldig tydelige mål om det. Dette står hele Arbeiderpartiet bak, det er i vårt program, og det kommer til å være vår ledetråd når vi skal stake ut veien for en rettferdig omstilling, der folk kan få nye jobber og kan være trygge for jobbene sine, og der folk kan være med på kompetanseutviklingen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:19:41]: Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv. Fagorganiseringen må derfor fremmes, og respekten for praktiske yrker må økes. De sakker nå akterut økon-

misk, og dette må snus. Fri arbeidsinnvandring som følge av EØS-avtalen, med dyktige folk fra Øst-Europa som er vant til høy arbeidsledighet og dårlig lønn, legger derfor nå grunnlaget for at det går nedover med arbeidsvilkårene i en rekke bransjer. Det gjelder fagfolk som murere, malere, sveisere, husdyrbrukere, fiskefagarbeidere, langtransportsjåfører, kabinansatte, hotell og restaurant, handel og service, og jeg kunne nevnt mange, mange flere. Dette er store, avgjørende yrkesgrupper som drifter og bygger Norge hver dag.

Arbeiderpartiet sier at de vil utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Vil Arbeiderpartiets leder ta initiativ til å få regulert den frie arbeidsinnvandringen fra EØS-området utenfor Norden for å bedre lønns- og arbeidsvilkår for vanlige arbeidsfolk i Norge?

Jonas Gahr Støre (A) [10:20:48]: Arbeiderpartiet er for EØS-avtalen, og vi mener at den er en god avtale fordi den regulerer økonomien og setter lover og regler rundt den på en måte som også gjør det mulig å ha et trygt arbeidsliv. Det krever en regjering som følger opp på nasjonalt plan, som har en ambisjon for et arbeidsliv uten sosial dumping – med allmenngjøring av tariffavtaler og at norske regler skal gjelde – og som bruker det handlingsrommet. Innenfor de rammene kan vi både sikre trygghet for arbeidsfolk i Norge, og vi kan oppmuntre unge nordmenn til å søke fagretninger som landet trenger, og som de kan ha interesse for fordi det er trygge jobber. De kan være trygge for at tariffavtaler gjelder, at det er norsk på arbeidsplassene – viktige forutsetninger for å trives – samtidig som vi er en del av et Europa hvor man kan jobbe i andre land. Men det skal skje etter norske standarder, med norske lønns- og arbeidsvilkår. Det er et mål som Arbeiderpartiet har helt klart i sitt program.

Lars Haltbrekken (SV) [10:21:55]: I likhet med representanten Gahr Støre savnet jeg i går klimaambisjonene til regjeringen. I forrige uke deltok regjeringen på klimatoppmøtet i regi av FNs generalsekretær. Hans mål var å få inn løfter om større utslippskutt i kampen mot klimakrisen fra rike land. Regjeringen hadde ingenting nytt å komme med.

Jeg skal ikke være den som står her og påstår at Arbeiderpartiet har all verdens å skryte av i så måte. Men kanskje kan vi håpe på et taktskifte når Gahr Støre nå etterlyser større klimaambisjoner fra regjeringen. Så da er mitt spørsmål: Hvilke økte ambisjoner mener Gahr Støre og Arbeiderpartiet at Norge bør ha i kampen mot klimakrisen? Hvor store kutt skal vi ta innen 2030? Og er Arbeiderpartiet villig til å stanse åpningen av nye oljefelt?

Jonas Gahr Støre (A) [10:22:57]: Målene for våre kutt er nedfelt i avtaler vi har inngått internasjonalt.

Det er helt avgjørende. Jeg tror også det er avgjørende at vi gjennomfører dem i en europeisk sammenheng, i samarbeid med EU, men at vi også har større ambisjoner: at vi tar kuttene i den såkalte ikke-kvotepiktige sektoren hjemme og sender klare signaler til vår økonomi om det. Det omfatter jo alle deler av økonomien. Jeg opplever en regjering som sender uklare signaler til folk, bedrifter, oss alle i landet, om hvilke bidrag de kan gi. Dette må også bety noe i den enkelte families liv. Vi ser at byer som Oslo og Bergen har kuttet klimautslipene kraftig fordi de har mobilisert folk til å være med på det.

Vi skal nå de forpliktelsene vi har satt oss, og vi skal også bidra til at våre løsninger kan brukes internasjonalt. Derfor er fangst og lagring av CO₂ et område vi bør komme i gang med, i samarbeid med Europa, i samarbeid med land internasjonalt.

Det er også, som jeg har sagt, et aktivt samspill med industrien for å utvikle nye løsninger som går mot nullutslipp på sokkelen i Norge, og som går mot løsninger hvor vi kutter utslipp i alle sektorer av det industrien vår tilbyr på land, noe som også kan skape bærekraftige eksportprodukter.

Guri Melby (V) [10:24:19]: I kjent stil stempler Gahr Støre regjeringen som usosial og anklager den for manglende handlekraft i møte med sosiale ulikheter. Men Arbeiderpartiets utfordring er jo at de ikke evner å prioritere, og særlig ser vi dette når det kommer til barn og unge. Der Arbeiderpartiet prioriterer universelle tiltak, som har en høy prislapp, og som først og fremst kommer familier som allerede har god råd, til gode, prioriterer Venstre og regjeringen dem som trenger det mest. Ett eksempel er milliardløftet fra valgkampen om gratis skolemat til absolutt alle. Et annet eksempel er når Arbeiderpartiet har gått hardt ut og kritisert regjeringen for å øke maksprisen i barnehage med en femtilapp, samtidig som de har vært kritiske til ordningen med gratis kjernetid for dem med dårligst råd – dette på tross av at vi vet at sistnevnte ordning er utrolig viktig for de barna som kanskje aller mest trenger å komme inn i barnehage.

Mitt spørsmål til Jonas Gahr Støre er: Mener Arbeiderpartiet at det å prioritere mer til dem som trenger det mest, som gratis kjernetid til lavinntektsfamilier, er usosialt og bør avvikes?

Jonas Gahr Støre (A) [10:25:23]: Denne regjeringen prioriterer jo ikke mer til dem som har minst; de prioriterer de store midlene til dem som har mest. De regner med at de som har mest, jobber mer og gjør det bedre når de får skatteuttak, mens de som har lite, skal jobbe mer hvis de får mindre. Det er jo prioriteringslinjen som Venstre er med på i regjering.

Det å gi målrettet støtte til dem som har minst, høres sympatisk ut, men det kan være en felle. Det kan låse folk i en fattigdomsfelle. Hvis en er under den inntekten i familien, får en et gode, med skolefritidsordning eller billigere barnehage. Går en over den grensen i arbeidslivet, mister en den rettigheten. Det ønsker vi ikke. Kontantstøtten bidrar til det samme.

Universelle velferdsordninger har sin styrke i å sikre legitimiteten til velferdsstaten. Vi kan ikke ha universelle velferdsordninger på alle felt, til alle tider, også i en tid da vi får større behov for å prioritere. Men jeg tror veien denne regjeringen har lagt ut på, ved at en gir fra velferdsstaten til dem som har aller minst, og det ofte skal betales av dem som har litt mer, er usosial og bidrar til økte forskjeller.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Trond Helleland (H) [10:26:47]: Norge er et samfunn med små forskjeller, med trygghet og tillit mellom folk. I skolen lærer elevene mer, helsekøene er lavere enn i 2013, det bygges rekordmye vei og bane, og arbeidsledigheten er lav – ja, faktisk den laveste på mange år.

Men etter et par fredfulle tiår opplever nå mange verden igjen som urolig. Vi har opplevd en okkupering av Krim, hybridkrigføring, terror, brexit og tegn til global handelskrig. Hendelser utenfor vårt rike påvirker hverdagen her hjemme, for virksomheter, for arbeidstakere, for myndigheter – ja, for hele Norge.

Et trygt Norge er grunnmuren for velferdssamfunnet. Derfor har denne regjeringen hatt som høyeste prioritet å styrke Norges forsvarsevne og beredskap. Forsvaret har vært en vekstvinner i budsjettene Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har stilt seg bak, og de neste 20 årene skal vi bruke mer enn 1 000 mrd. kr på å styrke det norske forsvaret. Vi kjøper nye kampfly, ubåter, artilleri, luftvern, overvåkingsfly og mye annet som styrker Norges sikkerhet.

Høyre i regjering prioriterer tiltak for å bekjempe kriminalitet og styrke beredskapen i Norge. Siden 2013 er det bevilget mer enn 7 mrd. kr til den sivile beredskapen i Norge og 10 mrd. kr til ulike beredskapstiltak i forsvarssektoren.

Høyre er et parti som alltid er opptatt av utviklingen framover, at vi fører en politikk som er med på å fornye Norge og gjøre landet vårt enda bedre. I årene som kommer, må vi jobbe videre med å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Vi som sitter i denne sal, har et viktig forvalteransvar for framtidige generasjoner. Vi må sørge for å gi barna som vokser opp, trygghet for klimaet, for jobbene og for velferden vår.

Utfordringene for velferdssamfunnet er mange, men de kan løses med den riktige politikken. Klima-

endringene vil merkes sterkere, inntektene fra olje og gass vil gå ned, og det vil bli færre i jobb bak hver pensjonist. For å ta vare på Norge som verdens beste land å bo i må vi omstille norsk økonomi til å bli grønnere, vi må bruke pengene smartere, og vi må kvalifisere flere for framtidens jobber.

Den viktigste oppgaven samfunnet står overfor de kommende årene, er å redusere klimagassutslippene. Når president Trump har meldt USA ut av Parisavtalen og Kina fortsetter med å bygge ut kullkraft, er verden for langt unna målet om å begrense oppvarmingen til 1,5 grader.

Derfor må Norge jobbe enda mer for å redusere klimagassutslippene, men uten å stoppe utviklingen. Rundt 80 pst. av norske utslipp er omfattet av avgift eller kvoter. Hvert eneste år gjør denne regjeringen det dyreste å forurense fordi det skal lønne seg å velge miljøvennlig.

Men klimakrisen løses ikke innenfor nasjonalstatens grenser alene. Klimapolitikken må bygge på et globalt samarbeid, der verdenssamfunnet går sammen om de gode løsningene. Verden trenger også land som Norge, som går foran og viser at det er mulig å omstille økonomien og kutte klimagassutslipp uten at den økonomiske veksten stagnerer.

Derfor vil denne regjeringen gjøre mer. Oppgaven med å kutte utslipp nasjonalt så vel som internasjonalt er vi godt i gang med. Bare se f.eks. på hvor mye vi har gjort, og hva som har skjedd, innenfor transportsektoren:

- I år ligger det for første gang an til å bli solgt flere elbiler enn fossilbiler.
- Flere elbusser inntar byene våre.
- Fergene blir elektrifisert.
- Norge kan bli testland for elfly.
- Det lanseres elektriske fritidsbåter.
- Norge er først ute med å erstatte drivstoffpumper med hurtigladere.

Det siste tiltaket gleder meg. Jeg har selv kjørt elbil i sju år, og fra å ha hatt rekkeviddeangst for å kjøre fra Drammen til Oslo kan jeg nå – med den nye, billige elbilen min – kjøre Oslo–Bergen uten å lade. Det kalles innovasjon og tekniske framskritt, og det er det vi trenger i kampen for et grønnere samfunn.

Men ingenting av dette har skjedd av seg selv. Det er aktiv politikk.

Til våren kommer «klimakur», en plan for hvordan vi skal få til kutt på minst 50 pst. Den inneholder konkrete grep som må gjøres i bransje for bransje, i hele landet, for at vi skal lykkes med å nå målet for 2030.

Det er mye som går bra i Norge. Den økonomiske veksten er solid, bedriftene investerer mer, og det skapes nye jobber. De siste tiårene i norsk historie har vært pre-

get av økonomisk vekst og rikdom. Det har gjort oss politikere privilegerte. Vi har opplevd voksende budsjetter som har gitt oss stort økonomisk handlingsrom til å bygge opp et velferdssamfunn vi kan være stolt av, alle sammen. Skolene våre er tilgjengelige for alle, helsevesenet hjelper dem som trenger det, og vi har et godt sosialt sikkerhetsnett.

Men når vi vet at inntektene fra olje og gass vil falle de kommende tiårene, må vi finne ut hva vi skal leve av for å opprettholde den økonomiske bærekraften.

Venstresiden har det siste året fremmet flere forslag som trekker i feil retning, forslag som legger begrensninger på næringsliv og utvikling, framfor å tilrettelegge for vekst og verdiskaping. Venstresiden, i sine ulike avskygninger, har sagt nei til olje og gass, til deler av reiselivsindustrien, til vindmøller, til vannkraftverk og til havbruk. Hva skal vi leve av da? Vi kan ikke bare diskutere hvordan vi skal bruke pengene våre, vi må også diskutere hvor vi skal få pengene fra, og vi må prioritere hva pengene skal brukes på.

Vi har lagt bak oss et kommune- og fylkestingsvalg hvor det har blitt enda tydeligere hvilket politisk alternativ vi har til denne regjeringen. Det er et alternativ som sier nei til private bidrag i velferdstjenestene, nei til viktige reformer og nei takk til selve livsforsikringen for norsk velferd og næringsliv, EØS-avtalen.

Konsekvensen av nei, nei og atter nei er at offentlige budsjetter vil eksplodere, vanlige folk vil måtte betale mer i skatt, offentlig sektor vil ese ut, og det vil bli skapt færre jobber i privat næringsliv.

Det er ikke bærekraftig, fordi en fortsatt stor og generøs offentlig sektor krever høy verdiskaping i andre private sektorer enn olje og gass framover. Derfor blir en av de viktigste oppgavene for Norge å skape flere jobber i privat næringsliv. For å få til det trenger vi en borgerlig ja-regjering, ikke en sosialistisk nei-regjering.

Arbeiderpartiet har lagt seg på Rødts linje i velferdspolitikken: Ingen private skal få tilby sine tjenester slik at vanlige folk kan velge hvem som skal stå for eldreomsorg eller hjemmehjelp. Høyre vil fortsette å ta utgangspunkt i menneskene, ikke systemene. I alle år har det norske velferdssamfunnet vært basert på et godt samarbeid og fellesskap mellom offentlige og private aktører. Følger vi det ideologiske prinsippet til venstresiden, vil vi få et todelt velferdssamfunn der bare de med tjukk lommebok har råd til valgfrihet.

Fra fiskeren i nord til bygningsarbeideren i sør, og fra oljearbeideren i vest til skogbrukeren i øst, er vi alle avhengig av tryggheten som det gode forholdet til Europa gir oss. Samarbeidet med Europa er viktig for å sikre arbeidsplasser over hele landet. EØS-avtalen er en garanti for at arbeidsplassene våre er konkurransedyktige. Vi trenger mer internasjonalt samarbeid, ikke mindre.

Et bærekraftig velferdssamfunn krever at alle bidrar, fordi folks arbeid er grunnlaget for velferden. Alle som kan jobbe, skal jobbe – og ingen skal gå ut på dato. Vi må bruke de gode tidene til å inkludere flere i det norske arbeidslivet. Alle som kan bidra, må bidra til at vi opprettholder velferden, fordi det er folks arbeid som er grunnlaget for velferden.

Det Norge trenger de kommende årene, er politikere som tenker langsiktig. Det er politikere som våger å prioritere overfor offentlige budsjetter, som sikrer stabile og gode rammevilkår til næringslivet, og det er politikere som setter mennesket, ikke systemet, i sentrum. Vi trenger politikere som fører en politikk som sikrer et bærekraftig velferdssamfunn for våre barn og barnebarn. Vi trenger politikere som ikke stopper utviklingen, men som kutter utslippene.

Den oppgaven er denne regjeringen godt i gang med. Vi er ikke i mål, men vi skal fortsette arbeidet med å gjøre Norge tryggere og mer bærekraftig – fordi vi tror på framtiden for hele Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [10:35:34]: Representanten Helleland bruker i innlegget sitt mykje tid på å snakka om politikken til alle dei andre partia, eller i alle fall på betraktningane sine om kva politikken deira er, så eg har no tenkt å gje han moglegheita til å snakka om Høgres politikk.

Eg registrerer at ein i Høgre er meir oppteken av å snakka om fallande registrert arbeidsløyse enn om delen folk i jobb, for samanlikna med same tid i 2008 er delen folk i jobb lågare no enn han var då. Det er ein reduksjon som ikkje har ei opplagd forklaring – sjølv om befolkninga har vorte eldre, har det likevel vorte fleire med utdanning, pensjonsreforma har begynt å verka, det har vore arbeidsinnvandring til landet. Ein sånn nedgang i delen folk i jobb burde me derfor ikkje sett. Det er noko som har mykje å seia for folk sine moglegheiter, og det har betydning for verdiskapinga til landet.

Eg lurar veldig på kva som er representanten Helleland si forklaring på at delen folk i jobb, samanlikna med ti år før finanskrisa, faktisk har gått ned.

Trond Helleland (H) [10:36:35]: Det er den første påstanden i innlegget til representanten Tajik jeg vil gripe fatt i først, for hun sa at jeg snakket mest om andres politikk. Vel, det er mulig det følte sånn for Arbeiderpartiet fordi angrepene satt ganske godt, men jeg brukte altså ca. 80–85 pst. av innlegget mitt på å snakke om Høyres og regjeringens politikk, både i fortid og i framtid.

Jeg var også inne på dette med arbeidsledigheten. Den har gått ned. Den er den laveste på mange år, og jeg

mener at vi har sett en positiv utvikling også i sysselsettingsandelen. Jeg har ikke de nøyaktige tallene på sysselsettingsgraden, som Arbeiderpartiet var veldig opptatt av for noen år siden, og som tydeligvis er hentet opp igjen nå, men realiteten er i hvert fall at det går bra i norsk næringsliv. I trontalen i går kunne vi høre at åtte av ti nye arbeidsplasser som nå skapes, skapes i privat sektor, og det tyder på at vi har en sunn og god utvikling i økonomien. Et av hovedpunktene til regjeringen er å inkludere flere i arbeidslivet, og det jobber vi hardt med hver eneste dag.

Hadia Tajik (A) [10:37:43]: Eg vil minna representanten om at eg stiller eit heilt upolemisk spørsmål. Eg stiller rett og slett berre spørsmål om kva som er representanten Helleland si forklaring på at delen folk i jobb, samanlikna med ti år før finanskrisa, faktisk har gått ned. Eg vil gjerne ha svar på det, for når ein ser på trendveksten, er det sånn at anten ein spør Finansdepartementet eller ein spør Noregs Bank, er dei i alle fall heilt einige om at den underliggjande tendensen her er at ein ikkje har klart å få delen folk i jobb opp.

Representanten Helleland gjer akkurat det som eg påpeikte i mitt spørsmål, han går over til å snakka om arbeidsløyse heller enn å snakka om delen folk i jobb. Men det er jo delen folk i jobb som har betydning for verdiskapinga til landet, og det har betydning for om me klarer å finansiere velferda no, og for dei neste generasjonane.

Kvifor har det vorte sånn? Eg stiller spørsmålet mitt på ny.

Trond Helleland (H) [10:38:37]: Jeg kan godt svare det samme på ny, for utgangspunktet mitt er at regjeringen – og det avsluttet jeg forrige svar med – har lagt veldig stor vekt på både en inkluderingsdugnad og en integreringsdugnad. Der er det selvsagt ikke gjort over natten å få alle tiltak til å virke, men det skjer nå veldig mye positivt, bl.a. med å få folk som er innvandrere til Norge, i arbeid, og med å få flere unge som har hatt problemer med å komme ut i arbeidslivet, i arbeid.

Så kan ikke jeg svare her og nå når det gjelder det tallet Hadia Tajik har funnet, fra ti år før finanskrisen – jeg vet ikke om det er et spesielt målepunkt som Arbeiderpartiet mener det er riktig å bruke. Vi har sett at det har gått bedre med sysselsettingen de siste årene, vi har sett at arbeidsledigheten har gått ned, og at flere blir inkludert i arbeidslivet, og det synes jeg er et godt utgangspunkt.

Hadia Tajik (A) [10:39:34]: Det som har skjedd, er at delen folk i jobb ser ut til å ha stabilisert seg på eit visst nivå, og han ser altså ut til å ha stabilisert seg på eit lågare nivå enn tidlegare. Det eg er ute etter å avdekkja,

er om dette rett og slett er noko som regjeringa lener seg på og er fornøgd med. Etter alt å døma ser det ut til at representanten Helleland er det, når alt han har å koma med, er å leggja fram ein del tiltak som han meiner ikkje har fungert, men ingen forklaringar på kvifor det har vorte sånn, og ingen uttrykk for at ein har høgar ambisjonar enn det ein ser i dag. For representanten Helleland meiner tydelegvis at det å samanlikna med ti år før finanskrisa, ikkje er relevant, når representanten Helleland seier at me berre har funne eit referansepunkt som ligg ti år tilbake i tid, som om det er eit slags tilfeldig tidspunkt. Poenget er at ein har sett at sysselsetjingsdelen har stabilisert seg på eit lågare nivå. Arbeidarpartiet er ikkje fornøgd med det.

Kvifor meiner representanten Helleland at dette har skjedd?

Trond Helleland (H) [10:40:38]: Jeg er ikke fornøyd med en utvikling der ikke alle som kan jobbe, er i arbeid. Det er jo hovedpoenget vårt. Vi ønsker å inkludere flere i arbeidslivet, vi ønsker å gjøre en jobb sånn at også folk som har kommet til Norge, som har lært seg norsk, kan inkluderes i arbeidslivet. Vi ønsker at flere av dem som har hatt problemer med å komme ut i arbeidslivet, som er unge, skal inn i arbeidslivet. Dette jobber regjeringen med hver eneste dag, og vi er ikke fornøyde. Vi er ikke fornøyde før alle er i jobb, før alle som har muligheten til å bidra til velferdssamfunnet, bidrar – med å gi skatteinntekter, til verdiskapingen, til å skape private arbeidsplasser og til at Norge blir et enda bedre land å bo i. For arbeid er helt avgjørende for folks trivsel, for folks mulighet til å fungere sosialt og være en del av samfunnet.

Jeg er ikke fornøyd med at ikke alle er i jobb, men jeg kan ikke gi eksakt svar på hvorfor det året Hadia Tajik plukket ut, skiller seg ut i positiv retning. Det er mulig Hadia Tajik selv kan svare på det, men det har hun ikke prøvd på.

Marit Arnstad (Sp) [10:41:59]: Representanten Helleland var veldig opptatt av næringsliv og industri. Et av de virkelige industrielle eventyrene i Norge er jo utviklingen av vannkraften. Det baserer seg særlig på at vi klarte å sikre et nasjonalt, offentlig eierskap, og at vi har hatt mange kloke og gode hjerner som har jobbet med det. Det baserer seg også på muliggjøringen av vannkraftutbyggingen rett og slett fordi en andel av verdiskapingen har kunnet bli liggende igjen i lokalsamfunnene. Det har vært en form for samfunnskontrakt mellom storsamfunnet og de lokale, kommunene.

Nå er det et utvalg som foreslår dette fjernet. Senterpartiet mener at det er både historieløst og virkelighetsfjernt å oppheve ordninger som lovfester kommunenes

rettmessige krav på en andel av verdiskapingen fra vannkraften. Hva mener Høyre om utvalgets forslag?

Trond Helleland (H) [10:42:56]: Nå har jo utvalget nettopp lagt fram sin innstilling, men personlig har jeg vært veldig opptatt av dette i mange år. Jeg vokste opp i en skikkelig god kraftkommune som heter Ål, og jeg husker at ordføreren i Ål den gangen, som var Høyremann, ble angrepet på et årsmøte i Buskerud Høyre fordi kraftkommunene hadde så mye penger. Det var en delegat fra Lier Høyre – av alle ting – som angrep ham, og han svarte at hvis han hadde kunnet bytte vannkraften i Ål mot jordene i Lier, skulle han ha vurdert makebytte.

Dette er altså en fordel kraftkommunene har fordi de har stilt sin natur til rådighet. Jeg mener at kraftkommunene, de kommunene i Norge som har gode kraftinntekter, bør få beholde disse. Hvordan det skal skje, hvordan den eksakte innretningen skal bli, skal jeg ikke ha noen meninger om, men jeg er skeptisk til voldsomme og brå omlegginger som vil frata norske distriktskommuner muligheten til å beholde sine inntekter.

Marit Arnstad (Sp) [10:43:55]: Det ante meg at representanten Helleland kanskje ville gi et svar i den retning. Det skal bli spennende å se om også Høyre beveger seg i den retningen. I så fall vil jo dette utvalgets innstilling ganske raskt kunne legges død.

En av de tingene som blir sagt av utvalget, er at man kan konvertere disse lovbestemte ordningene om konsesjonskraft og konsesjonsavgift over til inntektssystemet, altså kompensere kraftkommunene gjennom inntektssystemet i stedet. Synes Høyre det er en vei å gå for å erstatte dagens konsesjonskraft og konsesjonsavgift, eller er man enig med kraftkommunene, som synes at det er et eventyr og en løsning som neppe vil være verken hensiktsmessig, fornuftig eller solid for kraftkommunenes del?

Trond Helleland (H) [10:44:41]: Jeg tror jeg ga ganske tydelig uttrykk for hva jeg mener, i mitt forrige svar. Jeg har ikke noe partisvar på de utfordringene representanten Marit Arnstad tar opp, da utvalget nettopp har lagt fram sin innstilling. Men hovedpoenget mitt, som jeg tror også Høyre vil stå bak, er at de kommunene som i dag har solide, gode inntekter, basert på at de har stilt naturen sin til rådighet, også skal kunne beholde dem i framtiden. Jeg tror at det systemet vi har med konsesjonskraft, f.eks., er et godt system, og at det skal bli veldig vanskelig å overbevise oss om at vi skal endre det.

Sheida Sangtarash (SV) [10:45:30]: Representanten tok opp velferdssamfunnet, trygghet, at vi må bruke pengene smartere. Han snakket om prioriteringer. Men

en trang økonomi i kommunene bidrar verken til god velferd, trygghet, smart bruk av penger eller gode prioriteringer. Samtidig har flere tjenester blitt overført til kommunene uten at det følger penger med, og på toppen av alt det har vi en regjering som nekter å evaluere samhandlingsreformen. Da lurte jeg på: Hvordan mener representanten at dette er ansvarlig styring av penger?

Trond Helleland (H) [10:46:16]: Jeg mener at premisene i spørsmålet er helt feil, for det høres ut som om norske kommuner har dårlig økonomi. Men denne regjeringen har jo nettopp satt en ny rekord: Det har aldri vært færre kommuner i ROBEK-registeret, altså i registeret over de kommunene som virkelig har dårlig råd. Så kommuneøkonomien i Norge har vært god, og den har blitt stadig bedre under denne regjeringen. Kommunene har et godt utgangspunkt for å kunne gi sine innbyggere gode velferdstjenester innenfor både skole og helse, og derfor mener jeg at det utgangspunktet denne regjeringen har gitt kommunene, er det aller beste.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:47:09]: I går var det høytid i denne salen da Hans Majestet Kong Harald åpnet det 164. storting og kongen beskrev et land hvor det går veldig godt. Det skal vi være glad for.

Så er hverdagen her igjen. Vi har bak oss et fylkes- og kommunevalg, hvor resultatene ikke ble like gode for alle. Uansett resultat gir valgkampen oss en fin anledning til å møte folk og bedrifter i deres hverdag. Som folkevalgte er det en av de aller viktigste jobbene vi har, og en av de aller mest givende.

De fleste jeg møter, er opptatt av trygghet i hverdagen, av at barna skal ha en god barnehage – som gjerne drives av andre enn kommunen, bare kvaliteten er den beste for barna – ha de beste lærerne i skolen og ha et mangfold av tilbud i fritiden sin, av at eldreomsorgen skal være varm og verdig, og at de eldre selv skal få styre sitt eget liv, også inn i alderdommen. Som politikere skal vi ta folk på alvor. Fremskrittspartiets slagord – og min drivkraft – er en enklere hverdag for folk flest. For politikk er hverdagsliv – og hverdagsliv er politikk.

Jeg møter flest mennesker som er fornøyd med egen livssituasjon, også de som bor i distriktene, men det betyr ikke at de ikke er utålmodige etter å gjøre ting enda bedre, og det er også Fremskrittspartiet. De fleste i Norge har sitt daglige virke i privat sektor, i små og mellomstore bedrifter over hele landet, og vi har i en lang periode hatt stor vekst i nye bedrifter, særlig i distriktene. Det skapes nye jobber hver dag, hverdagen preges av optimisme og investeringsvilje, og arbeidsledigheten er svært lav.

Der Senterpartiet viser til folks misnøye og klager over det som på inn- og utpust kalles «sentralisering» – det er et negativt ladet ord – møter jeg oftest folk som er glad for at veiene bygges og vedlikeholdes i distriktene, som er glad for at reisetidene går ned, som er glad for at folk og tettsteder kobles sammen, og som er spesielt glad for at det skapes så mange arbeidsplasser i distriktene, der hvor folk bor.

Veisektoren var lenge et forsømt kapittel. Med Fremskrittspartiet i regjering har det skjedd store ting i norsk veisektor. Veiselskapet Nye veier AS var en viktig reform, og nå bygges det motorveikapasitet raskere og billigere enn før. Samtidig sørger vi for godt vedlikehold og reduserer etterslepet. Fremover skal vi øke innsatsen på veibygging ytterligere, Nye veier skal få flere nye strekninger til sin portefølje, og bruken av bompenger skal ned. Fremskrittspartiet er bilistenes parti, og det skal vi være.

Veier og biltrafikk er nødvendig for å kunne ta hele landet i bruk. I sin tid var bilen som allemannseie en frihetsrevolusjon – og et luksusgode i avgiftssystemet. Vi har gjort store endringer i dette til glede for vanlige folk, som takket være Fremskrittspartiet nå kan kjøpe rimeligere, tryggere og mer miljøvennlige biler. Vi bygger ikke bare nye veier; vi sørger for at de som bruker dem, forurenser mindre og at bilparken fornyes.

Med Miljøpartiet De Grønnes fremvekst angripes bilen jevnt og trutt. Det utfordrer folks hverdag og er en bekymring for mange av dem jeg har møtt i valgkampen – og som ikke bor i de store byene med et velfungerende kollektivtilbud. Nå ser vi at det nye rød-grønne flertallet i Viken, med Arbeiderpartiet i spissen, vil reversere vedtaket om helhetlig utbygging av ny E18 vestover gjennom Bærum og Asker. Det kommer sterke reaksjoner fra lokalpolitikere og innbyggere i disse to kommunene, men det er grunn til å reagere i hele landet, for E18 er ikke en lokalvei, det er faktisk en viktig stamvei – og vi trenger ikke reversering, ikke omkamp og ikke utsettelse.

Politikk er hverdag. Ideologi er verken høytflyvende eller akademisk. Det handler om de valgene du gjør, både de store, avgjørende valgene og det du gjør fra dag til dag. For mange er forutsigbarhet og trygghet i hverdagen avgjørende for å fungere: trygghet for familien, for jobben.

I mange distriktssamfunn er oljenæringen selve bærebjelken. Oljearbeiderne skal ikke skamme seg – de skal være stolte! Olje- og gassnæringen har en lang fremtid foran seg, og norsk olje og gass er fortsatt en del av løsningen på klimautfordringene. Med en opposisjon som ikke lenger er noen garantist for en ansvarlig norsk industripolitikk blir dette et svært viktig spørsmål i tiden frem mot neste stortingsvalg. En politikk med avvikling av norsk olje- og gassnæring og høyere skatter

vil ødelegge norsk økonomi og ikke redusere globale utslipp. Snarere tvert om, fordi det vil fjerne kapitalen – og kompetansen – som kan utvikle ny teknologi.

En gang var Arbeiderpartiet et parti for reformer, som ville bygge og modernisere landet til det bedre. Nå ser vi et annet Arbeiderparti, et Arbeiderparti som lar seg presse fra mange kanter. Senterpartiet har tatt endringsviljen fra dem, Miljøpartiet De Grønne trekker i industrifiendtlig retning, og Rødt og SV får dem til å mistenkeliggjøre alt som ikke er offentlig.

Blant mange tradisjonelle kommunale tjenester er det både private og offentlige aktører som leverer tjenester til brukerne. Konkurransen er i seg selv et gode, og det samme er valgfrihet for brukerne. Nå vil ytre venstre skru klokka tilbake, erstatte mangfold med monopol. Vi ser at dette tidligere forlatte tankegodset også får fotfeste hos andre på venstresiden. Organisering av tjenesten blir viktigere enn brukerens opplevelse, og det er den klassiske oppskriften på å sette systemet foran enkeltmennesket.

Endringer og reformer skjer sjelden konfliktfritt, men de er likevel nødvendige og riktige. Jeg skal gi kollega Vedum rett i én ting, altså representanten Slagsvold Vedum: Også jeg møter mange som ikke helt forstår hvorfor politireformen er nødvendig. Men så mistenker jeg at representanten Slagsvold Vedum og jeg snakker litt ulikt om reformen når vi møter velgerne, for mange av dem jeg snakker med, har større forståelse for reformen når vi skilles, enn de hadde da vi møttes.

Kriminaliteten endrer seg og blir stadig mer grenseoverskridende, digital og grov. Den kan ikke lenger forvaltes fra små lensmannskontorer med korte åpningstider; den krever spisse kompetansemiljøer, samhandling og bredde. Jeg skulle ønske det ikke var slik, men vi må forholde oss til virkeligheten.

Politireformen er en krevende reform, og den er ennå bare i startfasen. Derfor er det bra at justisminneren har varslet en melding som vil invitere til å diskutere status for reformen og drøfte veien videre. Politiet er tilført store ressurser, mange nye årsverk, og vi når målsettingen om to per tusen i 2020, men det er helt avgjørende at folk opplever trygghet for seg og sine.

Politikk handler om hverdagen. Vårt kollektive ansvar er å løse de kjerneoppgavene staten skal ha i samfunnet. I denne salen skal vi sørge for at rammen rundt hverdagen til folk flest er trygg og god. Men det skal vi gjøre med respekt for ansvaret og rammene vi er delegert som folkevalgte, og for at hver og en fortsatt er best kvalifisert til å ta de fleste beslutninger for seg og sine – ja, stort sett bedre kvalifisert, i hvert fall på det området, enn det vi er.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [10:55:49]: Representanten Limi brukte ein del tid i innlegget sitt på å snakka om reformer, bl.a. politireforma, og han uttrykte iallfall ein grad av skuffelse over at Arbeidarpartiet ikkje lenger kan stilla seg bak den måten som regjeringa har valt å gjennomføra ho på. Eg må jo seia at regjeringa burde gjennomført politireforma i tråd med avtalen. Dei har vist seg å vera upålitelege når ein set seg ned og forhandlar med dei. Eg var den som forhandla den på vegner av Arbeidarpartiet. Eg veit ikkje om det er evna deira til å gjennomføra reforma det skortar på, eller om dei interne ueinigheitene i regjeringa gjer at dei rett og slett ikkje får til å gjera det som skal til. For eksempel var ein av dei tinga som me vart einige om då me forhandla om politireform, at ein skulle sørgja for at innbyggjarane i dei ulike lokalsamfunna, i kommunane, skulle få eit løfte om kva slags politikraft som skulle vera til stades i deira lokalsamfunn. Det skulle utviklast eit løfte til innbyggjarane. Det har ein ikkje gjort. Kvifor har ein ikkje gjort det?

Hans Andreas Limi (FrP) [10:56:52]: Nå er jo situasjonen slik at politikraften i de aller fleste distriktene er betydelig løftet. Det er flere patruljer ute nå enn det var før. Kriminalitetsbildet har endret seg – kriminaliteten har gått ned. Så jeg mener at det Arbeiderpartiet etterlyser, ser vi konturene av nå, fordi resultatene kommer.

Det er litt viktig å huske på at hvis man først skal gjennomføre en reform på basis av et forlik, er det viktig å stå i det, å stå i det under hele gjennomføringen. Jeg registrerer at det ansvaret kan ikke Arbeiderpartiet lenger ta. Da får vi fire som sitter i regjering, sørge for at vi gjennomfører reformen, og så får vi en mulighet til både å evaluere underveis og diskutere veien videre når vi får en melding til Stortinget i løpet av høsten.

Hadia Tajik (A) [10:57:49]: Representanten svarte ikkje på det eg spurde om. Eg stilte eit heilt konkret spørsmål: I forliket om politireform står det at ein skal utvikla eit løfte til innbyggjarane, at politidistrikta skal setja seg ned med kommunane og gjera det. Det har ein ikkje gjort. Kvifor har ein ikkje gjort det?

Hans Andreas Limi (FrP) [10:58:05]: Det er ikke helt riktig det som påstås, for det er en dialog mellom kommunene og politidistriktene. Det har det vært hele tiden, helt fra implementeringen av den nye strukturen med reduserte politidistrikter, og det er en løpende dialog.

Jeg tenker at det aller viktigste er å evne å se de positive resultatene underveis mens vi gjennomfører denne reformen fullt ut, og ikke bare å fokusere på det som er negativt, og som på en måte er utslag av en vanskelig prosess for politiet. Det kan vi gjøre noe med, faktisk.

Det kan vi ta tak i og prøve å forbedre. Det må vi også benytte anledningen til når vi får en stortingsmelding og får anledning til å diskutere det her. Men det er jo ikke riktig at det ikke er en konkret dialog og tett oppfølging mellom kommunene og politiet ute i distriktene.

Hadia Tajik (A) [10:59:08]: Eg har ikkje etterlyst «en løpende dialog», eg har etterlyst eit løfte til innbyggjarane. Eg berre konstaterer at regjeringspartia spring frå dei løfta dei eigentleg skulle gie.

Eg legg vel eigentleg til grunn med desse svara at eg ikkje kjem til å få fleire svar om politireforma, så eg vil gjerne følgja opp med eit spørsmål knytt til korleis veksten i Noreg utviklar seg. Representanten Limi snakka nemleg i innlegget sitt om at ein ønskjer å byggja landet. Det ein ser, er at dei tre bransjane som bidreg mest til sysselsetjingsauken akkurat no, er bygg og anlegg, industri og forretningsmessig tenesteyting, og akkurat der er det i all hovudsak snakk om at auken er innleigd utanlandsk arbeidskraft som er i Noreg i berre seks månader eller mindre. Spørsmålet mitt er ganske enkelt: Korleis har Framstegspartiet tenkt å få ned talet på innleigd utanlandsk arbeidskraft på korttidsopphald, for dette er jo ikkje bra for verdiskapinga i Noreg. Det vil svekkja produktivitetsveksten vår på sikt.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:00:13]: Først må jeg si at vi har gitt et løfte til innbyggerne når det gjelder gjennomføringen av politireformen: Det er at vi skal bidra til at politiet får de ressursene og den kompetansen som er nødvendig for å bekjempe dagens kriminalitet og ikke det som var i går.

Sysselsetting er spennende. Den utfordringen som representanten tar opp med andelen innleid utenlandsk arbeidskraft, var nettopp det som førte til at vi hadde en sysselsettingstopp i 2008. Så falt den som en stein i årene etterpå, etter finanskrisen, og så er den litt på vei opp igjen. Så er det slik at når vi har vekst i økonomien, får vi også fort kapasitetsutfordringer, og da er vi faktisk så heldige i en overgangsfase at vi kan benytte oss av utenlandsk arbeidskraft som har kompetanse, og som kan jobbe i Norge som en følge av EØS-avtalen. Så dette svinger. Men det aller viktigste er å sørge for at flere norske bosatt i Norge kommer inn i arbeidslivet og kommer over fra offentlige ordninger og bidrar til egen inntekt og til landets verdiskaping.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:01:35]: Fremskrittspartiets talsmann var opptatt av at de han snakket med om politireformen, var litt gladere og litt mer fornøyd etter at han hadde snakket med dem. Det minner meg litt om Anders Anundsen i 2015, som lagde en reklamefilm om hvor fantastisk alt var da han var justisminister. Siden representanten tok opp dette teamet, la

oss heller høre på dem som er i politiet. I fjor sommer sa tillitsvalgte i elleve av tolv politidistrikt at det er kriseliggende tilstander i norsk politi – de tillitsvalgte i elleve av tolv! I januar ble det gjennomført en stor undersøkelse blant 4 500 politifolk. 80 pst. av politifolkene som hadde svart, sa at de så ingen mening med reformen. 80 pst. av dem som har uniformen på, sa at de så ingen mening med reformen. I august i år kom nye tall fra Politiets Fellesforbund, og da var det ikke elleve av tolv, men tolv av tolv politidistrikt og tillitsvalgte som ikke var fornøyd med reformen. Hva er det Hans Andreas Limi ser, som ikke de som har uniformen på, ser?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:02:41]: Takk for spørsmålet.

Jeg forholder meg til det vi har av fakta fra politiet, når det gjelder hvordan politiet settes i stand til å håndtere det nye kriminalitetsbildet. Så er det slik – det tror jeg at vi skal ta veldig på alvor, og at representanten Slagsvold Vedum har rett i – at veldig mange der ute er bekymret, og nå snakker jeg om vanlige folk. De ser ikke alt som foregår internt i politiet, og har ikke overblikk over kriminalitetsbildet, men de opplever det som skjer i hverdagen sin. Hvis de ikke opplever at de er trygge og får forbedringer, og ikke opplever både tilstedeværelse og større politikraft gjennom politireformen, så har vi bommet. Jeg mener det er en av grunnene til at det er viktig å ta en diskusjon nå når denne meldingen kommer fra regjeringen, fordi det alltid er mulig å forbedre reformer underveis i gjennomføringen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:03:47]: Hans Andreas Limi sier at man ikke ser det som skjer internt i politiet, men problemet er at store deler av Norges befolkning ikke ser politiet i det hele tatt. Det er problemet. I et oppslag i dagens Aftenposten står det at det er gjennomført 64 000 færre oppdrag nå enn i 2016. Når man skal ringe til operasjonssentralen, får man beskjed om at det ikke er kapasitet til å ta telefonen, at man må ringe på et senere tidspunkt.

Kan Fremskrittspartiet leve med det? Kan man leve med at når man ringer til politiet om et innbrudd, om at alvorlige hendelser pågår, er svaret at de ikke har kapasitet, de har ikke tid? De harde fakta og de harde tall er at i 2018 er det nesten 10 pst. færre oppdrag og utrykninger enn i 2016, da reformen ble gjennomført. Det er rett som Fremskrittspartiet og Limi sier, at flere ikke ser hva som skjer internt i politiet, men flere ser ikke politiet i det hele tatt. Er det på tide å begynne å lytte, se og høre og å føre politikraft ut igjen nær der folk bor?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:04:51]: Jeg tror jeg har svart to ganger nå at vi gjør nettopp det siste, og det er én grunn til at det er viktig å ta en diskusjon underveis i

gjennomføringen av politireformen. Det er ikke riktig at det ikke er mer politikraft ute. I dag er det flere patruljebiler ute enn før politireformen startet.

Mitt poeng er at det ikke er så ensidig som noen ønsker å fremstille det som. Politiet er tilført mange nye årsverk, de har fått store ressurser, så de har alle muligheter til å levere på det som var kravene og forutsetningene for reformen.

Husk også at det var en historie i 2011 som bidro til at man besluttet å gjennomføre en politireform. Det man bl.a. fokuserte på den gangen, og som var noe av kritikken fra Gjør-v-kommisjonen, var nettopp politiets operasjonssentraler, som måtte bli langt mer profesjonelle. Det har skjedd. De er tilført kompetanse og flere ansatte.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:05:54]: En av grunnene til at Fremskrittspartiet har gjort et så historisk dårlig valg i år, kan jo være at landets pensjonister har fått nok av usosiale kutt og lavere pensjoner. For når Fremskrittspartiet arrangerer skattefest for den økonomiske eliten, sender de regningen bl.a. til pensjonistene. I fire år på rad har pensjonistene fått mindre å leve av i trygdeoppgjørene, og i år går de i null. Ikke nok med det, det kanskje verste hånet mot norske pensjonister fortalte regjeringen om først etter valget, nemlig kuttet i inntektene for uføretrygdde alderspensjonister og eldre forsørgere. Pensjonister som har slitt ut kroppen i hardt arbeid, får kutt av Fremskrittspartiet i regjering.

Et av Fremskrittspartiets kanskje viktigste valglofter har vært å bedre pensjonsreformen, å endre den til det bedre for pensjonistene, men det motsatte har skjedd. Vil representanten Limi beklage løftebruddet overfor landets pensjonister?

Hans Andreas Limi (FrP) [11:07:11]: Hvis representantens fremstilling hadde hatt et snev av sannhet i seg, kunne man kanskje vurdert å beklage det. Hvis det er noen som har sendt regningen til pensjonistene, var det stortingsflertallet i 2011, som vedtok underreguleringen. Den har vi i regjering prøvd å kompensere for. Derfor har enslige minstepensjonister fått totalt 12 000 kr mer i året. Vi har redusert avkortingen for gifte og samboende, som representerer 8 000 kr i året. Vi har økt fradraget, og vi har gitt konkrete skattelettelser for pensjonistene, så i sum har vi klart å kompensere – i hvert fall tilnærmet – 100 pst. for den underreguleringen som har kommet som en konsekvens av at vi også har hatt veldig moderate lønnsoppgjør i disse årene. Ja, vi skulle gjerne gjort mer for pensjonistene, men å si at vi sender regningen til norske pensjonister, er en ganske uhyrlig påstand som jeg håper jeg slipper å få høre gjentatt.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Marit Arnstad (Sp) [11:08:39]: Årets lokalvalg ga store endringer. For andre valg på rad gikk alle de fire regjeringspartiene tilbake. Valget var ikke noe protestvalg, valget var ikke noe énsaksvalg – valget var et tydelig ønske om en annen politisk retning.

Valget var også en reaksjon mot nye politiske kløfter i Norge – mellom dem som kan regne med rask akutt hjelp, og dem som opplever at de statlige nødetatene trekker seg ut av deres lokale samfunn. Grunnleggende samfunnsberedskap har blitt et rasjonaliseringsprosjekt for direktorat og foretak. Jeg vet fra Snåsa at å argumentere for ambulansen sin overfor et foretak føles nesten som å snakke til en vegg. Det skapes nye kløfter mellom dem som kan ta digitalisering og moderne infrastruktur for gitt, og de lokalsamfunnene som får beskjed om at strømkabler ikke kan bygges, at telefonledninger blir kuttet, at mobilnettet ikke fungerer, og som bare kan drømme om bredbånd til en akseptabel pris. Det skapes kløfter mellom de områdene der statlige arbeidsplasser eser ut, og de områdene av landet der statlige arbeidsplasser forsvinner, uten at noen tar noe som helst politisk ansvar for det. Det er det vi i Senterpartiet kaller den stille sentraliseringen, den som foregår i hver etat, og der ingen skjeler til de samlede konsekvensene.

Reaksjonene i valget handler også om en regjering som slår ut med hendene og mener at sentralisering og ulikhet nærmest er en naturgitt utvikling. Dette utfordrer folks rettferdighetssans. Det utfordrer forståelsen av det norske systemet. Vi er vant til politikere som står opp og tar ansvar for det som blir besluttet, politikere som lytter. Den norske modellen handler om velferd, men den handler også om balanse og jevnbyrdighet mellom by og land. Det er den balansen som over flere år har vært truet av Høyre og Fremskrittspartiet i regjering.

Valget viser at folk ser at det er mulig med en annen utvikling enn sentralisering av tjenester. Samlebånd og stordrift er gammeldags. Valget viser at folk ser at folkestyret forvitrer ved at stadig mer makt overlates til et ansiktsløst byråkrati både i staten og i EU-systemet. Og valget viser at folk ser at byråkratiet vokser. Når krav til dokumentasjon og rapportering stjeler tid og belaster folks hverdag, utfordres den tilliten vi er så stolt av at vi har i det norske samfunnet.

Nå står vi overfor nye vegvalg. Under valgkampen var jeg på besøk i Søre Sunnmøre tingrett. De gjør en utmerket jobb. De har ingen problemer med å rekruttere folk. I domstolkommisjonen som regjeringen har satt ned, får de beskjed om at de er for små. En ny sentralisering innenfor rettsvesenet er på gang, men problemet i rettssystemet er ikke små tingretter, det er manglende kapasitet, koordinering og ressurser. Sentralisering

kommer ikke til å løse disse problemene. I stedet vil det nok en gang bety at distriktskommuner skal tappes for flere hundre statlige arbeidsplasser. Staten vil igjen trekke seg ut av deler av landet og heretter bli sentralisert til de store byene.

Det er flere områder innenfor rettssystemet der sentraliseringen skyter fart. Politiet i Telemark har plutselig bedt ordførerne om å slå sammen forliksråd. Forliksrådene er lavterskel konfliktløsning, og det er lovfestet at hver kommune skal ha et eget forliksråd. Hva man skal oppnå ved å sentralisere disse, er helt ubegripelig.

Så har det vært en stor fordel for norske distriktskommuner, som har avgitt areal og naturressurser, at de har fått beholde en andel av verdiene fra kraftvirksomheten. Regjeringen oppnevnte et utvalg som skulle se på dette. Det utvalget foreslår å legge de inntektene direkte inn til staten – nok en gang et forslag som vil være et beinhardt angrep på Distrikts-Norge. Det er interessant å se at Høyres talsmann i debatten allerede nå tar avstand fra det utvalget som regjeringen har nedsatt, og konklusjonene til det utvalget. Det betyr nok at vi står overfor en interessant debatt i tida framover.

Allerede i trontaledebatten for fem år siden sa Senterpartiet klart ifra at det var nødvendig å se de ulike sentraliseringsreformene fra denne regjeringen i sammenheng. Vi sa at disse reformene hadde én ting til felles – de sentraliserer makt og pulveriserer ansvar, de reduserer nærhet og svekker lokal trygghet og beredskap. Situasjonen fem år etterpå viser at vi fikk rett.

Norge må følge opp de klimaforpliktelsene vi har etter Parisavtalen. Alle sektorer må bidra, og vi må sørge for at det blir effektive og reelle kutt, ikke at vi innfører tiltak som bare flytter utslipp til andre land, eller som simpelthen fører til større utslipp globalt. Det kommer til å bli en stor omstilling i det norske samfunnet. Norge må også som en kapitalsterk stat bidra til mer klimafinansiering overfor andre land.

Skal klimakampen vinnes, må det store flertallet slutte opp om disse omstillingene. Da må klimaløsningsene være sosialt og geografisk rettferdige, og de må være bærekraftige på lang sikt. Derfor har Senterpartiet stilt spørsmål ved økte avgifter, om det i seg sjøl er et godt svar i klimaarbeidet. Vi kan ikke saldere miljøprofil og budsjettbalanse med nye avgifter som rammer alle, uten å ta hensyn til bosted og inntekt.

Senterpartiet mener at olje- og gassindustrien fortsatt har en plass i vårt næringsliv. Vi er nødt til å bygge en bro mellom dagens oljenæring og over til CO₂-fangst og -lagring, bruk av hydrogen og investeringer i fornybar energi som mulige løsninger i klimakampen. Skal vi klare det, må vi også bygge på dagens industri. Vi har bruk for alle gode hoder, all vilje til teknologiutvikling og all den kapitalen som den næringen sitter på i dag.

Vi trenger en klimapolitikk som bygger opp under, og som virker sammen med, andre viktige samfunns-mål. Vi må ha en klimapolitikk som sikrer bosetting over hele landet og vekst i næringslivet, og som er tilpasset den virkeligheten folk flest forholder seg til. Vi har alle muligheter til å klare klimamålene, men vi kan feile dersom grupper i samfunnet føler at de straffes fordi de tjener lite, eller fordi de bor utenfor de store byene. På klimaområdet mer enn på noe annet område er oppskriften på suksess at alle må med.

Trontaledebatten er opposisjonens debatt, men i dag vet vi nesten ikke hvordan vi skal møte en regjering med så omfattende indre konflikter som denne regjeringen har. Den siste tida har vi til stadighet sett en statsminister som rykker ut og sier at hennes egne regjeringspartier må sette seg ned og snakke med hverandre istedenfor å argumentere mot hverandre. Det er jo nesten en fallitterklæring i seg sjøl.

Historien om dagens regjering er historien om fire partier som synes mest opptatt av å holde på egen makt, uansett hvilke prinsipp de må fire på. Utenom en utrolig sentraliseringsiver er det vanskelig å se om det finnes noe stort felles prosjekt eller noen felles retning som forener denne regjeringen. Dette retningsløse prosjektet har derimot fått store negative konsekvenser for veldig mange mennesker. Det har gitt oss en meningsløs regionreform, bl.a. med et Viken som nesten ingen er for. Det har betydd et sterkt angrep på næringsfriheten og kanskje muligens ruin for de pelsdyrbøndene som nå har fått yrkesforbud. Det har betydd sentralisering av tusenvis av statlige arbeidsplasser og en politireform som er helt ute av kurs.

Regjeringen synes nesten å ta det for gitt at velgerne skal akseptere at de stadig snakker med to tunger. Den såkalte solbergske parlamentarismen er ikke lenger noen sikkerhetsventil, den er ikke lenger noen nødløsning, den ser ut til å ha blitt regelen for regjeringen. Det har gått så langt at man må spørre seg om denne regjeringen har det som trengs for å lede landet. Akkurat nå framstår dagens regjering først og fremst som en samling partier og statsråder som kontinuerlig driver krisehåndtering.

Med det vil jeg ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ove Trellevik (H) [11:18:22]: I dette innlegget var det mykje fokus på sentralisering. Berre dei siste 30 år har 200 000 nordmenn flytta frå bygd til by. I tillegg har befolkningsveksten på 1,2 millionar kome i tettbygde strøk og byar. Denne tendensen har me sett i heile den vestlege verda dei siste 100 år. Det skjedde også då

Senterpartiet sat i regjering. Trenden er den same: Folk flyttar frå bygdene til tettbygde strøk.

For Høyre er det viktig at me har evna til å omstilla oss og ta tak i dei utfordringane som samfunnet har, når både forskning og faglege miljø gjev råd om at me må endra oss.

Senterpartiet er ekspert, som me høyrde, på å kalla alle desse reformene og tiltaka som regjeringa har sett i gang for å møte denne utfordringa, for sentralisering. Men regjeringa gjer jo ikkje dette for å endra Noreg. Regjeringa gjer dette fordi Noreg faktisk er endra – med ganske store bevegelser blant innbyggjarane. Eg har ikkje høyrte eitt einaste godt forslag frå Senterpartiet til korleis dei vil motverka desse endringane.

Marit Arnstad (Sp) [11:19:31]: Sjølsagt flytter folk på seg. Ungdommer flytter ut og utdanner seg, noen flytter heim, og noen finner noen å gifte seg med og flytter en annen plass. Det er ikke det vi snakker om her. Det vi snakker om, er denne regjeringens planlagte endringer i offentlig sektor, der de gjennomfører strukturreform etter strukturreform, og der det eneste målet er å sentralisere statlige tjenester. Det er det vi snakker om her. Domstolkommisjonen er det siste eksemplet i rekken. Domstolkommisjonen foreslår uten unntak å sentralisere de nye tingrettene til de største byene. Hundrevis av statlige arbeidsplasser skal fjernes fra de ulike fylkene og skal inn til de store byene. Det er det vi snakker om – den planlagte strukturendringen og sentraliseringen som denne regjeringen har gjennomført nå i løpet av seks år, og som Senterpartiet har påpekt hver eneste gang. Vårt svar på det er nærhet. Vi mener at det fortsatt skal være nærhet til folk når det gjelder offentlige tjenester. Og vi mener at når det gjelder kommunereform og regionreform, må det være frivillighet som ligger i bunnen.

Ove Trellevik (H) [11:20:41]: Rettstryggleik er sjølvsagt ein av grunnane til dei endringane som kjem når det gjeld domstolane. Men i innlegget var representanten Arnstad inne på at ein overførte makt frå demokratiet til statleg byråkrati. For nokre år sidan fremja regjeringa ein proposisjon som ville gjeve kommunane betydeleg større makt i plan- og bygningsloven til nettopp å sørgja for at næringslivet fekk utvikla seg i by og land – ute på bygdene våre. Senterpartiet valte den gongen å stemma imot. Kvifor ønskjer ikkje Senterpartiet at kommunane sjølve skal få lov til å ta eit større ansvar i arealpolitikken?

Marit Arnstad (Sp) [11:21:25]: Noen ganger når jeg får replikker fra Høyre, lurar jeg på om Høyre egentlig forstår hva Senterpartiet snakker om. Det er mulig de ikke gjør det.

I valgkampen traff jeg en næringslivsleder fra Møre-kanten, og han sa til meg: Jeg er enig med dere i Senterpartiet, og grunnen til at jeg er det, er at vi som driver næringsliv ute i distriktene, skjønner at vi er avhengig av offentlig sektor. Offentlig sektor og næringsliv må begge utvikles i vårt område for at det skal fungere godt. Man kan ikke bygge ned offentlig sektor.

Det er hans grep om det, og jeg håper man lytter mer til næringslivsledere ute i distriktene når de betoner akkurat det.

Når det så gjelder arealpolitikken i distriktene, mener Senterpartiet at kommunene skal ha mer grep om lovverk og slike ting, og vi har fulgt Høyre i veldig mange forslag om akkurat det. Det Trellevik tar fram her, er ett lite forslag der vi hadde litt ulikt syn, men i mange andre saker når det gjelder akkurat dette, har vi faktisk støttet Høyre.

Bård Hoksrud (FrP) [11:22:36]: Én ting er i hvert fall sikkert: Det er litt forskjell på representantene Slagsvold Vedums og Arnstads argumentasjon eller måte å argumentere på. Jeg mener Senterpartiet altfor lenge har fått lov til å svartmale utviklingen i distriktene, helt uten å forholde seg til fakta. Vet Senterpartiet at antallet heltidsbønder ble halvert med Senterpartiet i Landbruksdepartementet? Med Fremskrittspartiet i regjering har antallet heltidsbønder faktisk steget med nesten 5 pst. Vet Senterpartiet at bøndene har hatt en vesentlig bedre inntektsutvikling under oss enn med Senterpartiet i Landbruksdepartementet? Vet Senterpartiet at det under dem ble lagt ned i snitt 24 små grendeskoler per år, mens det har blitt lagt ned 11 per år under denne regjeringen? Vet Senterpartiet at det ble lagt ned akuttfunksjoner på fire sykehus under de rød-grønne, mot to under oss? Vet Senterpartiet at de la ned seks fødeavdelinger, mot to under denne regjeringen? Eller er dette noe Senterpartiet ikke vet, eller kanskje velger å overse, fordi det passer veldig dårlig inn i historiefortellingen deres, og hadde gjort at slagord som «nær folk», «ta hele Norge i bruk» og «se hele Norge» ville lyde både hult og ganske tvilsomt? Egentlig var det vel mer sentralisering med Senterpartiet i regjering enn med Fremskrittspartiet i regjering.

Marit Arnstad (Sp) [11:23:48]: Vi er jo forskjellige personer, så det er ulikheter mellom meg og Trygve Slagsvold Vedum, akkurat som Bård Hoksrud heller ikke er så lik Siv Jensen, i og for seg. Det får vi nå akseptere, at vi har litt ulik form og litt ulik måte å se ut på.

Det Senterpartiet har vært opptatt av når det gjelder sentralisering, er den planlagte og systematiske sentraliseringen som denne regjeringen har satt i gang. Det er klart vi alle ser at det skjer endringer i samfunnet. For eksempel har det for landbrukets del vært en enorm pro-

duktivitetsvekst de siste 30 årene i alle fall, så det er klart vi ser dette. Men når det gjelder den systematiske, planlagte gjennomgangen av sektor etter sektor der denne regjeringen ønsker sentralisering – politireformen, kommunereformen, Nav-kontorene, skattekontorene, og det en nå gjør innenfor domstolene, med ønsket om sentralisering innenfor rettsstaten – kommer ikke alt dette av seg sjøl. Det er planlagt av Høyre og Fremskrittspartiet i regjering.

Jeg må også få si at det faktisk er dobbelt så mange kommuner som har befolkningsnedgang nå – fra 2013 og fram til 2018 – som da vi gikk ut av regjering.

Arne Nævra (SV) [11:25:01]: Aller først må jeg få gratulere representanten med valget. Jeg vet ikke om det er derfor hun også er kledd litt i rødt. Vi på rød-grønn side kan kanskje gratulere hverandre.

SV og Senterpartiet er stort sett enige om distriktspolitikken. Vi står skulder ved skulder i veldig mange saker, men på ett felt er det noe jeg har reagert på veldig lenge, og det gjelder transport og Senterpartiets støtte til de store motorveiprosjektene. Dette gir seg ikke minst utslag i spørsmålet om ferjefri E39. Jeg har tatt opp dette spørsmålet flere ganger med Arnstads Senterparti-kolleger, og de har vist forståelse for mitt synspunkt på det, at de små distriktsveiene vil lide når det gjelder rassikring, midtdele, bredere veier, gul midtstripe osv.

Vil representanten Arnstad være med på å øke den forståelsen og bli med SV på laget for å gi mer penger til distriktsveiene?

Marit Arnstad (Sp) [11:26:06]: For det første må jeg få lov til å gjengjelde gratulasjonen. SV gjorde også et veldig godt valg. Det var hyggelig for oss begge.

Senterpartiet er opptatt av vegutbygging og vegutbygging i distriktene, og i mange distrikter i Norge har en ikke noe alternativ til veg. Det er vegen som er transportmidlet. Jeg tror 75 pst. av transportarbeidet i Norge foregår på veg, så vi mener det er bra og viktig å ha gode veger. Men vi er ikke betingelsesløse, for vi ser at det er noen vegprosjekt som er i ferd med å utvikle seg på en måte som er uheldig, både kostnadsmessig og miljømessig. Jeg tror det er nødvendig at en tenker seg om en gang til når det gjelder E39 over Bjørnafjorden – jeg mener det. Utviklingen og kostnadsøkningene vi har sett i det prosjektet, gjør at det prosjektet må gjennomgå på nytt.

Det andre er at vi i dag fremmer forslag om å nedskalere E18 vestover, ut fra Oslo. I Oslo satses det veldig mye på kollektivtrafikk, og det å ha et så gigantisk prosjekt vestover fra Oslo er uheldig med tanke på miljøet.

Terje Breivik (V) [11:27:23]: Geir Pollestad frå Senterpartiet skreiv følgjande på nrk.no/ytring:

«Gretha Tunbergs ord i FN's generalforsamling mandag var engasjerte, sinte og alvorlige. Ordene til Thunberg traff likevel ikke meg. Jeg er grunnleggende uenig i at dårlig samvittighet, skam eller trusler vil løse klimakrisen.»

Vidare:

«Til tross for klimakrisens alvor er det oppsiktsvekkende at viljen til å gjøre mer ikke er større.»

Og:

«Jeg mener klimabevegelsen må ta et betydelig ansvar for at det er blitt slik.»

For tilsynelatende å sjå ut som eit folkeleg klimaparti har Senterpartiet ingen skruplar med å skubba engasjert ungdom og frivillige som legg ned ein avgjerande innsats på fritida si for miljøet, framfor seg.

Spørsmålet er: Har ikkje Senterpartiet nokon sperrer i det heile når det gjeld bruk av veljarsankande populistisk retorikk, når sjølv ikkje ungar og idealistiske frivillige er skjerma frå å verta brukte?

Marit Arnstad (Sp) [11:28:22]: Senterpartiet og Geir Pollestad har et sterkt engasjement for klimaet. Vi har ønsket en debatt om noen av virkemidlene i klimapolitikken. Det mener vi er en nødvendig og viktig debatt. Som jeg prøvde å si i innlegget mitt, mener jeg at i klimakampen – mer enn på noe annet samfunnsområde – gjelder det å få alle med. Da må en også se på hvordan de enkelte virkemidlene slår ut.

Jeg tror Senterpartiet står bak 95 pst. av gjeldende klimapolitikk i Norge. Vi vil oppfylle Parisavtalen, vi vil dra samfunnet i en grønnere retning, men vi vil ikke samtidig skape store sosiale og geografiske skiller. Det er litt av problemet.

Jeg synes det er litt synd at vi får en debatt om debatten og en debatt om personer. Det tror jeg ikke vi trenger. Jeg tror vi trenger en debatt om selve virkemidlene framover. Vi fremmer fem forslag her i dag. Venstre står fritt til å støtte dem hvis de finner det for godt.

Steinar Reiten (KrF) [11:29:30]: La meg først få benytte anledningen til å gratulere representanten Arnstad med et meget godt valgresultat for Senterpartiet. Så vet representanten Arnstad at mange arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende i typiske distriktsnæringer stemte på hennes parti i år: fiskere, bønder og ansatte i oppdrettsnæringen og fiskeindustrien. Felles for disse velgerne er at de enten er ansatt i bedrifter som er avhengig av å få tollfri adgang til EUs indre marked, eller i næringer som gir sikre og forutsigbare inntekter fordi Norge har råderett over egne fiskeressurser og et importvern som er avgjørende viktig for norsk landbruk.

Garantien for markedsadgang i EU for norske eksportbedrifter ligger i EØS-avtalen. Det samme gjelder de

framforhandlede unntakene som sikrer selvråderett over norske fiskeressurser og et aktivt importvern for norsk landbruk.

Kan representanten Arnstad love sine velgere at Senterpartiet ikke setter tusenvis av arbeidsplasser og importvernet for norsk landbruk i spill ved å gå til valg i 2021 på et program som krever reforhandling av EØS-avtalen?

Marit Arnstad (Sp) [11:30:26]: Norge er et åpent land. Det har vi vært i mange, mange tiår, både før og etter EØS-avtalen. Men vi er avhengig av gode handelsforbindelser med nabolandene våre – vi eksporterer veldig mange av de varene vi produserer, og det er Senterpartiet opptatt av at vi også skal gjøre i årene framover.

Så har Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ulikt syn på EØS-avtalen. Senterpartiet ønsker å sikre gode handelsforbindelser, men uten en EØS-avtale. Vi har en frihandelsavtale som ligger i bunnen av dagens EØS-avtale, som sikrer tollfrihet for alle industrivarer, unntatt bearbeidet fisk, og vi mener at den burde være et verktøy for våre handelsforbindelser framover. Problemet med EØS-avtalen er at den pålegger oss krav om å være med i finansstilsyn, om å gå inn i ACER – den legger bindinger på transportpolitikken vår, på arbeidslivet vårt, på energipolitikken vår. Det er ikke bra. Derfor mener Senterpartiet at en bør se etter andre måter å organisere det handelspolitiske samarbeidet med EU på. Vi har jo et godt handelspolitisk samarbeid også i dag med en rekke land andre steder i verden enn i EU, uten at det er et problem.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Audun Lysbakken (SV) [11:31:58]: Vi har en statsminister i Norge som bruker veldig mye av arbeidstiden sin på vedvarende kriseterapi og krisehåndtering. Da er det jo interessant å se hva slags kriser hun bruker mest energi på. Hvis vi f.eks. sammenligner håndteringen av klimakrisen, vår tids største spørsmål, med håndteringen av samlivskrisen i egen regjering, får vi et veldig tydelig bilde. Når det gjelder klimakrisen, har regjeringen ingen nye løfter å komme med, fortsatt ingen stor samfunnsplan for å nå klimamålene, fortsatt ingen vilje til å imøtekomme kravene fra streikende elever, mens når det gjelder håndtering av samlivskrisen i egen regjering, har vi sett to måneder med krisemøter, ultimatum og milliarder på bordet for å løse sin egen krise. Det sier oss mye om prioriteringene.

Jeg la også merke til at Erna Solberg kommenterte Greta Thunberg i forbindelse med at hun var i New York, og mente at det var bra at hun talte i FN – det er jeg enig i – men at hun også burde komme seg tilbake på skolen. Jeg tror at problemet til Greta Thunberg og an-

dre streikende ungdommer er at så lenge de følger reglene, så lytter ikke mektige mennesker, som Norges statsminister. Status for denne regjeringen er økende utslipp i fjor, manglende innsats for karbonfangst og -lagring, nye oljelisenser i stedet for å redusere oljeavhengigheten og heftig motorveibygging.

Mens ungdommene våre streiker, lederne tvinner tommeltotter og klimaforskerne slår nye alarmer, ser vi at utviklingen blir verre. Det gjelder f.eks. regnskogbrannene i Amazonas. Jo mer regnskog som ødelegges, desto kortere tid får vi på oss til å bekjempe klimakrisen. Derfor er det å bevare regnskog et skjebnespørsmål. Men akkurat idet den brasilianske presidenten begynte å føle det internasjonale presset tidligere i høst, ble han reddet av en stor diplomatisk seier, nemlig at EU og EFTA sa ja til å slutføre forhandlingene om en frihandelsavtale og med det ga fra seg muligheten til å bruke handelsavtalen til å presse fram et vern av regnskogen.

Nå har det østerrikske parlamentet bedt regjeringen legge ned veto mot EU-avtalen. Da bør også Stortinget avlyse enigheten i EFTA. Vi må få full åpenhet om dette, og regjeringen må gjenoppta forhandlingene med Brasil, slik at vi ikke får en handelsavtale før vi har nødvendig vern av regnskogen på plass. Det fremmer SV forslag om i dag.

Så må det grønne skiftet bli rettferdig, ikke bare fordi rettferdighet i seg selv er en viktig verdi for vårt samfunn, men også fordi det må til hvis det grønne skiftet skal bli noe av. Et samfunn med små forskjeller og sterke fellesskap er utrolig mye bedre rustet til å gjennomføre store endringer enn samfunn med stor ulikhet der folk har liten tillit til hverandre. Dessuten handler grønn økonomi og mer rettferdig økonomi om mye av det samme. Markedet kan ikke få bestemme, for da velger det det som lønner seg på kort sikt, i stedet for det som er nødvendig på lang sikt. Derfor er mer styring over økonomien nødvendig for å sette miljø og mennesker først.

Norge trenger en grønn ny deal. Hvis klimaet hadde vært en bank, hadde det vært reddet for lengst. Det er naturlig, synes jeg, å sammenligne hvordan vi som samfunn møter en finanskrisen – da er det ingen grenser for hvor mye ressurser som mobiliseres – med den tafatte responsen på klimakrisen. Vi trenger nå en samfunnsplan for å nå klimamålene. En grønn ny deal skal oppnå tre ting:

- en grønn omstilling som gir raske klimakutt, slik at vi når målene i 2030, som SV mener bør være kutt på 60 pst.
- en grønn omstilling som utvikler, bevarer og skaper arbeidsplasser, slik at vi når vi faser ut fossil energi, får sterkere industri og flere arbeidsplasser, ikke industridød og arbeidsløshet

- en grønn omstilling som tar vare på det beste med Norge: små forskjeller og sterke fellesskap

Da må vi gjennomføre klimatiltak som også bidrar til rettferdig fordeling, eller kompensere folk med lave inntekter hvis det ikke er mulig. Fordi regjeringen mangler en plan, og fordi vi har en plan, ber vi Stortinget være med på å sette ned en grønn ny deal-kommisjon, det forslaget har vi fremmet i dag, slik at vi kommer i gang med en samfunnsplan for den grønne omstillingen fram mot 2030.

Denne regjeringen er jo dypt upopulær – ikke på grunn av samlivskrisen, men fordi den bl.a. fører en forskjellspolitikk som strider mot det Norge er bygget på. Norge er bygget som et land for de mange, ikke for de få på toppen. Under denne regjeringen ser vi et arbeidsliv der løsarbeid brer om seg, vi ser en skattepolitikk som rigger skattesystemet for de rike, og vi ser at sikkerhetsnettet i velferdsstaten vår klippes hull i gjennom en rekke usosiale kutt.

Det er interessant å se at det var noen lekkasjer igjen fra denne regjeringen som de ikke tok ut i valgkampen. Det var f.eks. lekkasjen om at de ønsker å gjennomføre kutt i ytelser til ungdommer – i arbeidsavklaringspengene – som kom i dag, og forslaget om å kutte i uføres alderspensjon, som kom i forrige uke.

Det er forslag som igjen bygger på den logikken vi har sett prege denne regjeringen, nemlig at mens det som skal til for å få rike mennesker til å yte mer, er at de får mer, så er det som skal til for å få fattige og syke mennesker til å yte mer, at de får mindre. Men fattigdom har aldri gjort noen friske, fattigdom har aldri gitt noen jobb, fattigdom holder folk nede. Derfor kommer disse tiltakene ikke til å bidra til noe annet enn økte forskjeller og mer fattigdom.

Jeg har lyst til å utfordre Kristelig Folkepartis leder til å ta ordet i denne debatten og si hva Kristelig Folkeparti mener om det nye forslaget som er kommet i dag om ytterligere kutt i arbeidsavklaringspengene. For vi skal huske på at det er bare på grunn av det blå veivalget til Kristelig Folkeparti dette er mulig. Det er fordi det er etablert et flertall for en usosial høyrepolitikk som det egentlig ikke er flertall for i denne sal, dette er mulig. Det er en ulykkelig situasjon, og mange av de som har minst i det norske samfunnet, betaler prisen for det.

Vi må gjenreise en politikk som er for de mange i dette landet, ikke for de få på toppen. Det betyr å ta et oppgjør med riggingen av skattesystemet for de rike, og det betyr å ta et oppgjør med den lange rekken av usosiale kutt som rammer dem som har minst. Hvis målet er – og det er det jo – at flere skal delta i arbeidslivet, når vi ikke det gjennom å gjøre velferden mer urettferdig, men gjennom å gjøre arbeidslivet mer rettferdig.

Til slutt: Jeg synes det også må tas opp i denne debatten at siden sist Stortinget var samlet, har vi opplevd et forsøk på terror mot norske muslimer i Bærum. Mange med muslimsk bakgrunn kjenner på en utrygghet som ikke er til å leve med for oss som fellesskap. Derfor vil jeg oppfordre regjeringen til å prioritere den handlingsplanen mot islamofobi som statsministeren prisverdig nok har sagt at hun vil gjennomføre. Det er jeg veldig glad for.

Det å ha effektiv terrorbekjempelse handler om god beredskap, men det å skape en tydelig følelse av trygghet for folk handler om noe mer. Det handler også om hvordan fellesskapet i det daglige stiller opp for minoriteter som føler seg presset, hvordan vi som samfunn møter konspirasjonsteorier og hat, om slikt blir bekreftet eller avvist, hvordan vi som samfunn behandler mennesker som føler seg utrygge, om de blir slått ring om, eller om de får frykten forsterket.

Et regjeringsparti som spiller på konspirasjonsteorier i valgkampen, er en alvorlig ting, synes jeg. Derfor er det viktig at det også blir sagt i denne debatten at det ikke finnes noen snikislamisering i Norge. Derimot har vi sett en «sniknormalisering» av den typen retorikk på borgerlig side, der oppgjøret med det kommer altfor sjeldent. Derfor var det befriende med visepresidentens oppgjør tidligere i høst, men det avslører også en grensesprengende politisk spagat for dem i borgerlig leir som reagerer på denne retorikken. For det er jo regjeringssamarbeidet som er problemet. Man bekjemper ikke høyrepopulisme ved å gå i regjering med høyrepopulister. Det er enda en grunn til å begynne jobben med å skifte ut denne regjeringen.

Med det vil jeg ta opp SVs forslag.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Då har representanten Audun Lysbakken teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Silje Hjemdal (FrP) [11:42:09]: Som vi hørte i innlegget til representanten Audun Lysbakken, liker SV å kritisere regjeringen for å være ansvarlig for at forskjellene øker.

Nå har vi passert over 100 000 barn i Norge som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Det er ikke bra, og det tror jeg at jeg og representanten – fra samme fylke, men fra et annet parti – er helt enige om er en utvikling vi må snu. Utviklingen skyldes imidlertid ikke at denne regjeringen har en helt annen skatte- og avgiftspolitikken enn den SV skulle ønske seg. Det er et faktum at innvandring er den viktigste begrunnelsen for

dette. Det er fordi den største veksten av barn i lavinntektsfamilier er nettopp i innvandrerfamilier.

Mange innvandrere har en svakere tilknytning til arbeidsmarkedet enn det befolkningen ellers har. Erkjenner SV at dette er et viktig premiss og kanskje den viktigste faktoren for at forskjellene øker?

Audun Lysbakken (SV) [11:43:20]: Nå skulle jeg til å svare at jeg var glad for at Fremskrittspartiet endelig var tydelig på fakta, men så ble det rot i siste setning fra representanten Hjemdal. Nei – innvandring er ikke den viktigste årsaken til at forskjellene øker. Det er slått fast også i regjeringens egen melding at den viktigste årsaken til at forskjellene øker, er at de rikeste drar ifra. Der er regjeringens politikk mildt sagt skadelig.

Når det gjelder fattigdom blant barnefamilier, er det helt riktig at svært mange har minoritetsbakgrunn. Det er riktignok også sann at det blir flere fattige barn med etnisk norsk bakgrunn. Derfor skal en ikke gjøre dette kun til et spørsmål om innvandring. Men god integreringspolitikk er en viktig del av svaret på fattigdommen.

Vi må ha både langsiktige og kortsiktige mål. Det langsiktige målet er å få foreldrene i arbeid. Men hvis vi på kort sikt skal få barna, uavhengig av bakgrunn, ut av fattigdom, må vi gjøre noe med inntektene til disse familiene her og nå, og da er økt barnetrygd det aller viktigste tiltaket.

Silje Hjemdal (FrP) [11:44:30]: Samtidig som SV nå gir denne begrunnelsen, ønsker de en drastisk økning i antall kvoteflyktninger. De vil fjerne krav til inntekt og botid når det kommer til familiegjenforening, og de vil fjerne reglene for midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere.

Erkjenner SV på noen som helst måte at deres politikk faktisk vil føre til at flere familier vil kjenne på utfordringene ved å leve med vedvarende lavinntekt? Erkjenner man at man ikke kan praktisere – hva skal man si – en slik grenseløs innvandringspolitikk og samtidig ikke godta premisset om at forskjellene vil øke som en følge av det?

Audun Lysbakken (SV) [11:45:15]: SV har foreslått at vi skal ta imot 5 000 kvoteflyktninger, i tråd med det FN ber om. Det er mer enn regjeringen har foreslått, men en drastisk økning i forhold til det Fremskrittspartiet selv har vært med på, er det faktisk ikke.

Hvis vi skal klare det – og å redusere forskjellene – må vi føre en integreringspolitikk som virker. Da må vi sørge for at folk lærer norsk, vi må sørge for at folk blir kvalifisert, og vi må sørge for at familiene har nok å leve av inntil de kommer dit.

En integreringspolitikk som virker, handler om ikke å gi opp et eneste nabolag. Det handler om veldig mye av

det samme som det å utviske forskjeller i samfunnet vårt ellers handler om.

Jeg synes det er interessant at Fremskrittspartiet er så opptatt av ulikhet akkurat når det gjelder en sak der de kan snakke om innvandring. For ellers er det altså sann at denne regjeringen på felt etter felt etter felt fører en politikk som trekker samfunnet i retning av større forskjeller – og Fremskrittspartiet er avslørt som et parti for dem på toppen av det norske samfunnet.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:46:33]: Et bærekraftig samfunn forutsetter at vi bruker fellesskapets ressurser på best mulig måte. SV har – prisverdig nok – vært veldig gode til å problematisere norsk økonomis eksponeringer mot olje, og nå snakker alle om behovet for å frikoble utslipp og økonomisk vekst. Men veldig få snakker om behovet for å koble offentlig sektor og velferdsstaten fra oljeinntektene, som i dag ligger på rundt 263 mrd. kr på statsbudsjettet.

Det er ingen næring som er så lønnsom som oljenæringen, og selv om vi lykkes med å erstatte alle oljearbeidsplasser med andre verdiskapende arbeidsplasser, må vi klare å gjøre mer for mindre for å opprettholde dagens velferdsnivå.

SV er imidlertid imot alt av reformer, som pensjonsreform, jernbanereform, Nye veier AS, kommunereform og politireform, og generelt for å utvide de fleste sosiale ytelser uansett hva virkningene blir. Det jeg lurer på, er hvordan SV skal lukke gapet mellom de utgiftene de er for, og de inntektene de er imot?

Audun Lysbakken (SV) [11:47:33]: Dette er en viktig debatt. La meg bare først si at det er mye som tyder på at regjeringens reformer ikke akkurat fører til et veldig mye mer effektivt samfunn. Jeg tror f.eks. de fleste som ser det kaoset som nå er utløst i norsk jernbane, vil være enig med meg i at det er veldig god grunn til å tro at dette ikke er spesielt fornuftig forvaltning av ressurser i det lange løp, selv om vi har fått mange flere direktører som kan bidra med litt mer skatt i statskassen.

Men så til alvoret i dette spørsmålet, for det er helt riktig at vi må forberede oss på en framtid – og det gjelder både med representanten Nordby Lundes politikk og med vår – hvor oljeinntektene vil bli mindre. Da må vi for det første stille oss spørsmålet: Hvordan utvikler vi næringer som gjør at industrien og arbeidsplassene ikke forsvinner, men utvikles videre? Vårt svar på det er å komme i gang med arbeidet med en grønn ny deal.

Så må vi spørre oss: Hvordan fordeler vi sann at velferden kan bestå? For det Høyre aldri nevner, er at framskivingene også viser at vi skal ha en sterk økning i det private forbruket. Det kan vi heller velge å omfordele til offentlig felles forbruk.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:48:51]: Norges store fortrinn knyttet til vår natur og våre naturressurser er en historisk grønn deal, om du vil, nemlig aktiv bruk over hele landet. Mens mange andre land har opplevd at arbeidsplasser har blitt flyttet til lavkostland, har vi i Norge kompensert for dette med aktiv bruk av rike naturressurser og utvikling av verdikjeder. Konflikten rundt vern og bruk kan sette en stopper for dette om for store områder får varig vern.

I Oppland har bl.a. Dovrefjell erfart hvordan bulldosere og vern har fjernet gamle veier og truet stølshistorie. I Valdres erfarte bl.a. Øystre Slidre omkamper knyttet til utvidelse av Langsua nasjonalpark, og andre konflikter i regjeringens prosess med supplerende vern.

Hvordan mener SV lokale meninger og hensyn skal bli hørt i slike verneprosesser, og hvordan kan dette sikre framtidig verdiskaping og sysselsetting?

Audun Lysbakken (SV) [11:49:49]: Det er helt riktig at naturressursene våre har vært og kommer til å være grunnlaget for det vi skal leve av i Norge, og det å lage en grønn ny deal bygger på veldig mye av det samme som den grønne dealen som representanten Knutsdatter Strand beskriver at vi har lang tradisjon for i Norge. Det handler om å ta i bruk jorden og havet og kraften og skogen. Vi må finne balansen mellom det å kunne ta dette i bruk og det å ta vare på det, slik at det også er der for framtidige generasjoner, og slik at vi oppfyller det ansvaret vi har for å ta vare på biologisk mangfold.

Det er mye snakk om klimakrisen her i dag – med rette. Det er mindre snakk om at også trusselen mot arts-mangfoldet er en miljøkatastrofe, som kan bli skjebnesvanger. Der må også et land som Norge gå foran.

Det kommer nok fortsatt, tror jeg, til å være noen uenigheter mellom SV og Senterpartiet om omfanget av vern. Det må vi leve med, det har vi holdt på med før. Men det skal vi nok finne ut av, og så får vi se hvor det ender.

Terje Breivik (V) [11:51:10]: På Politisk kvarter førre veke sa representanten Lysbakken at SV vil melda Noreg ut av NATO og heller verta med i eit såkalla nordisk forsvarssamarbeid. Sidan Lysbakken systematisk unngjekk å svara på spørsmålet frå programleiaren, gjentek eg det her: Dersom det skulle oppstå ein konflikt med nabolandet Russland, korleis skal Noreg for-svara seg?

Audun Lysbakken (SV) [11:51:43]: Jeg svarte på det spørsmålet på radioen, og jeg kan gjerne gjenta det i dag. Utfordringen med deler av den sikkerhetspolitiske debatten i dag er at premisset for hva som er trusselen mot Norge, er feil. Det kommer ikke til å være en invasjon fra Russland, det er ikke det vi skal forberede oss på, men

det er fare for at det oppstår mindre kriser, at det oppstår uhell, at det oppstår situasjoner som så kan eskalere. Da er spørsmålet: Hvordan håndterer vi det? Utgangspunktet for norsk sikkerhetspolitikk må være å minimere risikoen for at Norge havner i den typen situasjoner. Vi mener at en tettere nordisk tilknytning er med på det, mens den politikken som Venstre ulykkeligvis er med på i dag, med å bringe Norge tettere og tettere inn på et USA under Donald Trump, gjøre Norge militært mer og mer avhengig og invitere amerikanerne inn i våre nær-områder, faktisk bidrar til det motsatte, til økt spenning. Det er dårlig sikkerhetspolitikk, og det er skuffende at Venstre er med på det.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:52:52]: SV ønsker at barna skal være på skolen hele tiden, men de ønsker at de voksne skal få kortere arbeidsdag. Paradokset er jo enormt. Skolen har mange utfordringer, og dem løser vi ved å ansette flere lærere, flere ulike yrkesgrupper, fortsette kampen mot mobbing og la barn få være barn. Flere skoletimer løser ikke disse utfordringene. Kristelig Folkeparti vil heller jobbe for sosial utjevning ved å få flere foreldre til å engasjere seg i barnas skolegang. Intensjonene om å utjevne forskjeller er gode, men outsourcing av barndommen er like paradoksalt som at SV vil ha sekstimersdag for voksne, men heldagsskole for barn. Er det slik at SV mener at å redusere foreldrenes ansvar for barnas oppdragelse og læring passer inn i deres partipolitikk så lenge det kan begrunnes i kampen mot å utjevne sosiale forskjeller?

Audun Lysbakken (SV) [11:53:56]: Jeg har stor respekt for representanten Bekkevold. Derfor synes jeg det er litt leit at han konstruerer stråmenn. Det er ingen partier i norsk politikk som vil at barna skal være på skolen hele dagen. Det vi har foreslått, er å utvide skoledagen med to skoletimer. Det vil for øvrig passe godt sammen med en sekstimersdag for de voksne, men hensikten er altså ikke at barna skal bruke mer tid på skole, men at vi skal omorganisere den tiden vi allerede bruker, fordi barna er på SFO i veldig stor grad, et tilbud som er dyrt og av varierende kvalitet. I tillegg bruker barna veldig mye tid på hjemmelekser. Vi vil ta hjemmeleksetiden og en del av SFO-tiden og legge den inn i skoledagen, slik at det blir tid til mer praktiske fag, at det blir tid til gratis mat, at det blir tid til mer fysisk aktivitet, at det blir tid til å gjøre lekser på skolen – altså en skole som kan inkludere flere barn. Så Kristelig Folkeparti bør egentlig slutte å konstruere disse stråmenne-ne og heller forklare hvordan de har tenkt å lage en skoledag som får plass til disse nødvendige tingene.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Terje Breivik (V) [11:55:17]: Noko av det beste med Noreg er fellesskap tufta på samhald og toleranse, med små forskjellar, med menneske som er så trygge på seg sjølve, på eiga historie og identitet at me saman er i stand til å møte det ukjende og det usikre, mangfaldet, med respekt og oppriktig vilje til å stilla opp for kvarandre og verda der ute. Dette er trekk og verdier som utgjør fellesskapet Noreg, som me aldri kan ta for gitt, og som me kontinuerleg må pleia og vidareutvikla.

Venstre er Noregs einaste sosialliberale parti. All politikk og alle standpunkt er tufta på ein ideologi der toleranse, mangfald, fridom, fellesskap, internasjonal solidaritet og framtidsoptimisme er retningsgjevande verdier. Skal fridomen vera reell for alle, må me òg vera fri frå naud, fattigdom og ulikskap, den sosiale dimensjonen som forklarar kvifor Venstre alltid vil kjempa for tidleg innsats, ein sterk offentleg skule og kamp mot barnefattigdom og slik sikra alle, uavhengig av bakgrunn og sosial status hos foreldre og føresette, same utgangspunkt, same fridom – og igjen sikra små forskjellar.

Sosialliberalismen legg òg til grunn eit menneskesyn som tilseier at dei ein viser tillit, tek ansvar for seg sjølv og andre, noko som igjen forklarar kvifor Venstre alltid vil ha som mål å flytta mest mogleg makt, oppgaver og ressursar så nær borgarane som råd er. Me vil ha sterke fellesskap der folk bur og lever, at alle har fridom til å realisera det gode liv for seg sjølv og sine, anten dei bur i distrikta eller i såkalla sentrale strøk. Venstre vil slik alltid stå på barrikadane for lokaldemokrati, maktspreiing, arbeidsplassar og kulturtilbod i både bygd og by.

Er det eitt område der fridomen for komande generasjonar – ungane, barnebarna våre – verkeleg er trua, er det på klima- og miljøområdet. Menneskeskapte klimændringar er det største problemet verda står andsynes, og sinnet til Greta Thunberg er på sin plass. Vitskapen ho viser til, er korrekt. Ekstremvær vert meir og meir normalen. Å lukkast med å redusera klimagassutsleppa nok – og raskt nok – er heilt avgjerande. Heldigvis veit me at me har krafta og evna til å snu utviklinga og endra måten me gjer ting på.

Venstre er grunnleggjande framtidsoptimistiske. Det fordrar likevel at me tek dei rette vala no, at me sluttar med det som forureinar, utviklar nye løysingar, forsterkar og skapar dei endringane som må til, at me aukar satsinga på forskning og teknologiutvikling, spelar på lag med næringslivet, brukar marknadskreftene medvete til fordel for klimaet. Det veit me verkar. Venstre trur på menneskeskapte klimaløysingar.

I vår kom ein alarmerande rapport frå naturpanelet til FN. Reduksjonen i natur- og artsmangfald, som skjer i eit urovekkjande tempo, går ikkje berre ut over det enkelte økosystem, men reduserer òg den imponerende og avgjerande evna artane har til å tilpassa seg og overleva

ekstremt ulike villkår gjennom millionar av år. Endrar me menneske naturen så mykje at artar dør ut, klipper me av evolusjonære linjer, linjer som er viktige råstoff for vidare evolusjon og framtidig fridom, anten det gjeld matproduksjon, ny og betre medisin eller noko så grunnleggjande som å ha eit naturmangfald å vera i og nytta.

Tek me med migrasjon, representerer det og klima og miljø tre område som krev meir internasjonalt samarbeid for at verda i fellesskap skal lukkast med å handtera utfordringane. Og i ei tid der stormakter som USA og Storbritannia – i nabolaget – har politiske leiarar som er pådrivarar for usunn, direkte farleg nasjonalisme og nærast åtvarar mot globalisering, er det viktigare enn nokon gong at eit rikt, velorganisert land som Noreg tek ansvar og er ein pådrivar for meir forpliktande samarbeid, ikkje mindre. Skal me førebyggja ufrivillig og nødvendig migrasjon i stor skala, er me nøydde til å lukkast med å redusera klimagassutsleppa raskt nok – «world wide».

Samstundes må kampen mot fattigdom og systematisk bistandsinnsats fortsetja og intensiverast. For sosialliberale Venstre stansar ikkje fridomskampen ved landegrensa vår. Eg er difor glad for at Venstre er del av ei regjering og eit samarbeid med rekordsatsing på bistand og tiltak for å løfta fleire ut av fattigdom og naud, og at me har ein statsminister og ei regjering som legg stor tyngde og kraft i ulike internasjonale samanhengar og forum for å bidra til at verda løftar i lag.

Globalt ser me at kvinner og barn vert hardest ramma av fattigdom, og at kvinnene ikkje har dei same moglegheitene og rettane som menn. Færre kvinner får gå på skule, dei tener mindre, og dei eig sjeldnare land til å livnæra seg av enn menn. Dei har færre moglegheiter til eiga inntekt, vert ofte utsette for vald i heimen, på arbeidsplassen og i samfunnet elles. Kvinner vert òg hardest råka når det er dårleg tilgang på helsetenester, særleg i samband med graviditet og fødsel. Får kvinner utdanning, jobba, bestemma over eigen kropp og bruka røysta si, vil det verta mindre svolt, mindre fattigdom, mindre vald og meir rettferd.

Berre damene får moglegheita, utgjør dei ein stor forskjell, både for seg sjølv og for verda. Difor er likestilling ikkje berre viktig for den enkelte kvinna, men òg for mennene og samfunnet. Eg er glad og stolt over at denne regjeringa m.a. satsar så tungt internasjonalt på arbeidet med utdanning av jenter. Eg er òg glad for at TV-aksjonen i år går til ein organisasjon som gjer ein kjempejobb for kvinner og likestilling i fleire delar av verda – CARE.

Nokre kommentarar til dei lause forslaga frå Miljøpartiet Dei Grøne og Arbeidarpartiet kva gjeld norske barn som er internerte i Syria, og særleg stoda til den sjuke guten i Al Hol: For Venstre vil barns beste alltid

vega tyngst, og i denne saka er det openbert at det er å henta guten heim, om nødvendig saman med mora og straffefølgja ho her. Det var trass alt Venstre som i si tid tok kampen og innførte prinsippet om at ungar ikkje skal straffast for handlingane til vaksne. Kompleksiteten og ikkje minst tryggleiken til dei involverte i denne saka tilseier likevel at saka vert handtert av regjeringa, ikkje av Stortinget. Som parlamentarisk leiar i eit regjeringsparti kan eg òg opplysa om at regjeringa meir enn gjerne kjem til eit møte den utvida utanrikskomiteen, som er eit lukka møte – til dei som ikkje kjenner til det – og orienterer Stortinget om saka, og det bør etter mi meining vera meir enn godt nok for Stortinget i ei slik sak.

Venstre gjorde eit dårleg kommuneval. Når me veit kva innsats, kva saker og kva kandidatar me har lokalt, er det liten tvil om at me sentralt må ta ein stor del av ansvaret for resultatet. Me har ikkje lukkast med å gjera folk trygge nok på Venstre, og på kva Venstre står for, og kor viktig det er med eit slagkraftig, reindyrka sosialliberalt parti i norsk politikk. Eg og Venstre ser i så måte verkeleg fram til arbeidet i Stortinget i haust og vinter, eit arbeid me skal bruka til å heva fridomsfana høgt, ein fri-dom fri frå fattigdom, naud og ulikskap, ein fri-dom som gjev alle høve til å leva det gode liv, både på Grünerløkka her i Oslo, på Byrse heime i Ulvik, på Stend i Bergen, i Kiberg i Vardø, ein fri-dom som ikkje stansar ved landegrensa, ein fri-domskamp som bidreg til at verda lukkast med å redusera klimagassutslepp raskt nok, slik at komande generasjonar har same høve til å nytta – og nytta – naturen som me har gleda av å gjera.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [12:04:41]: Representanten Breivik vet at jeg oppriktig mener at Venstre har en stolt sosialliberal tradisjon i norsk historie. Det vet han godt fra før. Det har betydd mye for utviklingen av Norge. Jeg har lyttet nøye til representantens innlegg, og jeg må jo først spørre: Hvordan er det mulig for Venstre å være i koalisjon med høyreliberalistene etter det innlegget? Det må jeg si at jeg ikke helt forstår, men det skal Terje Breivik kanskje få sjansen til å forklare litt nærmere. Det handler jo om den konkrete politikken, og det er tre ting jeg vil konkretisere når det gjelder problemstillingene rundt Venstres deltagelse i regjeringen.

Står Venstre, med bakgrunn i det Breivik nå har sagt, virkelig bak forslaget om igjen å kutte i arbeidsavklaringspenger for norsk ungdom? Står de virkelig bak det? Det forstår jeg ikke. Det andre er avkorting i uføretrygden og nei til pensjon fra første krone. Hvordan stemmer dette med innholdet i Breiviks innlegg?

Terje Breivik (V) [12:05:51]: Eg skal starta med å vedgå at fyrste gong eg hørde forslaget om kutt i ar-

beidsavklaringspenger for ungdom, reagerte eg i ryggmergen på same vis som representanten Kolberg tydelegvis har gjort. Då sette eg meg meir inn i det og fekk ei forklaring på intensjonen bak og det som faktisk vert gjort. Eg håpar at òg representanten Kolberg ser fornuf-ta i det. Dette handlar trass alt om å bruka dei midlane, dei ressursane, me har til rådvelde, for at ungdom som er avhengige av å nytta det fantastiske instituttet som arbeidsavklaringspenger er, faktisk kjem seg inn i fast, varig arbeid, og ikkje får ein varig skjebe i velferdssystemet.

Martin Kolberg (A) [12:06:40]: Hvis jeg hører helt riktig nå, så hører jeg faktisk at Venstres parlamentariske leder begynner å bruke høyresidens retorikk. Vi må presse folk først – for at de skal strekke seg lenger. Det skal også bli interessant å høre hva Kristelig Folkeparti måtte mene om dette. Det er liksom den måten man alltid skal løse disse utfordringene på: Vi presser dem som står svakest, for at de skal strekke seg lenger, og så øker bare ulikheten. Dette er jo høyreliberalismens filosofi, og jeg håper virkelig at Venstre er i stand til å ta et oppgjør med den. Jeg må si at jeg forundres, jeg forundres, og jeg forundres.

Terje Breivik (V) [12:07:22]: Eg gjer eit nytt forsøk på å få representanten Kolberg til å forstå intensjonen bak. Her er det ikkje snakk om å pressa nokon. Det er snakk om å prøva å bruka dei ressursane som fellesskapet, altså Nav og arbeidsavklaringsinstituttet, har til rådvelde, for nettopp å sikra at ungdom unngår ein skjebe gjennom å verta velferdsmottakarar på livstid, men kjem seg inn i det som dei fleste både ynskjer og har som mål i livet: fast, varig arbeid. Dei endringane som ein gjer i arbeidsavklaringsinstituttet for ungdom, gjer at det går pengar til andre tiltak for å sikra arbeidsavklaring – ein skal prøva å gjera det ein kan for å sjå om ein kan få vedkomande inn i varig arbeid, elles er det andre tiltak som skjer – og at me faktisk lukkast med å hjelpa dei som er avhengige av det instituttet.

Martin Kolberg (A) [12:08:24]: Jeg merker meg at jeg ikke får svar på dette, og jeg hører at representanten glir på sin prinsipielle argumentasjon. Det får vi bare ta til etterretning. Han må jo det i den maktsituasjonen han befinner seg i. Det må være plagsomt, slik jeg tenker det.

Så er det distriktspolitikken. Den andre siden ved dette er jo den voldsomme sentraliseringen som denne regjeringen driver – den voldsomme sentraliseringen. Nå er det altså kraftbeskatningen og domstolene som står for tur. Vil Venstre stille seg bak en slik sentralisering gjennom sitt arbeid i regjeringen, eller kan vi lene oss på at Venstre her vil gå imot det, slik at vi ikke får det-

te vedtatt i Stortinget i løpet av denne sesjonen – for det ville være en ulykke?

Terje Breivik (V) [12:09:13]: Dette er igjen eit spørsmål tufta på rimeleg feil premisser, som Venstre ikkje deler, om ei regjering som driv med ei enorm sentralisering – tvert imot. Eg reknar med at representanten Kolberg har respekt for at det å motverka dei sterke kreftene, gravitasjonskrafta, som dreg folk og ressursar til dei store byane, er det ikkje nokon kvikkfiks for.

Når Venstre har vore ein pådrivar og har støtta ei kommunereform, ei regionreform, er det nettopp for å ha eit argument mot det kanskje sterkaste argumentet mot å desentralisera makt, oppgåver, ressursar og arbeidsplassar ut til kommunane frå staten, nemleg at kommunane har vore altfor små – det har vore altfor små fagmiljø – til at det har vore mogleg.

Hadde eg vore representanten Kolberg, ville eg heller ha jubla over at nokon tek den kampen som representanten Kolberg sjølv nødvendigvis må veta ikkje er den enklaste i verda.

Geir Pollestad (Sp) [12:10:27]: Regjeringspartia, med støtte frå SV, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt, vedtok den 13. juni eit næringsforbod for pelsdyrnæringa. Fleirtalsregjeringa har i sommar hatt ute på høyring eit forslag til kompensasjonsordning for dei familiane som er ramma av forbodet. Dette vil bety økonomisk ruin for desse familiane. Verdier som er bygde opp gjennom generasjonar, vert tapte. Mange vil sitja igjen med milliongjeld. Det er desse familiane som betalar prisen for politikken til Venstre.

Eg vil gje representanten Terje Breivik moglegheit til å forklara meg, Stortinget og desse pelsdyrbøndene kvifor ein ikkje kan gje dei ei skikkeleg erstatning – ei full økonomisk erstatning for det tapet som næringsforbodet har gjeve dei.

Terje Breivik (V) [12:11:24]: Eg får ta det enklaste fyrst: Det håpar eg verkeleg at me kjem til å gjera «at the end of the day», for det fortener dei. Eg har stor respekt for den enkelte pelsdyrbonde, som no – trass i alt – må leggja ned ei næring som til no har vore lovleg.

Bakgrunnen for at pelsdyrforbodet no kjem, er velferda til dyra. Av omsyn til velferda til dyra har dette vore nødvendig.

Representanten Pollestad veit at noko av det siste me her på huset gjorde før me tok sommarferie og gjekk inn i valkampen, var å vedta ei erstatningsordning som er raus. I den grad dette ikkje treff kvar enkelt godt nok, har me òg gjeve opning for at fylkesmennene kan gå inn og vurdera dei enkelte sakene, slik at ingen skal sitja igjen med eit tap som dei ikkje kan leva med.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [12:12:35]: Fortsatt vet ingen hvordan statsbudsjettet for 2020 vil se ut, men NRK og flere andre melder at regjeringens forslag vil inneholde en økning av CO₂-avgiften og en tilsvarende senkning av veibruksavgiften, slik at det i sum ikke blir dyrere å kjøre en fossil bil og dermed ikke noe skifte over til grønnere transport.

I sommer fikk vi se to bevegelser mobilisere stort, nemlig klimastreiken, med ungdom som vil redde klossen, og bompengereformen, med voksne som vil forurense gratis. Man kan ha forståelse for begge leirene, men i noen sentrale spørsmål er de uenige. Da kan man ikke gi til begge – da må man velge side.

Står Venstre sammen med de klimastreikendes miljøkrav eller sammen med sine samarbeidspartneres politikk for fortsatt høye transportutslipp?

Terje Breivik (V) [12:13:34]: Fyrst: Takk for eit veldig godt og viktig spørsmål. Venstre står sjølvstendig saman med dei klimastreikande. Det gjer òg det samarbeidet som Venstre er ein del av. Eg kan for så vidt stadfesta at det kjem til å skje noko med CO₂-avgifta på statsbudsjettet som kjem på måndag. Eit grønt skattesifte er kanskje det tyngste og viktigaste instrumentet me har for å ta i bruk ein av dei viktigaste reiskapane, altså marknadskreftene, og å gjera det me vil ha meir av, klimavenlege løysingar – anten det er i hushaldet i privatlivet eller i styreromma til selskapa i industrien – billegare. Tilsvarende må me setja opp prisen på det me vil ha mindre av, altså klimagassutslipp.

Gjennombrøtet, at me no har fått ein forpliktande opptrappingsplan for CO₂-avgifter, er ekstremt viktig i så måte.

Une Bastholm (MDG) [12:14:49]: Jeg har et spørsmål om den fireårige, syke, norske gutten i Al Hol – en gutt vi alle skulle ønsket at vi ikke hadde trengt å vite noe om, fordi han allerede ble ivaretatt av internasjonal humanitærrett og barns rettigheter. Nå vet vi om ham. Begrunnelsene for hvorfor han ikke blir hjulpet, har fra regjeringspartienes side variert veldig. Dette bekymrer meg veldig. Den siste begrunnelsen for hvorfor man i morgen ikke kan stemme for å hjelpe ham, er sikkerhetsrisiko for barnet. Det virker veldig rart, all den tid moren allerede har gitt intervjuer offentlig i norsk presse med tydelige politiske meninger. Så det er allerede en stor sikkerhetsrisiko rundt denne familien.

Er representanten Breivik enig i at hovedårsaken til at dette barnet nå ikke blir tatt med til Norge sammen med sin familie, er en politisk uenighet blant regjeringspartiene om hvorvidt barn av norske fremmedkrigere skal kunne komme tilbake til Norge sammen med sin familie?

Terje Breivik (V) [12:16:02]: Nei, det er eg djupt usamd i. Grunnen til dette er det eg opplyste om frå talarstolen. For det fyrste er dette ein type sak som Stortinget ikkje vil involvera seg i, reint prinsipielt, men det viktigaste for Venstres del i denne samanhengen er at vi sjølv sagt har engasjert oss tungt i denne saka via våre folk i regjeringa. Eg veit at mine folk i regjeringa jobbar tungt med denne saka. Eg deler sjølv sagt uroa til Miljøpartiet Dei Grøne for skjebnen til guten.

Regjeringa har verkeleg gjort tiltak allereie, bl.a. gjeve tilbod om helsehjelp, som har vorte avvist av mora.

Eg trur eg vil be Miljøpartiet Dei Grøne og representanten Bastholm om å lytta til det eg sjølv har sagt i hovudinnlegget mitt frå talarstolen i Stortinget, kva gjeld tryggleikssituasjonen og kompleksiteten.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:17:26]: Vår kristne og humanistiske arv og tradisjon har gitt oss verdier som menneskeverd, nestekjærlighet og forvalteransvar. Til grunn for politikken ligger synet på det enkelte menneskets unike verdi på tross av ulike utgangspunkt, forutsetninger og egenskaper. Mennesket har en iboende og ukrenkelig egenverdi, og alle mennesker har samme menneskeverd. Dette er kjernen i Kristelig Folkepartis politikk, og jeg er glad for at dette også ligger til grunn for denne regjeringens politikk.

I sentrum for politikken står familiene, de små fellesskapene, frivilligheten og troen på at samfunnet bygges nedenfra. Barnefattigdom i dagens Norge handler i stor grad om at barn opplever å være utestengt fra sosiale sammenhenger på grunn av familiens økonomiske situasjon. Alle barn bør derfor få mulighet til å oppleve tilhørighet på viktige sosiale arenaer, uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon.

Den kristne kulturarven bærer med seg viktige verdier. Menneskeverdet ukrenkelighet, forvalteransvaret og ansvaret for våre medmennesker er eksempler på denne typen verdier. Samtidig er kristendemokrati noe mer. Det er en idé om at det mest avgjørende i samfunnet ikke er staten eller politikken, men det fellesskapet som opprettholdes av familier, trossamfunn, frivillighet og institusjoner. Derfor er det heller ikke alt som staten skal ta ansvar for alene. Verdier som ærlighet og personlig ansvar er med på å skape et godt samfunn for alle, der de små fellesskapene står i sentrum.

Kristelig Folkepartis politikk for nyskaping og entreprenørskap har lange historiske røtter. Hans Nielsen Hauge reiste rundt i landet og startet næringsvirksomhet på slutten av 1700-tallet. Han skapte en folkebevegelse av arbeid, kunnskap og nyskaping, og sporene ser vi i dag. Dette er også en viktig del av kulturarven, en arv

som har gitt oss slitesterke verdier, og som er fundamentet for moderne nærings- og landbrukspolitikk.

Jeg er glad for styrken i denne regjeringens nærings- og landbrukspolitikk – bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter og for gründervirksomhet og en offensiv politikk for et aktivt landbruk over hele landet. Trygghet for generasjonene som kommer etter oss, handler om gode rammevilkår for næringsutvikling, for landbruk over hele landet og for fiskeri. Det handler om tilgang på nye grønne arbeidsplasser, både private og offentlige. Det handler om utvikling av ny teknologi, mer bredbånd til hele landet, veier og kollektivtransport. Det handler om god kommuneøkonomi, trygghet for gode helsetilbud og skoler der folk bor, og et sterkt og moderne forsvar.

Kristelig Folkeparti vil kjempe for tros- og livssynsfrihet for alle. Et samfunn hvor religion og livssyn begrenses, blir mindre inkluderende og mangfoldig. Derfor er det viktig å sikre en helhetlig og aktivt støttende tros- og livssynspolitikk som anerkjenner menneskers tro og livssyn i et livssynsåpent samfunn. Religion og tro har en stor samfunnsskapende kraft. Det skaper fellesskap, og trossamfunn er viktige kultur- og verdibærere. De gir identitet og tilhørighet og representerer en arena for å drøfte spørsmål om tro, tvil og etikk. Samfunnsfellesskapet er avhengig av verdier og tradisjoner som binder oss sammen. Tros- og livssynssamfunn er vedlikeholdere av den typen fellesverdier. Et fritt samfunn med menneskerettigheter, demokrati og rettssikkerhet oppstår og opprettholdes ikke av seg selv. I vår del av verden har den kristne og humanistiske arven og tradisjonen gitt avgjørende bidrag til å forme og opprettholde et sånt samfunn. Vi skal forsvare disse verdiene. I møte med andre religioner og kulturer skal vi ikke tone ned dette fundamentet i frykt for å støte noen. Det blir helt feil. Vi skal være stolte av vår tradisjon, være tolerante samtidig som vi er stolte av de verdiene som har bygd samfunnet. Det er verdier som har bidratt til å gi oss et godt samfunn å leve i.

Etter flere tiår der antallet mennesker som sulter i verden, har gått ned, har denne kurven nå snudd. De siste fire årene har stadig flere mennesker havnet i en situasjon med sult og usikkerhet knyttet til om de klarer å skaffe seg nok mat. 820 millioner mennesker i verden har for lite å spise. En fjerdedel av befolkningen i Afrika sør for Sahara er underernært, og ett av tre barn i de fattigste landene er veksthemmet fordi de ikke får nok og næringsrik mat. Dette er en uakseptabel situasjon. Det er en tragedie for enkeltmennesker og for hele samfunn. Uten mat blir det ingen utvikling, uten næring blir det ingen læring i skolen, og mangel på næring er selvfølgelig helt ødeleggende for folks helse.

En viktig driver for denne utviklingen er klimaendringene. Under FNs generalforsamling i forrige uke ble det lansert en rapport som viser at uten klimatilpasning vil klimaendringene føre til 30 pst. nedgang i globale avlinger fram mot 2050. Samtidig vil behovet for mat øke med 50 pst. Derfor er jeg glad for at regjeringen og utviklingsminister Ulstein har løftet kampen mot nettopp sult og klimatilpasning opp som høyeste prioritet i utviklingspolitikken til regjeringen.

I Kristelig Folkeparti er forvalteransvaret en av de ideologiske bærebjeltene. Klimatrusselen krever full aktivering av forvaltertanken – at vi ikke eier jorden, men forvalter den. Denne sommeren har klimatrusselen stått høyere på den politiske dagsordenen enn noen gang, og den framstår som en av de største utfordringene vi står overfor i vår levetid. Så må vi i den politiske debatten passe oss for å bli så selvkritiske at vi underkommuniserer det som faktisk er igangsatt. Aldri før har det i Norge vært en mer offensiv klimapolitikk enn nå. Erna Solberg leder den mest klimaoffensive regjeringen noen gang i dette landet. Det skulle bare mangle. Noen partier i denne salen og noen organisasjoner og aktivister underkommuniserer det som faktisk er i gang. Klimasaken er for viktig til at det politiske spillet skal få dominere. Her kreves dugnad, felles innsats og klok handling. Vår velstand i dette landet er langt på vei bygd på det som har skapt denne situasjonen, og det skulle bare mangle om vi ikke kjente et ekstra ansvar for å gå foran.

Ifølge en fersk rapport fra Norad er over 40 millioner mennesker fanget i slaveri i verden i dag. Blant disse utgjør kvinner og jenter over 70 pst. Hver fjerde slave er et barn. Norad-rapporten som nettopp ble lagt fram, viser at fattigdom, konflikt, korrupsjon, klimaendringer og migrasjon bidrar til at omfanget av slaveri øker. Rapporten beskriver moderne slaveri som en av de mest lønnsomme forbrytelsene i vår tid. Fortjenesten er høy; risikoen for å bli tatt og straffet er liten. Kampen mot straffrihet er derfor en viktig del av kampen mot slaveriet. Det er også avgjørende å ramme lønnsomheten, sånn som norske myndigheter bl.a. gjør gjennom etiske retningslinjer for oljefondet. Dette er likevel ikke nok. Kampen mot slaveri i vår tid må føres på mange områder. Det gjelder ikke bare innenfor finans, men like mye innenfor næringslivet – og også for oss forbrukere. Jeg er glad for at regjeringen arbeider aktivt for å styrke kampen mot det moderne slaveriet. Å engasjere seg i kampen mot menneskehandel er en viktig del av kampen for menneskeverdet.

Kristelig Folkeparti har over lengre tid arbeidet for hente hjem IS-barn med norsk statsborgerskap, sammen med sine mødre. Blant disse barna er en alvorlig syk fireåring som trenger et helsetilbud som ikke fullt ut kan gis der han befinner seg. Regjeringen har også til-

budt helsehjelp til den syke gutten, uten at tilbudet er blitt tatt imot av moren. For Kristelig Folkeparti er det viktig å finne en løsning for både denne fireåringen og de andre norske barna som lever under helt umenneskelige forhold. Dette er norske barn som vi må gi en helt annen framtid enn det de utsettes for i leiren de befinner seg i. Det er derfor maktpåliggende for Kristelig Folkeparti å bruke vår posisjon i regjering for å få til en løsning nå. Vi kommer ikke til å stemme for forslagene fra Miljøpartiet De Grønne og Arbeiderpartiet i dag – ikke fordi vi ikke er for innholdet i forslagene. Dette handler om mange ting, bl.a. også et sikkerhetsaspekt. Kristelig Folkeparti vil jobbe intenst i regjeringsposisjon med denne saken, og det er der dette skal kanaliseres.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:26:54]: Begrepet «hele landet» ble gjentatte ganger brukt av representanten Grøvan i hans innlegg. Domstolkommisjonen foreslår store endringer i dagens tingrettsstruktur. Kommisjonen foreslår at dagens 60 tingretter skal reduseres til 22. Kommisjonen foreslår altså å kutte to av tre tingretter rundt omkring i landet, og det er vel heller ingen hemmelighet at det er rundt de store byene den siste tredjedelen da skal være.

Dette er en oppskrift på reinspikka sentralisering, som vil svekke en av grunnpilarene i vår rettsstat. Alle skal og må ha tilgang til en rett i sitt nærområde, og en velfungerende rettsstat er en forutsetning for et velfungerende samfunn.

Kristelig Folkeparti var da de satt i opposisjon, imot opprettelsen av en domstolkommisjon. Vil Kristelig Folkeparti her og nå overfor Stortinget i dag love at halvparten av landets tingretter ikke blir stengt for godt, og stemme mot en slik rasering av rettsstaten når saken kommer til Stortinget?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:27:58]: La meg først understreke at Domstolutvalgets innstilling ikke er regjeringens innstilling. Det er et utvalg som har lagt fram et forslag som nå skal sendes på høring.

Fra Kristelig Folkepartis side ser vi den viktige funksjonen som de tingrettene som i dag er foreslått nedlagt i kommisjonens forslag, har for rettssikkerheten i landet. Vi mener også at de drives økonomisk forsvarlig. Vi mener at de også klarer å rekruttere på en god måte og fungerer godt. Ikke minst vil et sånt forslag, som jeg vil kalle dramatisk, også bidra til å påføre innbyggerne store ekstrakostnader ved økt reiseavstand, som kanskje nettopp går ut over de aller mest ressursvake.

Så min holdning og Kristelig Folkepartis holdning er klar: Dette ønsker ikke vi å gå for.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:28:58]: Regjeringen har jo kuttet i domstolenes økonomi gjennom ABE-reformen og satt domstolene i en presset situasjon allerede i dag, bl.a. ved å kutte dommerårsverk. Sorenskrivere som går av med pensjon, blir ikke erstattet. Vi ser allerede i dag at domstolenes ledelse blir underlagt større domstoler. Allerede i dag foregår noe av det som dette utvalget påpeker. Bare de store domstolene får være med i det som heter «Digitale domstoler», og når de små domstolene kommer med sine ytringer, får de heller ikke en plass i f.eks. dette utvalget.

Da har jeg et spørsmål: Er representanten Grøvan overrasket over konklusjonen i denne utredningen?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:29:51]: Jeg må si det sånn at ut fra de signalene som en hadde fått på forhånd, oppfattet vi vel at noe av konklusjonen lett kunne gå i den retning som vi har sett. Sånn sett var kanskje ikke konklusjonen direkte overraskende.

Samtidig vil jeg igjen understreke at dette ikke er regjeringens forslag. Dette er et forslag fra et utvalg. Representanten Fasteraune har pekt på helt klare svakheter ved dette, og jeg har også gitt uttrykk for et syn som gjør at dette må få en grundig behandling og ikke nødvendigvis i samsvar med det som utvalget her har foreslått.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:30:55]: Representanten snakket så varmt og aktivt om Kristelig Folkepartis tanker rundt situasjonen angående de norske barna i Syria. Hvorfor ønsker da ikke representanten å støtte Arbeiderpartiets forslag om en utredning i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen angående nettopp situasjonen rundt barna og norske statsborgere?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:31:24]: Kristelig Folkeparti er sterkt engasjert når det gjelder fireåringen som har vært omtalt i media, for å få dette barnet hjem, sammen med mor og søster. Vi er opptatt av å få alle norske barn hjem, sammen med mødrene, for at barna skal kunne få en situasjon hvor de kan tas vare på og unngå radikalisering, og at mødrene kan stilles straffettslig ansvarlig for det de har vært med på.

Vi tror dette er en sak som ikke egner seg for avgjørelse i Stortinget, sånn som Miljøpartiet De Grønne har foreslått. Når det gjelder forslaget fra Arbeiderpartiet om en redegjørelse, ønsker vi gjerne en redegjørelse for Stortinget, men da må det skje i et lukket forum, sånn som f.eks. den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen, for her er det sikkerhetsmessige og strategiske forhold som vi bør beholde unntatt offentlighet. Så Kristelig Folkeparti vil støtte et sånt forslag og åpner opp for at Stortinget kan få en redegjørelse på de premissene.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:32:32]: Takk for det.

Tilbake til situasjonen rundt politireformen her i Norge: Gjennomføringen av denne politireformen har møtt massiv motstand. Fagfolk landet over roper varsko, og erfarne politimenn varsler nå at de ønsker å si opp jobben. Vanlige folk opplever at de ikke kommer gjennom på nødsentralene, anmeldelser blir ikke tatt imot, og saker med kjent gjerningsmann henlegges. En stor grunn til dette er en uvilje fra høyre-regjeringen mot å lytte til fagfolk, samtidig som reformen over år er underfinansiert. Forliket som er inngått i Stortinget, er uten tvil brutt av denne regjeringen.

Høyre og Fremskrittspartiet sier at omtrent 90 pst. av reformen er en suksess. Det må forstås som at det gjenstår bare litt småplukk før man er i mål. Men fra Kristelig Folkeparti har det vært dørgende stille rundt dette en stund nå. Deler Kristelig Folkepartis parlamentariske leder Høyre og Fremskrittspartiets oppfatning av gjennomføringen av politireformen?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:33:37]: La meg bare starte med å minne om at også Arbeiderpartiet var enig i behovet for en reform, og har støttet politireformen her i Stortinget. Det handlet om at vi så at beredskapen måtte styrkes, politiet måtte organiseres på andre måter, i tillegg til at politiet måtte tilføres ekstra midler, noe denne regjeringen har vist at de har gjort ved å styrke politiet med omtrent 2 800 årsverk siden 2013.

Så er det sånn at det kriminalitetsbildet som er i dag, er komplisert. Det betyr nye oppgaver, nye spesialiserte oppgaver som folk i politiet må utdannes til.

Samtidig vil jeg også si at vi ikke er i mål med denne reformen. Det er helt klart åpenbare svakheter, som har vært pekt på i ulike undersøkelser. Vi ønsker å jobbe videre med det, også med hensyn til en melding til Stortinget, sånn at vi får muligheten til å diskutere dette. Så løpet er ikke ferdig, men det måtte gjøres noe.

Marian Hussein (SV) [12:35:02]: Kristelig Folkeparti har slagordet «Sammen for et varmere samfunn», og i lang tid har Kristelig Folkeparti og SV delt slagordet og stått sammen i kampen for et varmere samfunn og mot regjeringens usosiale kuttpolitikk.

I dag kan vi lese om Ingrid Rundberget, som forteller at hvis hun skulle ha mistet 60 000 kr, måtte hun ha vurdert å flytte hjem til foreldrene eller leve på nudler.

Jeg lurer da på om representanten tror at syke folk blir friske av å bli fattigere når de får arbeidsavklaringspenger, og jeg ønsker å få vite om Kristelig Folkeparti virkelig støtter dette kuttet, eller om dette er noe partiet har blitt tvunget til på grunn av samarbeidet med høyresiden.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:36:00]: Jeg er veldig glad for at SV har adoptert Kristelig folkepartis slagord

«Sammen for et varmere samfunn» – det synes vi er veldig bra. Så velkommen etter!

Når det gjelder forslaget som ble presentert i dag, må vi jo se litt bak forslaget: Hva handler dette om? Det er bl.a. kommet fram på grunn av et forslag fra et sysselsettingsutvalg som så at det måtte gjøres endringer i AAP-ordningen, fordi det førte til at mange kom i en inneklemt situasjon.

70 pst. av disse unge uføre har psykiske utfordringer. Det krever tettere oppfølging og mer arbeid fra Nav for å kunne se hvem av disse vi kan få ut i arbeidslivet. Derfor er det viktig at pengene som nå brukes, brukes for å få de unge mer arbeidsklare. Så er det noen som aldri vil komme ut i arbeid – det må vi ta konsekvensen av – men vi må styrke Nav-kompetansen og styrke inkluderingskompetansen i næringslivet, slik at vi kan forberede dem på en bedre måte enn det vi har gjort i dag.

Une Bastholm (MDG) [12:37:23]: Man sier at sannheten er det første offer i krig, og det foregår akkurat nå mange forskjellige versjoner av hva moren til denne fireårige gutten i Al Hol er blitt tilbudt og ikke. Det er det vanskelig for representanten Grøvan og meg å oppklare her, men dette kan det vel hende at jeg kommer til å følge opp direkte med utenriksministeren, for det er ganske viktig prinsipielt og humanitærrettlig og også for denne familiens rettssikkerhet.

Det jeg reagerer på i de to siste innleggene, både fra representanten Breivik og fra representanten Grøvan, er at man har endret veldig historien om hvorfor ikke disse barna hjelpes. Jeg ønsker at det skal være en tydelighet og en ærlighet om at årsaken til at man ikke allerede – egentlig før sommeren – har hentet hjem barna og deres foreldre, stort sett mødre, som nå etterforskes for tilslutning til terrororganisasjonen IS, er en politisk uenighet mellom partiene i regjeringen om hvorvidt disse kvinnene skal få lov til å komme inn igjen til Norge.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:38:30]: Regjeringen har jo vist at den har et stort engasjement for disse norske barna – og jeg synes det er fint at vi kaller dem norske barn og ikke IS-barn. En har allerede hentet hjem fem foreldreløse barn, noe som ble gjort på forsommenen.

Når vi har vært negative til behandlingen i Stortinget, handler det om at Stortinget for det første ikke kan drive saksbehandling. For det andre tror vi av sikkerhetsmessige og strategiske hensyn at dette vil være veldig uheldig. I den situasjonen som er i annekset i Al Hol-leiren, hvor det nærmest er innført shariabestemmelser, vil denne hjemhenting gjennom offentliggjøring fra det norske stortings side lett kunne sette denne kvinnen og hennes barn i en farlig og vanskelig sikkerhetsmessig situasjon. Det er grunnen til at vi ønsker å la dette være en

del av regjeringens behandling, og vi i Kristelig Folkeparti jobber hardt for å få en rask løsning, for det haster.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed avslutta.

Une Bastholm (MDG) [12:39:52]: Vi har lagt bak oss et lokalvalg. To verdier mener jeg sto sentralt for veldig mange velgere i år. Den første er kampen for levende, sterke lokalsamfunn med trygge nærmiljø å vokse opp i, jobbe i og bli gammel i uansett hvor i landet man bor. Den andre kampen er global og handler om klima- og naturkrisen. Det er den jeg skal snakke om først, for se rundt deg: Over hele verden vokser den grønne bevegelsen. For den nye EU-presidenten er kampen mot klimaendringer en hovedsak. I USA krever stadig større deler av Kongressen en ny radikal klimapolitikk, og mange delstater tar nå klimaledelse.

I Norge gjorde vi i De Grønne i år vårt beste valg noensinne, og det samme skjedde denne uken i Østerrike. Stadig oftere og stadig flere steder har visjonære politikere nå klart å mobilisere og vinne valg på ærlig og forpliktende miljøpolitikk. Det er ikke så rart, for klima- og naturkrisen har aldri vært mer alvorlig, og den har aldri vært oss nærmere.

Den viktigste kraften i den globale miljøbevegelsen er barn og unge. Forrige fredag deltok 7 millioner mennesker i klimastreik – på samme dag, for samme sak, de fleste fra samme generasjon. Og de har samme budskap til verdens ledere: Vær modig, få opp tempoet! For med dagens politikk raner vi deres generasjon for frihet, muligheter og velferd.

Enkelte synes de unges engasjement er litt skremmende, noen synes at Greta Thunberg kan bli litt vel mye. Vår egen statsminister kommenterte f.eks at Thunberg kunne ha nøyd seg med å markere engasjementet sitt utenom skoletiden. Til statsministeren vil jeg si at vi har nok bare sett starten. De unge har rett når de anklager verdens statsledere for å svikte, de har gode grunner for å være redde for framtiden, for klima- og naturkrisen fører med seg flom, tørke, orkaner, høyere havnivå, sosial ustabilitet, matkrise og en fattigere planet. Og kriser er også dyrt.

Greta Thunberg har ikke bare engasjement, hun har rett. Vi politikere kan ikke fortsette å fortelle eventyr om at vi har kontroll, for det har vi ikke. Hvis vi vil gi ungdommen håp, må vi gjøre det ved å fylleriste vår egen sendrekthet:

- Gi de unge håp ved å vise at man setter deres frihet, trygghet og velferd først.
- Dropp dyre, brede motorveier og avgiftsletter som øker utslippene.
- Forsvar forurensner-betaler-prinsippet.
- Gi de unge håp ved å gå ut av komfortsonen.

- Ta politisk ledelse og forplikt dere til den politikken som trengs, den som kutter utslipp og sparer natur og matjord – ikke den politikken vi helst skulle ønske vi hadde tid og råd til.

En del politikere, fra Høyre til Rødt, hevder at det ikke finnes demokratisk grunnlag for å gjennomføre den politikken som trengs. I stedet for å forplikte seg til nye tiltak advarer de mot opprør og gule vester hvis man nå skynder seg for mye. Men problemet i dag er jo ikke at vi skynder oss, problemet er at det går altfor sakte. Hver dag vi politikere snakker offentlig, er vi også med på å forme den folkelige opinionen. Vi kan velge å fokusere på at dette kan bli veldig vondt, skummelt og vanskelig, eller vi kan velge å bruke den tilliten vi har fått, til å snakke om hva som må gjøres, argumentere for det og dermed bygge støtten for det som tar vare på våre barns framtid. Kjærligheten til barna er en av de sterkeste drivkreftene i mennesket. Jeg er helt sikker på at den er sterkere hos de aller fleste enn kortsiktig egoisme og til og med gamle vaner. Det er klart folk er villige til å endre, til å betale mer for bensin og for flyturer, hvis de ser at det er nødvendig for å redde framtiden til egne barn, og særlig hvis en i tillegg kan vise dem at det satses på de grønne alternativene.

God miljøpolitikk gir ofte også bedre liv her og nå, som renere luft og rene fjorder, bedre helse og bedre framkommelighet. Både energisparing og elbiler lønner seg på sikt for både enkeltpersoner og bedrifter, men vi må hjelpe folk over kneiken.

De gule vestene i Frankrike kom av vedvarende høy sosial ulikhet og stor avstand mellom folk og den politiske eliten. Det er et eksempel på hva som skjer hvis en lar et land splittes, og lar ulikhetene øke og øke. Kampen mot sosial ulikhet er viktig i seg selv, men de gule vestene er ikke et argument mot flate avgifter eller annen klimapolitikk i dagens Norge.

Jeg tror politikere flest undervurderer hva slags miljømandat velgerne har gitt dem. I valg etter valg har politikere gitt løfter, men svart med å bryte dem. Allerede i 1990 sa Stortinget at utslippene skulle ned. I dag er de høyere enn i 1990. Problemet er ikke at velgerne ikke bryr seg om framtiden, problemet er at politikerne har levert på noe helt annet.

I tillegg til kampen mot klima- og naturkrisen sa jeg at valget har handlet om kampen for levende sunne, sterke lokalsamfunn. På samme måte som mange på bygda stemte mot sentralisering og svekkede tjenester i lokalsamfunnet sitt, stemte også innbyggere i Oslo, Bergen, Trondheim, Kristiansand, Tromsø og Molde for bedre, rausere og renere lokalsamfunn der de bor. Bygdefolket og byfolket har ikke stemt motsatt av hverandre i dette valget, de har stemt på de samme grunnverdiene. I distriktene er regjeringens sentraliseringspo-

litikk en viktig trussel mot lokalsamfunnene. I byene er det regjeringens samferdselspolitikk – og vi kan legge til boligpolitikk – som truer oppvekstmiljø, inkludering og helse, bl.a. fordi en insisterer på å fortsette en dyr og bilbasert byutvikling som gir kø, dårlig luft og dårlig framkommelighet.

Solberg-regjeringen tvangssammenslår kommuner og legger ned politidistrikter, fødestuer og utdannings tilbud for å spare penger. Pengene de håper å spare, vil de bruke på gigantiske motorveier, som ferjefri E39 på Vestlandet, utvidelse av E6 rundt Trondheim og E18 i Oslo-regionen. For en brøkdel av den prisen kan vi løfte opp vedlikehold, sikkerhet og klimatilpasning på veiene samtidig som vi sparer natur og matjord.

Den siste måneden har Erna Solberg og hennes regjering plutselig skapt usikkerhet til og med om nullvekstmålet for biltrafikk inn til byene. Byvelgernes respons var tydelig: Høyre og Fremskrittspartiet ble kastet på gangen av velgerne i alle Norges største byer, mens Miljøpartiet De Grønne nå sitter i styringsposisjon eller forhandler i de samme byene. Alle fornuftige, langsiktige argumenter taler for å holde fast på nullvekstmålet og helst skjerpe det. Forutsigbarhet her er viktig for all annen byutvikling i storbyene. Derfor kommer vi i De Grønne i år til å foreslå at Stortinget lovfester dette målet.

Det store definerende prosjektet i vårt århundre er å fase ut produksjonen og bruken av fossil energi og sikre overgangen til en rettferdig og ren grønn økonomi innenfor planetens tålegrense. Aldri før har det vært sterkere argumenter for å starte utfasing av norsk petroleumsvirksomhet og stanse åpning av nye felt på norsk sokkel – og stadig flere blir enige med oss om det. Så klart kan vi gjøre det samtidig som vi tar vare på menneskene, fellesskapet og kompetansen i norsk industri, og så klart kan vi skape nye arbeidsplasser, styrke et variert næringsliv og minske sosial ulikhet samtidig som vi kutter utslipp. Det handler om hvordan vi gjør det. Det betyr nok at vi må øke skattene på de største inntektene og formuene og senke skattene for dem som har minst. Vi må beskytte den norske modellen i arbeidslivet og styrke sosiale ordninger samtidig som vi gjennomfører en storstilt grønn omstilling med en aktiv næringspolitikk, og ved å bruke offentlig eierskap og offentlige innkjøp smart og innovativt. Vi i De Grønne vil bruke de neste månedene på å snakke mest mulig med både næringsliv og fagbevegelse for å utvikle ideer og samarbeid som får dette til på en mest mulig forutsigbar og inspirerende måte.

Jeg vil avslutte med en annen sak: I Al Hol-leiren i Syria sitter en norsk gutt på fire år som risikerer å dø dersom han ikke får helsehjelp nå. Som salen vet, har jeg derfor fremmet et forslag om at regjeringen sørger for raskest mulig å hente fireåringen til Norge. For meg

handler denne saken om å forsvare våre egne rettsprinsipper, også når det krever noe av oss. Gutten blir snart fem år og veier nå mindre enn datteren min på ett år og ni måneder. Internasjonal humanitærrett forplikter oss til å hjelpe dem. I humanitærretten stadfestes internasjonale regler i krig, som at syke personer i konflikt har krav på helsehjelp, og at familier i størst mulig grad skal holdes sammen. Barns rettigheter og prinsippet om barnets beste i vår egen grunnlov forsterker denne forpliktelsen.

Barn har krav på en særlig beskyttelse, og norske barn er Norges ansvar uansett. Jeg ber Stortinget ganske enkelt om å holde fast på våre egne rettsprinsipper – som vi ellers bruker å forsvare – også i denne saken. At vi føler avsky for terrororganisasjonen IS og de valgene guttens mor kan ha gjort, skal ikke gjøre oss til dårligere forsvarere av rettsstatens prinsipper eller barns rettigheter, det skal gjøre oss enda mer standhaftige. Derfor tar jeg opp forslaget mitt.

Presidenten: Då har representanten Une Bastholm teke opp det forslaget ho viste til.

Det vert replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:50:15]: Representanten Bastholm snakkar godt om klima, og under Arbeidarpartiets leiding har vi i Oslo saman vist korleis politikk kan bidra til grønar samfunn. Men tonen i klimadebatten må vere ordentleg viss vi skal kome nokon veg. Det betyr at vi må slå ned på dei som hetsar klimaaktivistar og politikarar, men det må også gå den andre vegen. Utsegna frå MDG-medlemen som samanlikna oljearbeidarar med nazistar og slavedrivarar, var difor langt over streken. Oljearbeidarane, som har bidrege til å byggje landet, skape verdiar og byggje ut velferd, gjer kvar dag ein verdifull jobb for oss offshore, og dei fortener langt betre enn dette.

Eg vil difor gje Une Bastholm anledning til, frå Stortingets talarstol, å ta avstand frå denne typen retorikk, og eg håpar at representanten vil gjere nettopp det og ikkje berre kome med ei solbergsk beklaging der ho seier at ho ikkje ville ha brukt akkurat dei orda.

Une Bastholm (MDG) [12:51:13]: Akkurat det siste vil jeg i hvert fall ikke gjøre, og jeg har ingen problemer med – det er veldig naturlig for meg – å ta avstand fra akkurat den enkeltuttalelsen, som var en Twitter-melding fra et medlem og en folkevalgt i Miljøpartiet De Grønne. Han fjernet den Twitter-meldingen veldig fort, for to uker siden. Han angrer og har vært tydelig på det, og han ser at det var helt feil. Så jeg opplever den saken som avsluttet.

Jeg vil også si at jeg mener at alle mennesker må kunne gjøre feil, og jeg mener at alle politikere, i alle par-

tier, har et ansvar for en debatt hvor vi fokuserer på sakene, og hvor vi har en ærlig debatt og tar vare på alle parter i en diskusjon, men også tør å være tydelige nok til at det forplikter.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:51:59]: Alle parti har eksempel på enkeltmedlemmer som har teke for mykje Møllers tran og uttalt seg litt dumt. Men denne aggressive haldninga mot folk i olja er det ikkje første gong vi ser frå Miljøpartiet Dei Grøne, og det er mange som føler seg både svartmåla og stigmatisert. Difor er det grunn til å lure på om denne utsegna frå denne MDG-medlemen berre er toppen av isfjellet. Er det slik at ho reflekterer det ein i nokre miljø i partiet tenkjer? Det er berre å sjå på oppslaget i ABC Nyheter i dag for å finne eit eksempel på det.

Kan Bastholm avkrefte at dette er tilfellet, og kan ho samtidig bekrefte at partiet ho representerer, forstår betydninga av norsk olje- og gassindustri også i det grøne skiftet – at Equinor f.eks. aldri kunne ha investert i havvind, slik dei no gjer, utan inntektene frå olje og gass?

Une Bastholm (MDG) [12:52:51]: Jeg opplever egentlig at det var to spørsmål her. Det ene handler om debatten, hva slags kultur vi skal ha i den politiske debatten i Norge, og hvorvidt jeg mener det er et problem med det i De Grønne. Det mener jeg ikke, og jeg har vært veldig tydelig utad på at det ikke finnes en celle i kroppen min som er irritert på en oljearbeider, dømmer en oljearbeider eller mener at oljearbeiderne ikke skal være stolte over den kompetansen de bidrar med, og den jobben de går til hver dag. Dette er en politisk diskusjon; det handler ikke om politisk moral.

Det andre spørsmålet som representanten tok opp, handler om politikken og hvorvidt industrien knyttet til oljen i dag kan være nyttig videre framover. Veldig mye av den industrien vil helt åpenbart være nyttig, veldig mye av de 170 000 arbeidsplassene er tilgrensende industri som i dag leverer til oljen, og vi som politikere må i en omstilling sørge for at de arbeidsplassene etterspørres av noe annet dersom det ikke skal komme fra oljen. Det er det vi legger i en styrt, planmessig og ansvarlig utfasing av oljen. Det er ikke å skru igjen oljekranene over natten, slik noen hevder, men rett og slett å begynne å planlegge for hvordan den overgangen til en ren økonomi skal skje.

Tina Bru (H) [12:54:09]: Miljøpartiet De Grønne har gjentatte ganger uttrykt støtte til Greta Thunberg og hennes oppfordring til verdens ledere. Senest i dag sa representanten Bastholm i sitt innlegg at Greta har rett, og at ting går for sakte. Samtidig avfeier representanten nærmest hele debatten om hvordan man skal få til dette på en måte som gjør at folk ikke setter seg på

bakbeina, og klarer ikke å se noen problematiske sider ved at det vil kreve store omstillinger å få til å lykkes med å begrense klimagassutslippene. Vitenskapen – som Thunberg også peker på – forteller oss jo at Norge, som et rikt land, må kutte 80 pst. innen 2030. Men Miljøpartiet De Grønne går i sitt partiprogram inn for et kutt på bare 60 pst. Hvorfor er de ikke enige med Greta Thunberg? Hvorfor vil de ikke kutte 80 pst. hvis dette er så enkelt?

Une Bastholm (MDG) [12:55:01]: Først: Velkommen tilbake til Stortinget til representanten Bru. Jeg gleder meg til å fortsette arbeidet sammen i energi- og miljøkomiteen.

Jeg mener at vi kommer til å se en ganske stor endring av det norske samfunnet. Jeg tror at f.eks. mange av vanene våre kommer til å måtte bli endret. Det jeg tar opp, er en bekymring over at vi har en veldig tendens til å fokusere mye på det som blir utfordringer. Jeg mener at klimadebatten bærer veldig mye preg av at istedenfor å ville snakke om tiltak som oppleves forpliktende å snakke om – særlig fra regjeringspartiene – ønsker man en debatt som tegner opp et bilde om f.eks. 80 pst., noe som ingen partier i Norge foreslår, og man bruker mye taletid på å forklare hvor vanskelig det kunne ha vært. Hvis man ser på hva som skal til for å kutte 60 pst.: Det er det vi i vårt alternative statsbudsjett klarer å vise går an med de tiltakene som i dag er lovlige, som vi har tilgjengelig, og som staten egentlig bare er nødt til å begynne å ta i bruk for å få til en omstilling, som også kan bidra til veldig mye positivt for det norske samfunnet.

Tina Bru (H) [12:56:05]: Men da synes jeg det er litt merkelig. Hvis man mener at Thunberg har rett, og at vitenskapen forteller oss 80 pst., men Miljøpartiet De Grønne fortsatt mener at 60 pst. er riktig, må jo det være fordi også de ser at det ikke er så enkelt. Og dette er ikke en debatt om debatten, det er en debatt om hvordan vi faktisk skal få til denne enorme omstillingen i Norge, hvordan vi skal sikre en bærekraftig vekst samtidig som vi kutter i klimagassutslippene.

Men det er også en annen ting jeg reagerer på og synes er litt merkelig i resonnementet til Miljøpartiet De Grønne, og det er at de ønsker en avvikling av olje- og gassindustrien i løpet av 15 år. Men det er bare 11 år til vi når 2030! Selv med et kutt på 60 pst. vil det kreve enorme omstillinger. Hvorfor sier de f.eks. ikke at da skal vi avvike oljeindustrien i løpet av 11 år istedenfor 15?

Une Bastholm (MDG) [12:56:48]: Jeg vil for det første anbefale medlemmer av partier som i dag sliter med i det hele tatt å ha nok virkemidler til å kutte de utslippene Norge har forpliktet seg til internasjonalt, å bruke mest energi på å påvirke partiet sitt internt for å sikre at

vi får til en omstilling som i hvert fall kan ta oss mer på rett vei enn vi er i dag. For det er et faktum at selv om vi har en liste med klimatiltak fra regjeringen nå, har vi også en liste som øker utslippene. Det er det største problemet, det er der den store uenigheten står. Det er to store utslippssektorer i Norge. Det er transport, og det er olje og gass. Vi kan velge å se helt bort fra olje- og gasssektoren, men vi er fortsatt nødt til å sikre en omstilling av transportsektoren raskest mulig. Da er det veldig rart at man har gitt mer avgiftslettelser til fossile biler siden Erna Solberg kom i regjering, enn man har gitt til nullutslippsbiler. Og det er veldig rart at man velger å gjøre flybilletter billigere på veldig mange strekninger, f.eks. alle strekningene internt i Europa.

Morten Stordalen (FrP) [12:57:58]: Miljøpartiet De Grønne er kjent for å si nei til enhver nødvendig og fornuftig utbygging av veikapasitet. En rapport fra SSB i 2016 sier at trafikkforhold er avgjørende for hvor mye kjøretøy slipper ut per kjørte kilometer. Utslippene fra biler og lastebiler er mer enn det dobbelte når det er kø sammenliknet med når det er flyt i trafikken. For lav kapasitet på deler av veinettet rundt og forbi våre byer bidrar dessverre til mye kø og økte utslipp. Anerkjenner representanten Bastholm at en bensin- eller diesebil som kjører med god flyt og uten stopp, gir vesentlig lavere utslipp, og slik sett er bedre for både klimaet og miljøet enn om den samme bilen stamper i kø med stadig start og stopp?

Une Bastholm (MDG) [12:58:47]: Jeg har ikke behov for verken å anerkjenne eller ikke anerkjenne fakta som fins om sånt, men dette er jo det man klassisk kaller et vikarierende argument. Man bygger ikke ut bredere veier for at bilene skal slippe ut mindre. Vil man at biler skal slippe ut mindre, må man først og fremst sørge for at bilparken omstilles til nullutslippsbiler fortest mulig.

Så er man nødt til å gjøre noe med skatte- og avgiftspolitikken. Dette er et marked som er veldig priselastisk – det vet vi. Det responderer veldig fort på de tiltakene som regjeringen gjør ved f.eks. å gjøre det billigere å kjøpe nye, fossile biler. Det er et kjempeproblem, fordi det låser inn utslippene for veldig mange år framover – og lenge etter at vi eventuelt får en stopp på nybilsalget av fossile biler i 2025.

Og til veiene: Vi bruker faktisk i vårt alternative statsbudsjett mer penger på vedlikehold av veier, rassikring og klimatilpasninger av veiene enn det regjeringen gjør. Dette handler om hvordan man ønsker å investere i veinettet. Det er klart at veldig mange er avhengige av å bruke bil i hverdagen. De trenger at veiene er trygge, ikke at de er bredest mulig.

Guri Melby (V) [13:00:06]: I talen sin var representanten Bastholm inne på hvor viktig oljepolitikken er for å redusere klimagassutslipp i Norge. Og fram til nå har Miljøpartiet De Grønne hatt som et hovedkrav for å støtte en regjering at det ikke åpnes for mer leting og utvinning av olje og gass på sokkelen, noe som innebærer en stans i åpning av nye olje- og gassfelt samt en utfasing av petroleumsvirksomheten i løpet av 15 år.

Etter lokalvalget har Une Bastholm åpnet for forhandlinger om dette oljeultimatet, og hennes vararepresentant, Per Espen Stoknes, mener at partiet skal gå vekk fra sitt nåværende oljestandpunkt. Jeg mener derfor det er behov for en avklaring av hva som er Miljøpartiet De Grønnes standpunkt. Vil Miljøpartiet De Grønne stoppe all oljeleting nå og utfase all petroleumsvirksomhet i løpet av 15 år? Kan Bastholm garantere at Miljøpartiet De Grønne ikke vil sitte i eller støtte en regjering som åpner nye olje- og gassfelt, og som ikke setter en sluttdato for norsk petroleumsvirksomhet?

Une Bastholm (MDG) [13:01:05]: Det skal ikke være noen tvil om at Miljøpartiet De Grønne ønsker å fase ut oljenæringen samtidig som vi bygger opp en grønnere industri og et grønt næringsliv som kan erstatte de arbeidsplassene og de inntektene den gir til staten.

Jeg har gitt et intervju hvor jeg prøvde å forklare at vi ennå ikke har startet prosessen om hva slags krav vi skal ha, hvorvidt vi skal ha krav, og hvor absolutte de kravene skal være for å sitte i en regjering i 2021. Men jeg kan bekrefte at for Miljøpartiet De Grønne er det viktig å kunne komme i posisjon rundt omkring i kommunene i Norge – og også i regjering – fordi vi mener det haster å få inn flere politikere som setter klima og miljø aller øverst. For oss vil det være veldig vanskelig å sitte i en regjering som åpner nye felt.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [13:02:20]: Det blåser nordavind fra alle kanter for Solbergs regjering, som Ludvig i Flåkløya nok ville sagt det. I lokalvalget kom veksten hos røde og grønne partier, som kjemper mot forskjeller, for miljøet og for en politikk for folk i hele landet. Vi i Rødt gjorde et kjempevalg i bl.a. Sandnessjøen og Dønna, midt i episenteret for stormen skapt av distriktsopprøret og bunadsgeriljaen, mens regjeringspartiene er i fritt fall, for de tar ikke inn over seg folks fortvilelse over å fratas muligheten til å leve trygge liv i distriktene, eller harmen ute blant folk over at de får

stadig mindre tilbake av de store verdiene som hentes ut fra havet, fra fossefallene, fra jorda og naturen vår.

Vi har ingen høyrebølge i Norge, men vi har en protestbølge mot økende forskjeller og mot politisk handlingslammelse. Fra Stortinget skal Rødt gjøre alt vi kan for å motarbeide regjeringens forskjellspolitik, og nye røde flertall i stadig flere kommuner vil gi motstand nedenfra landet rundt. Det virker dessverre enklere å dra regjeringen baklengs inn i fuglekassa enn å få dem til å legge om kursen, men kampen for et politisk skifte er godt i gang.

Så er det to ting som gjør meg oppriktig bekymret. Det første er faren for klimakrise. Vi har dårlig tid i kampen mot farlige klimaendringer. På elleve år skal vi minst halvere utslippene. Det er ikke for sent heldigvis, vi kan lykkes, men da må vi føre en sosialt rettferdig klimapolitikk. Det er det flere grunner til.

For det første: Vi kan ikke føre en klimapolitikk der pisk og gulrot blir ujevnt fordelt. Det er urettferdig. Vi må sikre at de sterkeste ryggene tar den tyngste børa. Vi må sørge for at folk i distriktene, de som jobber i industrien og de med lav inntekt ikke betaler en urimelig stor del av regningen. Det vil ikke være rettferdig, for det er ikke der hovedansvaret for klimaproblemene ligger. Det handler også om å unngå unødvendig splittelse.

I den globale klimakampen er krav om rettferdighet en selvfølge for de aller fleste. Ingen kan regne med at de fattige landene skal kutte mye hvis ikke de rike landene går foran og bidrar mest. På samme måte er det også her hjemme. Jeg tror folk landet rundt er villig til å gi mye for klimaet hvis de opplever at byrdene ved omstillingen rammer rettferdig, og at de på toppen ikke kan betale seg unna og bare fortsette som før. De som rammes hardest når bruk av fossilbil blir dyrere, må oppleve at alternativene blir både billigere og bedre. De som jobber i oljeindustrien, må oppleve at vi er minst like opptatt av å skaffe dem en ny jobb de kan gå til, som vi er av å fase ut den de allerede har.

Dette er ikke første gangen Norge står i harde debatter om veivalg som skaper splid og uenighet. Veldig få framskritt har kommet av seg selv, om det så gjelder kvinners rettigheter eller arbeidsfolks kamp. Forskjellen denne gangen, selv om vi får håp fra klimastreikerne, er at vi ikke har tid til å vente på at en ny generasjon tar over. Da kommer vi ikke i mål i tide, derfor trengs det handlekraft mot klimakrisen nå.

Det andre som bekymrer meg, er de økende klasse-skille. Senest i forrige uke kom Kapitals liste over de 400 rikeste, som viser at stadig mer makt og rikdom samles hos dem på toppen, mens store grupper er i ferd med å sakke akterut. Regjeringens egne tall viser at én av tre husholdninger har dårligere råd nå enn da Erna Solberg overtok som statsminister, og her er altså ikke re-

gjeringen i stand til å bestemme seg for hva de faktisk vil. Bør forskjellene ned, eller holder det at de blir på dagens nivå? For to år siden sa regjeringen at de ville hindre at forskjellene økte. I fjor sa regjeringen at de ville redusere forskjellene. I årets trontale sier regjeringen at de «vil beholde et samfunn med små forskjeller». Men forskjellene i Norge er ikke små, de er altfor store, og de øker. I disse VM-tider vil jeg derfor si at vi har en regjering som ikke engang stiller til start i kampen mot Forskjells-Norge. Og når de en sjelden gang gjør det, spiller de skittent spill, som i vår da de la fram en stortingsmelding om ulikhet, og Siv Jensen la skylden for økt ulikhet på innvandrerne. Det endte med rødt kort fra landets fremste forsker på ulikhet, Rolf Aaberge, som sa at den viktigste grunnen til økonomisk ulikhet er økningen i inntekten til de aller rikeste. Regjeringen ble disket for ulikhetsjuks.

Økonomen Thomas Piketty er ute med en ny bok om ulikhet, og han sier: I dag lever vi med en idé om at fortidens ulikheter skyldtes tyranni og despotisme, mens vår verden er demokratisk – og at dagens ulikheter er rettferdige og velbegrunnede. Men det holder ikke vann, for den bunner i påstander fra elitehold om at ulikheter er naturlige og ikke kan forandres uten at det ender i en enorm katastrofe.

Det samme ser vi også i Norge. Da Rødt foreslo et opplegg for dynastiskatt i fjor høst, advarte høyresiden og NHO om masseoppsigelser og krise. Og gang på gang hører vi de borgerlige si at vi ikke har problem med ulikhet i Norge, vi må tåle litt ulikhet skal vi ha et samfunn med frihet og verdiskaping. Dette er helt feil. Dagens ulikheter er ikke små, de er ikke naturlige, de er ikke nødvendige – disse klasseskillene er skapt av mennesker og kan også forandres av mennesker.

Når jeg sier det, blir kanskje enkelte i salen provosert og vil kalle det for både absurd og virkelighetsfjernt, og det må dere gjerne gjøre. Også de demokratiske frihetene som vi i dag tar for gitt, som stemmerett for de fattige og stemmerett for kvinner, ble en gang avvist som nærmest farlige ideer og påfunn fra f.eks. Stortingets talerstol og latterliggjort av maktøverne som også den gang så på seg selv som demokratiske og frihetselskende. Så her inngår dere i så fall i en lang, men kanskje ikke så veldig stolt og ærerik tradisjon.

Den gode nyheten er at landet vårt står foran historiske muligheter. Å få løst klimakrisen krever en politisk dugnad vi knapt har sett maken til. Vi kan bygge landet på ny, mer rettferdig og miljøvennlig. Vi kan fornye samfunnet vårt og skape den grønne norske modellen, som bygger videre på det beste fra arbeiderbevegelsens tradisjon, og som får ned både ulikhet og utslipp – en modell som utvikler industrien og tar vare på naturen. Og den jobben må starte nå. Vi fremmer forslag fra vår side i

dagens trontaledebatt om at Stortinget derfor ber regjeringen utarbeide sektorvis handlingsplaner for utslippskutt fram mot 2030 og sørge for at utslippskuttene gjøres på en sosialt rettferdig måte, eksempelvis gjennom progressive miljøavgifter basert på økonomi, miljøbelastning og miljøhensyn. Her må også partene i arbeidslivet med. Den danske regjeringen har erklært en ambisiøs og sosialt balansert og rettferdig klimainnsats. Nå er det tid for at vi viser handlekraft overfor klimakrisen og ruster den norske modellen for fremtiden.

Jeg tar med det opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [13:12:12]: Norske bedrifter er avhengige av å ha noen å selge varene sine til. Da er det én ting som gjelder, og det er markedstilgang. EØS-avtalen gjør at norske bedrifter kan eksportere til et marked med 500 millioner mennesker i stedet for et med bare litt over 5 millioner. Det er det som er med på å skape velferd og trygghet for arbeid.

Rødt ønsker å vrake EØS-avtalen. De bør kanskje lære av situasjonen i Storbritannia. Mitt spørsmål til representanten Moxnes er egentlig ganske enkelt: Når Storbritannia – et land med mange ganger flere innbyggere enn i Norge, en økonomi som er seks og en halv gang så stor som Norges – ikke klarer å forhandle seg til en bedre avtale enn den vi allerede har gjennom EØS-avtalen, hvordan i alle dager mener representanten Moxnes at Norge skal komme bedre ut?

Bjørnar Moxnes (R) [13:13:15]: Lærdommen fra brexit er at vi aldri bør bli medlem av EU. Det er knapt mulig å komme seg ut av den unionen. Nå er vi heldigvis ikke medlem. Vi har en EØS-avtale som skaper stor motstand ute i industrien ikke minst fordi mange ser at EØS-avtalen gir import av høyrepolitikk fra Brussel, og at det også fører til økt grobunn for sosial dumping og undergraving av norske arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår. Det er mye av bakgrunnen for at mange i fagbevegelsen er mot avtalen. Vi ønsker en vanlig handelsavtale med EU. Meg bekjent solgte Norge varer til land i EU også før EØS-avtalen. Vi hadde til og med tollfrihet på samtlige industrivarer til EU, og vi hadde stor eksport av ferdigvarer og ikke minst råvarer til EU. Så lenge EU har bruk for aluminium, olje, gass og fisk – våre varer – vil de også ha interesse av å handle med oss, også uten en EØS-avtale.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:14:30]: Representanten Moxnes var veldig opptatt av miljø og klima, og at vi trenger et system og en modell som kan ta de ut-

fordringene i framtiden. Det er vel og bra. Men det vi også vet, er at tidligere miljøutfordringer i all hovedsak har blitt løst ved at man har hatt et sunt engasjement, vekst, overskudd og teknologi. Det er teknologiutvikling som i all hovedsak har tatt mye av de miljøproblemene vi tidligere har hatt. Vi har et system som er basert på økonomisk vekst, som gir oss gode velferdsordninger og gode inntekter. Det systemet ønsker representanten Moxnes å bytte ut med et annet gjennomprøvd system – som har vist seg ikke å fungere, som har satt mange land i krise. Hvordan mener representanten Moxnes at dette systemet skal øke teknologiutvikling, dersom det ikke fungerer?

Bjørnar Moxnes (R) [13:15:35]: Man skulle tro at representanten Engen-Helgheim snakket om den norske modellen da han snakket om systemet – et system der man har sterke fagforeninger, sterk statlig styring og historisk sett statseide bedrifter – en statlig næringspolitikk – hvor man aktivt går inn for å utvikle næringer framfor å la det såkalte markedet rydde opp. Rødt støtter og vil ha mer av den typen norsk modell, ikke minst for å få opp nye grønne næringer. Men uhemmet kapitalisme – at man gir mest mulig makt til noen ytterst få eiere som kun vil maksimere profitt for seg selv – er ikke løsningen verken på en klimakrise eller en ulikhetskriser. Vi vil prioritere en sterk stat, ikke minst for å få opp nye næringer hvor det kanskje kan være vanskelig å få lønnsomhet neste år, men hvor man kan få lønnsomhet om ti–tjue år. Da må staten inn og bygge opp nye næringer, løse det som gjelder klimautslippene våre, og sikre folk nye jobber.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:16:34]: Jeg synes ikke representanten svarte på spørsmålet, for det jeg lurte på, gjaldt det økonomiske systemet. Det Moxnes sjelden snakker om, er hva han vil innføre: Det er planøkonomi. Det er en modell som har vært gjennomprøvd. Det siste eksemplet er Venezuela, hvor dette ikke har fungert. Det snakker han ikke så mye om, men vi vet at klimaengasjementet og klimatiltakene i disse nasjonene aldri er særlig mye å skryte av. Hvordan forventer Moxnes nå at et slikt system i Norge skulle være med på å bidra til en løsning, når vi trenger vekst, teknologi og overskudd for nettopp å satse på å løse de utfordringene man står overfor? Det har aldri vist seg at de landene som har testet dette, har hatt stort fokus på klima og miljø.

Bjørnar Moxnes (R) [13:17:29]: Systemet vi har i dag, har som grunnleggende problem at det er basert på evig økonomisk vekst på en klode som har begrensede ressurser og begrenset tåleevne økologisk. Å forene et slikt system – med evig økonomisk vekst til fordel for

den eiende eliten, som er noen ytterst få prosent på toppen – med et samfunn som er innenfor det naturen tåler av påvirkninger, er den store motsigelsen som Fremskrittspartiet ikke har noe som helst svar på. Vi fikk f.eks. løst problemet med hull i ozonlaget gjennom tydelige politiske vedtak om å forby bestemte gasser, noe som gjorde det mulig å få slutt på at hullet i ozonlaget stadig ble utvidet. At det er politisk styring som trengs, er helt åpenbart – ikke en tro på at markedet vil løse problemet, for markedet styres av en liten elite som vil ha mest mulig til seg selv, og ikke av langsiktige økologiske hensyn.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:18:34]: Jeg har tro på at det er det gjennomprøvede systemet som vi har, med all den erfaringen vi har rundt omkring i Europa og utenfor Europa, vi bør basere videre politikk på. Hvis man ser at markedsøkonomien fungerer, at den gir oss den veksten og det overskuddet som vi trenger for å kunne satse på teknologi som også kan løse miljøutfordringene, ville jeg satset mer på det enn på å bytte ut systemet med et annet som ikke fungerer. Kan representanten Moxnes komme med et eksempel på hvor planøkonomien har fungert for å løse store utfordringer, f.eks. bidratt til ny teknologi som kan løse miljøproblemer?

Bjørnar Moxnes (R) [13:19:23]: For det første: Kapitalismen gir oss full fart mot klimakrise, økte utslipp og ingen løsning på de enorme problemene verden står overfor. Det er åpenbart ikke svaret å fortsette med det systemet som primært gir berikelse for en liten elite.

Vi ser for det andre at veldig mye innovasjon og utvikling av ny teknologi – også det som er klimavennlig – skjer ved at staten går foran med store investeringer og sørger for ny industri, ny teknologi. Vi ser at innovasjon innenfor helsevesenet skjer i våre felles offentlige sykehus, ikke gjennom private, kommersielle løsninger, og at også vitenskapelige fremskritt i stor grad skjer på de offentlig finansierte og drevne universitetene og institusjonene for høyere utdanning. Vi ser at vi i fellesskap kan utvikle veldig mye ny teknologi og nye løsninger, men da må målet med det være å få nye løsninger – ikke å sikre rikdom for de ytterst få.

Dag Terje Andersen (A) [13:20:44]: Jeg sitter og hører på representanten Moxnes, og jeg beklager å måtte si det, men jeg kommer i tanker om Gymnaslærer Pedersen, den kjente romanen til Dag Solstad, som var skrevet fra Larvik gymnas og industrien i Larvik. De årene gikk jeg på Larvik gymnas, så jeg er da gymnaselev Andersen, som etterpå begynte å jobbe i industrien i Larvik. Det som preget den fasen, var sjølproletariserte folk som måtte stige ned til arbeiderne for å fortelle ar-

beiderne hva som var til det beste for arbeiderne. Når jeg kom til å tenke på det nå, var det fordi Moxnes står her og sier at det er et stort opprør blant arbeidsfolk mot EØS-avtalen. Jeg er medlem av Fellesforbundet. Der vet jeg at flertallet av medlemmene ser betydningen av at de f.eks. kan jobbe mot eksportmarkedet. Så jeg vil spørre Moxnes: Kan han fortelle meg om et eneste fagforbund der flertallet av medlemmene – og jeg spør om medlemmene – er mot EØS-avtalen?

Bjørnar Moxnes (R) [13:21:49]: I Transportarbeiderforbundet var det flertall mot EØS-avtalen, og det er mange på grunnplanen i Fellesforbundet som er mot avtalen, ikke minst ute på byggeplassene. Hvis en tar turen dit og snakker med dem og spør hva som har skjedd de siste 15 årene når det gjelder sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og organisasjonsgrad, er det alvorlig, det som skjer, og det er bakgrunnen for at mange vender seg mot EØS-avtalen, også i Fellesforbundet. Det kommer et landsmøte om en uke, og da får vi se hvordan representanten Andersens ord står seg.

Men det viktige er hvorvidt man tar på alvor det som er årsaken til at EØS-motstanden vokser: at mange ønsker at man skal ha mer suverenitet og mer styring over norske naturressurser, og at man sier nei til ACER, som fagbevegelsen gjorde, mens Arbeiderpartiet på Stortinget dessverre sa ja sammen med de borgerlige. Dette er bakgrunnen for at motstanden vokser mot en avtale som dessverre gir import av høyrepolitikk fra Brussel.

Dag Terje Andersen (A) [13:22:48]: Representanten sier at motstanden vokser, og det er mange spørsmål knyttet til EØS-avtalen, f.eks. det at det er et åpent arbeidsmarked. Det er et klart flertall for EØS-avtalen blant Fellesforbundets medlemmer, uansett hvordan Moxnes lytter til det som blir sagt. Men det jeg er redd for med den konspirasjonstilnærmingen som de har til EØS-avtalen, er at vi mister fokus på at vi i dette landet har en regjering som er høyreorientert, som innfører mangelfulle tiltak når det gjelder sosial dumping. Det er regjeringa i Norge som er problemet. Det er ikke EØS-avtalen som pålegger oss det. Tvert imot er det slik at den bevegelsen som Moxnes er en del av, som bekjenner seg til Marx, ser ut til ikke å ha fått med seg at det Marx sa, var ikke: Arbeidere i andre land, foren eder. Det var: Arbeidere i alle land, foren eder! Jeg har ingen tro på at vi kan rydde opp i sosial dumping uten internasjonalt samarbeid.

Bjørnar Moxnes (R) [13:23:55]: Jeg tror ikke denne Marx ville ment at det å sette den frie bevegelse av kapital, varer, tjenester og arbeid over landegrensene over alle andre hensyn ville vært et fornuftig prinsipp

for arbeiderpartier – med både stor og liten a. Det er det som er kjernen i EU. Det er markedsliberalisme satt i system og til og med grunnlovfestet. Det er kjernen i EU-systemet som vi er en del av gjennom EØS-avtalen. Det er forunderlig at Arbeiderpartiet, som setter arbeidsfolks interesser foran, omfavner et system som er til stor gunst for de store selskapene i EU, for deres makt og myndighet over hele samfunn, men til ugunst for arbeidsfolk som må konkurrere mot hverandre i et grenseløst marked, hvor de som kan by lavest lønn, gjerne vinner konkurransen mot de andre. Det er det omvendte, mener jeg, av ekte solidaritet over landegrensene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at selv under litt opphetede replikkordskifter skal man titulere presidenten og ikke snakke direkte til hverandre, men snakke via presidenten.

Statsråd Jon Georg Dale [13:25:20]: Vår viktigste felles utfordring i åra framover er å bygge sterke og berekraftige velferdssamfunn. Skal vi lykkes med det, må vi gi muligheter for alle til å utvikle seg, til å bu, til å skape lønsame bedrifter over hele landet. Vi lever av vårt felles overskott. Difor er det å faktisk legge til rette for at private bedrifter skaper det overskottet, ei av dei viktigste utfordringane i åra som kjem. Skal vi få til det, må vi få ned transportkostnadene, anten det er for folk til og frå arbeid, ved forstørring av bu- og arbeidsmarknadsregionar eller ved å korte ned reisetida for norsk næringsliv. Difor er satsinga på samferdsel ei av dei viktigaste satsingane til dei borgarlege partia og har vore det gjennom seks samanhengande år. Det er eit arbeid som skal fortsetje også dei neste åra.

Investeringane i samferdsel er auka med 75 pst. sidan 2013. Vedlikehaldsetterslepet på det norske riksvegnettet har gått ned seks år på rad etter å ha gått opp samanhengande kvart år i fleire tiår. Norsk jernbane er inne i sin største byggeperiode sidan vi ferdigstilte Nordlandsbanen i 1962. Enormt mange positive bidrag bidreg også til at folk no flyttar seg raskare og betre inn mot dei store byområda gjennom enorm tilrettelegging for kollektivsatsing, anten det er på jernbane, eller det er gjennom regjeringa sitt milliardbidrag til dei største byane for å utvikle og bygge ut kollektivtilbodet.

Teknologiutviklinga går i eit formidabelt tempo. Det er krevjande å få politikken til å følgje etter raskt nok – anten det er snakk om dronar, sjølvkjørande køyretøy eller andre teknologiar som er på trappene. Men på nokre område klarer vi også aktivt å bidra til at teknologiutviklinga gjev knoppskyting og nye, lønsame bedrifter i Noreg. Når vi f.eks. bruker den klimautfordringa vi har i dette landet, til å sørge for at vi får lønsame bedrifter, når vi elektrifiserer ferjeflåten, og når vi bygger kompe-

tanse i industrien vår som både bidreg til å redusere klimagassutsleppa og til å byggje nye, lønsame arbeidsplassar, byggjer vi berekraftige velferdssamfunn.

Men transportsektoren er også ein av dei som i størst grad har trunge reformer dei siste åra. Difor har regjeringa gjennomført store, strukturelle reformer i samferdselssektoren, med to klare ambisjonar: Den eine er å få meir infrastruktur for kvar investerte krone. Den andre er å få pendlarreisa til folk til og frå jobb til å fungere betre. Vi begynner no å sjå resultata av reformene, reformer som opposisjonen var grundig motstandarar av då dei kom: etableringa av Nye vegar, som vart latterleggjort, og som no sparar skattebetalarane for titals milliardar kroner i investeringar og auka samfunnsnytte for tilsvarende, reforma av jernbanesektoren, som opposisjonen rasar over den dag i dag, men som vi ser at vi med dei to første anbudsrundane sparar høvesvis 3 og 5 mrd. kr over ein tiårsperiode.

Å byggje berekraftige velferdssamfunn handlar om å bruke dei felles ressursane våre smartare, ikkje om å behalde statsmonopola, slik det alltid har vore. Difor viser denne debatten, som så mange andre debattar før, at den fleirtalsregjeringa vi i dag har, som styrer samferdselspolitikken trygt, utgjer ein stor forskjell både fordi vi tør å omstille også når det er krevjande, og fordi vi klarer å halde oppe eit enormt utbyggingstempo. Det er det som skal til for å oppfylle alle dei honnørorda som veldig mange i Stortinget bruker tid på, nemleg å leggje grunnlaget for at folk kan bu og verke i heile landet, ta heile landet i bruk. Det handlar om forsterka bu- og arbeidsmarknadsregionar, som samferdselspolitikken bidreg til, kortare reiseavstandar og større konkurransekraft for næringslivet, som samferdselspolitikken bidreg til, og det grønne skiftet, som handlar om å redusere klimagassutsleppa våre, ikkje ved å plage folk, men gjennom å få i gang ny teknologi som også utviklar lønsame bedrifter.

Difor skal regjeringa fortsetje å byggje landet, difor skal vi fortsetje å reformere, vi skal fortsetje å investere. Med det legg vi grunnlaget for vekst og verdiskaping i heile landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [13:30:28]: I trontaledebatten så langt er det blitt sagt at vår jobb er å løse folks hverdagsproblemer. Det er jeg enig i. Eller enda mer presist: Jeg vil si jobben vår er å gjøre hverdagen til folk litt og litt enklere.

Da kan ikke jeg tenke meg noe mer fornuftig å gjøre enn å sørge for at folk kommer seg på jobb hver dag. Og jeg vil legge til: Folk skal komme seg på jobb og hjem igjen hver dag.

Sånn er det ikke for togpendlerne i Oslo-området. Det er noe tull nesten hver eneste dag. Det er forsinkelser, det er kanselleringer, og togpendlerne fortviler. Spesielt ille er det på Østfoldbanen, der det er forsinkelser og tull svært, svært ofte.

Hvor lenge skal togpendlerne finne seg i dette, og hva er samferdselsministerens plan for å ordne opp i dette?

Statsråd Jon Georg Dale [13:31:33]: Eg er enig med representanten Myrli i at dei resultata vi har hatt på Østfoldbanen dei siste åra, ikkje er gode nok, og det skuldast eigentleg – viss vi skal vere ærlege – manglande vedlikehald og manglande investeringar gjennom fleire tiår. Difor er det viktig at vi no er inne i den største investeringsperioden sidan 1962 for norsk jernbane.

Det er dessverre ikkje mogleg å love at alle desse problema vert løyste over natta, for det er tiår med politisk ansvarsfråskriving som er grunnlaget for den situasjonen vi er i. Men det vil hjelpe når vi får opna Follotunnelen. Det vil hjelpe når vi får sett inn endå fleire ressursar på drift og vedlikehald. Det er regjeringas klare ambisjon at vi skal få til det i åra framover.

Så har vi styrkt kapasiteten. Vi har styrkt kapasiteten på Østfoldbanen så mykje at det i seg sjølv er ei utfordring for oss, for viss vi får problem éin gong, forplantar problema seg vidare. Men vi må utnytte den kapasiteten vi har, best mogleg. Det skal vi fortsetje å gjere til det beste for togpendlarane, også på Østfoldbanen.

Sverre Myrli (A) [13:32:40]: Det er veldig bra at Follobanen nå bygges, men dagens reisende på Østfoldbanen kan ikke vente år på at togene skal gå. Dette er altfor defensivt fra samferdselsministeren. Hva vil han gjøre med dem som hver eneste dag har problemer med å komme seg på jobb? Og kommer de seg på jobb i tide, kommer de kanskje ikke hjem igjen i tide.

I stedet for å ta tak i dette, stykker samferdselsministeren opp norsk jernbane, og pengene renner ut. De selskapene som nå har vunnet de nye anbudene, Go-Ahead i sør og SJ i nord, får altså titalls millioner i bonus hvis de klarer å kjøre tog den første dagen av kontraktperioden. Jeg kunne tenke meg å spørre samferdselsministeren: Kunne han tenke seg å innføre en bonus dersom alle tog på Østfoldbanen er i rute en hel dag?

Statsråd Jon Georg Dale [13:33:40]: Eg kjøper te-
nester på Østfoldbanen med forventingar, vi har klare ambisjonar om punktlegheit på det. I dei kontraktane får altså motparten – i dette tilfellet dei som opererer Østfoldbanen – økonomiske sanksjonar viss ikkje ein leverer på det tilbodet ein har forplikta seg til gjennom kjøpsavtale med staten, akkurat på same måte som vi brukar bonusordningane i anboda no for å sørgje for at

overgangen frå statsmonopol til konkurranse fungerer allereie frå dag éin.

Den måten å gjere det på gjer altså at vi samtidig som vi gjev bonus for å sørgje for smidige overgangar, så toga går sånn at passasjerane kan vere fornøgde frå dag éin, sparar milliardar av kroner som vi kan reinvestere i infrastruktur, i staden for å betale det gamle statsmonopolet mest mogleg for å operere. Dei 8 mrd. kr vi frigjer, kan vi reinvestere i norsk jernbane, auke punktlegheita, betre vedlikehaldet og ikkje minst setje inn fleire togavgangar, slik denne regjeringa har gjort gjennom fleire år.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:34:57]: Nylig ble det kjent at Postens datterselskap Bring Trucking etablerer en avdeling i Polen, et steinkast fra det skandinaviske markedet. Sjåførene skal kjøre til Skandinavia på polske lønninger. Fra før har Bring Trucking 300 lastebiler som kjører fra Slovakia til bl.a. Norge. På slike internasjonale transporter har sjåførene mye lavere lønninger enn det som er vanlig i Norge. Vi hører historier om sjåfører som må bo og spise i lastebilene. Med slike lønns- og arbeidsvilkår er det umulig for norske sjåfører å konkurrere.

Statsråden sa i sitt innlegg at han var opptatt av nye lønnsomme arbeidsplasser. Jeg leser – underforstått – nye norske, lønnsomme arbeidsplasser. Mener statsråden at det er Posten Norges oppgave å bruke dårlige lønns- og arbeidsvilkår for å konkurrere ut andre norske transportører?

Statsråd Jon Georg Dale [13:35:55]: Svaret på det er nei. Det er ikkje oppgåva til Posten Noreg å gjere det. Men det er oppgåva til Posten Noreg å opptre som eit kommersielt selskap med dei tenestene som Stortinget har fastsett at Bring skal vere med å konkurrere om i marknaden. Det gjer at selskapet sjølv har gjort vurderingar, og for at dei skal vere konkurransedyktige også på ein del transportar, har dei valt å etablere seg utanfor Noreg.

Eg meiner at det er fornuftig eigarskapspolitikk å ikkje blande seg inn i alle desse typene vurderingar som selskapet sjølv gjer. Vår felles oppgåve er å sørgje for konkurransevilkår som gjer at flest mogleg bedrifter faktisk vel å etablere seg i Noreg, og at vi held oss til dei avtalemessige regelverka som gjeld, også for sjåførar, og at vi klarer å slå ned på det som f.eks. er ulovleg kabotasjeøyering i Noreg. Alt dette jobbar regjeringa dagleg med å følgje opp.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:36:55]: Direktøren i selskapet Bring sier stolt at Bring-sjåfører fra Slovakia og Polen vil få en lønn på 25 000 kr, inkludert en diett på 410 kr dagen, i realiteten en lønn på 12 000–15 000 kr.

Mener statsråden at det er riktig at sjåfører som kjører i Norge, og som har etablert seg rett utenfor det skandinaviske markedet, skal ha 12 000–15 000 kr i lønn, og at ledere i det heleide statlige selskapet Bring, når de kommenterer lønns- og arbeidsvilkår utad, sier at disse sjåførene får 25 000 kr i lønn – underforstått at de er fornøyd med vilkårene som disse sjåførene har? Det er mulig at statsråden som eier ikke skal gå inn i alle detaljer, men han må jo ha registrert hva som er konsekvensen, og hva som skjer i den praktiske hverdagen.

Statsråd Jon Georg Dale [13:37:55]: Viss det er slik at transportselskapet primært opererer i Noreg, må det følgje dei løns- og arbeidsvilkåra som gjeld i Noreg. Det betyr at premissen i spørsmålet ikkje lèt seg gjere å kommentere, for dette er internasjonale transportar som ikkje er regulerte etter dei. Det betyr at desse transportane primært ikkje skal gå føre seg i Noreg, og det gjer at det er nyansar i dette som Senterpartiet naturligvis gladeleg overser for å prøve å gjere dette til ein politisk debatt det ikkje er grunnlag for.

Det handlar altså om at vi eig eit selskap – har eit selskap – som konkurrerer i ein marknad, og som meiner at det må vere konkurransedyktig på internasjonal transport, og difor har valt ei slik etablering. Viss dette selskapet primært opererte i Noreg med transportane sine, måtte dei ha følgt dei løns- og arbeidsvilkåra vi har i Noreg. Det har vi eit regelverk som sikrar.

Arne Nævra (SV) [13:39:03]: Statsråden har blitt indignert etter at plattformen for det rød-grønne Viken ble klar. Han uttaler til Dagsavisen i dag at Viken nå kan sette hele Oslopakke 3 i fare. Statsråden må være klar over at det nettopp var regjeringa sjøl som ikke lyttet til lokal enighet. Hadde de gjort det, hadde denne situasjonen aldri oppstått. Dessuten må kanskje statsråden veie sine ord godt når han nå må registrere at den politiske ledelsen i to regioner – på rundt to millioner mennesker – mener at den omfattende utbygginga av Vestkorridoren til 40 mrd. kr er fullstendig feil miljømessig og ønsker en klar nedskalering.

Vil statsråden i det hele tatt tenke seg å bruke et minst mulig flertall i Stortinget, kanskje på slutten av sin regjeringstid, til å tvinge gjennom denne E18-utbygginga mot de to regionenes syn, eller ikke?

Statsråd Jon Georg Dale [13:40:03]: Det er veldig sjeldan eg er indignert, og det har eg heller ikkje vore i denne saka. Men eg har prøvd å klargjere kva potensielle konsekvensar fleirtalsplattformen i Viken kan ha for eit viktig vegprosjekt – både for heile det sentrale austlandsområdet, og også for ein viktig stamveg gjennom Noreg, som er viktig for store delar av norsk næringsliv. Det har eg vore veldig tydeleg på.

Det er ikkje slik som fleirtalet i Viken synest å tru, at dette er eit isolert prosjekt som er kopla frå alt anna. Oslopakke 3 har vore ei skjør politisk einigheit. Ei realisering av E18-prosjektet var ein føresetnad for ho. Det har vorte kravd inn bompengar for å delfinansiere E18, og gjennom Oslopakke 3 er det tenkt at det også skal bidra til å finansiere E18 vidare. Oslopakke 3 er grunnlaget for ein byvekstavtale som gjer at regjeringa bidreg med milliardar av kroner til Oslo. Difor har eg sagt at det som det politiske fleirtalet potensielt sett i spel, dessverre er større enn E18. Det har eg lyst til å gjere dei merksame på før dei gjer vedtak.

Kirsti Leirtro (A) [13:41:21]: Statsråden nevnte ikke rassikring med ett ord i sitt innlegg, og det er et av våre viktigste prioriterte områder. Klimaendringer og mer ekstremvær gjør dette helt nødvendig. Tryggheten til folk er i fare.

I sommer har vi hatt et tragisk dødsfall, folk har blitt evakuert, og veier smuldrer bort. I mai kuttet regjeringen 180 mill. kr til rassikring, som de igjen puttet inn i valgkampen. Arbeiderpartiet foreslo 400 mill. kr mer enn regjeringen dette året. Det er beregnet at det nå mangler 44 mrd. kr. Hvordan mener statsråden vi kan gi tryggheten tilbake til folk når rassikring ikke er høyere prioritert av regjeringen?

Statsråd Jon Georg Dale [13:42:14]: Dette spørsmålet har eg fått mange gongar tidlegare, og kvar gong har eg gjort det klart at den tekniske endringa som kom i revidert nasjonalbudsjett, fordi det var endra framdrift i eit prosjekt, ikkje betydde ei nedskalering av innsatsen for rassikring. Tvert imot har vi gjennom dei siste åra vist at vi satsar massivt på det.

Ei av hovudutfordringane våre no er at ras og skred begynner å kome på andre plassar enn dei vi tradisjonelt har planlagt å sikre. Det gjer at vi må gjere nye vurderingar av korleis vi brukar desse ressursane mest mogleg effektivt for å sikre vegnettet vårt, infrastrukturen vår, også i åra framover. Det kan Arbeidarpartiet leggje til grunn at denne regjeringa har tenkt å følgje opp både i samferdselssektoren og i mange andre sektorar. Det handlar om evna vår til faktisk å justere planane når vi ser at verkelegheita endrar seg. Det skal vi klare å handtere i dei komande budsjetta, og dette vert naturlegvis også eit tema bl.a. i samarbeidet med fylkeskommunane når vi no arbeidar med å rullere Nasjonal transportplan.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Hadia Tajik (A) [13:43:31]: Når eit land står overfor store utfordringar, slik som klimautfordringane, aukar det òg betydinga av at landet heng saman. Når forskjel-

lane vert for store og motsetningane mellom folk aukar, vert òg evna vår til å løfta i flokk svakare. Då handlar det ikkje berre om forskjellane mellom by og land, det handlar òg i aller høgste grad om forskjellane mellom dei som har mykje, og dei som har lite.

Difor har eg lyst til å seia at ein byggjer ikkje landet gjennom nedleggingar, ein byggjer det gjennom vekst og verdiskaping i alle lokalsamfunn. Ein utviklar ikkje moglegheitene til folk gjennom ein kutt- og kravpolitikk, ein gjer det gjennom å følgja opp, stilla opp og skapa sterke fellesskap rundt kvar enkelt i dette landet.

Me er nøydd til både å redusera klimautslepp og å redusera forskjellane mellom folk, uansett kven dei er, og uansett kor dei bur. Her går skiljelinene mellom Arbeidarpartiet på den eine sida og høgrepartia på den andre. Me er av og for heilt vanlege folk, heilt vanlege lønsmottakarar over heile landet, mens dei gjev store milliardkutt i skattane til dei rikaste blant oss.

Me i Arbeidarpartiet viser òg i prioriteringane våre kva det er som er viktig: at folk har ein jobb å gå til, som gjev dei ei løn å leva av. I salen i dag har me òg eit forslag som vedkjem ein million nordmenn, nemleg opptening av pensjon frå den første krona. Me søker gjennomslag for løysingane våre. No, etter lokalvalet, betyr det òg at ordførarane våre, lokalpolitikarane våre, kjem til å jobba for faste, heile stillingar i kvar enkelt kommune og kvart enkelt fylke. Mange av ordførarane våre har òg skrive klimakontraktar og gjeve klare løfte om endringar som dei vil ha i kommunen sin for å bidra til å få utsleppa ned.

Allereie i løpet av dei siste vekene før Stortinget tredde saman igjen, har både Arbeidarpartiet og høgre-regjeringa vist fram korta sine i nokre saker som er viktige for folk. Mens høgrepartia vil kutta i skjermings-tillegget for uføre pensjonistar, er det noko som ikkje vil få Arbeidarpartiets støtte. Me treng sosiale ordningar for våre gamle, særleg dei som har opplevd å få livet mot seg, og som treng at fellesskapet stiller opp.

Høgreregjeringa viser òg korta sine i trontalen – det er vel litt av sjølve poenget med trontalen – og eg vert bekymra når dei i trontalen varslar at dei kanskje ikkje er klare for å fremja ei sak for Stortinget om fullskala CO₂-handtering før i 2021. Dette er ikkje det næringane ber om – dei er tydelege på at viss ikkje avklaringane kjem i løpet av det neste året, kjem avklaringane for seint. Då kan Noreg gå glipp av dei moglegheitene som ligg i dette i industriutviklinga, i kompetansebygginga, i konkurransedugleiken og arbeidsplassane som dette inneber – i tillegg til at me heller ikkje på dette området tek leiartroya.

Me byggjer ikkje landet ved å snakka om klimautslepp eller ved å snakka om CO₂-handtering, me byggjer det ved å skapa industrier og arbeidsplassar som får

klimautsleppa ned, og det er Arbeidarpartiet klar for å gjera.

Nyleg kom òg rapporten frå kraftskatteutvalet. Han skal ut på høyring, han skal diskuterast politisk, og han skal behandlast etter kvart. Men allereie no er det grunnlag for å seia at for oss i Arbeidarpartiet er det avgjerande at lokalsamfunn som stiller naturressursane sine til disposisjon for utvikling og verdiskaping, sjølv-sagt òg må få hausta av dei verdiane. Dei må få sin del av dei pengane som dette skaper, særleg når dei er villige til å ta ulempene som kraftutvikling òg kan gje. Me som har vakse opp i kommunar der vasskraft har betydning, veit kor mykje det har å seia at den rettferda vert slått fast. Det kjem Arbeidarpartiet til å bidra til.

Noreg som nasjon løftar seg best når alle bidreg. Då må alle få moglegheita, då må alle delar av landet verta utvikla, og då må me få ned både klimautsleppa og forskjellane mellom folk. Då er det parti som står for framtidstru, for industribygging og for vanlege folk, som er det ein treng. Me treng ikkje meir politikk for nedlegging, for avmakt eller for marknadskrefter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [13:48:21]: Representanten Tajik snakket varmt og godt om hvor viktig det er at flere får bidra og være med, og en av de viktige testene på det er hvor mange mennesker som står i jobb. Representanten Tajik brukte selv – i et replikkordskifte med representanten Trond Helleland – 2008 som et referansepunkt for om sysselsettingsgraden har gått opp eller ned. Helt siden tusenårsskiftet har sysselsettingsandelen i Norge gått svakt nedover på grunn av at flere bli eldre. 2008 var et unntaksår, det er et faktum. Fra 2016 ser vi at sysselsettingsandelen øker, og den er nå høyere enn den var da den rød-grønne regjeringen gikk av.

Mine spørsmål til representanten Tajik er to. For det første: Er hun enig i den forklaringen og beskrivelsen av sysselsettingsandelen i Norge siden året 2000 og det at 2008 var et unntaksår? Og for det andre: Er hun enig i at sysselsettingsandelen er høyere i 2019 enn den var i 2013, da regjeringen hennes gikk av?

Hadia Tajik (A) [13:49:22]: Eg er enig i at sysselsetjingsdelen har gått svakt oppover dei siste åra, men eg deler ikkje synet til representanten Asheim på at 2008 ikkje er eit relevant samanlikningsgrunnlag. Det var eit tidspunkt der økonomien i landet gjekk godt. No er me tilbake i ein situasjon der økonomien i landet går godt. Då må ein kunna forventa at ein større del av befolkninga er i jobb, altså at ein bruker dei gode tidene til å skapa rom for at fleire personar som kan vera i jobb, faktisk er i jobb. Eg støttar meg òg til det Finansdepartementet og Noregs Bank gjev uttrykk for begge to, nem-

leg at den underliggjande produktivitsveksten er berekna til å liggja ganske mykje lågare enn før finanskrisa, at han faktisk er nær sagt halvert. Eg reknar med at representanten skal følgja opp med eit nytt spørsmål, så eg er nysgjerrig på om han er einig med Finansdepartementet og Noregs Bank i akkurat dette.

Henrik Asheim (H) [13:50:15]: Når det gjelder produktivitsveksten, er det nettopp en av grunnene til at vi tar alle de grepene vi tar for å øke den.

Men jeg føler ikke at jeg fikk svar på spørsmålet, for 2008 er altså et unntaksår når det gjelder sysselsettingsandelen. Det er et unntaksår, det sier stort sett alle som kan lese den grafen. Spørsmålet er om representanten mener det er riktig å bruke et statistisk avvik som målepunkt for om sysselsettingsandelen går opp eller ned. Og det andre spørsmålet mitt var: Er representanten enig i at andelen er høyere nå enn den var i 2013, hvis hun er opptatt av at den andelen skal gå opp?

Hadia Tajik (A) [13:50:53]: Me kan slå fast at me ikkje er einige om det er relevant å samanlikna med 2008 eller ikkje. Det er mitt syn at det er relevant, for det var eit tidspunkt då økonomien gjekk godt. Når me òg slår fast at økonomien går godt no, er det naturleg å forventa at ein klarer å få fleire i jobb. Det får høgeregjeringa ikkje til.

Det eg òg er opptatt av, er å sjå kva som er trendane akkurat no. Kva er trendane og utviklingstrekkka? Utviklingstrekkka er dessverre godt beskrivne av Finansdepartementet og Noregs Bank når dei slår fast at ein ligg mykje lågare enn før finanskrisa, og at ein nær sagt har halvert produktivitsveksten. Dette skulle eg ønska at høgeregjeringa tok innover seg, men eg berre registrerer at måten dei har møtt desse spørsmåla på – både Trond Helleland og Henrik Asheim – viser at dei ikkje synest dette er alvorleg. Det synest Arbeidarpartiet.

Helge André Njåstad (FrP) [13:51:58]: Representanten Tajik var inne på kommunevalet og kva me kan forventa oss av Arbeidarpartiet sine ordførarar, både når det gjeld klima, og når det gjeld deltid, osv. Dessverre blir det fleire av dei. Trass i at dei gjorde eit dårleg val, høyrde me tidlegare i dag at 60 pst. av alle nordmenn vil bu i ein kommune med Arbeidarparti-ordførar eller -byrådsleiar.

Når me ser den endringa mot venstre Arbeidarpartiet no tek, vil me oppleve – i tillegg til det som vart sagt – at ein går til angrep på velferdsprofitørar, og at ein er oppteken av å rekommunalisera fleire og fleire tenester. Det må mange i Noreg sjå fram til at Arbeidarpartiet skal gjennomføra.

Spørsmålet mitt går på pensjon. Representanten snakka om vanlege lønsmottakarar. Dei får òg pensjon.

Ein er imot at dei som leverer tenestene, skal få innskottspensjon. Ein vil tilbake til ytingspensjon. Eg lurar på om talskvinna på området kan forklara kvifor det er greitt at 1,4 millionar vanlege lønsmottakarar skal ha innskottspensjon (presidenten klubbar), men ikkje dei som leverer tenester til kommunane?

Hadia Tajik (A) [13:53:06]: Det at Arbeidarpartiet i mange kommunar har vist seg å vera ein føretrakt samarbeidspartnar, slik at ein har klart å etablere eit fellesskap på tvers av parti, der me kan føra ein politikk for vanlege folk, for lønsmottakarar, er eg glad for å stadfesta, sjølv om me ikkje oppnådde det valresultatet me håpa på og strekte oss etter.

Når det gjeld velferdsprofitørar, slik representanten her viser til, er Arbeidarpartiet oppteke av at felles velferd i størst mogleg grad skal vera på felles hender. Det handlar òg om at me ikkje ønskjer eit frislepp av private, kommersielle aktørar som kan sko seg på vanlege folks skattepengar. Det er det som vil vera realiteten i politikken til Høgre og Framstegspartiet, slik dei sjølv beskriv han i sin eigen plattform.

Dei seier at ein skal sjå til det dei gjer i Sverige. Der har dei valt å ha ein fri etableringsrett for private aktørar innanfor eldreomsorga. Det ønskjer ikkje Arbeidarpartiet.

Heidi Greni (Sp) [13:54:22]: Representanten startar innlegget sitt med å si at vi ikkje bygger landet gjennom nedleggelser, og det er jeg selvfølgelig aldeles enig i. Det gjelder ikkje minst når vi skal styrke bosetting og næringsliv i distriktskommuner.

Landbruket er den viktigste distriktsnæringen, og vi ser at stadig flere har blitt tvunget til å legge ned arbeidsplassen sin på grunn av rovdyrproblematikken. Særlig så vi det etter blodbadet i Nord-Østerdalen i fjor. I år er det samme på gang igjen, og mange er veldig hardt rammet. Regjeringens rovdyrpolitikk er en politikk for nedleggelse.

De siste årene har vi hatt en kraftig økning av ulvestammen, og den spres over stadig nye kommuner i beiteprioriterte områder. Vi er nødt til å gjøre noe med dette. Derfor har Senterpartiet foreslått stående fellings-tillatelse på ulven som herjer i Trøndelag og i Hægebostad, Lyngdal, Kvinesdal og Åseral. Vil Arbeiderpartiet støtte dette forslaget (presidenten klubber)? Og: Hva vil Arbeiderpartiet gjøre for å hindre at flere distriktsarbeidsplasser legges ned på grunn av dette (presidenten klubber)?

Hadia Tajik (A) [13:55:29]: Me er opptekne av at distrikta våre skal vera levande, at det skal vera vekst og verdiskaping der. Det handlar om å leggja til rette for ein differensiert bruksstruktur innanfor landbruket, slik at ein både har små og store gardar, men at ein har

grunnlag for drift likevel. Me ønskjer òg å sørgja for at det er grunnlag for industriutvikling i alle delar av landet vårt ved at ein tek naturressursane i bruk.

Når det gjeld spørsmålet frå representanten om rovdyrpolitikken, vil me sjølv sagt ha kontakt med Senterpartiet om det. Men det som er viktig for oss, er at ein klarer å ha ei balansert tilnærming til dette spørsmålet. Det opplever me at regjeringa ikkje har. Og det gjer at det er viktig for Arbeidarpartiet å ta opp denne saka på vegner av dei som opplever rovdyrproblematikken på nært hald.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Presidenten vil gjere oppmerksom på at taletiden i Stortinget ikkje er veiledende, den er absolutt. Det gjelder også under replikkordskiftene.

Henrik Asheim (H) [13:56:42]: Norge er et fantastisk land – et lite land, som noen ganger føler seg som et stort land, bebodd av mennesker som stein for stein har bygget opp det som i dag omtales som verdens beste land å bo i. I dette rare, lille og store landet er vi rausere mot hverandre. Vi tar vare på dem som sliter, ikke bare over offentlige budsjetter, men vi hjelper naboene våre med å bære de tunge varene inn i leiligheten, og det er stadig flere – og særlig menn – som stiller opp og vinker inn når noen skal lukeparkere.

Dette landet har ikke blitt til av seg selv, eller blitt til over natten. Det har blitt slik gjennom generasjoner. Vi har alltid visst, helt siden vi var et langt fattigere jordbruks- og fiskesamfunn, at man må så før man kan høste, at det må skapes før man kan dele. Når Høyre er så opptatt av å skape et bærekraftig velferdssamfunn, handler det i bunn og grunn om å ivareta denne norske tradisjonen. Skal vi ha et velferdssamfunn som fordeler verdiene rettferdig i landet vårt, må vi også ha verdier å fordele. De verdiene må skapes, og derfor må vi ha verdiskaping. Det betyr at det må skapes arbeidsplasser over hele landet. Da må vi ha forpliktende handelsavtaler med våre naboland gjennom f.eks. EØS, vi må ha et skattesystem som gjør at Norge tiltrekker seg verdiskaping, ikke presser den ut av landet. Vi må bygge landet sammen med vei- og jernbanesatsinger, slik at man kan bo overalt. Vi må ha et utdanningssystem som gjør at flere unge fullfører videregående skole og blir selvhjulpne. Og vi må sørge for at flere av dem som står utenfor arbeidslivet, kommer inn i arbeidslivet.

Vi hører i denne debatten at det ene opposisjonspartiet etter det andre sier at kommunevalget var en beskjed om at flertallet i Norge ønsker en ny kurs. Men – og dette blir svært aktuelt frem mot 2021 – et flertall for hva? Vi vet hva de i fellesskap er mot, og det er oss, men hva er de for? Både SV, Senterpartiet og Rødt vil melde Norge ut av den viktige EØS-avtalen. Samtlige partier vil

øke skattene, noen av dem dramatisk. Både SV, Rødt og Miljøpartiet De Grønne vil dramatisk kutte i veibyggingen i Norge. De er enige om å avlyse noe av det viktigste vi gjør for en bedre skole, nemlig kompetansekrav, opp-takskrav til lærerutdanningen, og fraværsgrensen skal bort. De er konsekvente motstandere av endringer som bidrar til fundamentet i den norske modellen; det skal alltid lønne seg å jobbe i Norge.

Kontrastene er store. Denne politikken vil ta landet vårt i gal retning og true bærekraften i velferdssamfunnet vårt på sikt. Det er ikke alltid så overskriftsvennlig å slå et slag for nødvendige reformer for at regnestykkene må gå opp, eller for at vi må så før vi kan høste. Men alternativet er dramatiske kutt i velferden vår og en svake-re evne til å stille opp for dem som trenger det mest.

Hvis det er ett land som vet hvor viktig det er å ta vare på naturen og skånsomt høste av den, så er det vårt. Klima- og miljøsakene er en av våre største utfordringer fremover. Hvis noen vet hvor viktig naturen er, så er det nettopp nordmenn – aldri gjennom å verne, forby eller stoppe utvikling. Vi har skånsomt høstet og ivaretatt naturen vår for fremtiden og fremtidens generasjoner.

Norge kan bidra internasjonalt gjennom å levere strøm til Europa, eller gjennom å bruke kompetansen og kunnskapen vi har til å skape nye teknologiske løsninger. Høyre er partiet som ikke mener at det kun handler om individuelle valg, men strukturelle endringer for å løse klimaproblemene. Senterpartiet er det eneste partiet i Stortinget som stemte mot vår forpliktende klimaavtale med EU. SV og Miljøpartiet De Grønne ser ut til å være mest opptatt av å avvike, regulere eller å hindre næringene våre, ikke å omstille og satse på dem i en ny tid.

Vi er et land som alltid har vist omsorg og tatt vare på dem som trenger det. Høyre var det partiet som åpnet privat sektor på 1980-tallet med lukkelov og konkurranse innenfor etermediene. Nå handler vår nye kamp om de offentlig finansierte tjenestene – valgfrihet og makt over eget liv, særlig i en sårbar situasjon. Vi skal bruke alle gode krefter, og de skal få slippe til. Vi skal ikke stenge døren for halve samfunnet når hele folket skal løftes.

2021 blir et valg om veien videre for Norge, og om alternativer i politikken. Det blir også en viktig avgjørelse for om Norge skal fortsette å være verdens beste land å bo i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:01:51]: Ådne Cap-pelen i SSB kunne i sommer dokumentere at Norge og norsk økonomi blir mer oljeavhengig. I 2018 var Nor- ges underskudd i handelen med utlandet – hvis man korrigerer for oljen – på hele 250 000 mill. kr. Bare på de

fire siste årene ble underskuddet i Norge forverret med over 50 pst.

Dette står i sterk kontrast til det Høyre-leder Erna Solberg lovte på sitt landsmøte før høyreregjeringen til-trådte. Hun sa: «Arven etter Jens Stoltenberg er et mer oljeavhengig Norge», og det skulle visstnok bli en oms-tilling av norsk økonomi. SSB-tallene dokumenterer at arven etter Erna Solberg er et veldig mye mer oljeavhen-gig Norge. Derfor vil jeg ha et svar fra Høyres finanspoli-tiske talsperson: Hva er årsaken til dette spektakulære løftebruddet?

Henrik Asheim (H) [14:02:55]: For det første er det helt riktig at vi må sørge for at Norge har flere ben å stå på. Derfor må vi ha en næringspolitikk som skaper nye bedrifter, og derfor er vi uenige med Arbeiderpartiet i f.eks. forslagene om økte skatter og avgifter for nærings-livet og flere reguleringer.

Det er verdt å minne om at denne regjeringen strammet inn handlingsregelen, fra 4 pst. til 3 pst. Vi har ligget under 3 pst. i oljepengebruk hvert eneste år. Hvis Arbeiderpartiets problem er at vi er for avhengige av oljepenger, har de et langt større problem. De foreslo senest i revidert nasjonalbudsjett å bruke mer oljepen-ger enn det regjeringen la opp til.

Hvis vi skal klare å gjøre den omstillingen, handler det ikke om hvor mange kroner det er på det enkelte budsjett, men om å investere for den omstillingen som er helt nødvendig for å skape nye næringer. Jeg mener det er helt åpenbart at den ikke-sosialistiske siden og den ikke-sosialistiske regjeringen har en helt annen po-litikk for å skape arbeidsplasser og investeringer enn det den rød-grønne siden samlet sett har, med alle de ek-semplene på uenighet mellom partiene som jeg brukte tid på også i mitt innlegg.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:03:59]: Det er riktig: Dette handler om hvordan pengene skal investeres. Da kan vi ta to andre sentrale løftebrudd som Erna Solberg har hatt som statsminister. Flertallet i denne salen ga regjeringen kritikk for den manglende oppfølgingen på beredskapsområdet. Et tredje konkret løfte som ble gitt før høyreregjeringen tiltrådte, var at sykehusene skulle styrkes med 12 mrd. kr. Også de konkrete løftene har blitt brutt på tydeligst mulig måte.

Da må spørsmålet bli: Når man bryter de sentrale løftene – ett etter ett – er det da feilprioriteringer i bud-jettarbeidet på Stortinget som er årsaken, eller er det regjeringen som ikke klarer å følge opp de lovnadene de gir?

Henrik Asheim (H) [14:04:45]: For å begynne med beredskap: Det er en av de virkelig store utfordringene vi har. Vi ser at regjeringen nå bygger et nytt bered-

skapssenter – Arbeiderpartiet har vært noe uklare i det spørsmålet – og det kommer nye helikoptre. Vi har også en egen beredskapsminister, som sørger for å holde dette sammen.

I tillegg til det er kritikken fra representanten Sandtrøen at vi ikke bruker 12 mrd. kr på helse. Grunnen til det er at vi nådde målene med 9 mrd. kr. Så hvis Arbeiderpartiet er veldig bekymret for oljepengeavhengighet, men bare ser på tallet og ikke på målet, nemlig at ventetidene går ned og flere får behandling – resultatene kommer for mindre penger enn vi trodde det kom til å koste – blir det dyrt når man skal styre landet på et eller annet tidspunkt.

Derfor tror jeg at valget i 2021 også kommer til å handle om dette: økonomisk ansvarlighet og det å sørge for å få mer ut av de pengene vi bevilger, i stedet for bare å se på beløp og prosentsatser.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:05:52]: Slå et slag for nødvendige reformer, sa representanten Asheim – og arbeidsplasser over hele landet. Regjeringen bruker råd og utvalg til å legge grunnlaget for egen politikk, en politikk som i dag spriker i alle retninger. Regjeringen er ikke et tilfeldig offer for eksperter som foreskriver sentraliseringspolitikk. Regjeringen må jo ha en idé om hva som monner i den andre enden, når de oppnevner sine utvalg.

Gjennomgangsmelodien er «robust», «attraktive fagmiljøer», og konklusjonene er «færre, større, bedre». Kristelig Folkeparti markerer – senest her i dag – sitt syn på sentralisering, bl.a. av tingrettene. Som jeg også sa i replikken til representanten Grøvan, foreslås det store endringer i dagens tingsrettsstruktur. Mitt spørsmål er:

Vil Høyre, når denne saken kommer til Stortinget, love at halvparten av landets tingretter ikke blir stengt for godt, og stemme mot en slik rasering av rettsstaten?

Henrik Asheim (H) [14:06:55]: La meg begynne med å si at det ikke er slik at denne regjeringen har forandret Norge. Norge er forandret, og når Norge er forandret, må man noen ganger også gjøre endringer i forvaltningen av landet vårt eller i måten vi løser ting på. Jeg tror det farligste som kan skje et land som Norge – en liten og åpen konkurransenasjon i en stor verden – er stillstand, hvor man sier at alt var bedre før. Det er ikke å stå stille; det er sakte, men sikkert å skyves bakover.

Så til spørsmålet om tingrettene: Det er et ekspertutvalg som har foreslått dette. Vi har ikke konkludert på hvordan det skal videreføres. Det må regjeringen diskutere. Men det er verdt å minne om at en av dem som ikke har støttet akkurat den løsningen, men som har påpekt viktigheten av tunge fagmiljøer innenfor domstolene, er barneombudet, som sier at det er viktig at man har soli-

de fagmiljøer der. Hva som blir resultatet av dette, kan selvfølgelig ikke jeg stå og love nå, for vi har ikke behandlet det i Høyre. Vi har bare fått en rapport. Men det er klart at man også må lytte til de kreftene som sier at for svake fagmiljøer i domstolene kan gå ut over menneskers rettssikkerhet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:08:08]: Det var interessant å høre innlegget til representanten Asheim. Han sa at det må strukturelle endringer til for å håndtere klimakrisa, og at klima- og miljøtrusselen er den største i vår tid, men det var lite konkret om hva en skal gjøre. Noko eg har utfordra Høyre på tidlegare, er strukturelle problem når det gjeld pengar. Kvar skal pengane investerast i dette samfunnet? Viss vi skal klare å få til det store, grønne skiftet, må vi jo investere i det store, grønne skiftet. Men måten vi har lagt opp skattesystemet på osv., gjer at det i dag faktisk er meir gunstig å investere pengar i eigedom enn i andre næringar, ny industri, grønt skifte osv. SV har føreslått å gjere nettopp den vridinga, slik at det blir meir gunstig å investere i det nye i staden for å plassere pengar i eigedom.

Kvifor er det da gunstigare å investere i eigedom enn i industri og andre næringar under dei blå-blå?

Henrik Asheim (H) [14:09:11]: Dette var en helt ny måte å argumentere for boligskatt for vanlige folk på, ved å si at dette handler om industripolitikk. Det gjør det selvfølgelig ikke.

Når det gjelder investeringer i sekundærboliger, har jo denne regjeringen endret på det, sammenliknet med den rød-grønne regjeringen, som SV – så vidt jeg husker – hadde finansministeren i. Det er vi som har endret det slik at den beregnes på samme måte som andre investeringer. Men der jeg tror at representanten Knag Fylkesnes og jeg er uenige, er i spørsmålet om hvorvidt boligen til folk skal være et skatteobjekt eller et sted hvor man bor. Jeg tror de aller færreste står i et valg mellom enten å kjøpe seg leilighet til familien sin og barna sine eller å kjøpe aksjer i Kværner. Jeg tror de aller fleste har det som den store investeringen i sitt liv. Derfor skal ikke det være et skatteobjekt, sett med Høyres øyne. Det skal derimot sørge for at for dem som vurderer å investere i eienedom som en investering, så skattlegges det nå likt med andre investeringer.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:10:26]: Norge er et fantastisk land med noen enorme muligheter. Det har ikke kommet av seg selv. Norge er bygd gjennom generasjoner, gjennom at hardtarbeidende og dyktige arbeidsfolk har gjort en innsats, gjennom at vi har hatt små, mellomstore, men også store bedrifter som har bidratt til å

bygge landet, gjennom at vi har hatt en offentlig sektor som steg for steg har blitt bygd ut for å legge til rette for gode tjenester i hele Norge, og gjennom at vi har hatt framsynte politikere som har vært opptatt av å sikre nasjonalt eierskap og kontroll over naturressursene.

Med dagens politiske flertall har en utvikling som går i feil retning. En ser at det er press på lønns- og arbeidsvilkår for arbeidsfolk i en rekke yrker i Norge, ikke minst i en rekke praktiske yrker. En ser at det for norske bedrifter i en rekke bransjer er både en urimelig og tidvis også umulig konkurransesituasjon å forholde seg til. En ser en stat som i store områder av landet trekker seg tilbake, og en ser et stortingsflertall som gir fra seg suverenitet, som gir EU makt over vitale deler av norsk energipolitikk og norsk industripolitikk.

Det er behov for en utvikling som går i en annen retning. Det politikerne som var framsynte på starten av 1900-tallet klarte å sikre den gangen Norge fortsatt ikke var blitt en energinasjon – ja, det er et flertall i energinasjonen Norge i dag i ferd med å skusle vekk. Det er utrolig viktig å ta lærdom av historien og hva det har bidratt til for Norge når det gjelder å sikre en energi- og industripolitikk som sørger for at vi bruker de rike naturressursene vi har – bruker den rikelige tilgangen på fornybar kraft og strøm – til å bygge arbeidsplasser i Norge, til å bygge industrisamfunn rundt i vårt langstrakte land, istedenfor å sende det ut som en ren råvare til utlandet.

Til den diskusjonen som er om nye utenlandskabler – jeg registrerte jo at regjeringen behendig nok sørget for at NVEs konsesjonsbehandling angående North-Connect-kabelen ikke skulle bli en del av valgkampen i år, men skulle komme rett i etterkant: Dette er altså en ren eksportkabel, som vil legge til rette for eksport av mer strøm enn det samlede strømforbruket i noen av de største industrisamfunnene i Norge til sammen. Det er en svært uklok politikk, som vil bidra både til økt strømpris for folk og næringsliv i Norge og til å skuffe arbeidsplasser ut.

I denne salen har det blitt gitt tilslutning til EUs tredje energimarkedspakke, der vitale deler av norsk energipolitikk blir lagt i EUs hender. Med den fjerde energimarkedspakken, som EU nå har vedtatt, vil det gå ytterligere videre. En gir EU og ACER ny makt over beslutninger knyttet til utbygging av kabler og knyttet til styring av et så viktig område i et samfunn. Derfor er det viktig at en bidrar til at regjeringen kommer til denne salen og gir en redegjørelse for de områder som gjelder energipolitikken og EU, både når det gjelder energimarkedspakkene, og når det gjelder ESAs angrep – og nye angrep – på systemet med heimfall.

Så har jeg registrert at flere politikere så langt i debatten har forsøkt å gi en beskrivelse av hva som skjer i norsk fagbevegelse når det gjelder EØS. Vel, det som

skjer, er at ledelsen i det største forbundet i privat sektor har tatt initiativ til at en skal få en offentlig utredning av handlingsrommet i EØS-avtalen og alternativ til EØS-avtalen. Det er i hvert fall det minste Stortinget må kunne være med på å slutte seg til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Margunn Ebbesen (H) [14:15:40]: Representanten, som også har vært leder av Nei til EU, har vært aktiv i å påpeke at vi bør si opp EØS-avtalen og eventuelt erstatte den med en handelsavtale. Vi har mange dyktige bedriftsledere og ansatte der ute som selv påpeker viktigheten av en EØS-avtale for nettopp å sikre arbeidsplassene i Distrikts-Norge. Verksdirektøren på Elkem sa det så klart: Å si at EØS-avtalen lett kan erstattes med en handelsavtale, må være mangel på forståelse av hva den er, for uten denne avtalen, som sikrer markedsadgang for våre varer, og som også er med og sikrer samarbeid innen miljø, forskning og kompetanse, vil ikke Elkem kunne drive industri i Norge.

Jeg har to spørsmål: Tar denne bedriftslederen feil? Når vi ser kaoset rundt brexit og Storbritannia, tør virkelig Senterpartiet da sette i gang en prosess som vil true arbeidsplasser og bosetting i Distrikts-Norge?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:16:39]: Norge har gjennom mange tiår, lenge før EØS-avtalen, hatt et velfungerende handelssamarbeid med andre land. Norge er en åpen økonomi som er avhengig av handel med andre land. Hvis en holder fisk utenfor, har vi hatt tollfri adgang til EU-markedet for alle industrivarer siden slutten av 1970-tallet. Selvsagt skal et framtidig handels-samarbeid bygge på at vi skal ha god markedsadgang, men vi må også sørge for det bl.a. lederen av det største forbundet i privat sektor er opptatt av, som organiserer noen av de ansatte i bedriftene som representanten Ebbesen viser til: Vi skal både sikre markedsadgang og være herrer i eget hus og sørge for at vi har styring på viktige områder som energipolitikk, industripolitikk, transportpolitikk og arbeidsmarkedspolitikk. Det har vi ikke i dag under EØS. Derfor er det behov for et alternativ.

Helge André Njåstad (FrP) [14:17:50]: Det er interessant å høyra Gjelsvik fyrst snakke om å seia nei til alle røyrleidningar og etterpå seia at me skal ha god marknadstilgang. Det er i så fall litt selektivt kva tid ein skal ha marknadstilgang og ikkje. Når me har naturgevnne fordelar i Noreg og kan produsera rein og god kraft, synest nokre av oss det er greitt at me òg deler med andre sånn at dei kan sleppa å produsera kolkraft i same grad som dei gjer i dag. Spørsmålet mitt går òg på energipolitikken. Då Stortinget behandla energimel-

dinga, las eg at Senterpartiet i lag med Miljøpartiet Dei Grøne, SV og Arbeidarpartiet, som er partia dei ofte samarbeider med, var einige om at dei ville be regjeringa sørgja for at «dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler gradvis økes».

Dette er me i Framstegspartiet sterkt uenige i. Me meiner at folk i heile landet treng bil og skal kunna ha råd til å køyra bil. Mitt spørsmål til Senterpartiet er: Meiner ein framleis det ein meinte den gongen, at ein gradvis skal auka utgiftene for dei som køyrer bil, i heile Noreg?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:18:51]: Når det gjelder kraft og eksport av kraft, er det helt riktig at Senterpartiet er uenig i at det er fornuftig å eksportere kraft som en ren råvare ut av Norge. Det er mye viktigere å bruke det som har vært et konkurransefortrinn for norsk industri og industrireising i Norge – tilgang til kraft til en konkurransedyktig pris – i Norge. Det samlede kraftoverskuddet i Norge innebærer ca. 0,4 pst. av kraftbehovet i Europa. Istedenfor å satse på å eksportere det, bør vi satse på å bruke det til arbeidsplasser i Norge.

Til det som går på avgifter: Her står kongen av avgifter, representanten Njåstad, som representant for Framskrittspartiet. Det har jo aldri vært høyere avgifter i Norge enn under Framskrittspartiets finansminister. Også avgiftene på drivstoff har økt – i tillegg til avgiften på el og på andre områder.

Helge André Njåstad (FrP) [14:19:52]: Så vidt eg veit, har me berre ein konge i Noreg, og han var her i går og las ei god trontale. Me har kjempa imot mange av dei avgiftene som representanten no refererte til. Dei har vorte påført oss av stortingsfleirtalet, men likevel er det samla skatte- og avgiftstrykket gått ned med oss i regjering. Mitt spørsmål handlar ikkje om kva Framstegspartiet meiner om avgifter, for det trur eg alle veit – at me vil ha lågare avgifter, spesielt på bilkøyring. Mitt spørsmål er kva Senterpartiet meiner om det. Er ein einig i eigen merknad om at ein gradvis skal auka desse avgiftene, eller har ein no kome på nye og betre tankar og meiner, likeins med Framstegspartiet, at folk i heile landet treng bil og då må kunna ha lågare avgifter?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:20:32]: Jeg beklager at jeg plasserte rojale titler på representanten Njåstad, men det han derimot ikke kan komme seg unna, er at han representerer et flertall i denne salen som hvert år legger fram forslag og vedtar statsbudsjett. I de forslagene har avgiftene økt år for år. De er over 5 mrd. kr høyere nå – avgiftene i sum i Norge – enn det de var da Senterpartiet satt i regjering. Det er et faktum om den politikken og politiske prioriteringen som Framskrittspartiet har stått for, der det har blitt massive skattekutt til dem som har mest fra før, mens vanlige folk har fått

økte bompenger og økte avgifter. Det er en svært uklok politikk.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:21:34]: Etter å ha hørt noen av innleggene har jeg lyst til å presisere i starten av innlegget mitt at vi bor i et fantastisk land. Det har vært så fantastisk å reise rundt de siste månedene og besøke ulike kommuner og ulike lokalsamfunn som går så det suser, der folk trives, og der det er bolyst. Dette er noe av det vi hver eneste dag arbeider for å ta vare på og for å utvikle. Det som man gjerne kan kalle en himmel over regjeringsprosjektet, en rød tråd gjennom trontalen, et bærekraftig velferdssamfunn, er noe av det jeg synes er utrolig viktig – bærekraftig velferdssamfunn i den forstand at det handler om å forvalte ressursene til det beste for dem som bor her i dag, men også i et generasjonsperspektiv, at vi har et forvalteransvar overfor neste generasjon, ikke bare når det gjelder penger, men skaperverket, det å ta vare på miljøet, sånn at neste generasjon får like muligheter.

Men begrepet «velferdssamfunn» viser noe mer enn at vi bare snakker om en stat. Vi snakker om et velferdssamfunn. Hele kjernen i Kristelig Folkepartis ideologi handler om å bygge samfunnet nedenfra, det handler om å bygge familiene, de små fellesskapene, frivilligheten, lokalsamfunnene. Derfor er en av de viktige satsingene som denne regjeringa gjør, å sikre flere barn mulighet til å ha en trygg og god oppvekst. Vi vet at dersom de vokser opp i trygge, gode familier, er sjansen for det større.

Derfor styrker vi familiene. Neste år skal vi øke barnetrygden med 3 600 kr for barn mellom 0 og 6 år. Vi styrker satsingen på foreldrestøtte og samlivskurs, og vi skal innføre en videre forsøksordning – flere kommuner skal være forsøkskommuner når det gjelder et fritidskort for barn og unge mellom 6 og 18 år. Alle disse tiltakene er spesielt viktige for familiene, menneskene som har lav inntekt, og det er fordi vi som samfunn har et ekstra ansvar for å målrette innsatsen for å hjelpe dem som trenger det mest.

Vi må investere mer i barn og unge. Da er familiepolitikken viktig, og selve oppvekstfasen og skolen er viktig. Derfor har Kristelig Folkeparti kjempet for en bedre skole. I høst startet minst 2 000 flere lærere på grunn av det viktige gjennomslaget Kristelig Folkeparti har fått med å innføre lærernormen, som er spesielt viktig for de yngste elevene, der det blir flere lærere som kan se hver enkelt elev. Sammen med kompetanseløftet mener jeg at skolen blir enda bedre, og mulighetene for å kunne lykkes blir mye bedre.

Å bekjempe fattigdom handler om å skape jobber. Noe av det jeg synes har vært fantastisk de siste årene, er at det er blitt skapt 40 000 nye jobber, de aller fleste i

privat sektor. Det betyr noe for dem som har vært utenfor, som nå har mulighet til å kunne få sin egen inntekt, men det betyr også noe i et generasjonsperspektiv, for vi vet at budsjettene kommer til å være mer og mer krevende i årene framover, og det at det skapes nye arbeidsplasser, er helt vesentlig for at vi også kan fordele.

For Kristelig Folkeparti er også det at vi er hele mennesker, avgjørende. Derfor er det alltid en satsing på frivillighet, på kultur, på tro og livssyn. Vi har levert saker til Stortinget som Stortinget skal jobbe med det neste året, knyttet til tro og livssyn. Vi slår fast at vi skal være et livssynsåpent samfunn, fordi tro er viktig for enkeltmennesket, og tro og trossamfunn er viktig for samfunnet. Det har en samfunnsskapende kraft. Hvis en tenker på alt det fantastiske arbeidet som skjer i regi av ulike trossamfunn rundt om i dette landet, betyr det enormt mye, det betyr enormt mye frivillig arbeid, og det betyr enormt mye for det velferdssamfunnet som vi alle er så glad i.

Derfor har vi også lagt fram et nytt forslag til lovverk som sikrer en god finansiering av trossamfunnene, og som også gir en avklaring når det gjelder eierskap til Opplysningsvesenets fond. Når det gjelder dette 200 år gamle litt mystiske fondet, har vi et forslag der vi sier – og håper Stortinget slutter seg til – at verdiene i fondet skal komme kirkene til gode, skal bidra til at vi endelig får et løft når det gjelder vedlikehold, sikring og istandsetting av de flotte kirkene rundt om i landet.

Når vi snakker om et bærekraftig velferdssamfunn, har vi også det globale ansvaret, for klima og miljø er noe av det som er kjernen i bærekraften. Når bistandsbudsjettet kommer nå på mandag, vil en se, etter Kristelig Folkepartis innkommst i regjering, at én ting er at vi ser verdens fattigste, men vi tar også det globale ansvaret når det gjelder klima.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [14:26:51]: Barn som sviktes av sine aller nærmeste, fortjener et samfunn og politikere som gir alt for at disse barna skal få et bedre liv. Men det går knapt en uke uten medieoppslag om de skrikende behovene for flere folk i barnevernet. Fagfolk er bekymret og har stadfestet det i rapport etter rapport, i NOU etter NOU. Riksrevisjonen har kommet med tydelig kritikk, og med den prisverdige heiernakampanjen viste de ansatte i barnevernet at de har fått nok – det går ikke lenger. De trenger flere kollegaer for å kunne gi de svakeste ungene våre et bedre liv.

Vi i Arbeiderpartiet har foreslått et barnevernsløft, en kvalitetsreform med øremerkede stillinger, og at de kommersielle kreftene skal fases ut. Dette var Kristelig Folkeparti enig i – før de kom i regjering. Nå er de del av en regjering som er imot dette.

Hvordan vil statsråden forklare folk – de som nå gjør opprør – at Kristelig Folkeparti valgte makt og regjering foran en skikkelig opprusting av barnevernet?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:27:53]: Takk for et viktig spørsmål.

Barnevernet er ekstremt viktig, som representanten sier, for å hjelpe de ungene som dessverre ikke får den oppveksten de fortjener. Derfor har vi styrket barnevernet. Det gjennomføres enormt mye arbeid på feltet, og Stortinget har de siste årene også vedtatt mange endringer som kommer til å tre i kraft de neste årene: Jeg er spesielt opptatt av kompetanse, styrking av kompetanse. For 2019 bruker vi 90 mill. kr til kompetanseheving, som jeg mener er viktig. Men jeg er enig med representanten Trettebergstuen i at bemanning er viktig. Derfor er jeg veldig glad for at det siden 2013 og fram til 2018 har vært en økning på 1 300 ansatte i barnevernet. Det er et stort løft. Og barnevernet styres kommunalt, slik at det er kommunene som har gjort det løftet, fordi vi har tro på at de kjenner problemstillingene best. Og hvis jeg ikke husker helt feil, er det en økning på 27 pst., altså et kraftig løft som kommunene har kunnet gjøre, takket være en god kommuneøkonomi fra denne regjeringen.

Anette Trettebergstuen (A) [14:28:59]: Statsråden skyver her ansvaret fra seg og over på kommunene. Det synes jeg er merkelig, med det opprøret som nå er der ute. Det at de ansatte i barnevernet sier så tydelig fra at dette ikke går lenger, synes jeg statsråden skal ta på alvor og ta ansvaret for.

Det er underlig at Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet, mens Kristelig Folkeparti var i opposisjon, sammen gjorde et godt stykke arbeid for å få barnevernet opp og gå igjen. Det var slik at da Arbeiderpartiet foreslo øremerkede penger til flere stillinger i barnevernet, var Kristelig Folkeparti med. Da vi foreslo å fase ut de kommersielle kreftene i barnevernet og fase inn ideelle og statlige, var Kristelig Folkeparti enig i dette. Da vi foreslo en kvalitetsreform for barnevernet, var det noe som Kristelig Folkeparti støttet.

Ingen av de tre punktene støtter dagens regjering. Vi var på linje; Kristelig Folkeparti har skiftet kurs. Mener da statsråden at det var feil at Kristelig Folkeparti støttet Arbeiderpartiets tre punkter for et styrket barnevern?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:30:11]: Først vil jeg bare si at å snakke om å skyve ansvaret over på kommunene, mener jeg er helt feil. Hvem er det som har ansvar for det kommunale barnevernet? Det er kommunene, og prinsipielt trodde jeg at Kristelig Fol-

keparti og Arbeiderpartiet var enige om at det bør være kommunalt, nettopp fordi kommunene kjenner situasjonen best. Det er de som kan se på hvordan man skal jobbe best for disse barna. Er det å ha enda flere ansatte i barnevernet? Er det å etablere miljøarbeidere? Er det tiltak på skolen? Dette vet kommunene best, og jeg tror det er viktig at de fortsatt har det ansvaret.

Men vi holder på politikken. Vi har gjennom budsjettforlikene de siste seks årene vært med og styrket barnevernet. Det har betydd mye for de mest sårbare ungene. Når det gjelder ideelle aktører, er regjeringsplattformen, hvis en leser den, også tydelig på nettopp det. Jeg er i gang med å følge opp det som var et anmodningsvedtak fra Stortinget – som Kristelig Folkeparti også sto bak – som jeg tror vil både styrke kvaliteten og bedre det tilbudet som ungene får.

Anette Trettebergstuen (A) [14:31:09]: Kristelig Folkeparti i opposisjon var altså for øremerkede penger til flere stillinger i barnevernet. Dagens høyreregjering er imot. Kristelig Folkeparti i opposisjon var med Arbeiderpartiet på at de kommersielle kreftene skal fases ut, og at de statlige og ideelle kreftene skal ta over plassene. Ingenting av dette har dagens regjering gjort.

Hva synes egentlig statsråden om Kristelig Folkeparti og hans eget gjennomslag i regjeringen for de svakeste barnas beste?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:31:36]: Dette er feil. For det første er det som jeg sa, at når det gjelder ideelle aktører, er vi i gang med det arbeidet og følger opp det anmodningsvedtaket. Jeg har svart Stortinget om det før. Dette var en viktig prioritering for Kristelig Folkeparti, fordi vi tror at det ikke bare er det offentlige som har gode løsninger, vi tror også på ideelle. Derfor har vi vært med på å styrke den sektoren, og det jobber vi videre med.

Når det gjelder øremerking, er det noe øremerking i budsjettene i dag, men jeg vil også advare mot å tro at bare det å øremerke midler til barnevernet, er det som gir den beste løsningen. Faktisk er det sånn at i noen tilfeller er det blitt bevilget mer penger fra kommunen når det ikke er øremerket, fordi det også kan bli et slags tak på antall stillinger, sånn at en får midler til f.eks. å kunne ansette én ny i barnevernet. Når det ikke er øremerket og de får gode bevilgninger fra kommunene, velger de å ansette flere. Dessuten er det kommunene som vet best. Kommunene sitter tettere på, og det er ikke alltid sånn at det er én ekstra i barnevernet som er det beste tiltaket. Det kan være andre typer ordninger, og det må kommunene få lov til å styre selv.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:32:47]: Det er denne statsråden som har ansvaret for barnevernet vårt, og det

er ingen enkel oppgave om dagen. Som det ble snakket om, er det opprør blant de ansatte og press fra bl.a. Barneombudet for å få flere stillinger og mer ressurser. Samtidig har vi nå blitt dømt i Den europeiske menneskerettsdomstol i Lobben-saken, og det er 26 saker om det norske barnevernet som skal behandles der. I tillegg har det kommet en rekke offentlige rapporter og utredninger som peker på manglende organisering og mye kvalitativ problematikk. 28 pst. av befolkningen sier nå at de ikke har tillit til det norske barnevernet. Det har jeg. Men teoriene om hva som er galt, om alt som ikke fungerer, og om løsningene, er veldig mange.

Jeg lurer derfor på om statsråden mener han og departementet har den fullstendige oversikten over alle sider ved barnevernet som fungerer og ikke fungerer – for ikke å snakke om hvorvidt han har løsninger på alt som ikke fungerer.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:33:47]: Nå har vi, som representanten er godt kjent med, nettopp avsluttet en høring om ny barnevernslov. Det jobber vi iherdig med oppfølging av, og det kommer en sak til Stortinget i løpet av denne perioden om en modernisering av loven og viktige endringer som gjøres der. Noe av det aller viktigste vi gjør – sammen med at det har kommet 1 300 nye ansatte i barnevernet fra 2013 til 2018, som er et kraftig løft – er kanskje kompetanseløftet. Jeg er glad for at vi gir store summer hvert år. Jeg tror vi bruker 90 mill. kr i inneværende år på kompetanseløftet. Vi forbedrer f.eks. samtaleprosessen i fylkesnemnda. Det vil kanskje komme en sak allerede til våren.

Vi er i gang med å følge opp på veldig mange områder. Og når det gjelder det internasjonale fokuset – representanten viser til EMD – er det noe vi tar på det største alvor, og som vil være en del av oppfølgingen når vi skal lage og sende ny barnevernslov til Stortinget.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [14:34:48]: Takk for svar.

Jeg tror dessverre at verken statsråden, departementet eller noen andre har nok oversikt eller taket på alle utfordringer i barnevernet. Det kommer nok gode forslag i ny barnevernslov. Ja, kompetanseheving kommer til å hjelpe på noe, men er det nok for å få gode folk til å bli stående i en jobb som bl.a. får så mye hets? Fosterhjemsprobatikken er et kapittel for seg. Vi har jo ikke engang lovregulert fosterhjem og fosterfamilier. Parallelt med at det nå avdekkes altfor mange graverende saker av media og i rapporter, er det mange kommuner som gjør godt og nyskapende arbeid innenfor barnevernsarbeidet sitt. Hvordan kan statsråden sørge for at vi får avdekket alt – alt som er bra, og alt som ikke fungerer – og virkelig få satt barnevernets utfordringer og behov på dagsordenen? Mange tar til orde for en barne-

vernskommisjon, en uavhengig gransking, som samlet ser på alle sider ved dette komplekse saksområdet. Hva tenker statsråden om å vurdere en slik kommisjon?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:35:47]: Mitt utgangspunkt er nok det samme som Barneombudets, som kommenterte det spørsmålet, at vi vet veldig mye om utfordringene, og vi er i gang med målrettede tiltak på de feltene og for de utfordringene vi ser. Sånn sett tror jeg en kommisjon kan forsinke arbeidet og ikke nødvendigvis være det vi trenger akkurat nå.

Jeg er glad for representantens spørsmål og innretningen på dem, for det handler om hvordan vi som politikere kan være med på å bygge opp tilliten til de ansatte. Vi vet at det å jobbe i barnevernet må være en av de mest krevende jobbene. Man jobber med spørsmål som er så viktige for familiers liv og for ungers liv, og vi vet at det nesten uansett er krevende dilemmaer de står i. Derfor er kanskje noe av det viktigste budskapet å sende ut at de aller fleste sakene barnevernet jobber med, heldigvis er frivillige tiltak, der barnevernet er inne og hjelper familier. Det er bare i ytterst få tilfeller at man må gå til det skritt å bruke enten tvang eller omsorgsovertakelse. Dette har vi et veldig stort fokus på, og jeg lover representanten at det skal komme mange saker de neste årene.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:36:58]: Da Kristelig Folkeparti gikk til Høyre og Fremskrittspartiet, sikret de både makt og flertall for en politikk bl.a. preget av usosiale og smålige kutt. Det rammer særlig dem som har minst fra før, og også folk som sliter med helsa. Kristelig Folkeparti var, før de gikk i regjering, klare i sin motstand mot f.eks. kutt i arbeidsavklaringspenger. Nå mener de derimot at det er en god idé. Det siste kuttet kom i dag: Unge mennesker på arbeidsavklaringspenger, folk som Ingrid fra Elverum, som vi har hørt om i dag, som lider av senskader etter kreft, får kuttet sin inntekt med 60 000 kr. Ingrid sier at hun ikke lenger kan betale leien hvis regjeringen får det som de vil.

Er det sånn at statsråd Ropstad har så stor tro på mirakler at han også tror at kutt i inntekt vil gjøre de syke friske?

Statsråd Kjell Ingolf Ropstad [14:37:59]: Først vil jeg berolige representanten med at eksemplet han viser til, ikke vil få kutt, for dette vil gjelde nye tilfeller. Så vil jeg presisere veldig tydelig – og det brukte jeg også mye av mitt innlegg på – at Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for ekstremt mye god politikk, som betyr veldig mye for dem som har dårlig råd. Det budsjettet som kommer på mandag, vil bety en stor forskjell i veldig mange menneskers liv. Det vil bety en styrking for familier – og ikke minst for de familiene som har dårlig råd. Et eksempel på det, og der jeg vet at vi er enige, er

økningen i barnetrygden for i år – og ikke minst 3 600 nye kroner for neste år.

Når det gjelder arbeidsavklaringspenger for unge, mener jeg at det er et riktig grep å ta. Det er krevende, men det handler om å styrke innsatsen for at flere unge skal komme i jobb. Siden 2000 har økningen på AAP og utføre vært på 50 pst., og vi vet at bare én av fem kommer ut i arbeid fra AAP. Da må vi ta noen grep. Nå styrker vi oppfølgingen, så dette er ikke et kutt. Det er en vridning fra stønad over på tiltak, slik at enda flere unge mennesker skal komme seg ut i jobb.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ingvild Kjerkol (A) [14:39:26]: Arbeiderpartiet er på parti med alle her i landet som ønsker frihet, likeverd og det å kunne bevege seg mot egne mål. Ønsker ikke alle det egentlig? Norge er fortsatt et godt land å bo i for de aller fleste, men noen begynner å dra fra, og noen blir stående igjen. For hvor du bor, utdanningsnivået til foreldrene dine og den familieøkonomien du vokser opp med, er fortsatt avgjørende for helsen din og for hvor lenge du får være frisk og leve.

I Norge øker forskjellene mellom dem med god og dem med dårlig helse. Det er urettferdig at de som har dårligst levekår, også må oppleve mer sykdom, smerte, lidelse og tidligere død. Det tåler vi ikke i et land som er så godt å bo i. Flere eldre gir også mange flere gode leveår for veldig mange, men mange opplever sykdom og ofte flere sykdommer når helsen først begynner å skranke. Da kongen vår, som var her i går og åpnet Stortinget, besøkte Malvik kommune og vår fantastiske ordfører, Ingrid Aune, uttalte han at alderdom er rikdom og sykdom. Og det er ganske godt sagt. Flere eldre betyr mer livsglede, men flere eldre vil også trenge helsetjenesten vår – at den er god nok, og at den er tilgjengelig nok.

Fastlegeordningen er selve grunnmuren i vår felles helsetjeneste. Fastlegene ser den enkelte, gir behandling og råd og er koblingen videre til spesialisert behandling. Men fastlegeordningen er i krise, og den har vært det lenge – selv om helseministeren bevilger seg mer tid og vil vente og se. Halvparten av kommunene våre sliter med å rekruttere fastleger. Arbeiderpartiet mener at det allerede i 2018-budsjettet, og i 2019-budsjettet, var behov for strakstiltak for å sikre denne ordningen som sikrer alle tilgang til legetjenesten, og for å rekruttere flere leger inn i ordningen, sånn at de legene som er der, kan få kuttet lengden på sin pasientliste og holder seg i tjenesten. Nå søker altfor mange fastleger seg bort til et annet yrke. Imens etablerer kommersielle selskaper seg med legetjenester i kommune etter kommune. En nå-og-da-lege for dem som kan betale, er det Høyres løsning på fastlegekrisen?

Høyre regjeringen har i sin plattform et mål om å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Hva betyr det? Betyr det at sykehusene våre ikke er bærekraftige? Er det derfor de må kutte i budsjettene – for det må de? Nå legges budsjettene for neste år for sykehusene våre, og der jeg bor, må lokalsykehusene kutte 100 mill. kr – 64 årsverk – innen 1. april neste år. På Sørlandet må sykehusene kutte 178 mill. kr. Og ved Sykehuset Telemark må de betale for pasienter utenfor sykehuset – som er i hendene til private behandlere på grunn av privatiseringsreformen til helseministeren. Ambulansebasen legges ned i distriktene. Er det det regjeringen mener med et bærekraftig velferdssamfunn – lenger å vente på ambulansen?

Hvis du blir syk, skal du stole på at fellesskapet stiller opp. Hvis fellesskapet ikke stiller opp, vil en del kunne betale selv, og det virker det som at høyrepartiene mener er helt fint – det bekymrer dem ikke. Men det betyr at mange vil falle utenfor, og det bekymrer Arbeiderpartiet, fordi sosial urettferdighet alltid har bekymret Arbeiderpartiet. Et bærekraftig velferdssamfunn er et samfunn for alle, ikke bare for dem som har råd.

Helt til slutt – trygghet for å få helsehjelp når det haster aller mest: Krisen i luftambulansen er fortsatt ikke løst. Daglig rapporteres det om utmeldte fly og svekket beredskap. Forsikringene fra helseministeren til Stortinget var ikke verdt noen ting. Tre måneder etter at ny operatør har tatt over, kan man ikke lenger kalle dette oppstartsproblemer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:44:33]: Arbeiderpartiet har lovt og lovt ting, nærmest strødd om seg med lovnader i det siste, både i budsjett og i valgkamp, uten at det har blitt klart hvordan løftene skal finansieres. Riktignok har Arbeiderpartiet sagt at de vil øke skattene framover med 15 mrd. kr, men selv med en så stor skatteskjerpelse er ikke de nye gratisløftene finansiert. Bare løftene om gratis offentlig tannhelsetjeneste, gratis SFO og skolemat vil koste mer enn dette. Regnestykket går altså ikke opp. Hvis alle løftene skal innfris, må skattene faktisk opp et sted mellom 25 og 30 mrd. kr – ikke fra dag én, men når løftene er fullt innfridd. Mener Arbeiderpartiet at det er ansvarlig politikk med en så stor skatteøkning og det å sende en så stor skatteregning til bedriftene, når det vi trenger framover, er å skape flere jobber i privat sektor rundt om i hele landet – nye, smarte, grønne, trygge jobber som skal sikre velferden framover?

Ingvild Kjerkol (A) [14:45:35]: Arbeiderpartiet leverer sine alternative budsjett i balanse. Det har vært budsjetter som har satset på de viktigste tingene i folks

liv – en trygg og tilgjengelig helsetjeneste, en velferdsstat som er der når en trenger den, og en offensiv næringspolitikk som gjør at vi kan etablere en ny næring i distriktene som gir inntekter.

Representanten Agdestein og jeg kommer fra samme valgkrets. Vi kommer fra samme fylke også, men fylket har endret seg. Jeg leser Trønder-Avisa, og der ser jeg at hver gang regjeringen foreslår sentraliseringer, er representanten Agdestein imot. Representanten Agdestein har også vært veldig bekymret for fastlegeordningen, som jeg vektla i mitt innlegg. Så jeg er litt overrasket over at representanten Agdestein er mer bekymret for Arbeiderpartiets garantier, ettersom jeg hører hennes klare røst hver eneste gang hennes egen regjering sentraliserer landet.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:46:39]: Da må jeg nesten be representanten Kjerkol konkretisere hva hun mener. Hvis hun sikter til f.eks. kraftskatt og tingrettsstruktur, er det noe regjeringen ikke står bak, men det er aktuelle politiske saker som vi sikkert begge er opp-tatt av. Forstår ikke representanten Kjerkol at det oppleves som om Arbeiderpartiet har forlatt rollen som ansvarlig styringsparti når man driver den form for overbudspolitikken som vi har sett i valgkampen, når man lover mer enn man kan finansiere, og når man ikke har dekning for løftene i eget budsjett og vil sende regningen ut til familier og bedrifter?

Ingvild Kjerkol (A) [14:47:18]: Jeg synes det er en rørende omsorg fra Høyre når man mener Arbeiderpartiet lover for mye. Jeg kan forsikre om at når Arbeiderpartiet kommer i regjering igjen, vil våre statsbudsjett gå i balanse.

Det er en veldig fin avklaring representanten Agdestein gir, både om tingrettene og om utvalget som har sett på skatteinntektene for kraftbransjen, at det ikke er regjeringens politikk allerede nå å avklare at man vil gå videre med det. Det skal bli spennende å følge. Men situasjonen for Agdesteins uttalelser lokalt har vært den samme når det har gjeldt sentraliseringen av Nord universitet, og også når det har gjeldt budsjettet for lokalsykehusene i Trøndelag. Den listen er lang, men budsjettene som representanten Agdestein stemmer for, reflekterer dessverre ikke det.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:48:31]: Forslaget om å legge ned Norges største akuttsykehus, Ullevål sykehus, har opprørt svært mange. Det er svært mange pasienter som har protestert, innbyggere i Oslo og Oslo-området. Det er et fagmiljø – traumemiljøet ved Oslo universitetssykehus på Ullevål – som har advart på det kraftigste. Tidligere administrerende direktør ved Ullevål sykehus, tidligere Arbeiderparti-statsråd Tove Strand, har

vært en av de tydeligste stemmene for å utrede Ullevål som alternativ, i kombinasjon med å få Aker som lokalsykehus for hele Groruddalen, ta unna kapasitet på Ahus og droppe de gigaplanene en har på Gaustad.

I det nye bystyret i Oslo er det flertall mot planene om å legge ned Ullevål sykehus. Vil Arbeiderpartiet nå støtte et forslag om å utrede Ullevål sykehus som alternativ for framtiden?

Ingvild Kjerkol (A) [14:49:37]: Jeg forhandler ikke om byrådsmyndighet i Oslo. Det hadde vært morsomt, men jeg er dessverre ikke invitert i så måte.

Når det er snakk om Oslo universitetssykehus-prosessen, handler jo den om man – for de neste 30 årene – skal se for seg tre akutt-sykehus i Oslo eller fire. Vi mener at man i hovedstadsregionen er ekstra forpliktet til å bygge med sikte på å bruke ressursene best mulig, og den mest begrensede ressursen helsetjenesten har i dag, er tilgang på dyktige fagfolk. Hvis Senterpartiet ønsker at man skal ha et fjerde nytt sykehus i Oslo innenfor Ring 1, 2 eller 3 – jeg sier alltid feil når jeg prøver meg på det – vil det åpenbart ha konsekvenser for alle sykehus i resten av landet og deres tilgang på spesialister. For oss i Arbeiderpartiet haster det å få bygd Aker sykehus, og derfor bør det være framdrift i prosjektet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:50:41]: Jeg spurte ikke representanten Kjerkol om byrådsforhandlingene i Oslo. Jeg bare konkluderte med at det i det innvalgte bystyret i Oslo er flertall for å utrede Ullevål som alternativ, og spurte representanten Kjerkol om Arbeiderpartiet i denne salen vil være enig i og støtte at en bør utrede Ullevål som alternativ.

Det handler jo om å ta vare på Norges største akutt-sykehus, om et fagmiljø – traumemiljøet – som advarer på det sterkeste mot å bli splittet opp, og samtidig om muligheten til å kunne utvikle Aker som et lokalsykehus for hele Groruddalen og stoppe de gigantiske planene på Gaustad, som en både økonomisk og faglig har sterke motforestillinger mot, og som kan ramme sykehustilbudet andre steder i Helse Sør-Øst.

Derfor spør jeg nok en gang representanten om Arbeiderpartiet er villig til å støtte en utredning av Aker som sykehus for framtiden?

Ingvild Kjerkol (A) [14:51:45]: Jeg svarte på hva Arbeiderpartiet mener om Aker sykehus for framtiden. Vi mener at det haster med å få bygget Aker sykehus.

Til det som handler om sykehusstruktur i Oslo: Jeg må si jeg er overrasket over Senterpartiets iver etter å få bygget flest mulig akutt-sykehus i en by hvor man har muligheter til å høste større synergier av å samle regionale funksjoner, slik alle andre regionale helseregioner har gjort.

Jeg skal prøve å utfordre representanten Gjelsvik på ett resonnement. Rammen for helsetjenesten i Norge – uansett hvem helseministeren er – er de faglige kravene til behandling. De skal være like gode overalt. Når traumemiljøet er så tydelig på hva de trenger for å drive nasjonalt traumesenter i det nye universitetssykehuset i Oslo, forventer jeg at Helse Sør-Øst (presidenten klubber) utreder det videre, med de premissene for å bygge (presidenten klubber igjen).

Presidenten: Dirigenten må minne om taletiden. Replikordskiftet er omme.

Lene Westgaard-Halle (H) [14:53:17]: I forrige uke besøkte en del av oss som holder til her i salen, Svalbard. Det er kanskje Norges vakreste og villeste sted, med helt fantastisk natur: høye fjell, isblå fjorder, frisk luft som biter i kinnene – og uredde innbyggere. For folk er akkurat sånn på Svalbard: uredde.

Men fjordene er ikke som før. For rundt ti år siden sluttet de å fryse igjen. Isbreer som har ligget i mange tusen år, smelter. Permafrosten tiner, husene flytter seg, og ikke engang fjellene står like støtt. Det går ras, og de vurderer å flytte en hel bydel for å håndtere endringene. Fire grader varmere er det blitt på Svalbard – fire grader.

Det gjør noe med deg å se det på nært hold, se at det allerede har skjedd, og å oppleve frykten folk der må leve med fordi klimaendringene har ført til ras og skred – ikke bare fordi det er svindyrt å forhindre at det skjer igjen, men fordi det tar liv.

Her på fastlandet har vi vanskelig for å ta inn over oss hvordan en varmere verden vil se ut. Men vi vet hvordan det så ut da det var kaldere. Da Norge var fire grader kaldere, var vi dekket av et to kilometer tykt lag med is. Det er det fire grader betyr.

Norge endrer seg på denne generasjonens vakt. Vi har én måned kortere skisesong nå enn da de eldste her i salen vokste opp – så alle de røverhistoriene jeg har hørt om hvor mye snø det var, og hvor tøft det var å kave seg til og fra folkeskolen, er nesten sanne. For snøen forsvinner; det var mer før. Det skjer akkurat nå, i dag, og vi får ikke stoppet det. Det er for sent. Om vi bevilger hele statsbudsjettet til klimatiltak, får vi ikke tilbake snøen. Det har allerede skjedd.

Men vi lever ikke først og fremst av snø. Vi er en havnasjon, en nasjon som har levd ved og av havet i generasjoner. Det er en del av sjelen vår, identiteten vår, og det gir oss enorme inntekter. I forrige uke lanserte IPCC sin rapport om klima og havet, og der kan vi – igjen – lese at havet blir varmere, surere og mister oksygen. Det truer naturmangfoldet og norske inntekter.

I Stillehavet gjør de seg klare for den ultimate utfordringen. De har livnært seg av havet – alltid – og nå er havet i ferd med å sluke øyene de bor på. Kiribati er et

slikt sted. Kiribati har kjøpt en øy. Tygg litt på det: Et land har kjøpt et annet land fordi de er i ferd med å drukne.

Klimaendringene gir også økt sikkerhetsrisiko. De kan bidra til borgerkrig og flyktningstrømmer eller gi grunnlag for vold og terrorisme. Konfliktene i Darfur ble forsterket av tørken. Områdene rundt Tsjadsjøen er rammet av krise. Det har igjen bidratt til å skape grobunn for ekstreme grupper som Boko Haram.

Det er altså mennesker som allerede er i en sårbar situasjon, som rammes hardest av klimaendringene, ikke vi – vi lever i et av verdens rikeste og roligste land, klimaendringene fører ikke til krig eller masseflukt hos oss. Skal vi da, som oljeproduserende land, tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv? Jeg noterer meg at de som roper høyest i sosiale medier, svarer et iskaldt ja.

Jeg tror ikke på egoisme. Jeg tror på å stå sammen med andre land. Vårt ansvar forsterkes av at vi er et land som har tjent oss styrtrike på fossil energi. Det er imidlertid ingen motsetning mellom en sunn planet og en sunn økonomi, men vi må forandre måten vi lever på, for å bevare livskvaliteten til folk.

Det er grunnen til at denne regjeringen har gjort mye mer enn noen annen regjering på klimafeltet. Det er grunnen til at mitt gamle blågrå parti nå er blitt blågrønt. Det er grunnen til at regjeringen trapper opp innsatsen for hvert eneste år, men det holder ikke. Vi vil mer – mye mer.

Jeg vil kunne se min egen datter i øynene når hun vokser opp og forstår hva jeg jobber med. Jeg vil kunne fortelle henne at jeg har gjort alt i min makt for å ta vare på landet hun skal vokse opp i. For det er ingen trussel – ingen trussel – som er større for barna våre enn klimaendringene. Det er ikke rart de tar til gatene for å få oss til å skjønne det.

Vi har bare én planet – vi kan ikke gjøre som Kiribati og kjøpe en ny. Denne krisen definerer vår tid. Hvordan vi håndterer den, definerer oss. Vi skal kjempe i Norge, vi skal kjempe til lands og til vanns, vi skal kjempe med mot og styrke, vi skal forsvare kysten vår, naturen vår og planeten vår. Tiden er inne for å være modig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [14:58:13]: Det har vært interessant å høre Høyres representanter i denne debatten. De er fornøyd med egen innsats, beskriver ting og har ingen nye ambisjoner verken på arbeid, helse eller – nå sist – på klima.

Samtidig ser vi at ulikhetene vokser i Norge. I Stavanger, min hjemby, er min påstand at Høyre tapte valget nettopp fordi de sviktet lokalt i bekjempelsen av den økte barnefattigdommen og de økende forskjellene. Derfor har jeg et litt prinsipielt spørsmål. Høyres lo-

gikk er tydeligvis at de rike motiveres av å få mer, de kan få skatteuttak i milliardklassen, mens de som har minst, motiveres av å få mindre, nå sist med dette massive kuttet i minstelønnen til unge på arbeidsavklaringspenger: Kan representanten fra Høyre forklare hvordan denne logikken henger sammen?

Lene Westgaard-Halle (H) [14:59:00]: Jeg er ikke så veldig overrasket over at Arbeiderpartiet ikke spør meg om klima, for å være helt ærlig. Så vet jeg at Arbeiderpartiet prøver å etablere det som en sannhet at forskjellene øker, men det er jo ikke sann. Ulikhetene i Norge er langt mindre enn i andre land – vi er faktisk et av verdens likeste land. I motsetning til venstresiden mener vi i Høyre at veien ut av fattigdom er gjennom arbeid og ikke gjennom trygd. Det er altfor mange mennesker som står utenfor arbeidslivet, og derfor har vi tatt grep både for å lansere en integreringsdugnad og for å få flere i jobb. Likevel er situasjonen den i Norge i dag at det vel er rundt 100 000 barn som vokser opp i familier med vedvarende lave inntekter, og barn føler dette på kroppen på en helt annen måte enn det vi voksne gjør. Det er derfor vi har innført tiltak som f.eks. aktivitetskort, tredoblet pengene til nasjonal tilskuddsordning og økt bostøtten, og satser, tror jeg – hvis jeg husker dette riktig – rundt 180 mill. kr på barnefattigdom i 2019 alene.

Torstein Tvedt Solberg (A) [15:00:03]: Ja, det er jo blitt klart i denne debatten at det er nettopp Høyre som har fått gjennomslag i regjeringas politikk på dette. Mitt spørsmål handler om dette med motivasjon. Hvorfor er det slik at de som har minst i dette landet, skal motiveres av å få mindre, mens de som har mest i dette landet, skal motiveres av å få mer? Denne regjeringen har jo bidratt med feil medisin for å løse de utfordringene som representanten peker på. Når en kutter i minstelønna og avkorter uføretillegget og er imot å innføre pensjon fra første krone, har ikke det hjulpet på de utfordringene som også representanten er med og trekker opp.

Men jeg ønsker å stille et spørsmål om klima. Klimaendringene er jo også urettferdige, og skal en bekjempe klimaendringene, må en også bekjempe ulikhetene. Er representanten enig i det?

Lene Westgaard-Halle (H) [15:00:49]: Til det med motivasjon: Folk flest har fått beholde mer penger enn de hadde under den rød-grønne regjeringen. Ulikhetene er mindre i Norge enn i veldig mange andre land, men jeg er veldig glad for at representanten tar opp akkurat det med ulikhet. Jeg tror veldig på at skal vi få gjennomslag for en god klimapolitikk, og skal vi få hele Norge med på det grønne skiftet, er vi nødt til å ha tiltak

som gjør at det ikke rammer dem økonomisk. Det må være en situasjon som gjør at du kan leve et vanlig liv. Det trenger ikke å være vondt og vanskelig å drive klimapolitikk. Vi trenger ikke å legge opp til at det blir en vanskeligere hverdag for folk flest. Jeg tror vi er nødt til å klare å kombinere det og ha to tanker i hodet samtidig.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:01:41]: Denne uken har vi fått utredninger fra kraftskatteutvalget og Domstolkommisjonen. Kraftskatteutvalget foreslår å fjerne kraftinntekter fra kommuner over hele Norge, og Domstolkommisjonen foreslår en massiv sentralisering av tingretter og jordskifteretter til de største byene. Det har vært sånn at mindre kommuner og mindre tingretter og jordskifteretter har vært helt fraværende og har ikke vært representert i disse utvalgene. Av 23 medlemmer i kraftskatteutvalget og Domstolkommisjonen er 20 fra større byer – ikke én kraftkommune er representert, og ikke én nedleggingstruet domstol er representert.

Mitt spørsmål til representanten er om Høyre mener at det er problematisk med en sånn sammensetning av offentlige utvalg, og om regjeringen i framtiden bør endre sammensetningen og sikre distriktsrepresentasjon i utvalg, særlig når resultatet har stor betydning for distriktene.

Lene Westgaard-Halle (H) [15:02:44]: Når det gjelder kraftskatteutvalget, er det, som representanten sier, et forslag som er lagt fram, og så må vi vurdere det. Men kommunene skal ikke frarøves inntekter. Det har også vår parlamentariske leder snakket om tidligere i dag, så det tror jeg vi skal ta med ganske stor ro.

Det som jeg synes er litt fascinerende når jeg hører Senterpartiet i denne salen, er hvordan Senterpartiet alltid er imot alt. Senterpartiet er imot klima, imot kabler, imot energisamarbeid, imot kvotesamarbeid, imot ting som kutter utslipp, imot å bruke avgifter for å styrke klimaet, og – som det eneste partiet i Stortinget – imot en klimaavtale med EU. De er imot styrkingen av politiet, imot styrkingen av kommunene og imot at Norge skal samarbeide med andre land. Det begynner å bli veldig mye «imot». Det er veldig interessant og positivt når Senterpartiet kommer med forslag til løsninger, men dessverre synes jeg ikke det skjer så veldig ofte. Jeg ønsker meg et Senterparti som er tydeligere på løsningene i stedet for bare å være imot.

Lars Haltbrekken (SV) [15:03:54]: Vi fikk en veldig god beskrivelse av klimautfordringene fra representanten Westgaard-Halle, og jeg var selv til stede på Svalbard sammen med representanten i forrige uke for å se dette.

Hvis vi spoler tilbake noen måneder: I sommer gjorde klima- og miljøminister Ola Elvestuen et intervju med avisen Dagbladet, hvor han gikk inn for å kutte norske utslipp av klimagasser med 90–95 pst. innen midten av dette århundret. Dette skulle ifølge klima- og miljøministeren gjøres uten kvotekjøp. Fremskrittspartiets miljøpolitiske talsperson, Terje Halleland, var raskt ute og kunne ikke forstå hvor Elvestuen hadde dette fra, og kort tid etter gikk også statsministeren ut og skjøt ned målsettingene fra Elvestuen.

Mitt spørsmål til Westgaard-Halle er: Er representanten mest enig med klima- og miljøministeren eller statsministeren i dette spørsmålet?

Lene Westgaard-Halle (H) [15:05:02]: Først vil jeg takke representanten for et svært godt spørsmål og muligheten til å oppklare eventuell uklarhet. Jeg tror vi kommer til å bli så godt som utslippsfrie i Norge innen 2050. Granavolden-plattformen er tydelig på at utslippene skal reduseres med 90–95 pst. innen 2050. Det vi derimot ikke vet, er hvordan kvotesystemet ser ut om 30 år, eller om det i det hele tatt er kvoter igjen. Derfor må det planlegges for å få til dette innenlands. Jeg tror både Erna, Ola og Terje kommer til å nyte pensjonstilværelsen i et nesten utslippsfritt Norge i 2050.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

Guri Melby (V) [15:06:06]: Et av Venstres hoved-ærender i politikken er å sikre alle barn en trygg og god oppvekst. Det fortjener alle som vokser opp i Norge, uansett hvor man er født, og uansett hvem foreldrene dine er. Vi jobber for et rausere og mer sosialliberalt samfunn, og gjennom å sikre at alle barn får en god oppvekst, en god skolegang og en god utdanning gir vi alle like muligheter. Ungene er vår førsteprioritet. De skal ta over etter oss, de skal finne klokere svar enn det vi har i dag på de utfordringene vi står overfor. Barna våre er framtiden, og vi skylder dem et best mulig utgangspunkt. Det får de gjennom god utdanning og det å være inkludert i gode fellesskap.

Det var Venstre som innførte folkeskolen, der rik og fattig skulle sitte ved siden av hverandre på skolebenken og lære det samme. I dag går alle barn i Norge på skolen, men forskjellene er større på to andre arenaer som har blitt viktigere og viktigere og bedre og bedre, nemlig barnehage og SFO eller aktivitetsskole. Det avhenger i stor grad av økonomi.

Alle barn fortjener like muligheter. De skal ha frihet til å velge sin egen vei, og hvilke sjanser de får i livet, skal ikke avhenge av hvem foreldrene er, eller hva de tjener. Da må innsatsen starte tidlig. Kampen mot barnefattigdom og utenforskap er en frihetskamp. Venstres mål er at alle som vil, skal kunne ha barnet sitt i barnehage og

på SFO eller aktivitetsskole. Ingen barn skal holdes hjemme fordi foreldrene ikke har råd til å bruke disse viktige tilbudene.

Barnehage funker, og den funker spesielt bra for unger som ikke snakker norsk hjemme, eller som har foreldre med dårlig råd. I barnehagen lærer ungene språk, sosiale ferdigheter og motorikk, og de rustes bedre for skolen – og gratis kjernetid funker.

For fem år siden var ett av fire minoritetsspråklige barn i barnehagealder uten barnehageplass. I 2017 var det færre enn én av fem. Nå har det gått to år til, og vi har sørget for at enda flere skal få tilbud om gratis kjernetid, altså 20 timer gratis i barnehagen hver uke. Dette var noe vi prioriterte øverst da vi var samarbeidsparti og laget budsjett sammen med regjeringen, og vi har prioritert det etter at vi gikk inn i regjering. Nå har alle to–fem-åringer fra familier med lav inntekt rett til gratis barnehage, det vil si at over 46 000 barn har denne muligheten. Det gir dem likere muligheter i framtiden.

Her ser vi en hovedforskjell på Venstres politikk og de rød-grønne partienes politikk, senest bekreftet av Jonas Gahr Støre i replikkordskiftet tidligere i dag. Der fikk vi nok en gang se Arbeiderpartiets frykt for målrettede sosiale ordninger, på tross av at disse ordningene beviselig har hatt positiv effekt for de ungene som har blitt omfattet av dem. Flere går i barnehage, og med det vil også flere av de mest utsatte barna lykkes bedre i skolen og i livet videre. Jeg frykter at dersom Arbeiderpartiet kommer til makta, vil denne frykten for målrettede ordninger føre til at gode tiltak som gratis kjernetid i barnehage blir skrotet, og at prislappen for å gi det til alle blir så høy at ingen får det.

Neste steg nå er å ha den samme reform for SFO som vi har hatt for barnehage. For dem som har fått gratis barnehage i dag, blir overgangen til skolehverdagen brå. I dag er det ingen regler for hvilken pris kommunene kan ta for SFO, og mange plasser betaler man dobbelt så mye for noen timer i SFO enn det man gjør i barnehage. Det betyr at for de familiene som har dårlig råd, blir det umulig å gi seks-sju-åtte-åringene det gode og viktige tilbudet. Der får de leke med andre unger, der får de mat, der kan de gjøre lekser og delta i organiserte aktiviteter.

Jeg vil ha en SFO som er for alle, et trygt sted å være, og der barn kan kjenne på mestring og fellesskap. Det skal bygge opp under lærelyst og være en god ramme rundt skoledagen. Derfor er jeg veldig glad for at Venstre har fått gjennomslag for at det skal lages en nasjonal rammeplan for SFO – selv sagt med lokale tilpasninger – og at vi i høstens statsbudsjett starter på veien mot det som er Venstres mål, nemlig gratis opphold på SFO/AKS etter skoletid for barn fra familier med lav inntekt.

Venstres oppvekstløft er en historisk satsing for de ungene som trenger det aller mest. Grunnlaget for dette

løftet er universelle ordninger som er tilgjengelig for alle, det har jeg lyst til å understreke. Alle har lovfestet rett til skole, alle har lovfestet rett til barnehage og SFO, og staten tar allerede en stor del av regningen for absolutt alle barn. Det Venstre gjør, er enten å redusere eller å fjerne egenandelen for dem som har minst. Det er sosialt, det er liberalt, og det er også økonomisk bærekraftig. Derfor er Venstre på lag med framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:11:12]: Når Venstre, i likhet med Senterpartiet, ønsker å være et grønt parti, har jeg lyst til å ta opp et litt annet tema enn det representanten var mest innom. Det går på kraftskatteutvalgets tilråding til regjeringen, og høvet for at inntekter fra vannkraftverk, som nå går direkte til kommunene, blir fjernet.

Administrasjonssjefen i Lom kommune sier bl.a. til avisen Fjuken i dag:

«Desse ordningane har det vore grunnleggjande politisk semje om i over 100 år, og har fungert godt i distrikts- og omfordelingspolitikk både med tanke på busetjing, næringsutvikling og verdiskaping. Det er 175 kommunar (av desse er over 80 prosent minsteinntektskommunar) som nå risikerer å miste denne grunnleggjande føresetnaden for tenesteyting og framtidstru.»

Skjåk kommune kan miste 27 mill. kr og 20 pst. av sysselsettingen, Vang kommune 34 mill. kr og 16 pst. av budsjettet. Hvilken motivasjon mener representanten fra Venstre lokalsamfunn skal ha for å være vertskap for kraftanlegg som fører med seg store naturinngrep?

Guri Melby (V) [15:12:14]: Takk for spørsmålet. Det var fint å få anledning til å snakke om et annet veldig viktig tema, nemlig miljø og ikke minst tilgangen på energi.

Nå er jeg egentlig tilhenger av at vi ikke forhåndskonkluderer på rapporter som legges fram, og bare lanserer det i et replikkordskifte her i Stortinget, men at vi faktisk går grundig igjennom den typen rapporter, ser på forslagene og tar det alvorlig.

Jeg skjønner veldig godt at de kommunene som i dag er avhengig av disse inntektene, frykter hva som skal skje. Det er kommuner som absolutt føler at de trenger en slags kompensasjon for at de har bidratt til å gi oss energi. Samtidig har jeg forstått at en del av begrunnelsen for disse endringene bl.a. er at vi har et skatteregime i dag som hindrer innovasjon, og som hindrer at vi f.eks. utnytter disse kraftanleggene og får mer kraft igjen for de investeringene som faktisk er gjort. Det er viktig at vi greier å ta inn over oss disse nyansene også, at vi greier å

finne løsninger som både sikrer inntekter til kommuner som gir oss ren kraft, og også sikrer ren kraft i framtiden.

Nina Sandberg (A) [15:13:28]: Her kommer et tredje viktig tema.

Jeg registrerer at Venstre liker å framstille seg som et sosialliberalt parti. I prinsippet skal da Venstre stå for en aktiv stat og for frihet for den enkelte. Men i dag ser vi mer og mer konturene av et Venstre som i en markedsliberal høyreregjering i praksis jobber mot omfordeling, trass i at de økonomiske forskjellene øker.

Mitt spørsmål handler om studiestøtte og studentboliger, tiltak som er veldig viktige for utdanning for alle. Ser Venstre at stipendkuttet som de har medansvar for, gjør utdanningen mindre fleksibel og kan ramme sårbare studentgrupper? Og når studentboliger er så fundamentalt for å sikre like muligheter for å studere og køene er lange, hvorfor nøyer Venstre seg med å bygge under halvparten av de lovte studentboligene i 2019?

Guri Melby (V) [15:14:30]: Nok en gang takker jeg for anledningen til å få løftet fram et annet viktig tema.

Jeg må bare innrømme at noe av det jeg er mest stolt over at Venstre har vært med på gjennom de seks årene vi har hatt innflytelse over statsbudsjettene, er at vi har fått et historisk stort løft for studentene. I løpet av de åtte rød-grønne årene hadde vi tre partier som satt sammen i regjering som alle var enige om at vi trengte å øke studiestøtten, men som aldri greide å få det til. Etter at Venstre kom til makta, har vi greid å få til elleve måneders studiestøtte – et løfte vi ga til studentene før vi gikk inn i regjering, og som vi faktisk greier å innfri. Det er egentlig første gang vi har fått til et skikkelig løft for studentøkonomien siden Kristin Clemet var statsråd.

Studentboliger har vi også en historisk sett sterk sat-sing på – en mye sterkere utbygging enn da Arbeiderpartiet satt i regjering. Utfordringen vår nå er å sikre at samskipnadene faktisk får bygd de boligene som vi har satt av penger til. Vi er selvsagt klare for å bevilge mer dersom de greier å få opp farta både på planlegging og utbygging lokalt.

Nina Sandberg (A) [15:15:30]: Da hører jeg i og for seg ikke noe annet enn det som representanten Kolberg hørte tidligere i dag, da han konfronterte parlamentarisk leder i Venstre med den politikken som Venstre fører i regjering.

Representanten Melby sa i 2016 at Venstre er garantisten for god studentpolitikk, og nå forsvarer egentlig den samme representanten en svekkelse av to helt grunnleggende tiltak for like muligheter til høyere utdanning. Et annet eksempel er at Venstre, sammen med de andre regjeringspartiene, stemte ned Arbeiderpartiets forslag om en levekårsundersøkelse for studenter.

Det er mange år siden sist vi gjennomførte dette, og vi trenger et oppdatert og godt grunnlag for en målrettet politikk for å bedre studentenes levekår, studiesituasjon og gjennomføring av høyere utdanning.

Så mitt spørsmål til representanten Melby er: Hva er egentlig Venstres plan for å sikre like muligheter for høyere utdanning i Norge?

Guri Melby (V) [15:16:29]: Jeg må starte med å si at jeg ikke kjenner meg igjen i virkelighetsbeskrivelsen til representanten Sandberg, verken når det gjelder måten hun stempler regjeringen på, eller den jobben vi gjør for studenter og for studentpolitikken. Det som har vært studentenes tydeligste krav i alle år jeg har vært aktiv politiker, har vært å øke studiestøtten, få elleve måneders studiestøtte, og få opp farta på studentboliger. Begge de kravene har regjeringen innfridd – og vel så det.

Så tok hun opp et veldig viktig tema som handler om studenters psykiske helse. Det er også et tema som regjeringen har – og jeg vet at statsråden har det – stor oppmerksomhet på, og man har gjennomført en rekke tiltak. Jeg tror faktisk ikke at det første vi trenger nå, er enda en ny undersøkelse som forteller oss hvordan situasjonen er, men at vi trenger tiltak som styrker samskipnadens rolle, som styrker kommunehelsetjenesten der disse studentene faktisk bor, som gjør at de får hjelp når de trenger det, der de trenger det.

Mona Fagerås (SV) [15:17:28]: Nå på mandag hadde utdanningskomiteen høring om SVs forslag om å sette en stopper for nedleggelsen av lærerutdanningen på Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen. Venstres egen minister for høyere utdanning og forskning, Iselin Nybø, har avvist ethvert forsøk fra en rekke representanter i denne sal på å få henne på banen i sakens anledning, og hun har gjentatt nesten til det kjedsommelige at dette er opp til styrene å bestemme. Er representanten Guri Melby enig med sin egen minister, som under dekke av styrenes autonomi sier at vi skal overlate til styrerom å fatte statlige – ja, nasjonale – vedtak som kan rasere lokalsamfunn og svekke regioner?

Guri Melby (V) [15:18:26]: Takk for spørsmålet. De siste årene har jeg brukt mye tid på å reise til skoler rundt omkring i hele landet, og det er ingen tvil om at det å utdanne nok og gode lærere, og å få dem til alle kommuner i hele landet, er en av de største utfordringene vi står overfor. Det er en utfordring som vi jobber systematisk med. Vi har bl.a. opprettet flere studieplasser innenfor lærerutdanning, og vi gir f.eks. mange goder til dem som ønsker å studere i Nord-Norge. Det har gitt resultater, i og med at vi har rekordhøy søkning til

lærerutdanningen, noe som vil gi oss bedre tilgang på kvalifiserte lærere i tiden framover.

Når det gjelder Nord universitet, er jeg helt på linje med min egen statsråd: Dette er innenfor universitetenes mandat å bestemme. Jeg har faktisk tillit til at de aller best kan greie å dimensjonere tilbudet, at de kan bestemme akkurat hvor man skal ha et studiested og ikke. Jeg tror at hvis vi begynner å rokke ved det, er vi ute på en veldig farlig galei, og det ville ha vært interessant ved en senere anledning å høre hva representanten generelt tenker om det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Martin Henriksen (A) [15:19:42]: Jeg mener trontalen viste en regjering som har mistet litt gnisten og mangler ambisjoner på områder der det trengs handlekraft. Vi står overfor en mangel på fagarbeidere, lærere og sykepleiere, vi trenger å få flere inn i arbeidslivet, og vi må løse klimakrisa. Regjeringa klarer ikke å løse alle disse store utfordringene. Lærmangelen og sykepleiermangelen løses ikke, de øker. Det kommer ikke flere i jobb. Tvert imot har Erna Solbergs regjering satt rekord i antall uføre. Klimakrisa øker i styrke, uten at satsingen på klimaforskning og klimatiltak gjør det.

Utdanning og kompetanse kan løse mange av de største utfordringene Norge står overfor, men i 2017 manglet Norge 1 000 grunnskolelærere, og mangelen øker i årene framover. Allerede i dag mangler Norge nesten 6 000 sykepleiere, ifølge Nav, og behovet vil bare øke i årene framover.

At regjeringa samtidig lar være å satse på flere studieplasser og lar tusenvis av kvalifiserte søkere stå i kø, er et samfunnsproblem. Det er derfor Arbeiderpartiet har foreslått flere studieplasser i våre alternative statsbudsjetter over flere år, med særlig vekt på yrker som er viktige for velferdsstaten.

Dersom Norge skal være en kunnskapsbasert økonomi og vinne på kompetanse foran pris, må vi sette flere i stand til å studere, gi dem tid til å studere og kvalitet mens de gjør det. Det haster særlig med å sikre elevene mange nok lærere i årene framover.

I dag utdannes det for få grunnskolelærere, særlig for barnetrinnet, gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav, og det er store utfordringer med å rekruttere og beholde nye lærere rundt om i landet. Dette er en utfordring for de elevene som i praksis møter lærmangelen i klasserommet, og som opplever at det er flere ukvalifiserte lærere foran tavla.

Høyre regjeringas politikk er for passiv i møte med denne lærmangelen. Det har vært mye debatt om karakterkrav til lærerutdanningen. Det er en debatt både Arbeiderpartiet og Høyre gjerne deltar i, men når det kommer forslag om å gjøre kvaliteten i lærerutdanningen

bedre for å få flere til å gjennomføre studiet, skygger Høyre og regjeringa banen. Da Arbeiderpartiet før sommeren foreslo økt intensitet og mer praksis i lærerutdanningen, stemte regjeringspartiene mot. Det er synd.

Skal elevene våre få den best mulige undervisningen i klasserommet, må de ha kvalifiserte lærere. Det burde være en tydelig målsetting for alle dem som er opptatt av å heve kvaliteten for elevene våre, å få slutt på at framtidens lærere er blant de studentene som bruker aller minst tid på studiene sine.

Dessverre har regjeringa misbrukt sjansen – når lærerutdanningen øker fra fire til fem år – til å fylle den med mer innhold, mer studieintensitet og mer praksis. Dette er som sagt først og fremst et problem for elevene, men det er en utfordring som vi politikere må ta mer alvorlig, og det trengs et krafttak for å få flere lærere i hele landet.

Til slutt: Arbeiderpartiet foreslår i dag å skrote regjeringas forslag om å tvinge fylkene til å innføre såkalt fritt skolevalg. Det er for det første fordi det ikke er et fritt skolevalg, men et karakterbasert inntak som favoriserer elever med gode karakterer, ikke de elevene som har behov for å kunne velge friere. For det andre er det fordi dette velger fylkene best selv. Ulike ordninger fungerer i ulike fylker. Oslo, Hedmark, Telemark og Troms er forskjellige og vet best hva som gagnar elevene der. Troms er f.eks. et fylke som er 50 ganger så stort som Oslo, med en tredjedel av elevene. Å tvinge de to fylkene til å ha nøyaktig samme ordning er ikke bare virkelighetsfjernt, det viser hvor lite regjeringa forstår av Norge utenfor regjeringskvartalet.

Dersom det er sånn at Høyre vil tvinge alle fylker og alle folkevalgte til å gjennomføre samme løsning ved å sende ut et dekret fra et kontor i Oslo, kan de bare legge festtalene om lokaldemokrati i skuffen. Forslaget om fritt skolevalg betyr i realiteten et ufritt skolevalg for de fleste. I distriktsfylkene utgjør det en direkte trussel mot en desentralisert skolestruktur, og det betyr at flere elever ikke får plass i sitt nærmiljø.

Da Høyre argumenterte for regionreformen og for å tvangssammenslå fylker, var det bl.a. med begrunnelsen om mer makt og ansvar til regionene. Da er det paradoksalt at noe av det første som skjer, er at man skal tvinge alle fylkene til å styre sånn Høyre vil, og ikke sånn som lokalpolitikkerne i regionen ønsker.

Solfrid Lerbrekk (SV) [15:24:54]: Eg melde meg til teneste i Stortinget for å betra arbeidslivet i Noreg, for å gjera noko med innleigeproblemet i arbeidslivet og med utsiktene til unge fagarbeidarar, som meg sjølv, i arbeidslivet. Eg ville gjerne bruka taletida i dag på dei store utfordringane som er i arbeidslivet, men då eg

vakna i dag tidleg såg eg at det igjen må verta budsjett-kutt, arbeidsavklaringsordninga og velferd som får mine fem tilmålte minutt.

Regjeringas velferds-kutt har for alvor vorte sett i system. Kvar haust ventar me på nye kutt for enkeltgrupper i samfunnet. Regjeringa har i fleire år ført ein politikk mot det dei kallar ein berekraftig velferdsstat. Det har stort sett handla om velferds-kutt. Ei lang rekke kutt er i enkeltpostar på statsbudsjettet, men det er òg store generelle kutt, som ABE-reforma. Totalt sett har dette medført drastiske endringar i velferdstilbodet til befolkninga. Noko av det siste i denne rekka er at regjeringa meiner at uføre og sjuke folk som vert alderspensjonistar, har for mykje pengar å rutta med. Så det er no eit kutt som står for tur. Dette heng berre ikkje på greip.

Ifølgje regjeringas bakvende logikk skal det aldri lønna seg å verta sjuk og ufør. Det betyr i praksis at ein alltid, uansett, skal vera den som har aller, aller minst. Bak retorikken om at det skal lønna seg å jobba, rettferdiggjir regjeringa kutt etter kutt etter kutt. Det finst inga forskning som seier at ein kjem fortare i jobb eller at ein vert fortare frisk om ein får mindre. Dette er ein oppdikta motivasjon, som regjeringa har funne på.

Eit av dei mest alvorlege kutta som er gjennomført, er i ordninga med arbeidsavklaringspengar. Resultata har verkeleg begynt å visa seg no. Folk har vorte sett under forsørgjaransvar av ektefellen sin. Dei er overførte til kommunane sine sosialbudsjett, og folk står i karantene i eitt år utan vidare avklaring. Alt dette verkar heilt motsett av intensjonen og det som er målet, nemleg raskare avklaring og å få fleire ut i jobb.

I dag vakna me opp til ein budsjettlekkasje om endå større kutt for den same gruppa. Og dette er ikkje berre litt. Det er snakk om 68 000 kr i året i kutt av ei allereie låg inntekt. Regjeringa meiner at dei som er under 25 år, skal kunna leva av 130 000 kr på eit år, som skal dekkja både utgiftene dei har til medisinar og levekostnader. Dei har heller ikkje moglegheit til å jobba. Tusenvis av personar er ramma. Folk vert førte ut i ingenting, utan å vera klare for arbeidslivet, utan å vera klarerte for uføretrygd, utan å ha nokre som helst verktøy for å kunna betra situasjonen sjølve. Dette er velferdsstaten Noreg i dag. Ja, han er nesten ikkje verd å kalla ein velferdsstat lenger, for det sikkerheitsnettet som ein gong tok vare på folk i ein vanskeleg situasjon i livet, er ikkje der lenger. Viss du vert sjuk no, får du servert ein tidsfrist for å verta frisk – tre år får du til rådvelde i eit seigt Nav og eit helsevesen med lange køar og ventelister.

For at me skal få fleire folk inn i arbeidslivet, må me investera i dei. Me må sørgja for at det offentlege yter den tenesta som skal til for at folk skal kunna jobba, på ein måte som faktisk fungerer for folk. Den politikken som regjeringa har ført no i fleire år, og som berre ser ut

til å eskalera, fungerer ikkje. Regjeringa klarer ikkje å gjera noko med talet på uføre. Fleire tusen menneske er førte ut i fattigdom som følgje av kutt i arbeidsavklaringspengar. Kan nokon frå Høgre svara meg på kor den forskinga eller den ekspertene er som bevisleg seier at det å gjera folk fattigare eller å setja dei i karantene fører til at dei vert fortare friske eller kjem i jobb?

Tom-Christer Nilsen (H) [15:29:53]: Det føles nødvendig, som første taler etter siste taler, å annonsere at velferdsstaten fortsatt er her. Den eksisterer. Vi lever i den hver dag, og den tjener oss godt. Det har aldri vært velferdsstatens mål at det skal lønne seg å falle ut av arbeid. Det har vært velferdsstatens mål at det skal være et sikkerhetsnett, og det er det.

Vi vet hvor vi skal. Vi skal inn i en mer komplisert framtid der kompetanse blir viktigere. Vi skal inn i en framtid der de ekstraordinære inntektene blir lavere og det blir viktigere å skape lønnsomme arbeidsplasser. Vi skal inn i en framtid der vi må redusere utslippene, men samtidig trygge velferden. Vi skal inn i en framtid der vi ikke kan være oss selv nok. De mulighetene vi har til å bidra til det grønne skiftet, må vi benytte og dele med andre. Og for en fra Askøy er det umulig å la være å si: Vi må få en framtid der alt vann i dette landet er trygt.

Vi er faktisk på rett vei. Arbeidsledigheten er på et bunnivå. Sysselsettingsgraden har økt. Det får vel rettes til representanten Tajik: Den har økt. Det er helt rett at i 2008 hadde vi den høyeste sysselsettingsgraden vi noen gang hadde hatt. Så falt den. Selv da Hadia Tajik var kulturminister, falt den. Og så falt den og falt den. Men siden 2016 har den reist seg igjen og er på vei opp. Det er første gangen den har reist seg på den måten siden før finanskrisen i 2008. Så vi kan være stolte av at stadig flere kommer i arbeid. Dagpengeutbetalingene har, det siste året det har blitt telt, sunket med 3 mrd. kr, og lønnsutbetalingene har steget med 58 mrd. kr. Færre får trygd, og flere får lønn.

Frafallet i utdanningen har gått ned, og dermed økes vår felles kunnskaps- og kompetansebase. Denne kompetansebasen er framtidens verdiskaping og velferd, og den styrkes gjennom en økt satsing på forskning.

Fossile utslipp er på vei ned. I august i år brukte vi nær 24 millioner liter mindre drivstoff enn i fjor, til lands, til vanns og i luften, eller – om man vil – over 80 millioner liter mindre enn det vi gjorde i august det siste året med rød-grønn regjering. Det skyldes ikke bare el-biler. Utslippene fra sjøsektoren faller også, bl.a. på grunn av en unik satsing på utslippsfrie ferger.

Det går rett vei, men ambisjonene skal selvsagt være større for framtiden, og de har vi lagt fram her. Det går rett vei, men likevel ber man om en ny kurs. Jeg vil si:

I stedet for å endre kurs må man kjøre på – eller sette seil, for å bruke et mer klimavennlig bilde. I oljesektoren har man foreslått en av de største omstillingene vi har sett. Noen sier vi bør ha oljeskam, jeg mener vi bør ha oljestolthet – stolthet over de verdiene, den velferden og den jobben oljearbeiderne gjør, ikke skam.

Som alternativ til denne politiske retningen gis til tider det jeg vil kalle en Harry Potter-aktig politisk tilnærming: Man tror at dersom man finner noe man ikke er fornøyd med, peker på det og sier den magiske besvergelsen «regjeringen!», vil det på magisk vis forsvinne. Men slik er ikke virkeligheten. Vi har ennå til gode å høre hva det politiske alternativet er, utover økte skatter, færre private i omsorgen og en liste over næringer vi må slutte med – noe som vil gi lavere investeringer, færre arbeidsplasser, dårligere brukertilpasning og mindre innovasjon og effektivitet.

For to år siden pekte man på ledigheten og sysselsettingsgraden. Ledigheten er nå rekordlav. Men de fleste forslagene som er kommet fra opposisjonen på dette området de siste to årene, har ikke dreid seg om å øke rommet for investeringer i bedriftene eller gjøre det mer attraktivt å komme i arbeid. Nei, de fleste forslagene har gått ut på å redusere investeringsevnen gjennom høyere skatter, å gjøre det lettere å stå utenfor arbeid, og å fortelle oss hva vi ikke skal leve av – om det nå er havbruk, gruvedrift, oljeleting, gassutvinning og nå sist også vindkraft.

Alt dette ville ha gitt høyere utslipp, lavere inntekter og mindre velferd og en redusert kunnskapsbase. Man peker på problemet, men gir ingen løsning eller kur som er verre enn sykdommen.

Senterpartiets oppførsel i denne salen er nå som om de forsøker å overta logoen til en organisasjon som heter MOT – mot, mot, mot alt. Men jeg skal love at organisasjonen MOT er langt mer konstruktiv i sin tilnærming til sin virksomhet enn det Senterpartiet er. På mitt område, fiskeri, har vi opplevd noe ganske underlig i det siste, der den fiskeripolitiske talspersonen for Senterpartiet nå to ganger har forsøkt å komme med konkrete forslag og alternativer. Et av dem har han tilbakevist selv, og det andre har hans partikollega, som er leder av næringskomiteen, tilbakevist for ham. Tryllestaven ble hevet, men besvergelsen slo tilbake mot besvergeren.

Vi må fortsette omstillingen til et mer klimavennlig samfunn, vi må fortsette satsingen på forskning, og vi må fortsette utviklingen i sysselsettingen og verdiskapingen for å sikre velferden og klimaet til den neste generasjonen. Og for øvrig er det min mening at alle har en selvsagt rett til rent vann.

Bård Hoksrud (FrP) [15:35:06]: Representanten Henriksen mente at det manglet gnist i regjeringen. Er

det én ting som jeg er uenig med ham i, er det vel det. Gnist er det i hvert fall mye av!

Igjen har vi en debatt i Stortinget hvor det aller meste fra opposisjonen handler om hvor forferdelig trist og leit alt er i dette landet. Som tidligere landbruks- og matminister opplevde jeg da jeg reiste rundt i distriktene og rundt omkring i hele landet at det var fantastisk mange herlige mennesker som hadde tro på det de drev på med, og som syntes at det var flott og fantastisk å få lov til å drive ute i distriktene.

Det går heldigvis godt i norsk økonomi. Arbeidsstyrken vokser, sysselsettingsandelen øker, og fire av fem nye sysselsatte har kommet i privat sektor. Det har blitt 42 000 flere sysselsatte i privat sektor, hvor verdiene skapes. Mange av disse arbeidsplassene hører til i oljelerterte næringer, og dette vil jeg komme tilbake til.

Svært mange i Norge er avhengige av bilen for å komme seg til jobb, hente og levere i barnehage og gjøre innkjøp til seg og familien. Det er ikke alle steder det finnes et velfungerende kollektivtilbud, og det er heller ikke alle som har en arbeidstid som gjør at man kan benytte seg av det hvis det finnes. Jeg er derfor glad for at vi har senket engangsavgiften med omtrent 40 000 kr i snitt. Dette gjør at flere har mulighet til å kjøpe seg en ny, driftssikker og mer miljøvennlig bil. CO₂-utslippet fra nye biler ligger nå på et snitt på ca. 60 gram, ned fra 123 gram i 2013. Lavere avgifter virker. Gulrot er svaret, ikke pisk. Bilavgiftene er fortsatt for høye i Norge. Jeg vil fortsette kampen for å kutte dem ytterligere.

Eiendomsskatten er usosial. Den tar ikke hensyn til inntekt, gjeldsbelastning eller livssituasjon. Vi vet at norske kommuner har et effektiviseringspotensial som er ganske stort. Når eiendomsskatt på boliger i snitt ikke utgjør mer enn 1,6 pst. av kommunenes inntekter, burde det være rikelig rom for kutt. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for å senke eiendomsskatten, først til 5 promille fra 2020 og videre til 4 promille i 2021. Vi har fortsatt en vei å gå, og det er ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet ønsker å fjerne eiendomsskatten fullstendig.

Når stortingsflertallet har sendt en tydelig beskjed om at vi ønsker lavere eiendomsskatt for folk, er det provoserende å se at rød-grønne lokalpolitikere i bl.a. Oslo og Trondheim motarbeider Stortingets intensjon ved å senke bunnfradraget. Dette framstår særlig utrolig i Oslo, som ville gått med 2,7 mrd. kr i overskudd selv uten eiendomsskatten. Ved å senke bunnfradraget sender man regningen til dem som har minst fra før. Regningen sendes til småbarnsfamilier i etableringsfasen, uføre og pensjonister. Folks bolig skal være et hjem, ikke et skatteobjekt. Fremskrittspartiet vil også framover fortsette kampen mot denne usosiale skatten. Lavere skatter og avgifter handler ikke bare om at folk i større

grad skal få bestemme hva de bruker pengene sine på. Det er et poeng i seg selv, siden skatte- og avgiftslettelser er med på å flytte makt fra politikere og byråkrater til innbyggerne.

Flere og flere politikere tar til orde for å legge ned oljenæringen, som både sysselsetter omtrent 200 000 mennesker, og som gir enorme inntekter til staten. Dette er penger vi bruker til velferd. Det eneste som vil skje ved å legge ned næringen, er massearbeidsledighet og mindre velferd. Men ikke nok med det, andre og langt mindre demokratiske land enn Norge vil øke oljeproduksjonen, og dermed vil verdens utslipp gå opp. Er det virkelig noen her som tror at Russland og Saudi-Arabia vil kutte sin oljeproduksjon bare fordi vi gjør det? Utslippene fra bransjen i Norge er omtrent halvparten av de globale utslippene fra utenlandsk petroleumsvirksomhet.

Jeg vil utfordre de politikerne som ønsker å avslutte det norske oljeeventyret, med følgende spørsmål: Hvilke såkalte grønne arbeidsplasser kan både sikre velferden på kort og lang sikt i Norge og samtidig sørge for at verdens totale utslipp går ned? Ekstra spesielt er det da at Senterpartiet av alle vil samarbeide med de partiene som skal legge ned oljenæringen. Vi vet at mange av gårdsbrukene rundt omkring i landet ikke er bærekraftige i seg selv per i dag, og at de som driver disse, er helt avhengige av andre inntekter. Det er god grunn til å anta at mange av disse henter inntektene sine fra oljerelatert næring, som de rød-grønne altså skal legge ned. Det vil føre til en rasering av Distrikts-Norge. Man kan jo lure på om Senterpartiet nå synes det er greit at mange av de mindre gårdsbrukene legges ned, og at de som har drevet familiegårder i generasjoner, flytter fra disse og inn til byene for å gå på Nav.

Olje- og gassvirksomhet i Norge er vår viktigste næring. Til alle dem som nå bruker en Facebook-ramme hvor det står «Stolt Oljearbeider», og til alle andre i bransjen vil jeg si: Dere har min fulle støtte, og tusen takk for den viktige jobben dere gjør.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [15:39:53]: Representanten snakket varmt om tiden da han var landbruksminister. Det var også da han var med på å legge grunnlaget for den saken vi behandlet i vår om nedleggelse av pelsdyrnæringen. Arbeiderpartiet var enig med Fremskrittspartiet om å styre avviklingen av næringen, men én ting vi var grunnleggende uenig med Fremskrittspartiet om, handler om hvordan man skal behandle mennesker som må bære konsekvensen av politikk vedtatt i denne salen.

Siden det har vært en debatt, også fra representanter fra Fremskrittspartiet, de siste ukene, lurar jeg på: Kan representanten Hoksrud på vegne av denne koalisjonen

garantere at ingen familier skal kunne havne i økonomisk ruin som følge av en for dårlig kompensasjonsordning?

Bård Hoksrud (FrP) [15:40:52]: For det første har jeg lyst til å si at dette er viktig, og at de som er innenfor pelsdyrnæringen, er mennesker som er i en vanskelig situasjon. Jeg har ikke tenkt å stå her og garantere, men jeg regner med at representanten fra Senterpartiet, som er enig med Fremskrittspartiet i utgangspunktet, vet at dette ikke var en sak Fremskrittspartiet ønsket å få flertall for.

Det er altså sånn at når man inngår kompromisser for å få til en regjeringsplattform, får man noen gode saker og noen saker man ikke alltid er like enig i. For Fremskrittspartiet var dette ikke noe vi ønsket, på samme måte som Senterpartiet ikke ønsket at næringen skulle legges ned. Men vi har vært opptatt av – og Fremskrittspartiet jobber innover for dette – å få til en veldig god ordning for de menneskene som nå mister muligheten til å kunne fortsette å drive med pelsdyrhold.

Cecilie Myrseth (A) [15:41:41]: Jeg representerer Arbeiderpartiet. Jeg tror representanten vet det veldig godt.

Men jeg lurar på: Når man går så høyt på banen – da må man jo kunne kalle det krokodilletårer når man går ut og raser mot hvordan disse menneskene nå blir behandlet – burde man også kunne stå opp slik at man faktisk får gjennomslag politisk, og ikke bare springe rundt og fortelle oss at dette er grusomt. Ja, det er forferdelig at familier skal bli ruinert på grunn av politikk vi vedtar her i Stortinget.

Jeg vil spørre på nytt: Hva er det Fremskrittspartiet nå har fått til siden man tar opp denne saken på nytt? Hva vil komme av tiltak som vil sikre at man ikke vil se at disse familiene blir ruinert?

Bård Hoksrud (FrP) [15:42:28]: Jeg var så giret på og regnet med at det var Senterpartiet at jeg bare dro på. Sånn hender det av og til at det er. Men Arbeiderpartiet har jo ønsket dette som Fremskrittspartiet ikke ønsket. Vi har ikke ønsket å legge ned denne næringen, men vi er opptatt av å finne gode løsninger, og det jobber vi med. Jeg ser at vår næringspolitiske talsperson er veldig opptatt av å sikre at man får på plass en god ordning som ivaretar dem som har drevet innenfor denne næringen, på en god måte.

Kjersti Toppe (Sp) [15:43:13]: Representanten Hoksrud var i helsekomiteen for omtrent eit år sidan. I dag kunne me høyra i ein replikkrunde at finanspolitisk talsmann i Høgre, Henrik Asheim, sa at grunnen til at regjeringa ikkje hadde brukt 12 mrd. kr på sjukehus,

som ein hadde lovt i ein valkamp, var at regjeringa nådde målet med 9 mrd. kr. Då er spørsmålet kva målet er, og om representanten og Framstegspartiet er einig i dette. For i Helse Møre og Romsdal er iallfall målet no å kutta 85 mill. kr årleg. Det har ført til vedtak om å kutta anestesiberedskapen i Kristiansund, ein skal slå saman sengepostar i Molde og Ålesund, det har kome forslag om ein einmannsambulans i Geiranger – intet mindre. Så spørsmålet til representanten er om Framstegspartiet aksepterer desse kutta og om han er einig i dette.

Bård Hoksrud (FrP) [15:44:19]: Tusen takk for spørsmålet.

Fremskrittspartiet har ikke satt noe beløp, som representanten tar opp når det gjelder Høyre. Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal sikre gode helsetjenester til alle innbyggerne våre i hele landet. Derfor er vi opptatt av og jobber for å styrke helsebudsjettene for å få en god sykehusøkonomi og gode tjenester. Og det aller viktigste er faktisk å sikre tjenester til alle innbyggerne. Så er det jo morsomt at et parti som har lagt ned flere fødeavdelinger og flere fødestuer, nå i opposisjon plutselig ønsker å bruke mer penger enn de gjorde da de satt i posisjon og la ned disse tjenestene.

Arne Nævra (SV) [15:45:12]: Det passer veldig bra med den litt joviale stemningen her. Det er kanskje nettopp denne joviale og smilende, fartsglade representanten som lettest markedsfører de liberale ideene med motorveier, høyere fart – helst 110 km/t, 130 km/t – vannscootere, snøscootere, liberalisert motorferdsel i utmark og vann osv. Har ikke representanten på noen måte tatt inn over seg at motorveier framfor jernbane, høy fart og dermed høyt energiforbruk kommer i konflikt med to av de viktigste utfordringene mennesket står overfor, og som har fått hvert sitt vitenskapelige panel i FN – klimapanelet og naturpanelet? Skal denne representanten virkelig ikke ta inn over seg disse spørsmålene, men heller satse på fortsatt tut og kjør, med mer fart og spenning for de få, og at alt skal fortsette som før?

Bård Hoksrud (FrP) [15:46:13]: Det var herlig at jeg nå får lov til å prate om samferdsel. Vi bygger faktisk jernbane i et enormt tempo, langt mer enn de rød-grønne gjorde for åtte år siden og i løpet av de åtte årene de satt i regjering. Og vi bygger motorveier i et langt større tempo enn det de gjorde – 75 pst. mer til samferdsel, det er fantastisk herlig. Og det kommer ny teknologi. Over 50 pst. av alle biler som ble solgt i september, var elbiler. Det burde virkelig røre representanten Nævra å se at her gjør man ting som ivaretar det han står for, samtidig som det ivaretar det jeg er opptatt av, nemlig trafikk sikkerheten, sørge for sikre, trygge veier,

sørge for at folk kommer raskt og effektivt fram, at vi har tog som går og kommer når de skal – ikke sånn som det var i de åtte årene med en rød-grønn regjering. Da var det masse forsinkelser, masse problemer med jernbanen. Nå har vi kjempetrøkk, og det er altså 75 pst. mer til samferdsel. Det betyr at da kommer jernbanen til å gå, og vi får skikkelig gode motorveier som er trafiksikre og gode for folk.

Arne Nævra (SV) [15:47:13]: Kan jeg få fem replikker til? (Munterhet i salen)

Presidenten: Der var replikkordskiftet omme.

Torhild Bransdal (KrF) [15:47:37]: Her var det jo rene hallelujastemningen. Men jeg skal snakke om noe helt annet, og det er hvordan vi skjøtter vårt demokrati i de årene vi sitter her, og kanskje skal vi også gjøre det i andre roller. For det jeg må minne meg selv om, er hvor alvorlig og meningsfylt det er, og hvordan vi gjør dette.

I Norge tenker vi på demokrati som trygt og godt og innrammet gjennom maktfordelingsprinsippet, et ansvarlig partisystem og et konstruktivt og demokratisk sivilsamfunn. Jeg vil understreke partienes betydning. Partiene ivaretar en kvalitetssikring av helhetlig politikk og kandidatvalg.

En del av vårt oppdrag er selvsagt å fremme våre egne partier, være lure og selge budskap på en slik måte at de går hjem. Men vi skal være både statskvinner og statsmenn, og det ligger i vårt oppdrag å lede selv om det er humper på veien – tjenende lederskap, vel å merke, men like fullt lederskap.

Det har vært en god tradisjon i Stortinget at store samfunnsendringer som bør stå seg over tid og ikke snus på av den til enhver tid sittende regjering, løser vi gjennom brede forlik – fordi det er til landets og innbyggernes beste. Noen ganger må man ofre litt partistrategi, men det har vært tradisjon å ta en for laget i slike saker som pensjonsforlik, skatteforlik og rovdyrforlik, for å nevne noen eksempler.

Resultatet blir også best på den måten. På mitt felt burde det f.eks. ha vært et bredt forlik både om kommunereform og regionreform, iallfall blant alle dem som mente at noe burde gjøres.

Jeg kjenner meg litt urolig for at den tradisjonen til landets beste er i ferd med å bli historie. Det synes iallfall jeg er trist og ikke i tråd med den helhetlige oppgaven vi som medlemmer i landets nasjonalforsamling er satt til å skjøtte.

Jeg forventer ikke at de som kjemper for revolusjon, skal se seg tjent med brede forlik, men jeg forventer f.eks. at Arbeiderpartiet, som et ansvarlig styringsparti gjennom mange år, ikke kaster denne arbeidsmåten på båten. Jeg ville også ha forventet det samme av Senterparti-

et – iallfall det Senterpartiet vi kjente tidligere, før svart-hvitt-malingsspannene erstattet en nyansefylt palett.

I politikken er det noen saker som er mer grensebrytende enn andre, og de er ofte irreversible og etikk-enderende. Et eksempel på det er debatten om aktiv dødshjelp, som oftere og oftere kommer opp også her i landet. I forrige måned tok Human-Etisk Forbund til orde for en offentlig utredning om spørsmålet. Min partileder var raskt ute med å avvise dette. I stedet for å diskutere om leger skal hjelpe folk til å ta sitt eget liv, må vi snakke mer om en verdig alderdom, og om hvordan vi skal slå ring om menneskeverdet også når livet er på sitt vanskeligste.

Vi forstår at et menneske med store smerter og ingen utsikter til bedring kan tenke at det hadde vært befriende å få en sprøyte som satte punktum. Men idet et samfunn sier ja til dette, endrer noe seg dramatisk i synet på menneskeliv og menneskeverd. En offentlig utredning ville fort være første steg i retning av en legalisering av dødshjelp. Dette er et verdivalg av prinsipiell og samfunnsendrende karakter, og vi trenger ikke en slik utredning med mindre samfunnet har bestemt seg for å åpne den slusen. Det vil Kristelig Folkeparti med klar stemme kjempe imot.

Å åpne for aktiv dødshjelp vil ta samfunnet vårt i feil retning. Dersom aktiv dødshjelp skal være et tilbud fra helsevesenet, innebærer det at helsepersonell skal vurdere når et liv ikke lenger er verdt å leve, og dødshjelp kan innvilges. Spørsmålet for den enkelte blir fort: Når er mitt liv ikke lenger verdifullt?

Kristelig Folkeparti ønsker ikke et samfunn som skiller mellom verdifulle liv og andre liv. Menneskeverdet er absolutt.

Saken med barn av mødre som har sluttet seg til IS, er et slikt spørsmål som er verdibasert. Det er komplisert, men kokt ned er det etter Kristelig Folkepartis syn utvilsomt det etisk riktige å hente barna, som endatil har norsk statsborgerskap, hjem, sammen med mødrene, og straffeforfølge mødrene i Norge.

Det siste jeg vil si noe om, er proposisjonen om tilbakekalling av statsborgerskap. Der er Kristelig Folkeparti glad for at det er en skikkelig behandling, at barn og barnebarn ikke skal lide for foreldrenes feilgrep, og at rettssikkerheten og forholdsmessighetens vurdering ligger solid til grunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jorid Juliusen Nordmelan (A) [15:52:48]: Barnefattigdommen i Norge har økt hvert eneste år siden 2013. Det gjelder både for unger i husholdninger med vedvarende lavinntekt og for unger i husholdninger med lavinntekt det siste året. Samtidig melder kommunene at utgiftene øker mer enn inntektene, og at man

har begynt med harde prioriteringer og kuttforslag. Med sånne forutsetninger er det vanskelig å prioritere penger til f.eks. billigere SFO, økt søskenmoderasjon, skolemat og billigere fritidstilbud – som alle er viktige kommunale bidrag for å gjøre hverdagen bedre for familiene med dårligst råd. Deler Kristelig Folkeparti bekymringen for at dårlig kommuneøkonomi går ut over ordninger som kunne ha hjulpet fattige unger?

Torhild Bransdal (KrF) [15:53:36]: Bekymringene er klare – alle skal ha like muligheter i samfunnet vårt. En ser ganske klart at i familier der de voksne ikke kan gå ut i jobb, lider barna. Derfor må man se på ordninger.

Til kommuneøkonomien: Det er klart – det er det samme som med familieøkonomien – at det kan være en begrensende faktor. Da må man se på helheten. Det gjelder å prioritere. Kristelig Folkeparti vil være en garantist for at man skal prioritere penger til dem som trenger det mest.

Jorid Juliusen Nordmelan (A) [15:54:20]: Jeg hører at representanten Bransdal snakker om at det viktigste er å sørge for at foreldre er i jobb. Det er Arbeiderpartiet helt enig i, det er det aller viktigste man kan gjøre for å hjelpe fattige, i tillegg til å sørge for at kommuneøkonomien er bra, sånn at kommunene kan tilby universell velferd for alle. Men Kristelig Folkeparti i regjering har vært med på en rekke usosiale kutt, bl.a. i AAP, noe som ikke har fått flere i jobb, men som heller har ført flere over på sosialhjelp eller uførhet.

Kommuneøkonomien er heller ikke et unntak. Mange steder i landet utgjør f.eks. frivilligsentralene et viktig gratistilbud for barn og unge – nettopp i den målgruppen som vi snakker om her. Men nå får over 70 pst. av frivilligsentralene gradvis mindre å rutte med framover. Bekymrer det Kristelig Folkeparti at dette vil gå ut over barn og unge i en allerede vanskelig situasjon?

Torhild Bransdal (KrF) [15:55:14]: Vi som politikere er satt i en situasjon der vi lager ordninger for dem som ikke har så høye stemmer at de kan rope ut for seg selv. Representanten tar fram en del ordninger som er klart bekymringsfulle, og som vi som politikere skal ha fokus på. Frivilligsentralene er en av dem. Der gis det et godt tilbud. Tilskuddet har økt kraftig de senere årene. Det er stor enighet om at man skal ha mindre øremerkede tilskudd. Nå er det en overgangsordning, og det gjelder at man faktisk prioriterer der ute. Er det dårlige eller feil kriterier når det gjelder frivilligsentralene, må man se på det.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [15:56:14]: Det var så god stemning her i sted, så jeg håper det er greit at jeg drar på med litt ros, siden jeg er opposisjonspolitiker.

Aller først vil jeg gi ros til representanten Bransdal fordi hun peker på de store, flotte og fine forlikene vi har hatt i Norge. Hun minner oss om det. Så vil jeg rose Kristelig Folkeparti for at de alltid har vært med på veldig mange av de viktige forlikene vi har hatt for å løfte distriktspolitikken. Og sist, men ikke minst, vil jeg rose Kristelig Folkeparti for at de her i dag klart har slått fast at de ikke vil støtte den ekspertrapporten som kom, om å legge ned to av tre tingretter.

Hva så da med den andre ekspertrapporten som har kommet denne uka, som er enda mer distriktsfiendtlig, nemlig den fra kraftskatteutvalget, som vil rasere 157 kraftkommuners økonomi? Hva mener Kristelig Folkeparti og ikke minst representanten Bransdal, som er kommunalpolitisk talsperson, og som har vært ordfører i 18 år, tror jeg, i kraftkommunen Vennesla? Det fortjener også ros. Hva mener Bransdal og Kristelig Folkeparti – vil de heller ikke (presidenten klubber) støtte den rapporten?

Presidenten: Presidenten minner igjen om at taletiden i replikkordskiftet er 1 minutt.

Torhild Bransdal (KrF) [15:57:26]: Først må jeg si at det er en ekspertrapport. Det er ikke regjeringens politikk. Det skal diskuteres. Kristelig Folkeparti har på et tidlig tidspunkt vært veldig tydelig på og sagt at rapporten i den formen den foreligger, støttes ikke. I stedet for å se på at man skal ta penger fra kommunene, burde ekspertutvalget ha vært opptatt av å se på hva man skal gjøre med grunnrenten. Så jeg er optimistisk med tanke på at man skal finne gode løsninger her.

Marian Hussein (SV) [15:58:14]: Representanten Bransdal fra Kristelig Folkeparti forteller at hun er bekymret for demokratiet og måten det er under angrep på, og at vi har gjort ting på en måte her i Norge som gjør at det nå står svakt. Samtidig er Kristelig Folkeparti med i en regjering der det å mistenkeliggjøre andre, der det å sette spørsmålsteget ved andres religion, har fått stor plass. Representanten fortalte at hun er glad for statsborgerskapet – at barn som nå vokser opp i Norge, får lov til å bli norske. Men disse barna blir fortsatt utsatt for mistenkeliggjørende retorikk fra regjeringspartiene. Er Kristelig Folkeparti bekvem med dette?

Torhild Bransdal (KrF) [15:59:17]: Det er ingen som burde være bekvemme med dette. Kristelig Folkeparti er tuftet på en politikk der alle mennesker er like mye verdt. Det tror jeg hele regjeringen står bak – med en politikk der alle skal ha like muligheter, og der ingen skal mistenkeliggjøres ut fra noe som helst kriterium. Så vi kan stå sammen i den kampen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Fredric Holen Bjørdal (A) [16:00:01]: Den førre som møtte på Løvebakken fra min heimkommune, var Peter Kjeldseth Moe. Han gjekk ut herifrå for siste gong i 1973. Gjennom sine år som folkevald fekk han vere med på å opne vegsamband, flyplassar og offentlege institusjonar. Det var mykje snorklipping, landet skulle byggjast, distrikta skulle satsast på.

Når eg ser tilbake på mine seks år her på Stortinget, kva er det som kjenneteiknar desse åra? Jo, brannsløkking og kjemping mot nedlegging og sentralisering. I periodar har det knapt nok gått ei veke mellom kvar gong eg opnar lokalavisa i fylket mitt og finn noko nytt som skal leggjast ned – trafikkstasjonar, rehabiliteringsinstitusjonar, akuttfunksjonar eller ambulansestasjonar. Denne veka er det tingretten og jordskifteretten i heimkommunen min som står for fall, viss ikkje vi i opposisjonen får stoppa det.

Nokre lokalsamfunn får alt på ein gong. Mitt distrikt er eitt eksempel, Sandnessjøen er eit anna eksempel. Regjeringa, konsulentane og ekspertutvala forsvarar dette med teknologisk utvikling, urbanisering, snakk om fødselsunderskot og forgubbing, om flyttetrendane som berre går éin veg, inn til byane, som om det var noko naturgjeve. Ja, det er mange som flyttar til og bur i byar, og det er heilt flott, ikkje eit vondt ord om asfalt og betong eller raljering om urbanistar med elsykkel. Det kan andre parti ta seg av.

Mitt poeng er dette: Det er ikkje umoderne å ville bu i distrikta. Det som er umoderne, er å sjå på bygdesamfunn og folk som bur der, som annanrangs. No vil kanskje nokon seie at eg driv og set opp stråmenn, at det ikkje er nokon som har sagt dette, og det ikkje er nokon som meiner det. Jo, men sjå berre på argumentasjonen kvar gong noko skal sentraliserast i Noreg. Då er det tenestene i distrikta som manglar kvalitet, kompetanse og fleksibilitet, det går ikkje an å rekruttere der, og fagmiljøa er ikkje robuste nok.

Denne tankegangen må ta slutt. Det skal bu folk i dette landet, i heile landet. Det skal vere lys i husa. Folk må få bu der dei ønskjer, der dei har røtene sine, der dei ser potensialet for å leve gode liv. Det handlar om ein kvalitet vi kallar fridom. Då må politikken følgje opp. Dagens regjering har dessverre svikta fundamentalt og opna slusene for sentralisering.

Arbeidarpartiet vil markere tydeleg at det er på tide å satse på distrikta og vise tillit og respekt til alle som bur der. New Public Management, ovanfrå og nedstyring og storstilt sentralisering har ikkje gjeve betre tilbod til befolkninga. Det er avleggs politikk, det er ein styringsideologi som bør skrinleggjast av alle parti.

Skal det bu folk i dette landet, i heile landet, må det også vere tenester nært der folk bur, likeverdige tenester med fullverdige funksjonar, og det må vere arbeid. Eg er

overtydd om at flyttestraumane ut av byane hadde vore langt større viss berre politikken hadde lagt til rette for det. Difor må vi flytte arbeidsplassar ut frå Oslo. Vi må etablere nye utanfor byområda. Vi må føre ein næringspolitikk for vekst og utvikling i heile landet, byggje ut høghastigheitsbreiband, som Arbeidarpartiet har føreslått ei sterkare satsing på enn noko anna parti. Vi må satse meir på desentralisert utdanning og styrkje moglegheitene for å bu i Distrikts-Noreg når ein er ferdig utdanna, styrkje regionale utviklingsmidlar for vekst og utvikling, sørgje for at ressursane i distrikta kjem distrikta til gode og gjev verdiskaping og arbeidsplassar lokalt, anten det er snakk om kraft, fisk, mineral, skog eller jordbruk.

Historia om det desentraliserte Noreg er ei suksesshistorie. Det er summen av det vi skapar i heile landet, som er grunnlaget for vår velstand, for vår velferd. Eit land med arbeid og busetjing over heile landet er fundamentet for eit sterkt fellesskap og for vår felles identitet. Framtidstru lokalt gjer Noreg betre nasjonalt. Difor er Arbeidarpartiet både byane og distrikta sitt parti, for i generasjonar har vi vist at Noreg lukkast best når vi står saman, by og land.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Heidi Nordby Lunde (H) [16:04:53]: I år er det femti år siden Neil Armstrong satte en fot på månen. Syv år tidligere sa president John F. Kennedy at de skulle dra til månen – ikke fordi det var lett, men fordi det var vanskelig. USA skulle ikke være en del av utviklingen, men lede utviklingen. Det ble starten på en teknologisk utvikling der industribedrifter og kompetansemiljøer ble mobilisert til å bidra med løsninger som ledet til et lite skritt for mennesket og et stort steg for menneskeheten.

Representanten Lysbakken etterlyste en samfunnsplan for det grønne skiftet i sin tale. Da de rød-grønne lanserte sin månelanding, et fullskala CO₂-rensingsanlegg på Mongstad, minnet det om den samfunnsplanen Sovjetunionen hadde for bemannet ferd til månen. Men i likhet med fullskalaanlegget på Mongstad ble heller ikke den månelandingen noe av. Rød-grønne samfunnsplaner gir verken et steg fram for menneskeheten eller løsningen på klimakrisen – tvert imot.

Det var konkurransen om å finne de beste løsningene, uavhengig av teknologi og politisk styring, som gjorde at amerikanerne kunne sette det første mennesket på månen. God samhandling mellom offentlig og privat sektor skapte gjennomføringskraft. En månerakett besto av hele 5,6 millioner deler – teknologi, komponenter, systemer – drevet fram av romfartsprofitorer gjen-

nom konkurranseutsetting. Nå trenger vi den samme konkurransen mellom klimaprofitorer.

Kloden koker, Amazonas brenner, havene stiger og arter forsvinner. Vi har ikke tid eller råd til mislykkede politiske prosjekter eller samfunnsplaner. Men vi trenger et nytt, stort steg for menneskeheten. Det steget må vi som samfunn ta i fellesskap. Da trenger vi konkurranse og samhandling mellom offentlig og privat sektor, og vi trenger partene i arbeidslivet for å få til robuste omstillinger med sosial og politisk bærekraft.

Det tok mer enn førti år å bygge opp norsk oljeindustri, som over tid har vridd kompetanse og produksjon på fastlandet inn mot petroleumsvirksomheten. Vi kan ikke bruke førti år på å vri kompetanse og produksjon inn mot avkarbonisering av norsk økonomi. Alle som er opptatt av en bærekraftig framtid, burde derfor være like opptatt av bedre offentlig organisering og ressursbruk. Vi må både frikoble økonomisk vekst fra utslipp og frikoble velferdsstat og offentlig sektor fra oljeinntektene.

For selv om vi klarer å erstatte alle oljerelaterte arbeidsplasser med nye verdiskapende arbeidsplasser, er det i dag ingen næring som er så lønnsom som oljenæringen. Det betyr et gap mellom inntekter og utgifter, som gjør at uten reformer av offentlig sektor er ikke velferdsstaten bærekraftig.

Det norske politiske miljøet kan ikke lenger unndra seg politiske prioriteringer eller vegre seg mot reformer. Det gjelder alt fra jernbanereform, politireform og kommunereform til å endre innretningene på ordningene i velferdssystemet vårt. Det er ikke sosialt å beholde eller utvide ordninger vi ser ikke fungerer eller fungerer mot sin hensikt, noe jeg skal komme tilbake til.

Jeg blir oppriktig bekymret når jeg leser i politiske kommentarer at regjeringen må roe ned reformene eller hører politiske partier si at de er imot eller vil reversere reformer og ikke lenger vil søke brede forlik.

Nå, mer enn noen gang, trenger vi å gjøre norsk offentlig sektor mindre oljepengeavhengig og velferdsstaten mer bærekraftig. Dette skylder vi generasjonene som kommer etter oss.

Klimakrisen må bli en katalysator for nødvendige endringer i offentlig sektor. Vi kan ikke lenger smøre dysfunksjonelle strukturer med oljepenger, som å betale 360 mill. kr i året for å opprettholde 288 kommunale kemnerkontorer som skatteetaten sier vi ikke trenger. Vi skal selvsagt ha verdiskaping over hele landet og arbeidsplasser der folk bor, men vi trenger en organisering av offentlig sektor som fremmer verdiskaping, ikke hemmer den. Vi trenger flere reformer, ikke færre.

Omstillingen må opprettholde den sosiale bærekraften i samfunnet vårt. Inkluderende vekst kommer ikke av seg selv, men må legges til rette for gjennom gode

reguleringer, et helhetlig skattesystem som ikke polariserer økonomien, og en fordeling som sørger for en velferdsstat som både stiller krav og også stiller opp. Bare slik skaper vi muligheter for alle og gir barn og unge tilbake den framtiden de føler vi har stjålet fra dem.

Framtiden er blå-grønn, ikke rød-grønn. Da må vi stå i reformene og kontroversene disse medfører. For hvis ikke de partiene som i dag utgjør regjeringen, gjør det, hvem skal da gjøre det?

Geir Pollestad (Sp) [16:09:42]: Senterpartiet trur på heile Noreg. Det står i kontrast til regjeringa sin politikk, som på område etter område sentraliserer Noreg. Når regjeringa flytter offentlege tenester vekk frå bygder og distrikt, vert også moglegheitene for verdiskaping og nye arbeidsplassar i næringslivet svekte.

I Noreg har me levt av å bruka naturressursar, i Noreg lever me av å bruka naturressursar, og i Noreg skal me i framtida leva av å bruka naturressursar. Gode lokalsamfunn i heile landet er ein føresetnad for å lukkast med det. Då kan me ikkje gjera gode tenester og beredskap til noko som berre finst i storbyane. Før skulle landet byggjast. No vert det bygd ned.

Dei neste vekene skal dei folkevalde som vart valde i haust, ha sine første kommunestyremøte og fylkestingsmøte. Det er sjølvsagt godt nytt at det vert ein kraftig vekst i talet på Senterparti-representantar. Kommunestyra og fylkestinga får senterpartistar som er opptekne av å skapa verdiar, og som vil leggja til rette for det lokale næringslivet. La dei få lov til det. Og Stortinget må gje dei moglegheiter og verkemiddel til å spela på lag med næringslivet sitt.

Etter å ha høyrte debatten så langt verkar det som om verken Høgre eller Framstegspartiet har teke inn over seg at valet gav uttrykk for eit opprør frå distrikta. Ikkje berre eit opprør frå småbygdene, men eit opprør frå byar og bygder i heile landet mot sentraliseringspolitikken til regjeringa. Men vi høyrer i debatten i dag at ein er veldig godt fornøgd med seg sjølv, og det får meg til å tenke: Er det sånn at regjeringspartia meiner at det er veljarane det er noko gale med, og ikkje deira eigen politikk?

Regjeringa liker å framstilla seg sjølv som næringsvenleg. Likevel innfører denne regjeringa for første gong eit næringsforbod i Noreg. Rekninga for dette vedtaket vert send til dei nær 200 familiane som driv med pelsdyr. Statsråd Bollestad har i sommar hatt på høyring eit forslag til kompensasjonsordning som er skammeleg dårleg. Folk vert frårøva oppsparte verdiar. Folk vil sitja igjen med milliongjeld. Tidlegare i debatten beskrev Venstres parlamentariske leiar kompensasjonsordninga som «raus».

La meg ta eit eksempel: I Rogaland driv bonden Bjørn Kjetil Frafjord med mink. Han er blant dei pelsdyrbøndene som kjem best ut av kompensasjonsordninga. Bjørn Kjetil Frafjord har ein pelsdyrgard som er verdsett til 7 mill. kr. Han får 3 mill. kr i kompensasjon – altså berre eit tap på 4 mill. kr. Desse fire millionar kronene er hans bidrag til rekninga for at Høgre og Framstegspartiet skulle få med seg Venstre i regjering.

Vedtaket om å leggja ned pelsdyrnæringa er tidlegare omtalt som ei morgongåve. Det er jo eit veldig viktig poeng med ei morgongåve at det er dei som gjev morgongåva, som òg betaler for ho. Om dette forslaget til kompensasjon er eit uttrykk for rausheit, har verkeleg regjeringspartia eit spesielt syn på rausheit. For det som ein driv med, er ikkje rausheit; det er kynisme, det er populisme, og det er ansvarsfråskriving.

Eg har registrert at det i debatten har vore snakk om Senterpartiet og fiskeripolitikk. Når me no har styrkt oss kraftig både i Nord-Noreg og langs kysten, vil me fokusera på fiskeripolitikk frå Senterpartiet si side, og me er einige om dei store linjene i fiskeripolitikken. I Senterpartiet ønskjer me ein fiskeripolitikk som kjem heile kysten til gode. Me ønskjer ein variert flåte. Difor seier me nei til strukturering for dei minste båtane. Me ønskjer å gjera det enklare for ungdom å begynna med fiskeri. Me seier nei til regjeringa sitt forslag om å snikinnføra ein statleg skatt for fiskeria våre. Me seier nei og ønskjer ikkje å gjera kvotane tilnærma evigvarande. Og me ønskjer ein fiskeripolitikk der verdiane vert liggjande igjen langs kysten, og der målet ikkje er å føra mest mogleg av verdiskapinga inn i statskassa i Oslo.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:14:48]: Det er ikkje så mange av samfunnets verkeleg store utfordringar regjeringa klarer å løyse. Derimot er dei veldig flinke til å løyse interne problem, gjerne med skattebetalarene sine pengar. Dei har bl.a. ikkje noko problem med å setje krisestab og kaste milliardar til kvarandre når samarbeidet skrantar. Det er dei interne tinga som betyr noko, det vesle livet i regjeringa. Verkelegheita der ute, som statsminister Solberg liker å kalle resten av verda, betyr stadig mindre.

Her ute er verda denne: Kloden står overfor ei katastrofal klimakrise, og forskjellane aukar. Svaret frå dei blå-blå er auka utslepp og auka forskjellar. Konsekvensen merkar alle der ute på kroppen – villare vèr, flaum, meir skade, og havet, jorda, skogen og alle næringane som er avhengige av våre fornybare ressursar, blir svekte. Auka forskjellar svekkjer tilliten mellom folk og ødelegg folks moglegheiter til eit verdig liv, anten som fattig, sjuk eller ufør. Det er ei utarming av grunnlaget denne nasjonen står på.

Regjeringa gjer ikkje jobben som må gjerast, i staden gjer dei jobben vanskelegare. Når regjeringa ikkje reduserer utsleppa, fører det til at kutta i neste omgang må bli enda høgare. For kvar dag som går med handlingslamming, aukar etterslepet og kostnaden for samfunnet.

Fortset handlingslamminga, må vi på få år plutselig måtte handle og ta plutselige, store kutt på svært kort tid, som vil ramme folk, næringsliv og samfunn på uføreseielege og svært skadelege måtar. Handlingslamminga forsøker dei dessutan å dekkje over med å framstille verkelegheita «der ute» som noko ho ikkje er. I Klassekampen 19. august skriv næringsminister Torbjørn Røe Isaksen:

«(...) pilene for norsk industri peker oppover. Og det samtidig som det grønne skiftet er i gang.»

Han viser til tal frå SSB. Problemet er berre at næringsministeren i beste fall har feiltolka tala frå SSB. Vi sjekka tala med dei direkte. Dei viser at veksten hovudsakleg skriv seg frå vekst innanfor olje- og gassverksemd. Investeringsane i kraftforsyninga viser ein moderat nedgang, medan industriinvesteringane blir anslått til om lag uendra. Dei gode nyheitene til Røe Isaksen var i verkelegheita dårleg nytt både for klima og for grønt skifte. Denne bløffen om at det går føre seg eit grønt skifte i industrien, blir gjentatt redaksjonelt i både Dagens Næringsliv og Klassekampen. Utviklinga gjer oss meir oljeavhengig, ikkje mindre. Det er eit anti-grønt skifte.

Strukturelle grep må til viss vi skal snu utviklinga. Klimakrisa er ei systemkrise og må løysast deretter. Strukturar som i dag undergrev arbeidet med eit grønt skifte, må vriast til å bli ein del av løysinga. Vi må slutte på den eine sida å bruke budsjett kroner på grøne tiltak som skattesystemet undergrev i neste omgang. Det er bl.a. meir lønsamt å investere i eigedom enn i grøen industri. Vi må slutte å inngå handelsavtalar som undergrev klimamåla, som regjeringa gjorde med Mercosur-avtalen. Mindre regnskog undergrev klimamål og urfolk og vil føre til at Noreg må kutte endå meir, med dei effektane det har for samfunn og næring.

Såne system finn vi også på område så forskjellige som ressurs- og pengepolitikk, infrastruktur- og fordelingspolitikk. Desse vonde sirklane må brytast viss vi skal sigre i kampen mot klimaendringar og auka forskjellar. SV tar difor initiativ til å etablere ein grøen ny deal-kommisjon i dag. Målet er at vi skal kutte så mykje som vi må, at vi skaper det nye næringslivet som vi må ha, samtidig som vi reduserer forskjellane.

Vi må ha ein plan for å kutte rundt 60 pst. av klimautsleppa innan 2030 og bli fossilfrie i 2040. Vi må ha ein plan for å vri investeringar, teknologi og kompetanse frå olje, gass og eigedom over til grøen industri og næring. Vi

må ha ein plan som sikrar dei fornybare ressursane våre innan hav, jord, skog og kraft, for å skape mat, materiale, medisin og energi. Da må nasjonal kontroll over havet sikrast, jorda må takast i bruk, skog og kraft må brukast strategisk og til teneste for miljøet. Vi må ha ein aktiv næringspolitikk der vi tør å satse tungt og strukturelt på utvalde område som kan overta som drivarar i norsk økonomi, som bioindustri, hydrogen, karbonfangst, maritime og digitale næringar. Skal vi klare dette, må vi byggje ein ny infrastruktur som er rigga for nullutslepps-samfunnet.

Til slutt: Kampen mot miljøødeleggingar må ikkje bli ein motor i seg sjølv for auka forskjellar. Vår historie viser at vi i våre beste år har vore prega av små forskjellar og sterk velferd. Denne oppgåva kviler på opposisjonen, for viss ikkje opposisjonen gjer det, er det faktisk ingen der.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [16:20:07]: Innbyggernes sikkerhet er viktig. Derfor har vi med Høyre i regjering styrket politiet med over 3 mrd. kr til mer enn 1 600 nye politifolk, sikrere biler og bedre utstyr. SV har på sin side i denne debatten vist lite engasjement for politiet, og det gjenspeiles i deres alternative budsjett, der de kutter 80 mill. kr. Vi har ikke tid til å diskutere alle SV-kuttene nå, men ett skal representanten få svare på. Politiet står overfor et endret og vanskeligere trusselbilde, og de trenger flere sikre biler og bedre utstyr for å håndtere krevende situasjoner ute på oppdrag. Det sørger regjeringen for, mens SV foreslår å kutte massivt, med 40 mill. kr.

Hvorfor ønsker representanten og SV å kutte i helt nødvendig utstyr og trygge biler for politiet?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:21:04]: Detalj-kunnskapen om justisbudsjettet har ikkje eg. Men det eg har jobba mykje med, er objektsikringsarbeidet til regjeringa. Det kontrollkomiteen avdekte i det arbeidet, var massive utfordringar for politiet – politiet er ikkje rigga til å ta det ansvaret dei skal ta i kritiske situasjonar for nasjonen Noreg. Vi gjeikk inn i det arbeidet med mål om å ruste politiet for nettopp den oppgåva, i fleire omgangar. Både i førre stortingsperiode og i denne omgangen fekk regjeringspartia massiv kritikk for ikkje å ruste politiet for dei oppgåvene vi som samfunn står overfor. Da vi behandla dette i Stortinget, tok vi også til orde for å gi regjeringa løyve til å kome med den typen midlar i budsjetta. Det kom da for seint, men det kom litt i siste budsjett, så vidt eg kan hugse.

Aleksander Stokkebo (H) [16:22:01]: Jeg merker meg at representanten ikke har oversikt over de grove

kuttene i hans eget partis budsjett. Vi kunne godt ha snakket om objektsikring, som er under bedring. Vi kunne ha snakket om politireformen, som gir bedre etterforskning og politiarbeid på stedet, men som også har utfordringer som må løses. Vi kunne ha snakket om hvordan vi med Høyre i regjering styrker politibudsjettet med 3 mrd. kr og over 1 600 nye stillinger. Men nå snakker vi om helt nødvendig utstyr og biler, om politiets evne til å reagere raskt og riktig og være trygge under oppdrag. Så jeg skal la representanten få prøve igjen, hente det fram fra hukommelsen og gi oss et skikkelig svar på hvorfor de mener det er bra å kutte 40 mill. kr i nødvendig utstyr til politiet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:22:48]: Eg kan verken bekrefte eller avkrefta om det faktisk er tilfellet. Det kan godt hende at vi har budsjettet på heilt andre måtar enn det representanten her peikar på. Men denne typen detaljkunnskap kan ikkje representanten forvente å få svar på frå ein tilfeldig representant frå ein heilt annan komité i ein trontaledebatt – det kan ein ikkje.

Men det vi kan diskutere, er noko som eg har jobba med, objektsikringa. Politiet skulle ha sikra sine installasjonar, sine objekt, innan 2015. På dette feltet lovde regjeringa at dei faktisk hadde gjort dette innan fristen, altså ut 2015. Så viste det seg i etterkant at det hadde ein faktisk ikkje gjort – ein låg faktisk langt bak når det gjaldt å sikre objekta sine. Og så vidt eg forstår no, er det berre halvparten av dei kritiske objekta til politiet sjølv som er sikra. Så eg synest det er merkeleg å få kritikk frå regjeringsspartia, som sjølve har ansvaret for det manglande sikkerheitsarbeidet, når dei får kritikk frå opposisjonsspartia som har peika på desse manglane – systematisk og over tid.

Emilie Enger Mehl (Sp) [16:24:03]: Representanten har snakket om økte forskjeller i sitt innlegg, og det leder meg inn på soneforvaltningen av ulv. Soneforvaltningen av ulv fører til at en veldig liten del av Norges befolkning må ta all belastningen med at et flertall på Stortinget vil ha ulv i Norge. Den ulvepolitikken som føres i dag, er grunnlag for veldig mye frustrasjon og splittelse. Det er grunnlag for svekket biologisk mangfold og tap av rettigheter knyttet til næring, jakt og friluftsliv, og folk føler seg utrygge i kommuner hvor man er belastet med ulv.

I sommer har beitedyr nok en gang blitt tatt av ulv i stort omfang, også utenfor ulvesonen, og nå har ulven begynt å gå løs på villreinen etter at beitedyra er tatt ned. Da er mitt spørsmål til Knag Fylkesnes: Mener SV at en slik fordeling av belastningen med å ha ulv er rettferdig?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:25:00]: Det er mange ting ein kan seie om dei ulike rovdyrsonene, om

kva som er klokt. Vi har eit rovdyrforlik i Noreg i dag der vi seier at vi skal ha rovdyr i Noreg. Da er den naturlege konsekvensen at vi skal ha ein berekraftig bestand av rovdyr. Da må det vere ein eller annan stad i dette landet ein skal ha desse rovdyra, for ein kan ikkje ha rovdyr under berekraftig nivå dersom ein faktisk skal ha rovdyr i Noreg.

Så er spørsmålet: Kvar skal ein ha dei? Vi trur at i ulvesona kan ein ha fleire dyr og i andre område færre dyr. Det er detaljspørsmål som eg trur verken representanten eller eg på ståande fot kan ta no. Men det at ein jaktar f.eks. på jerv i låglandet på Austlandet der det ikkje er sau, er spesielt, for det fører til vidare belastningar på å ta ut rovdyr andre stader.

Steinar Reiten (KrF) [16:26:13]: Kristelig Folkeparti og SV har mye god politikk felles, f.eks. solidaritet med svake grupper nasjonalt og globalt, en godt utbygd velferdsstat, et bredt spekter av offentlige tjenester og sosiale ordninger. Imidlertid virker det som om SV mener at staten Norge kan ri inn i solnedgangen nærmest i bokstavelig forstand med velferdsordninger som skal bestå uendret i tiårene som kommer. Men det er en kjensgjerning at i 2040 vil det være dobbelt så mange personer over 80 år i Norge, nesten 500 000 mot 220 000 i dag. Mener representanten Knag Fylkesnes at våre velferdsordninger i dag kan bestå i uendret form i 2040? Hvis ikke – hvordan ser representanten for seg at vi kan tilpasse velferdsordningene våre for å greie å løse de oppgavene som staten vil ha i 2040?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [16:27:17]: Takk for eit godt og omfattande spørsmål, vil eg seie.

Vi trur ikkje at det er den sosiale tenkinga i norsk politikk ein skal bruke pauseknappen på i dårlege tider. Vi trur at det å tenkje breitt sosialt, ha eit samfunn med små forskjellar og sterk velferd er ein av nøklane til å kome seg gjennom tøffe tider. Det er det historia vår har vist, at i våre aller beste dagar som nasjon er det nettopp ein sterk fagbevegelse, koordinerte lønsoppgjer, samanspressa lønsmodellar og gode velferdsordningar for alle som har gjort at vi har kome oss best mogleg gjennom tøffe tider. Det sikrar at folk lettare kjem i arbeid, held på arbeidet, blir behandla godt på arbeid, osv.

Så til regjeringa sin strategi i dette arbeidet: Den ser ut til å vere at ein kuttar i skattar til dei aller rikaste i samfunnet vårt, og så legg ein byrda over på folk som verkeleg treng velferd, og aukar samtidig forskjellane i samfunnet. Vi trur det er ein elendig strategi dersom målet er å skape eit godt samfunn for alle.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Lene Vågslid (A) [16:28:32]: Ein skal vere like trygg uansett om ein bur i Valdres, i Porsgrunn, i Vadsø eller på Stord. Difor arbeider Arbeidarpartiet knallhardt for folks tryggleik i kvardagen og for ein offensiv distriktspolitikk – ein politikk der politiberedskap, ambulanseberedskap og brannberedskap skal vere like god for alle, og der oppgåvene mellom dei skal vere klarare og ressursane forsterka. Det kostar pengar og politisk vilje å styre samfunnsutviklinga.

Folk må få den hjelpa dei treng, når dei treng ho. Den lokale beredskapen for folk er dessverre svekt. Nærveret og det synlege politiet er svekt. I mitt fylke, Telemark, har me 34 færre årsverk i politiet no enn før nærpolitireforma. Det er brot med forliket inngått her i Stortinget.

Arbeidarpartiet meiner at politidistrikta må styrkjast. Det Stokkebø frå Høgre prøvde å gje inntrykk av her i stad, stemmer ikkje i det heile med den verkelegheita som er der ute. Etterforsklingsløftet må få full prioritet i ei skakkøyrd politireform. Arbeidarpartiet meiner at ein skal respektere forlik inngått i Stortinget og vedtak fatta i Stortinget. Dessverre har me ei høgreregjering som ikkje gjer det.

Det er alarmerande tilstandar i politiet – utan at det fekk nemneverdig plass under trontalen i går. Me har kunna lese om at folk i Telemark, Vestfold og Buskerud ikkje kan rekne med å kome gjennom når dei ringjer til politiets naudnummer, til såkalla robuste operasjonssentralar, som justisministeren omtala det som i går. Rapport etter rapport har slakta nærpolitireforma, og så seier representantar frå høgrepartiat at 90 pst. har vore ein suksess, at det berre er småplukk igjen. Dette står ikkje til truande. Og når Framstegspartiets parlamentariske leiar, Limi, tidlegare i dag sa at politireforma berre er i startfasen, lurar eg på kvar han har vore i det siste, for politireforma skal etter planen vere ferdig til neste år.

Opposisjonen i Stortinget har fått nok av snakk og regjeringsarroganse. Difor har Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet sendt eit brev til justisministeren der me ber han om snarast å kome til Stortinget for å greie ut om den alarmerande bemannings- og beredskapssituasjonen i politiet.

Om ein er oppteken av folks nærleik og tilgang til domstolar og rettsvesen, må ein faktisk arbeide for det. Me meiner det er både gamaldags og lite kreativt å føreslå massenedlegging av domstolar, slik Domstolkommisjonen no gjer. For å styrkje rettstryggleiken i Noreg meiner Arbeidarpartiet at ein fyrst og fremst må slutte med kuttpolitikken overfor domstolane, og at ein må sjå på svakheiter og rette dei opp gjennom meir bruk av digitalisering og styrking. Det må vere mogleg både å modernisere og utvikle norsk rettsvesen utan å leggje ned to av tre domstolar i landet.

Det er ein god tradisjon og ein fin ting å inngå store forlik i Stortinget og finne einigheit i store saker. For Arbeidarpartiet har det vore dyrekjøpte erfaringar. Me har ikkje kunna stole på at høgreregjeringa følgjer opp det me faktisk vedtek, særleg i samband med nærpolitireforma. Me kjem no til å brette opp ermene for Arbeidarpartiets politikk for sterkare fellesskap, saman med raud-grøne vener her i Stortinget. Allereie no ser me tydelege forskjellar mellom blokkane.

Arbeidarpartiet er eit parti for by og land. Det er eg stolt av. Skal me ha ein politikk for heile landet, treng me ein offensiv bypolitikk og ein aktiv distriktspolitikk. Me treng politikk for industri og klima. Me treng politikk for jobbskaping både i byane og i distrikta. Enkelte parti trur at ein kan kutte ut det eine eller det andre. Det går ikkje. Politikk for by og land, for arbeidsfolks interesser og til kamp mot aukande forskjellar mellom folk er Arbeidarpartiets politiske arv, det er vårt fundament, og det er vår framtid.

Statsråd Anniken Hauglie [16:33:19]: Det går godt på arbeidsmarkedet. Bedriftene trenger folk, flere melder seg på arbeidsmarkedet, og den registrerte arbeidsledigheten er på det laveste nivået på over ti år. Dette ser vi over hele landet.

Antallet sysselsatte har økt med over 50 000 personer bare det siste året og med hele 115 000 siden utgangen av 2016. Sysselsettingsandelen, som tidligere har gått ned år for år, går nå opp år for år.

I enkelte bransjer og områder meldes det om økt mangel på arbeidskraft. Dette, sammen med gode utsikter for norsk økonomi, gjør det særlig viktig at vi nå benytter de gode tidene til å hjelpe flere av dem som står utenfor, inn i arbeidslivet. Vi har en rekke virkemidler som vi nå spisser for at flere arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne skal komme i jobb.

Vi vet at mangel på kvalifikasjoner ofte er årsak til at man ikke får jobb. En stor andel av de som oppsøker Nav, har kun grunnskole som høyeste utdanning. Vi intensiverer derfor arbeidet med å sikre at flere får den kompetansen de trenger for å få seg en jobb. Gjennom inkluderingsdugnaden, integreringsløftet og ny kompetansepolitikk vil regjeringen bidra til at flere kan få seg en ordinær jobb, også de med nedsatt funksjonsevne og hull i cv-en.

Norsk arbeidsliv er i hovedsak preget av ryddige forhold og et godt arbeidsmiljø. De aller fleste er fast ansatt, og om lag tre av fire jobber heltid. Regjeringen ønsker en heltidskultur i arbeidslivet og jobber for å legge til rette for det. Dette er viktig for at flere skal kunne forsørge seg selv ved egen inntekt, for å oppnå økt likestilling i arbeidslivet, men også for å sikre bærekraften i velferds-

ordningene. Regjeringen har styrket reglene om fortrinnsrett for deltidsansatte.

De aller fleste som jobber deltid i Norge, gjør dette av eget ønske, men ufrivillig deltid er en utfordring for dem som rammes, og av dem er det flest kvinner. Spesielt er ufrivillig deltid en utfordring i helse- og omsorgssektoren. Derfor stiller vi krav til de regionale helseforetakene om å videreutvikle en heltidskultur, og at flest mulig skal tilsettes i faste stillinger.

Skal vi sikre at også våre barn og barnebarn får gode velferdsordninger, må bærekraften i velferdsordningene bedres. Økt bærekraft er betinget av at flere som kan jobbe, også jobber. Samtidig skal de som ikke kan jobbe, ha en anstendig inntekt å leve av.

Flere evalueringer har vist store svakheter i inntekts-sikringsordningene våre. Dette rammer først og fremst dem som ordningene er ment for. Regjeringen har derfor gjort flere justeringer for å sikre tettere og tidligere oppfølging, for å motvirke passive stønadsforløp og bedre overgangen til arbeid og aktivitet.

Aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere ble innført i 2017. De to siste årene har vi sett en nedgang i antall unge sosialhjelpsmottakere. Det er positivt.

Den gamle AAP-ordningen møtte kritikk fra nær sagt alle hold for både manglende oppfølging og for dårlige resultater. Endringer ble gjort for å gjøre ordningen mer arbeidsrettet og for å sikre tidligere avklaring.

For å redusere sykefravær og frafall i arbeidslivet har partene og regjeringen inngått en ny intensjonsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv. Nå omfatter avtalen hele arbeidslivet, og den legger stor vekt på partenes felles innsats på arbeidsplassen. Innsatsen skal rettes inn mot forebyggende arbeidsmiljøarbeid mot hyppig og gjentakende sykefravær. Som del av den nye avtalen iverksettes det nå flere nye tiltak og virkemidler.

Pensjonsreformen er en bærekraftsreform som skal bidra til en mer rettferdig byrdefordeling mellom generasjonene. Vi må derfor holde fast på prinsippene i reformen, og ikke gjøre endringer som bidrar til å øke pensjonsutgiftene, og dermed også øke byrdene på våre barn og barnebarn ytterligere.

Etter forslag fra regjeringen har Stortinget vedtatt en ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor som er tilpasset nettopp prinsippene i pensjonsreformen. Regjeringen skal nå, sammen med partene i offentlig sektor, tilpasse pensjonsreglene for personer med særalsersgrenser til den nye tjenestepensjonen. Dette arbeidet starter nå.

Men igjen – for å avslutte der jeg startet: Det går bra på det norske arbeidsmarkedet nå. Flere kommer seg i jobb, færre støtes ut, og den innsatsen skal vi nå fortsette med.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Jorid Juliussen Nordmelan (A) [16:38:24]: Andelen folk i jobb er lav, utsatte grupper kommer ikke inn i arbeidsmarkedet, og det blir stadig flere unge uføre. Høyre i regjering bruker likevel finanspolitikken til to ting: skattekutt regjeringen selv har innrømmet ikke skaper nye arbeidsplasser, og stimulering av bransjer som har høy bruk av innleide utenlandske arbeidsfolk som er her kort tid. Veksten i andel folk i jobb kommer av utlendinger som ikke har tenkt å bli her, og som ofte jobber i bransjer med dårlige forhold. Dette er selv om vi vet at hvis andelen innleide utlendinger øker, sånn som den gjør i enkelte bransjer, går produktiviteten ned. Når verken skattekuttene til Høyre eller finanspolitikken ellers bidrar til å skape arbeidsplasser, vil det gå ut over velferden for de neste generasjonene.

Hva har regjeringen tenkt å gjøre med det?

Statsråd Anniken Hauglie [16:39:17]: Her var det utrolig mange premisser som var helt feil. Jeg tror faktisk ikke noen av dem var korrekte. Det er ikke sånn at andelen folk i jobb går ned. Andelen folk i jobb går opp, sysselsettingsandelen går opp. Antallet folk i jobb går opp, ledigheten går ned. Unge på Nav går ned, unge som faller utenfor skolen går ned, antallet som får læreplass går opp – jeg tror nesten ikke noe i det spørsmålet og premisset var korrekt. Vi ser til og med at seriøsiteten i arbeidslivet faktisk går opp, og tilbøyeligheten til å bli utkonkurrert av useriøse aktører går faktisk også ned. Så alt i alt går veldig mye riktig vei.

Men vi har selvfølgelig noen utfordringer som er viktige. Vi må skape flere jobber, vi trenger flere ben å stå på. Vi trenger å ha flere ben enn oljesektoren å stå på, særlig nå som vi skal omstille Norge, ikke minst som følge av det grønne skiftet. Vi ser at det nå skapes jobber over hele landet, næringslivet blomstrer landet rundt, og det skal vi være glad for.

Anne Sandum (A) [16:40:32]: Denne regjeringens mantra synes å være at den som har mye, skal få mer, og den som har lite, skal få enda mindre. Sånn er det også med AAP. I forrige innstrammingsrunde på AAP ble også ungdom rammet. Da var det kutt i tid fra fire til tre år, det ble vanskeligere å få, det ble vanskeligere med forlengelse, og det resulterte i flere på sosialhjelp. Også den gang ble det sagt at tettere oppfølging skulle få flere i arbeid. Kan jeg da få svar fra statsråden på:

1. Hvor mange flere unge kom seg ut i jobb som følge av innstrammingene i forrige runde?
2. Basert på de erfaringene, hvor mange mener statsråden vil komme i jobb som følge av ytterligere kutt nå?

Statsråd Anniken Hauglie [16:41:26]: Når jeg hører en del av de tilbakemeldingene og kommentarene som gjelder endringene som gjøres i velferdsordningene, begynner jeg noen ganger å lure på om representantene har lest en eneste evaluering av de velferdsordningene og inntektssikkerhetsordningene vi har. Arbeidsavklaringspengeordningen ble utsatt for ramsalt kritikk fra nær sagt alle hold, og den var evaluert til ikke å virke. For mange kom inn i den, for få kom ut av den, og oppfølgingen i ordningen var altfor dårlig. Tilsvarende var det for ungdomsgarantiene man også hadde: Ingen av dem fungerte heller etter hensikten.

Det er åpenbart at når man får evalueringsrapporter på inntektssikkerhetsordninger og andre ordninger som skal hjelpe folk videre, og evalueringene viser at de ikke virker, kan vi faktisk ikke fortsette med det. Vi gjorde flere endringer i AAP-ordningen, og det var nettopp fordi vi ønsket å svare ut den kritikken som kom fra evalueringen. Vi mener at de innstrammingene vi har gjort, er riktige. Evalueringen er nå i gang, og det er litt for tidlig å si hva de endelige resultatene er. Men jeg er ganske trygg på at det som er gjort, kommer til å få flere over i jobb eller avklart til uføretrygd.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:42:42]: Nav fungerer svært dårlig for våre naboer som trenger Navs hjelp. Poenget med Nav var ifølge Arbeiderpartiets Bjarne Håkon Hanssen én dør inn til arbeidsformidling, trygdekontor og sosialkontor. Hvorfor det? Jo, fordi folk skulle erfare at systemet skulle se hele mennesket – helheten var poenget.

Hva er så virkeligheten i kommuner og bydeler? Døra til Nav er mer lukket. Om døra er åpen, er det færre folk ved skranken. De som er der, er ikke de mest erfarne, men derimot mange nyutdannede i 20-årene. Folk mottar beskjeder i korte telefonsamtaler om å henvende seg hit og dit. Konsekvens: Saksmengden blir ofte enorm – jeg understreker enorm – før det etter mange måneder blir truffet et vedtak.

Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i at det er behov for å gjøre endringer i tråd med intensjonen om én dør inn i Nav-reformen, hvor det bør være langt flere erfarne fagfolk hos Nav i kommuner og i bydeler – fagfolk som skal ta ansvar og ha myndighet til å ta beslutninger i alle saker som ikke gir varige ytelser?

Statsråd Anniken Hauglie [16:43:51]: Det er ingen tvil om at Nav-reformen var en krevende reform. Den ble også hastet igjennom i altfor stort tempo. Det ble også Stortinget advart mot den gangen man faktisk hastet den igjennom i det tempoet man gjorde. Men alt i alt vil jeg si at Nav-reformen var riktig, og jeg mener også at resultatene og reformen har en positiv utvikling. Man ser at brukertilfredsheten faktisk øker, både

blant brukerne og også blant arbeidsgiverne som er i kontakt med Nav. Men fortsatt er det en del utfordringer. Det er ikke noe tvil om det. Men den virkelighetsbeskrivelsen som representanten Lundteigen har, er jeg helt uenig i.

Det største Nav-kontoret nå, er nav.no. Det er ikke lenger sånn at alle ønsker å oppsøke sitt fysiske kontor, man ønsker å oppsøke nav.no og gjøre det man skal via sofaen hjemme. De aller fleste som oppsøker Nav, trenger ikke mye hjelp. De trenger kanskje å fylle ut et skjema og har ikke behov for kontakt med veileder.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:44:55]: Vi har en grunnleggende ulik virkelighetsforståelse av hvordan Nav fungerer for de menneskene som trenger det mest. Dette er et av Stortingets store problemer: Hvis den ulike virkelighetsforståelsen nå får lov til å fortsette, blir det meget alvorlig for de av våre medborgere som virkelig har behov for hjelp.

Statsråden sier gjentatte ganger at en skal stramme inn på ordninger, en skal spare penger, og så kommer hele tida mantraet: En skal sette inn nye tiltak for å få dem raskere i jobb. Hele tida skal det settes inn nye tiltak. Vi som er rundt, erfarer at tiltakene som settes inn, ikke fungerer. Når er statsråden da villig til å sette inn folk i førstelinja, erfarne folk i førstelinja, gi dem myndighet, og gi dem økonomiske virkemidler så de kan løse jobben sin?

Statsråd Anniken Hauglie [16:45:49]: Nye tiltak er helt åpenbart nødvendig, fordi de som oppsøker Nav, har andre behov nå enn det de hadde tidligere. Vi vet at flertallet av dem som oppsøker Nav, f.eks. har grunnskole som høyeste utdanning, og da sier det seg selv at det nettopp er kompetansetiltak og bedring av mulighetene til å få kompetanse som er helt nødvendig skal man klare nettopp å løse oppdraget. Tilsvarende er det med lønns-tilskudd – det er også en ordning som er endret nettopp fordi vi ser at den er blant de mest effektive.

Når det gjelder flere ansatte, kan jeg glede representanten Lundteigen med at det faktisk er flere ansatte i Nav nå enn det har vært tidligere – 500 flere ansatte i Nav. Det er bl.a. fordi man frigjør ressurser gjennom digitaliseringen. Dette er personer som kan jobbe direkte med brukerne av Nav.

Det er nå en positiv utvikling når det gjelder antall klienter per saksbehandler. Det er halvparten så mange, om jeg husker riktig, klienter per saksbehandler nå som for bare noen ganske få år siden. Så det er flere ansatte som også har færre klienter å jobbe med, og det er positivt, vil jeg tro.

Solfrid Lerbrekk (SV) [16:47:02]: I VG i dag kan me lesa om kreftsjuke Ingrid på 23 år som heldigvis no har

vorte kreftfri, men ho slit med store etterverknader etter sjukdommen. Regjeringas nyaste kutt, som kom i dag tidleg, vil ramma slike som Ingrid. Er det mogleg for statsråden å tenkja seg at det kan vera lettare å koma seg ut i jobb og ha ei positiv utvikling mot arbeid om ein har økonomisk tryggleik, eller er det slik at regjeringa er fastlåst i ideen om at ein skal pressast ut i jobb av kutt og fattigdom?

Statsråd Anniken Hauglie [16:47:43]: Det å ha en inntektssikringsordning mens man er syk er åpenbart et av velferdsstatens viktigste fundament. At man skal kunne sikres inntekt mens man er til behandling, er avgjørende.

Det forslaget som vi kommer til å fremme for unge på AAP, er helt identisk med det som sysselsettingsutvalget og andre fagmiljøer også har anbefalt. Det vi gjør, er å redusere ytelsen for unge, altså for dem under 25 år, på AAP, til det samme nivået som for unge under 25 år i kvalifiseringsprogrammet og på introduksjonsordningen. Så det nivået som SV mener er greit for kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsordningen, burde være greit. Men jeg er også for arbeidsavklaringspengeordningen.

I tillegg: Det vi også gjør, er at det vi sparer på å ta ned ytelsen, skal vi bruke krone for krone til å følge opp den samme målgruppen. Vi ser at unge trenger mye tettere oppfølging i dag. Av de unge som kommer inn på arbeidsavklaringspengeordningen, har 70 pst. lettere psykiske lidelser. De trenger arbeid og aktivitet for å bli friske.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Eirik Sivertsen (A) [16:49:07]: I Syria sitter et titalls nordmenn fast. De eksakte tallene er usikre slik de er referert i media. Det er en ekstremt komplisert situasjon. Det er en situasjon som utvikler seg, som er uoversiktlig, og det er mangel på informasjon – i hvert fall fra åpne kilder.

Vi har stor forståelse for det engasjementet som finnes for de norske barna som er i Syria. Vi har vurdert Miljøpartiet De Grønnes forslag om å hente den syke fireåringen og hans familie tilbake til Norge, og vi er kommet til at vi ikke kan støtte det.

Fra Arbeiderpartiets side har hensynet til barna som har havnet i en situasjon de ikke har valgt selv, vært veldig viktig. Det var det i vår, og det er det nå. Derfor støttet vi den uthenting av foreldreløse barn som var i vår.

Det finnes noen foreldre som har gjort sine valg og satt sine barn i en uholdbar situasjon. Den norske staten bør i det tilfellet gi et tilbud til disse foreldrene om at barna kan hentes hjem, slik at de kan få en humanitær

situasjon og oppvekstforhold som er et barn verdig. Men la meg være tydelig på at Arbeiderpartiet ikke på generelt grunnlag ønsker at vi skal hente hjem voksne borgere som har valgt å knytte seg til terrororganisasjonen IS – eller for den saks skyld andre terroristorganisasjoner.

Jeg vil også advare mot at vi i Stortinget skal drive saksbehandling av enkeltpersoners situasjon. Vi har ikke tilstrekkelig informasjon. Det vil kunne lage uforutsett presedens, og det bryter med ansvarsdelingen mellom den lovgivende og den utøvende makt.

I tillegg er den situasjonen vi har i Syria, ikke noe som bare berører Norge, også andre land har tilsvarende situasjoner. Derfor tok vi til orde for å finne internasjonale løsninger i vår, og vi tar til orde for det i dag. Vi merket oss det svenske initiativet i vår, men vi må jobbe for bredere internasjonale løsninger. Det kan selvfølgelig inkludere en internasjonal domstol – i den grad det er mulig å gjennomføre. Men det kan også være grunnlag for å se om man kan få multilaterale avtaler med kurdiske selvstyremyndigheter om hvordan man løser sikkerhetsbehovene – for det er jo ikke ønskelig å overlate en enklave av forlatte personer med IS-tilknytning sittende fast i disse områdene – eller om man kan finne andre former for internasjonalt samarbeid. I vår fremmet vi forslag om at regjeringen tar et initiativ og er tydelig og arbeider proaktivt for å få til denne typen internasjonale løsninger. Det ønsker vi fortsatt.

Når disse barna kommer hjem, må man sørge for å ha et ordentlig mottaksapparat. I det vil jeg understreke betydningen av at man, så langt det er mulig, også involverer aktuelle omsorgspersoner i Norge som har en eller annen form for tilknytning til barna, og jeg ber om at regjeringen også legger vekt på det når disse barna kommer hjem.

Det er regjeringen som har ansvaret for å ivareta de norske statsborgerne innenfor det gjeldende regelverket. Tidligere denne uken karakteriserte stortingsrepresentant og nyvalgt visepresident i Stortinget, Abid Q. Raja, regjeringen som handlingslammet i saken i Dagsnytt 18. Jeg ville ikke, og helt sikkert ikke statsminister Solberg, brukt akkurat de ordene, men at denne situasjonen ennå ikke er løst, er åpenbart.

Derfor har Arbeiderpartiet fremmet fire forslag i sammenheng i dag. De forslagene ber regjeringen tilrettelegge for transport av alle barn som har norske foreldre, hjem til Norge, med bidrag fra eventuelle familiedlemmer, og umiddelbart sørge for relevant helsehjelp til barna. I tillegg ber vi om at regjeringen kommer til Stortinget for å redegjøre om situasjonen i Syria, hvordan vi kan ivareta nordmenn som er berørt, og hvordan straffeoppgjør med skyldige IS-medlemmer er tenkt gjennomført. Det bør gjøres i plenum, men det

kan også være forhold som egner seg for en redegjørelse f.eks. i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen, slik vi åpner opp for i forslag nr. 36.

Samlet sett vil dette gi Stortinget en mulighet til å behandle denne saken på en ordentlig og opplyst måte. Derfor håper jeg at flertallet kan samle seg om denne tilnærmingen i saken.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:53:39]: Jeg vet ikke hvor lenge man kan kle seg i dressjakke og høyhælte sko på jobb og fremdeles kalle seg selv et ungdomsalibi her på Stortinget, men bekymringene til den yngre generasjonen er det i hvert fall liten tvil om at jeg deler.

Vi opplever et krasj av tunge trender samtidig – eldrebølge, digitalisering, politisk polarisering og klimakrise. Det grønne skiftet vil kreve at vi i denne sal tar modigere valg framover. Ja, vi skal løse klimakrisen gjennom internasjonalt samarbeid. Og ja, vi skal bruke kompetansen, teknologien og ikke minst inntektene fra oljenæringen for å utvikle nye, grønne arbeidsplasser. Bare se på aluminiumsverket på Karmøy, biogassanlegget på Skogn, eller starten på det som kan bli et flytende havvindeventyr takket være regjeringens satsing på Enova.

Men selv om penger og innovasjon kan gjøre mye, må vi også være ærlige på at dette er en omstilling vi alle kommer til å kjenne på kroppen. For første gang i norsk klimapolitisk historie har alle sektorene forpliktet seg til å kutte utslipp. Ingen slipper unna. Jeg er så pass optimistisk at jeg tror vi skal greie det – ikke ved å pålegge folk eller bedrifter dårlig samvittighet, men ved å satse på menneskers skaperkraft og ved å føre en politikk som gjør at selv klimaskeptikere ser seg tjent med å velge miljøvennlig. I motsetning til andre partier vet Høyre at klimapolitikken aldri vil være bærekraftig dersom folk ender opp med å falle utenfor samfunnet, eller om bedriftene kun blir sittende igjen med røde tall. Vi vet at merkelappen «miljøparti» er lite verdt dersom man dagen etter demonstrerer mot europeisk energisamarbeid eller mot utvinning av f.eks. mineraler vi trenger til elbatterier og en storstilt elektrifisering.

Jeg er enig i at vi må gjøre mer. Det er det ingen tvil om. Men de som står i denne sal og later som om det ikke skjer noe som helst, slår et billig politisk poeng som kanskje er en fordel for deres parti, men det er ikke en fordel for klimasaken. Man trenger ikke reise mye rundt i Norge før man ser at alt henger sammen med alt. Klimapolitikk henger sammen med næringspolitikk, skolepolitikk og ikke minst med arbeidslivet. Vi skal ha en klode å leve på, men vi skal også ha noe å leve av.

Dersom vi skal ta Norge gjennom en omfattende grønn og digital omstilling, uten at familier og lokalsam-

funn kjenner på en grunnleggende utrygghet, må vi sikre at den enkelte får en fot innenfor arbeidslivet og – kanskje også viktigst – holder tritt med arbeidslivet. Det må være mulig for folk som står i jobb, å ta kortere etter- og videreutdanning mens de betaler boliglån, går på jobb og har familie. Det må bli lettere for bedrifter å satse på kompetansen til de ansatte de har, for å kunne ta i bruk nye løsninger.

For industriarbeideren som står med et gammelt fagbrev i hånden, hjelper det ikke at politikerne står på tv og sier at han må jobbe i minst 20 år til, dersom man ikke samtidig rigger om utdanningssystemet eller f.eks. Lånekassen slik at han får et klippekort til å ta mer utdanning underveis.

Når regjeringen nå er i gang med å lage en kompetansereform, er det dette det handler om: å sikre at den enkelte får bidra, blir sett og kjenner seg trygg i viktige fellesskap, som på arbeidsplassen.

Når vi ser titusenvise av barn og unge demonstrere på plenen utenfor Stortinget, slår det meg at vi er innmari heldige, at norsk skole har blitt bedre og bedre de siste ti årene, at vi har fått kloke unge som maner de voksne til innsats. Norske elever leser bedre, de regner bedre, og rekordmange fullfører videregående skole. Det har ikke skjedd uten kamp. Mens Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet stadig vekk tar til orde for å nedprioritere grunnleggende ferdigheter og fjerne åpenhet om resultater, har Høyre stått i front for både Lærerløftet og Kunnskapsløftet.

Samtidig vet vi at skolen og samfunnet står ikke stille. Kunnskapsløftet ble innført ett år før Facebook. Nå opplever unge å bli bombardert med tusenvis av inntrykk fra sosiale medier hver eneste dag. Våre elever må lære kritisk tenkning og teknologi. De må klare å fordype seg, og de må lære det å lære. Nettopp derfor er kanskje det mest spennende prosjektet vi er i gang med i norsk skole nå, å endre alle læreplaner, slik at de unge vi har, lærer de verktøyene de trenger for å løse våre felles utfordringer i en verden som endrer seg raskere og raskere.

Jeg er en ihuga monarkist, og derfor synes jeg alltid kong Haralds taler er veldig gode. I går var ikke noe unntak.

Solveig Horne (FrP) [16:58:53]: I trontalen vi fikk overlevert i går, går det helt klart fram at trygghet er et viktig mål i regjeringens arbeid. Trygghet skaper frihet og rom for utfoldelse. Trygghet skaper tillit, og trygghet er viktig for den enkelte innbygger i dette landet. Og ja, representant Vågslid, det skal være like trygt å være på et barnerom i Valdres, på Stord, i Stavanger og i Oslo.

Norge er et trygt land, men likevel ser vi nå at verden endrer seg, og at kriminaliteten endrer seg, og da må

også politiet endre seg. Politireformen er et svar på den endrede kriminaliteten vi ser i Norge. Politireformen handler faktisk om å ha evne til å tilpasse seg en ny virkelighet.

Fremskrittspartiet ønsker et moderne, handlekraftig og ansvarlig politi. Vi er stolte av at regjeringen har levert et historisk løft for norsk politi, og vi skal sikre et effektivt politi i årene framover. Politidekningen har økt, og aldri har det vært flere politiansatte enn nå. Budsjettene har aldri vært større. I år er det bevilget nærmere 20 mrd. kr til politiet. Det er en økning på over 4 mrd. kr siden regjeringen tiltrådte. Av disse er 3 mrd. kr på politiets driftsbudsjett, og det er en vekst på 25 pst. siden 2013. I 2020 nås målet om to politifolk per tusen innbyggere.

Flere har vært inne på politireformen, eller nærpolitireformen, her i dag. Jeg tror det er viktig at vi alle tar inn over oss at dette er en stor og krevende reform. Når en hører kritikken som kommer, kan en få inntrykk av at vi verken treffer de samme personene eller får de samme innleggene når vi er ute og snakker med folk i politiet. La meg være helt tydelig på at alt ikke er rosenrødt, og også Fremskrittspartiet erkjenner at vi har utfordringer. Likevel er det å reversere reformen ikke et alternativ.

En av utfordringene med reformen er at den kommer for sent, og det burde spesielt Senterpartiet ta inn over seg. Vi må ikke glemme hvorfor denne reformen var så viktig å få på plass. Å høre representantene Vedum og Vågslid snakke om at det er kritiske tilstander i politiet, alarmerende tilstander i politiet, blir rett og slett for enkelt og for slett. Senterpartiet ligner litt på Ludvig i Flåklupa – «det er fali, det». Endringer og omstillinger er skummelt. Da blir det krise, og da må en liksom sitte helt stille og ikke gjøre noen ting.

Det var mange oppslag før denne reformen kom på plass: 104 000 saker ligger i kø. Politikrise rammer etterforskningen. Politiet når ikke sine egne mål. Politiet slakter egen kriseberedskap. Politiet mangler ressurser. 220 politiårsverk forsvant. Kine drømte om politijobb – i stedet selger hun kjøkkenutstyr. 5 500 saker på vent. Det er politikrise. Det er en betydelig politikrise i dette landet. – Alt dette var før politireformen. Når verden endrer seg og kriminaliteten endrer seg, ja da må også politiet endre seg.

Jeg er utrolig glad for at vi har fått på plass denne reformen, og jeg har ikke snakket med en eneste i politiet som vil tilbake til slik det var før. Har de utfordringer? Ja. Trenger de mer penger? Ja. Akkurat dette tar også regjeringen på alvor. Selv om politireformen skal være ferdig i 2020, er det ikke dermed sagt at vi da er ferdig med alt. Det må fremdeles tilføres mer ressurser, vi er nødt til også å ha et øye på politireformen. Og det er

akkurat det justisministeren så tydelig og klart har sagt med den politimeldingen som kommer nå i høst.

Regjeringen har styrket politiet, både med utstyr og ikke minst ved at den varslede gevinstrealiseringen ikke blir gjennomført. Jeg er glad for, og håper, at lekkasjen som kom i valgkampen om at politiet skal få mer ressurser, spesielt til etterforskning, også kommer i neste års budsjett.

Vi er avhengig av at politiet har tillit ute i befolkningen. Trygghet for den enkelte, som jeg startet med, er viktig. Men vi som politikere har også et ansvar for å snakke politiet opp og ikke ned. Det foregår utrolig mye godt arbeid der ute, og vi har et fantastisk politikorps som trykker hverdagen vår hver eneste dag.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [17:04:06]: Vi skal løslate den gode nabo – det har vært målet for norsk kriminalpolitikk. Men virkeligheten ser stygg ut. Psykisk syke blir isolert, lagt i belter og sperret inne på betongceller. Kriminalomsorgen er blitt kronisk underfinansiert under de mange justisministre fra Fremskrittspartiet. Svaret deres er lengre straffer og utvidede hjemler til å bruke spytthette på innsatte som er utagerende. Justisministeren har lagt ned Ulvsnesøy, som hadde de eneste åpne soningsplassene for kvinner på Vestlandet. Unge voldsutøvere må i fengsel for å få behandling.

Justispolitikken har blitt kunnskapsfiendtlig og populistisk de seneste årene. I rapport etter rapport kommer tung kritikk, også om sviktende tilsyn. Norge ønsker å framstå som en menneskerettsnasjon, men hvilken vilje er det til å investere i soning og i rehabilitering, slik at vi kan løslate den gode nabo og dermed også redusere kriminaliteten framover?

Solveig Horne (FrP) [17:05:09]: Noe av det første Fremskrittspartiet tok tak i i regjering, var de mange som sto i kø for å komme inn og sone sine straffer. Derfor fikk vi på plass avtalen med Nederland, som har gjort at kriminalomsorgen har klart å rehabilitere de fengslene vi hadde. Det har også gjort at vi har fått ned soningskøene, noe vi skal være veldig glad for. Det skjedde ikke under den forrige regjeringen.

Så er jeg fullt klar over at det er utfordringer med innsatte som også har en psykisk lidelse. Derfor er jeg glad for at både justisministeren og helseministeren har intensivert dette arbeidet. Psykisk syke i fengsel har rett på akkurat de samme helsetjenestene som de hadde hatt hvis de var utenfor fengselsmurene.

Kriminalomsorgen har blitt styrket under denne regjeringen, men i inneværende år er det et lite kutt. Det må vi bare være ærlige på. Likevel kommer kriminalomsorgen til å være i fokus også de nærmeste årene.

Ruth Grung (A) [17:06:16]: Spørsmålet gikk på kvaliteten for dem som soner, og resultatet for dem som kommer ut.

Man velger å legge ned det eneste tilbudet om åpne soningsplasser for de få kvinnene som sitter i fengsel, og man snakker om at det er flere med psykiske lidelser som sitter inne i fengslene våre enn utenfor. Tilbud som på papiret kanskje ser bra ut, dreier seg egentlig om at man får fritidsaktiviteter og ikke noe behandlingstilbud, og at det ikke er kontakt mellom helsetilbudet og det som skjer i kriminalomsorgen. Samtidig har man fortløpende skåret ned gjennom ABE-reformen, slik at det er mindre og mindre midler knyttet til det.

Ministeren hadde tidligere ansvar for barn. Hvilken opplevelse har man av det tilbudet man reelt sett gir til de svakeste av de svake, som utgjør veldig mange av dem som soner i dag?

Solveig Horne (FrP) [17:07:19]: Også de nye fengslene som vi klarer å få på plass nå, vil være med på å gi et godt tilbud for de innsatte. Det er, som representanten var inne på, viktig at de som sitter inne og soner straffen sin, også får et tilbud slik at de kommer ut som den gode naboen. Vi er nødt til å se på hvordan vi kan intensivere og styrke arbeidet innenfor kriminalomsorgen når det gjelder å gi et tilbud som gjør at man kommer ut som den gode nabo.

Selv om jeg er fullt klar over at Ulvsnesøy har hatt gode resultater, kan vi ikke opprettholde fengselsplasser bare fordi de er gode plasser – hvis det ikke er nødvendig, hvis vi ikke trenger så mange åpne plasser. Det har vært en økning nå av innsatte som har lengre straffer og skal sitte på lukkede plasser. Da er det viktig at også de fengslene blir styrket.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:08:30]: Domstolkommisjonen fikk mandat på 16 medlemmer, bestemt av regjeringa i august 2017. Senere ga regjeringa tilleggsmandat om at tingrettenes barnesaker skulle samles ved noen få tingretter. Forslag til representasjon fra mindre tingretter og jordskifteretter hvor ledelsen kunne ha andre meninger, ble avvist. Derimot ble Domstoladministrasjonens direktør, Sven Marius Urke, medlem – direktøren som allerede for to år siden fortalte at det som regel burde være bare én tingrett og sorenskriver i hvert fylke, direktøren som systematisk har årelatt de mindre tingrettene og jordskifterettene når det gjelder bemanning, ledelse og moderne utstyrsbevilgning, slik at de forvitrer, direktøren som er styrt av et styre oppnevnt av regjeringa, direktøren som ikke kan drive Domstoladministrasjonen på tvers av regjeringas vilje. Det er derfor ikke overraskende at Domstoladministrasjonen enstemmig kom fram til en plan som ødelegger en 400 år gammel tradisjon.

Støtter Fremskrittspartiets stortingsgruppe regjeringas framgangsmåte med mandat, tilleggsmandat og medlem som gir et slikt forhåndsavklart resultat?

Solveig Horne (FrP) [17:09:35]: Nå er det sånn at stortingsgruppa ikke går inn i selve mandatet eller utnevnelsen gjort av dem som sitter i kommisjonen. Kommisjonen kom med en delrapport for to dager siden, og som vanlig går Senterpartiet på banen som høy og mørk og kritiserer den før man har satt seg ned og satt seg skikkelig inn i forslagene som kom fra kommisjonen.

Jeg er veldig glad for at justisministeren har vært tydelig på at regjeringen nå skal bruke tid på å gå gjennom forslagene som ligger der, og jeg må si at det nok er en del i den rapporten som også skurrer litt i våre ører. Samtidig må vi ta inn over oss at de aller fleste av oss ikke er innom en rettssal i løpet av livet, og når vi er der, ønsker vi å ha de rettssakene og være sikker på at rettssikkerheten til den enkelte blir ivaretatt. Det er viktig for oss når det gjelder domstolene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:10:43]: Jeg forstår at et sånt forhåndsavklart resultat er greit. Mitt neste spørsmål gjelder politireformen. Det er kommet et 50 sider langt notat fra dem som jobber i politiet i Sør-Øst. Det ble overlevert til statsråden i sommer. Der står det at politiet teller det som kan telles, men ikke det som teller – meget betegnende for utviklingen. Tretti saker med kjent gjerningsmann blir henlagt, operasjonssentralene når en ikke fram til, og én operasjonssentral i Sør-Øst blir dyrere enn fire, som vi hadde før.

Mitt spørsmål er: Fremskrittspartiets sjel var tidligere å lytte til folk. Hvorfor sliter regjeringdeltakelsen ned den gode egenskapen ved det tidligere Fremskrittsparti-
et?

Solveig Horne (FrP) [17:11:41]: Det var et spørsmål jeg kunne brukt mer enn et minutt på å svare på. Men la meg gå til innholdet i innlegget, og det gikk på Sør-Øst politidistrikt. Jeg var jo bekymret for utviklingen i Sør-Øst, og det er jeg klar over at også justisministeren er. Men når det gjelder å kalle det for en krise i hele politiet fordi det er ett politidistrikt som sliter: Det er et stort politidistrikt, det er en reform som skal på plass, og vi er nødt til å gå inn og se på hvorfor Sør-Øst politidistrikt ikke klarer det som mange andre politidistrikter klarer, og får denne reformen opp og gå.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Sandra Borch (Sp) [17:12:37]: Spørsmålet er ikke om Norge skal ha en kraftfull klimapolitikk, men hva slags klimapolitikk som fungerer best, både for Norge og internasjonalt. Senterpartiet er opptatt av at vi tar et

ansvar for å utvikle klimavennlig industriproduksjon og teknologi, vise at en utslippsfri transportsektor er mulig, produsere miljøvennlig kraft, utvikle teknologi for å fange og lagre CO₂, og ikke minst bruke skogen til å produsere klimavennlige erstatninger for oljen.

Samtidig må vi huske at bosetting i hele landet er en forutsetning for å ta i bruk naturressursene og lykkes med en grønn omstilling. Gjennom en god klimapolitikk må vi bruke denne omstillingen til å styrke produksjonen i Fastlands-Norge, skape grønn vekst og et stort antall nye arbeidsplasser i hele landet.

Vi må også jobbe for en klimapolitikk som gir effektiv transport, matproduksjon og næringsutvikling, og som gir mulighet til å leve det gode liv i hele landet.

Ofte når vi diskuterer klima, er manges løsning vern. Senterpartiet mener at en viktig del av klimaløsningen er å tenke bruk og forvaltning framfor vern. Menneskers bruk av jord, land og hav har stor betydning for disse arealenes evne til å lagre karbon. Vi løser derfor ikke klimaproblemet bare med å kutte utslipp. Vi må også øke opptaket av karbon. Rovdrift på fornybare naturressurser forsterker dette problemet. Den omstillingen som verdenssamfunnet må gjennom, må derfor også innebære en ny giv for primærnæringene.

Som et land med store skogarealer har Norge et særskilt ansvar for å sikre opptak av karbon nasjonalt. Oppskriften er å øke skogproduksjonen, hogge når skogen er hogstmoden, og plante ny skog som tar opp karbon. Dette gir samtidig grunnlag for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser i skogindustrien. Senterpartiet har i dag fremmet forslag der vi ber regjeringen legge fram en plan for å øke det langsiktige opptaket av karbon på norske skogarealer, som vi håper flere i denne salen velger å støtte opp om.

Det siste året har flere organisasjoner og politiske partier laget ulike nye begrep, som «flyskam» og «kjøtt-skam». Det mener jeg er en urettferdig og lite effektiv måte å drive klimapolitikk på. Vi bor i et land der matprodusentene er blant verdens mest klimavennlige, med lave klimautslipp per produserte enhet. Langsiktig arbeid med avl, husdyrhelse og føring har gitt et framtidsrettet husdyrhold med lave utslipp. Dette arbeidet må videreføres. I tillegg må det utprøves og forskes videre på nye mulige tiltak, som metanhemmende tilsetningsstoffer i fôr. Klimatiltak som reduserer matproduksjon eller skal få folk til å føle skam når man spiser kjøtt, vil bare flytte utslippene og verdiskapingen til andre land gjennom økt import. Klimapolitikken vi fører framover, må bidra til å sikre fortsatt livskraftig norsk matproduksjon. Utslipp fra de biologiske prosessene kan ikke likestilles med fossil forurensning, og skal ikke avgiftsbelegges.

Flyskam er også et begrep som flere har brukt. Samtidig blir det helt feil i et langstrakt land som Norge å straffe dem som bor i deler av dette landet hvor de er helt avhengig av flytransport for å komme seg fram.

Klimapolitikken må være rettferdig, både sosialt og geografisk. Det blir den ikke hvis de som ikke har tilgang til de klimavennlige løsningene, skal belastes like mye som dem som faktisk har et reelt valg. Det er forskjell på eksempelvis Finnmark og Oslo i den sammenhengen. Hvis man ikke tar inn over seg det, og tilpasser klimapolitikken etter det, får man ikke den oppslutningen man trenger om overgangen fra det fossile til det grønne.

I flere deler av landet er vi helt avhengige av å fly, særlig gjelder det kortbanenettet. Det blir da helt feil at disse skal straffes for den grønne omleggingen. Derfor har Senterpartiet også fremmet forslag i dag om at vi ønsker en reforhandling av internasjonale avtaler om sivil luftfart, slik at internasjonal luftfart kan ta sin andel av klimaforpliktelsene. For det er faktisk et paradoks at mange av langdistanserutene til andre verdensdeler er mye billigere enn f.eks. det å reise med fly fra Vadsø til Tromsø.

Statsråd Trine Skei Grande [17:17:55]: Vi lever i en urolig verden, der internasjonale strukturer svekkes, der menneskerettighetenes rolle internasjonalt svekkes, og der journalister drepes. Vi lever i en tid der «fake news» vokser fram, og der sosiale medier og såkalte medieplattformer tar over der redaktørstyrte medier tidligere ga oss all informasjon.

Vi ser at vekst og velstand krever at vi skal ha mer internasjonalt samarbeid, mer åpenhet og mer respekt for enkeltindividet, og vi ser også at alle de store utfordringene vi står overfor, f.eks. innenfor miljø og migrasjon, må løses internasjonalt.

I Norge er vi heldige. Vi lever i et land med både vekst og høy grad av velstand. Men vi er heller ikke upåvirket av det som skjer i verden rundt oss. Vi ser også at EØS-motstanden øker ved valg her i Norge.

Vi er et land som skal gjennom en svær omstilling, gjennom at vi skal skape et nytt næringsliv med nye arbeidsplasser og nye klimavennlige løsninger, og enkeltmennesker skal forandre sine handlingsmønstre. Ja, det ble vel klart ved forrige innlegg at vi som enkeltmennesker også må endre våre handlingsmønstre.

Venstre er et sosialliberalt parti, som gikk inn i denne regjeringa fordi vi ønsket å gjøre den grønnere, rause og mer liberal. Nå ser vi at vi får til store løft innenfor det grønne. 2,3 mrd. kr mer til havvind er ikke bare en god klimasak, det er også en industriell mulighet for Norge. I september i år bikket for første gang over halvparten av nybilsalget over til elbiler. Vi ser at forbruket av fossil energi daler i landet – ja, over 5 pst. nedgang i

omsetningen av f.eks. bensin og diesel de første seks månedene i år. Neste år skal vi forby bruk av engangsplast, og vi ser rekordgod luftkvalitet i byene våre. Vi har hatt en massiv satsing på kollektiv over flere år, som gjør at vi aldri har hatt så mange kollektivreisende som nå, og i FN varslet statsministeren nå at vi også øker CO₂-avgiften, som gjør at vi får noen av de høyeste og mest omfattende CO₂-avgifter i hele verden.

Skiftet skjer sektor for sektor. Vi snur transporten, vi snur næringslivet, og vi må også snu våre privatliv. Ungdommen går i våre gater og krever løsninger for framtida, og det er vår plikt å gi dem svar.

Regjeringa ble også rausere da Venstre gikk inn, fordi vi får til en rusomsorg som blir helt lagt om, der enkeltindividet får en mye større verdi, og der vi hjelper de aller fattigste når barna i barnehage som kommer fra familier med dårlig råd, nå får – 46 000 av dem – gratis kjernetid. Neste år begynner vi også å jobbe med å få det billigere på SFO.

Vi har gått til å ta imot 3 000 kvoteflyktninger. Det er tre ganger mer enn den rød-grønne regjeringa gjorde. Og det er ikke bare det at vi er størst per capita, vi er også nr. 5 i verden – etter «bittesmå» land som Australia, Canada, USA og Storbritannia.

Vi ser også at vi har fått til viktige liberale saker, som at vi nå har fått bruken av glattceller drastisk ned, at vi får mer makt til kommunene, og at vi har klart å løfte en liberal kulturpolitikk som handler om å legge til rette for en mediepolitikk i en ny tid, der vi sørger for at friheten til kunstnerne blir løftet, der vi sprer makt, og der vi sier at grunnlaget for all kulturpolitikk handler om retten til å ytre seg, om Grunnlovens rett til å ytre seg, og der statens oppgave er å legge til rette for de ytringene og ytringenes infrastruktur.

Men vi har bare startet. Det er en svær omstilling Norge skal gjennom. Vi skal skape arbeidsplasser som vi ikke i dag har fantasi til å se at vi skal ha. Vi skal skape et næringsliv som klarer å være klimavennlig, og vi skal skape transportløsninger som gjør at kampen ikke handler om å være imot internasjonale flyselskap, men at vi skal være først i verden med et flynett som faktisk går på el.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [17:22:44]: Jeg tenkte jeg skulle gi kulturministeren sjansen til litt mer taletid om kultur. I forrige uke ble Bodø valgt som kulturhovedstad i Europa for 2024. Det vakte stor jubel i både Bodø, Nordland og hele Nord-Norge. Dessverre kom statsråden lite grann skeivt ut, i hvert fall i måten hun ble oppfattet på, for hun ble ikke oppfattet som fullt så entusiastisk som innbyggerne i Nord-Norge. Det ble nesten oppfattet som om et eventuelt tilskudd fra sta-

ten til et sånt prosjekt skulle tas fra andre satsinger i Nord-Norge. Jeg har forstått at statsråden egentlig ikke mente det sånn og har gått litt tilbake på det, men jeg har et spørsmål om noe annet fra statsrådets uttalelser til mediene. Der sa hun noe om at det var lettere å støtte noe man har jobbet sammen om, enn noe som bare var et prosjekt andre hadde jobbet med. Jeg oppfatter det som en invitasjon, og at kulturministeren ønsker å støtte opp om dette prosjektet. Da blir spørsmålet: Hvordan vil kulturministeren arbeide sammen med Bodø, Nordland og Nord-Norge for å gjøre dette til et ekte arktisk arrangement i 2024?

Statsråd Trine Skei Grande [17:23:50]: Jeg begynte alle mine meldinger den dagen med å gratulere Bodø. Det vil jeg også gjøre i dag, og jeg håper gratulasjonen når gjennom, sjøl om jeg også gjorde det ved alle anledninger jeg hadde da. Det er fantastisk jobbet at de klarte å få gjennom den søknaden. Nå må vi sammen sette oss ned for å prøve å finne et grunnlag som gjør at dette ikke bare blir Bodøs, men hele Norges kulturjubileum. Derfor har jeg invitert ordføreren, sendt brev til ordføreren, gratulert ordføreren og sagt at ordføreren gjerne må komme i dialog med oss så fort som overhodet mulig, men vi har ennå ikke behandlet noen søknad i departementet, og vi har visse prosedyrer, lover og regler fra denne sal å forholde oss til. Jeg imøteser både søknaden og at Arbeiderpartiets ordfører fra Bodø kommer ned til meg, og at vi kan snakke om hvordan vi skal gjøre Bodø til hele landets kulturhovedstad.

Eirik Sivertsen (A) [17:24:46]: Da får jeg si tusen takk, både for gratulasjonene og for svaret.

Jeg hadde denne uken gleden av å være i Roma på et arktisk arrangement, og jeg må si det var veldig mange som bet seg merke i hvor viktig det er å være kulturhovedstad. Dette er en beslutning som vekker stor oppmerksomhet, og jeg er veldig glad for at statsråden nå gir uttrykk for at hun ønsker å støtte det, også på en aktiv måte, slik jeg forstår det.

Igien vil jeg utfordre statsråden til å si noe mer. Ja, vi er enige om at det finnes prosedyrer, lover og regler, men i politikken er det også mulig å være proaktiv, og da er spørsmålet: Har statsråden noen ideer om på hvilken måte vi kan gjøre dette til ikke bare et nordnorsk arrangement, et nasjonalt arrangement, men også bruke det til å løfte fram noen av de mulighetene som finnes i nord, i Arktis, siden dette er den første europeiske kulturhovedstaden som ligger nord for Polarsirkelen? Hva er visjonen til statsråden?

Statsråd Trine Skei Grande [17:25:49]: Jeg er nok helt enig med spørsmålsstiller når jeg tror det arktiske aspektet er en kjempemulighet for Bodø, men det er en

kjempe mulighet for Norge også. Vi har hatt to kulturhovedsteder før – Stavanger og Bergen. Begge de gangene var det staten som søkte, og ikke byen. Derfor begynner vi i motsatt ende i denne prosessen. Nå håper jeg at vi skal koble oss på hverandre. Det er derfor jeg har tatt de initiativene jeg har tatt. Det jeg synes er viktig, er at vi klarer å gjøre dette til regionens, men også landets kulturhovedstadsprosjekt. Da må vi jobbe mer sammen, og det er derfor jeg har invitert til det samarbeidet allerede før vi får en søknad på bordet. Vi må sørge for at det blir ringvirkninger av det, og at det blir en kultursatsing for Norge som nasjon. Da må vi sørge for at vi har prosjekter som er breie nok, som angår flere, at vi har en felles misjon for hvordan vi skal markedsføre dette i utlandet, og at vi har en felles plan for hvordan vi skal løfte norsk kunst gjennom disse prosjektene. Da må vi jobbe mer sammen, og det er i hvert fall jeg innstilt på å få til.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:27:05]: Allerede på valgkvelden erklærte statsråd Skei Grande at den store politiske kampen i vår tid står mellom de prisverdige, liberale verdiene, representert ved Venstre, og den økende nasjonalismen og populismen. I den kampen fosser de liberale partiene fram i hele Europa – det sa statsråden.

Men det Skei Grande glemte å nevne, er at de partiene ikke sitter i regjering med de høyrepopulistiske partiene. Det norske Venstre fosser ikke fram i kampen mot høyrepopulisme, Venstre synker ned mot bunnen med Fremskrittspartiet bundet fast i beinet. Det liberale partiet i Norge satte høyrepopulistene i regjering, og de brøt videre løftet sitt om ikke å gå i regjering med dem, med et parti som sprer konspirasjonstenkning og gruppetenkning.

Jeg lurer på hvordan det er med statsråd Skei Grande når hun møter sine europeiske kollegaer. Er det flaut å snakke om hvem hun har gitt makt, når hun er i de forene?

Statsråd Trine Skei Grande [17:28:11]: Nei, vi viser at vi er med og kjemper for å gjøre endringer. Det er klart at denne regjeringa ble grønnere, rausere og mer sosialliberal av at Venstre gikk inn i den. Jeg tror at SV har sittet med denne følelsen en gang også – at en faktisk må kjempe for saker hver eneste dag for å få gjennomslag, og som jeg bruker å si: Hvis man alltid velger å stemme på ridderen med blankest rustning, betyr det at man stemmer på den ridderen som aldri er i kamp.

Det er soleklart at Venstre må gjøre en god innsats for å klare å få til det grønne skiftet i regjeringa – men vi klarer det. Det er klart at Venstre ikke helt automatisk får til at vi skal ta imot 3 000 flyktninger i Norge og være det beste landet per capita og det femte beste landet per

capita på kvoteflyktningmottak – men vi klarer det. Det er ikke åpenbart at Venstre skal få igjennom en rusreform som virkelig er med på å få løftet de svakeste – men vi klarer det. Det er ikke åpenbart at vår førsteprioritet for å hjelpe barn og unge i fattige familier, nemlig å gi dem gratis barnehage og billigere SFO, skal gå gjennom – men vi klarer det. Man må faktisk stå i kamp om man skal få igjennom noe.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:29:20]: Det er jo én forskjell mellom SVs tidligere regjeringsdeltakelse og Venstres nåværende – det er akkurat det jeg stilte spørsmål om nå – det er nemlig det at SV aldri har sittet i regjering med høyrepopulister, men det gjør derimot Venstre akkurat nå.

Mitt spørsmål til Skei Grande er: Når partiet Venstre, som ifølge statsråden selv skal være de fremste forsvarerne av de liberale verdiene mot høyrepopulismen, for det første velger å sette høyrepopulistene inn i regjering og så etterpå gå inn i regjering og samarbeide med dem, tror da statsråden som skal forsvare disse liberale verdiene, at det kanskje er en sammenheng mellom at de liberale partiene ute i Europa – som har vist anstendighet, forsvart mot høyrepopulismen – går fram, mens det liberale partiet i Norge, Venstre, som heller valgte å gjøre det motsatte, går tilbake? Ser statsråden den sammenhengen?

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Trine Skei Grande [17:30:22]: Det er nok sånn at da Venstre på valgnatta advarte mot de populistiske strømningene, var det ikke bare snakk om høyrepopulismen, det var også venstrepopulismen. Hvis man har gjort lekse si: Det er klart at rundt om i Europa er det sånn at liberale partier samarbeider både til høyre og til venstre. Det er klart at vi ønsker et styrket sentrum, og det er helt soleklart at det også er stor forskjell på da SV satt i regjering, og når Venstre sitter i regjering. Jeg har gått gjennom alle Jens Stoltenbergs trontaler. Han nevner knapt miljø. Trontalen som Kongen leste i går, begynner med utfordringer knyttet til miljø. Det er andre store forskjeller: Dere snakket om å kaste alle asylbarna ut; nesten alle har fått bli etter at vi gikk inn i regjering. Dere sa at man skulle klare å nå målsettingene på så mange andre områder som dere ikke klarte å levere på. Vi tredoblet antallet kvoteflyktninger i forhold til da SV satt i regjering. Vi leverer politikken, vi har muligheter til å vise hva som er forskjellen – hva et liberalt parti er. Jeg mener at politikere skal måles på det de får gjennomført av politikk, ikke det de sier at de skulle ha gjort. Det er klart at Jens Stoltenberg gjorde mindre på miljø enn det Erna Solberg gjør.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:31:41]: Det er en ganske spesiell virkelighetsbeskrivelse statsråd Skei Grande nå viser fram, men jeg ønsker fortsatt å holde meg til temaet jeg spør om, nemlig høyrepopulisme i regjering. Da kan vi se på konsekvensene av politikken, og ikke minst konsekvensene av retorikken, for er det noe vi har sett den siste tiden, er det jo at retorikk og tanke-gods som tidligere ikke var akseptert, har blitt stadig mer normalisert. Jeg tror at en viktig del av det er det borgerlige samarbeidet i Norge, hvor vi har et parti som Venstre, som sitter i regjering og gir statsrådsmakt til representanter for et parti som bruker begreper som «snik-islamisering». Det bidrar til konspirasjonstenkning, det bidrar til gruppetenkning, og det er alvorlig.

Det er mange som er bekymret for debattklimaet i dette landet, og da spør jeg statsråden: Vil også statsråd Skei Grande ta ansvar for å ha gitt makt til personer som sprer den typen tenkning?

Statsråd Trine Skei Grande [17:32:51]: Jeg tar også sterkt avstand fra å bruke ord som «snikislamisering». Det er derfor jeg har fått gjennomslag i regjeringen for å gjennomføre en egen handlingsplan mot muslimhat. Det er det jeg har vunnet gjennom av sak. Det er viktig for å kunne diskutere dette framover. Jeg er også opptatt av at retorikk har konsekvenser, men én ting jeg har merket meg, f.eks. om Fremskrittspartiets utvikling, er at før Venstre satt i regjering, sto jeg på representantens plass og stilte hvert år Siv Jensen spørsmålet: Finnes det menneskeskapte klimaendringer? Så gikk Venstre i regjering, og Fremskrittspartiet har sagt at det finnes menneskeskapte klimaendringer. Det har skjedd en politisk endring i Fremskrittspartiet også, en politisk endring som vi profiterer mye på når vi får til den offensive miljøpolitikken som vi får til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anniken Huitfeldt (A) [17:33:50]: Arbeiderpartiet er opptatt av å bygge sterke fellesskap, også internasjonalt. Å arbeide for en bedre organisert verden forblir i Norges egeninteresse. Det gjelder også forholdet vårt til internasjonale avtaler og organisasjoner som vi i dag må styrke. Å trekke seg tilbake eller la de landene som er økonomisk eller militært sterke, ordne opp, er ikke i Norges interesse.

En verden preget av mer uforutsigbarhet og tiltagende konfliktnivå fordrer at vi ikke rokker ved våre grunnleggende interesser og forpliktelser. NATO og EØS er bærebjelker for Norge, men også en FN-ledet verdensorden, forsvar av folkeretten og at vi står opp for Parisavtalen, for Iran-avtalen og for at uenighet om handelspolitikk løses innenfor rammen av Verdens handel-

sorganisasjon, er og blir sentrale elementer i norsk utenrikspolitikk.

I høst skal Stortinget behandle en egen stortingsmelding om Norges rolle i internasjonalt samarbeid, og jeg ser fram til denne diskusjonen.

Det var et litt merkelig innlegg vi fikk fra talerstolen i stad. Først tar kulturministeren et oppgjør med «fake news», så snakker hun om behovet for å stå opp for EØS-avtalen. Men det er jo kulturministeren som sprer «fake news» om EØS-avtalen. Da hun ble spurt om Arbeiderpartiets forhold til EØS-avtalen rett før valget, sa hun: Jeg vet ikke hva Arbeiderpartiet er med på, det er en skummel utvikling. Det er ikke i Norges interesse å spre «fake news» om hva partiene i denne salen mener om EØS-avtalen. Så skal hun være opptatt av disse sakene, får hun kanskje feie for egen dør først.

Det kunne også være interessant å se opptellingen av hvor mange ganger Jens Stoltenberg ikke nevnte miljø i trontalen, slik kulturministeren var inne på her i stad. Det får hun telle opp i løpet av kvelden, og så får vi komme tilbake til den diskusjonen i løpet av debatten.

EØS-avtalen blir diskutert. Den har også medført en del utfordringer, spesielt knyttet til forholdene i norsk arbeidsliv, som det krever kraftfulle politiske tiltak for å motvirke.

Høyres parlamentariske leder snakket med innlevelse om bred enighet om reformer og forlik i Norge. Men en forutsetning for at reformer skal få bred tilslutning, er ikke bare at vedtakene blir gjort, de må også følges opp. Avtaler må faktisk respekteres.

Da vi i Arbeiderpartiet senhøsten 2017 inngikk en avtale med Høyre om hær og heimevern for perioden 2017–2020, fikk vi gjennomslag for nye stridsvogner og helikoptre til Hæren i nord. Men i sommer sa forsvarsministeren at avtalen som ble inngått med oss, er en gammel avtale, for stortingsflertallet – Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre – har senere gjort andre vedtak. Da blir det ikke mulighet for stridsvogner til Hæren eller helikoptre. En regjering som åpenbart ignorerer en avtale og konkrete vedtak i Stortinget gjort for perioden 2017–2020, lover ikke godt for verken styringen av landet eller håndteringen av forsvarspolitikken. Regjeringa har kanskje mer enn nok med å styre seg selv og bruke penger til å dempe interne konflikter.

Neste uke kommer både forslag til forsvarsbudsjett for 2020 og forsvarssjefens fagmilitære råd. Regjeringa har stokket litt om på bokføringen av forsvarsbudsjettet for å blåse opp BNP-andelen til forsvar, uten at forsvarsevnen dermed har økt. Høyre-regjeringa går ikke av veien for å skryte av egen forsvarspolitikk, men NATOs nyeste tall viser altså at Norge under Stoltenberg-regjeringa i 2013 lå på sjuende plass i NATO når det gjaldt for-

svarsutgiftenes andel av brutto nasjonalprodukt. Men under Høyre og Fremskrittspartiet har det sunket fra sjuende til trettende plass.

Når en ny langtidsplan kommer til Stortinget, vil Arbeiderpartiet stemme for det vi er for, og mot det vi er mot. Vi er for nye helikoptre til Hæren og mot å fjerne helikoptrene som Hæren i dag har. Vi er for stridsvogner, vi er for å ta vare på Forsvarets personell og mot å gjøre det vanskeligere å pendle. Vi er for å bygge opp Hæren og ikke for å bygge den ned i Indre Troms. Vi er for at vi skal ha nok folk i Luftforsvaret, for å styrke forsvarevnen til havs og mot å fjerne korvettene. Vi er for en regjering som respekterer inngåtte avtaler, og mot å ignorere vedtak som er gjort i Stortinget. Og vi er for å søke bred enighet om å hjelpe uskyldige barn i interneringsleiren i Al-Hol og mot å gi Fremskrittspartiet veto-rett.

Helge Orten (H) [17:38:58]: Verden står overfor en enorm klimautfordring. Vi er en del av problemet, men også en del av løsningen. Teknologi, kompetanse og internasjonalt forpliktende samarbeid og lederskap er det som skal til for å gi oss de nødvendige endringene.

Norge kan gjøre mye på hjemmebane, og det skjer mye positivt. Regjeringa har satt tøffe krav til utslippskutt i alle sektorer. Norsk industri har redusert sine utslipp med 40 pst. siden 1990, samtidig som produksjonen har økt. I transportsektoren skjer det en grønn revolusjon fordi teknologien gjør det mulig. Økt mobilitet både kan og må kombineres med reduserte utslipp.

Selv om vi gjør vår del av jobben, er ikke det nok. Klimautfordringene krever et internasjonalt forpliktende samarbeid. Derfor er det bra at Norge tar en pådriverrolle, f.eks. gjennom havsatsingen. Det er et område hvor Norge har stor kompetanse, og hvor vi kan skape nye grønne arbeidsplasser samtidig som vi bidrar til både lavere utslipp og et renere hav.

Når vi skal definere dagens politiske løsninger, er det viktig å ha et langsiktig perspektiv – ikke bare noen år, men gjerne en generasjon eller to fram i tid. Vi skal bygge ut et bærekraftig velferdssamfunn. Det betyr at vi må legge til rette for at det blir skapt flere arbeidsplasser, at flere kommer i jobb, og at alle blir inkludert. Samtidig må dette gjøres på en slik måte at vi med god samvittighet kan gi stafettpinnen videre til neste generasjon. Da må både den økonomiske, den sosiale og den miljømessige bærekraften være ivaretatt.

Det er i dette perspektivet vi må se regjeringas satsing på samferdsel. Samferdselsbudsjettet er økt med 75 pst., og det er gjennomført flere viktige reformer som gjør at vi får mer igjen for hver krone vi bruker på vei og bane. En god infrastruktur er helt avgjørende for å sikre konkurransekraften for næringslivet og er kanskje det

viktigste virkemiddelet for å sikre at vi har sterke verdiskapingsregioner, lønnsomme arbeidsplasser og bosetting i hele landet.

Det er også grunnen til at vi må ha en balansert utvikling av infrastrukturen. I et 10–15 års perspektiv er jeg ganske overbevist om at ny teknologi vil bidra til at alle transportformene, enten det er bil, bane, sjøtransport eller luftfart, har redusert utslippene sine betydelig. Vi kan bare se hvor fort det går med innføring av elbiler og elferger. En politikk som gjør bilen til hovedfienden og nedprioriterer utbygging av veier, slik SV og Miljøpartiet De Grønne tar til orde for, vil ha ingen eller svært begrenset klimaeffekt og vil være ødeleggende for mobiliteten og verdiskapingen, særlig i distriktene.

Grønn omstilling av transportsektoren handler om å utvikle ny og miljøvennlig teknologi, samtidig som vi legger til rette for at flere bruker kollektiv, sykkel og gange i sine hverdagsreiser. Derfor er vi i gang med tidenes kollektivløft, og stadig flere tar tog, buss og bane. En stor del av persontransporten foregår i byområder, og det er et mål at mest mulig av denne persontransporten skal skje ved bruk av kollektiv, sykkel og gange for å nå klimamålene, men også for å bygge gode bymiljø. Derfor bygger vi ut intercity og legger til rette for en bærekraftig utvikling av de største byene våre. I Nasjonal transportplan er det satt av 66 mrd. kr til tiltak for å legge til rette for denne utviklingen i ni utvalgte byområder.

For Høyre er det viktig å gjennomføre tiltak som virker. Det må lønne seg å velge miljøvennlig og ta i bruk lav- og nullutslippsteknologi. Elbilpolitikken er et godt eksempel på hvordan vi gjennom politiske incentiver har bidratt til at flere velger nullutslippskjøretøy. Det ligger an til at salget av elbiler kan bli så mye som rundt halvparten av nybilsalget allerede i år. Det viser at vi er på god vei til å nå målet om at alt nybilsalg av personbiler skal ha nullutslipp i 2025. Et annet eksempel er fergene våre. I løpet av de neste par årene vil så mange som 70 ferger ha ladbare batteriløsninger. Samtidig gjennomfører vi også et utviklingsprosjekt for bruk av hydrogen i maritim sektor og på ferger. Det er bra for miljøet, og det skaper arbeidsplasser i Norge.

Det har aldri vært mer spennende å jobbe med transportpolitikk enn nå. Nye teknologiske løsninger gjør det mulig å skape et bedre tilbud til folk og økt bevegelsesfrihet, samtidig som vi får ned utslippene i transportsektoren. Det er grunn til å tro at den teknologiske utviklingen vil gå stadig raskere, og at vi står foran store omstillinger i transportsektoren. Det er en utfordring, men samtidig helt nødvendig for at vi skal nå målet om en bærekraftig mobilitet i hele landet. Samtidig skaper det noen muligheter som jeg er overbevist om at næringslivet vårt vil bruke til å skape både nye, lønnsomme og grønne arbeidsplasser i årene som kommer.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [17:44:12]: De siste månedene har en sak tatt mye oppmerksomhet: saken om de kvinner og menn som har forlatt Norge og sluttet seg til et av verdens verste terrorregimer, en terrorhær. Dette er kvinner og menn som har tatt bevisste og dårlige valg om å hjelpe til og bidra til forfølgelse av og drap på sivile uskyldige mennesker.

La meg være den første til å erkjenne at denne saken er komplisert og vanskelig, men Stortinget må ikke gjøre saken mer komplisert enn den er. Det har blitt fremmet et forslag om at Stortinget skal vedta at denne kvinnen med barn skal hentes tilbake til Norge. Det er svært problematisk. Denne forsamlingen er lovgivende og skal ikke drive med saksbehandling i enkeltsaker. Det ville vært svært problematisk for regjeringen dersom et flertall skulle vedta å hente tilbake en enkeltperson til Norge. Det ville gitt den personen, med et stortingsflertall i ryggen, et spillerom til å stille f.eks. urimelige krav man ikke har kontroll på – fryktelig problematisk og slett ikke til barnets beste.

Norge har ingen forpliktelser til å hente tilbake personer i utlandet som har sluttet seg til en terrorhær. Mange har brukt et argument om at vi er forpliktet til å hente egne borgere og straffeforfølge dem i Norge. Det er feil. Et vel anerkjent internasjonalt prinsipp er at forbrytelser skal straffes der forbrytelsen er begått – og det er ikke i Norge. Men denne saken handler om noe som gjør det svært vanskelig for alle: barna. De er uskyldige, uskyldige ofre for foreldrenes dårlige valg. Mye tyder på at det er flere som ikke setter barnets beste først. Barnets beste er ikke å være sammen med personer som gjør dårlige valg. Barnets beste er å få hjelp. Vi snakker om en familie, om en mor som har familie på både mors- og farsiden i Norge som har sagt seg villige til å ta omsorgen dersom det skulle være behov for det.

Det beste for barna er å få den hjelpen Norge tilbyr, men moren har avslått alle tilbud om hjelp. Fremskrittspartiet har hele veien sagt at vi ønsker å hjelpe barna, og det har vi også vist ved å tilrettelegge for tilbakekomst av fem foreldreløse barn. Også i denne saken ønsker Fremskrittspartiet å hjelpe barna. Mange har brukt argumentet om at kurdiske selvstyremyndigheter sier nei til å overlate barnet til norske myndigheter, men det har kurdiske selvstyremyndigheter nå åpnet opp for. Da står vi igjen med en mor som nekter å motta den hjelpen som har blitt tilbudt, og derfor vil Fremskrittspartiet innstendig be både moren, familien og de som kan påvirke, om å la barnet få den hjelpen barnet trenger. Om det er å få helsehjelp i leiren, å få helsehjelp i nærområdene eller å bli hentet til Norge, er Fremskrittspartiet åpen for det. Men Fremskrittspartiet er ikke åpen for å hente IS-medlemmer til Norge. Det vil potensielt sette norske innbyggere i fare å hente potensielt farlige perso-

ner. Vi har et ansvar for ikke å sette norske innbyggere i den farlige posisjonen. Når det finnes løsninger som jeg tror et flertall på Stortinget vil kunne slutte seg til, er det den eneste rette veien å gå. I hvert fall vil Fremskrittspartiet be om at vi sørger for å sette alt inn for at barnet skal få hjelp, at barnets beste settes i førersetet, og at vi også tar hensyn til norske innbyggers sikkerhet.

Sverre Myrli (A) [17:49:30]: I valgkampen ble jeg oppringt og fikk et spørsmål om vindmøller. Mer korrekt var spørsmålet: Er du for eller imot vindmøller? Jeg svarte som sant var, at jeg syntes det var vanskelig å svare ja eller nei på det, at det var lurt å bygge vindmøller noen steder og ikke lurt å bygge andre steder. Jeg fikk da som svar tilbake at et så vagt svar var uinteressant å høre på.

Noen dager etterpå fikk jeg et spørsmål om Nord-Norgebanen, og igjen var spørsmålet: Er du for eller imot å bygge Nord-Norgebanen? Jeg svarte som sant var, at jeg i tretti år har jobbet for høyere jernbanebevilgninger, men syntes nok det var litt komplisert i en kort telefonsamtale å kunne si ja eller nei til bygging av Nord-Norgebanen der og da, og at det burde vi vurdere i Nasjonal transportplan, som vi gjør med andre samferdselsprosjekter. Igjen fikk jeg som svar at det var tolt uinteressant, og at jeg måtte svare ja eller nei.

Jeg tror disse to eksemplene – kanskje ikke de viktigste sakene, men tydeligvis veldig viktig for mange – er betegnende for hvordan noe av den politiske debatten er for tida. Nyansene er på mange måter borte. Den politiske debatten er mer tilspisset enn tidligere.

Vi kan se hva som skjer i Storbritannia nå – et nært, alliert land. Jeg må si at jeg synes ikke det er særlig moro å se på overføringene fra Underhuset for tida. Jeg synes det er trist, jeg synes det er tragisk. Hva har skjedd med Storbritannia? Hva har skjedd med England, som Bjørge Lillelien under fotballandskampen i 1981 kalte «kjempers fødeland»? Eller: Hva skjer egentlig i USA? Jeg tror ikke det er å gå over streken å si at det er et giftig politisk klima i Washington for tida, kombinert med en ikke helt stødig president. Det er veldig tilspissede debatter, og det er et klima som ikke kan bringe USA og verden videre.

Ungdommen reiser seg, ungdommen protesterer – og da protesterer mange mot at ungdommen protesterer! Jeg har inntrykk av at nesten alle protesterer i dag. Det er så mange folk som er sinte for et eller annet. Men slik løser vi ikke morgendagens utfordringer.

Jeg har tro på demokratiet, jeg har tro på politisk arbeid, jeg har tro på at det går an å jobbe for gode politiske løsninger, der vi veier ulike hensyn opp mot hverandre, der vi veier for og imot opp mot hverandre, og så finner vi gode løsninger. Det er ikke sånn at alle spørsmål kan besvares med et raskt ja eller nei.

Vi kan stille oss spørsmålet: Debatterer vi her i dag og i morgen, i den norske trontaledebatten, de store og viktige spørsmålene, de som betyr noe der ute? Jeg har de to siste ukene hatt gleden av å besøke flotte steder som Røst, Værøy, Havøysund og Honningsvåg. Det går bra i Norge, det går bra de fleste steder, også i distriktene våre, og sånn skal det være. Men vi må samtidig ta på alvor den oppgittheten som finnes en del steder. Jeg tror til og med vi enkelte steder kan snakke om avmakt. Det er litt for mange som prater om oss og dem, det er litt for mange som prater om vi her ute og de i Oslo. Vi vet jo at situasjonen ikke er sånn, men mange oppfatter i dag at de ikke blir tatt på alvor. Det skal vi ta på alvor.

Derfor må vi fortsette å bygge landet, ikke demontere landet vårt. Derfor må vi ta vare på de fellesskapene som finnes, derfor må byer og distrikter – og vi som bor litt mellom by og distrikt – spille på lag, bygge landet og bygge laget sammen. Vår tids store utfordring er klimautfordringen. Derfor må utslippene ned, og derfor må kollektivtrafikken styrkes og biltrafikken ned i byene våre. Vi må ha en offensiv politikk for byene våre, men vi må også ha en offensiv politikk for distriktene våre og for de stedene som er litt by og litt distrikt. Det er ikke enten–eller, ja eller nei. Vi må bygge både by og land.

Hårek Elvenes (H) [17:54:56]: I år feiret NATO 70 år. I april dagene 1940 gjorde vi den smertelige erfaringen at vi hadde venner, men vi hadde ingen allierte. Siden 1945 har NATO vært bærebjelken i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik, og siden 1945 har Høyre og Arbeiderpartiet stått sammen i forsvars- og sikkerhetspolitikken. Hensynet til landets suverenitet og folkets trygghet har fått fram det beste i Høyre og Arbeiderpartiet. Noen sier at det er selve adelsmerket ved norsk politikk.

Norge vil fortsette det tette samarbeidet med våre nærmeste allierte: USA, Tyskland, Frankrike, Storbritannia, de nordiske landene og Baltikum. I NATO står USA hardt på at Europa skal ta et større ansvar for vår felles sikkerhet. Det er ikke urimelig. Men det har også skjedd noe. Den nedadgående trenden i NATO-landenes forsvarsbudsjetter er brutt. Norges forsvarsbudsjett er økt betraktelig siden 2013, vi har faktisk hele 30 pst. i realøkning. Vi beveger oss også jamt og trutt mot dette stadig tilbakevendende 2-prosentmålet. Regjeringen har gjennom gjeldende langtidsplan startet oppbyggingen av Forsvaret.

Men utviklingen av vårt nasjonale forsvar må skje innenfor NATOs fellesoperative forsvar. Å gjenreise forsvarsevnen er ikke gjort over natten. Første steg har vært å sette i stand det forsvaret vi har. Grunnmuren var forvitret. Og Norge er NATO i nord. Det ligger oppgaver i nord som Norge må ivareta på vegne av NATO-alliansen

og ikke minst ut fra egne sikkerhetsbehov. Det handler om å ha en skikkelig situasjonsforståelse, og det handler om å kunne sikre forsyningslinjene over Atlanteren i tilfelle det skulle bli behov for det. Derfor har regjeringen kjøpt nye overvåkningsfly, nye kampfly, nye ubåter og ikke minst doblet budsjettet til Etterretningstjenesten siden 2013.

Men vi har verken vært i stand til eller kommer til å bli i stand til å ivareta vår forsvarsevne alene. I 2019 er den sikkerhetspolitiske situasjonen meget uavklart, for å si det slik. Vestens forhold til Russland er anstrengt, og vi ser et Kina med opplagte globale, økonomiske, politiske og militære interesser. I slike tider er det så viktig at vi hegner om det transatlantiske båndet og det europeiske samholdet, og ikke minst at vi her i Stortinget holder fast ved den lange linjen i sikkerhets- og forsvarspolitikken og viser evne til å kunne inngå forsvarspolitiske forlik, som man har fått til så mange ganger før.

Representanten Huitfeldt påsto at det var et brudd, at regjeringspartiene ikke hadde overholdt forliket i landmaktsproposisjonen. Det er ikke riktig. Da vi behandlet saken, gjorde man følgende vedtak: Regjeringen skulle komme tilbake med en sak til Stortinget der man skulle se på muligheten for å lease nye stridsvogner og opprettholde en stridsvognskapasitet. Det gjorde regjeringen. Det var ingen muligheter for å lease på det internasjonale markedet, og det er lagt opp til et anskaffelsesløp for stridsvogner fra 2025.

Huitfeldt sier at man fikk gjennomslag for helikoptre og stridsvogner. Når det gjaldt helikoptre, skulle regjeringen komme tilbake med en sak til Stortinget der man skulle finne den riktige balansen mellom Rygge og Bardufoss, og det gjorde også regjeringen. Det paradoksale er at hvis Arbeiderpartiet hadde vært genuint oppatt av dette, hadde man i sitt eget alternative budsjett satt av midler til kjøp av både stridsvogner og helikoptre – men nei. Man lovte i VG sommeren 2018 at i det kommende statsbudsjettet skulle man kjøpe nye helikoptre for 250 mill. kr. Det var ingen spor etter slike helikopterinvesteringer i Arbeiderpartiets alternative budsjett, og det eneste sporet etter stridsvogner – ja, vet Stortinget hva det var? Det var 50 mill. kr til en stridsvogn. Det holder til en halv stridsvogn.

Carl-Erik Grimstad (V) [18:00:02]: Etter to år som helsepolitiker på Stortinget vil noen sikkert oppfatte det som litt overmodig å stille norsk helsevesen overfor en diagnose – men likevel.

Pasienten er gjennomgående ved god helse. Vi har bygget opp et sinnrikt system av ulike finansieringsformer og streber mot sømløse overganger for pasientens vandring i systemene. Staten har smått om senn tatt seg

til en stadig større del av ansvaret for helsetjenesten. Behandlingsapparatet har gjennomgått en tilsvarende utvikling. Vi går rett og slett mer i takt. Vi har fått diagnosestandardiseringer, beslutningsforum, sjekklister og pålagte forløp – i den grad sykehus og kommuner er i stand til å følge dem opp. Den ideologiske overbygningen over det hele er Pasientens helsetjeneste – en utmerket overskrift – men, slik jeg leser det, kan den like gjerne fungere som en understrekning av at helsetjenesten ikke er til for helsepersonellet. Og det kan nok leger, sykepleiere, helsefagarbeidere og ikke minst administrativt personell av og til ha godt av å bli minnet på.

«Pasienten i sentrum» skriver vi inn i våre programmer, uten å rødme – også Venstre. Jeg må spørre meg: Hvem er det som ellers skulle være i sentrum i vårt helsevesen?

Nei, sier en venn av meg, en lege i 70-årene med lang og bred erfaring, det må være treffpunktet mellom behandler og den behandlingstrengende som må settes i sentrum. Og jeg opplever dette som en mye mer offensiv tilnærming til helsepolitikk. Vi må vie selve pasientmøtet større oppmerksomhet. Som pasient opplever mange å ikke bli lyttet til. Mange oppfatter det dessverre slik at når en lege står der nyutdannet og med et vitnemål der blekket ennå ikke er tørt – da faller ørene av! De slutter å høre og stoler mer på sine lærebøker, læremestre og skjemaer enn på pasientene.

Så må det sies: Legevitenskapen blir stadig mer komplisert og spesialisert. Pasientene blir stadig mer informerte og kravstore. Behandlernes autoritet utfordres. Men svaret på dette må aldri være å sette systemer, sjekklister og normer over mennesket.

La meg være konkret: LAR, legemiddelassistert rehabilitering, er en norm som er ment å gi svaret på et stadig mer skrikende behov for å avhjelpe situasjonen for et økende antall rusavhengige. Det dreier seg om et standardisert og strengt regime der pasienten, i motsetning til andre pasientgrupper, tilbys et begrenset antall legemidler for å få kontroll på sin avhengighet.

Når pasientene stundom protesterer på tilbudet, har vi mange eksempler på at helsepersonellet først og fremst opplever det som en trussel mot systemet, i stedet for å gå i dialog med den rusavhengige og så tilby et mer tilpasset opplegg. For Venstre er dette en hovedsak i rusomsorgen, og jeg vet at vi har helseministeren med oss i dette.

I en slik sammenheng har jeg store forventninger til avkriminaliseringsreformen som vil finne sin form i 2020. Men jeg har en alvorlig bekymring knyttet til dette. Det dreier seg om at det ikke skal settes av tilstrekkelige midler for å få gjennomført denne viktige helsereformen. Reformen er nærmest unisont blitt ønsket velkommen, men jeg er ikke sikker på at vi i tilstrekkelig

monn har tatt inn over oss kostnadene ved å overføre en stor gruppe mennesker fra justissektoren til helsesektoren. I dette spørsmålet kommer Venstre til å oppføre seg som regjeringens konstante sosialliberale samvittighet. Og vi skal gjøre dårlig samvittighet til god der det er behov for det.

Et politisk parti har hatt stor suksess med å mane til å ta hele landet i bruk – et slagord jeg for øvrig godt kan bekjenne meg til. For Venstre er det like viktig å ta hele mennesket i bruk – ikke i den forstand at mennesket skal være et middel, men for å understreke at pasientmøtet dreier seg om å anerkjenne og lytte til pasienten, å innse at pasienten selv er den fremste ressursen i et behandlingsopplegg. Jeg tror dette bør gjentas så ofte som mulig etter hvert som stadig flere gjør seg tanker om at behandling like gjerne kan foregå på Skype eller mobiltelefon som i et møte mellom behandler og behandlingstrengende.

Det er betydelig avmakt i primærhelsetjenesten stilt overfor mektige helseforetak og medisinsk professoral tyngde. Men det motsatte er også tilfellet. Stadig vekk hører vi historier om hvordan pasientsikkerheten svikter når kommunene overtar et behandlingsopplegg fastslått av spesialisthelsetjenesten. Vi hører eksempler på hvordan godt innarbeidede rutiner endres eller anbefalinger ikke tas til følge – helt uten at spesialistene blir konsultert. Stikkordet er mer effektiv samhandling mellom sektorene.

Dette vet jeg kan egne seg som ingressen til den kommende nasjonale helse- og sykehusplanen – og jeg skrur med dette forventningsnivået opp!

Else-May Norderhus (A) [18:05:01]: Klimakrisen er den største krisen verden står overfor, og det diskuteres avdempende tiltak verden over. Vi må ta vårt ansvar for å lykkes i å redusere utslippene. Mange er redde for hvordan klimaendringene vil påvirke deres liv framover. Vi som er folkevalgte, må ta vårt ansvar for at vedtak vi fatter og budsjett vi bevilger nå, faktisk er med på å trygge folks hverdag framover. Vi må rett og slett ta oppvasken etter dem som ikke tok klimaansvaret fra starten av når det gjelder industrialiseringen, for nå kommer regningen.

Folks oppfatning av utfordringer og løsninger er nok ulik. Om en spør folk i by eller land, er det forskjeller på hva en får til svar. Det samme gjelder mellom ulike bransjer, mellom offentlig og privat sektor og mellom generasjoner. Det skal vi ha stor respekt for.

Ungdom er redde for framtiden sin. Arbeidstakere, ikke minst i oljenæringen, er usikre på om de har arbeid framover, og noen er redde for at de grønneste i politiken skal stoppe verden. Men verden skal ikke stoppes; den skal framover. Vi skal jobbe konstruktivt, og vi skal

nå målene gjennom et godt norsk dugnadsarbeid, med en politikk som består rettferdighetstesten mellom gulrot og pisk. Vi må ta steg for steg, og vi må gjøre det sammen. Vi kan tenke lokalt, men vi bør også handle lokalt.

For oss går jobbskaping og klimapolitikk hånd i hånd. Vi vil satse på ny teknologi og fornybare løsninger for å skape trygge arbeidsplasser, grønnere arbeidsplasser over hele landet. Og vi skal føre en ansvarlig natur- og miljøpolitikk basert på prinsippet om bærekraftig utvikling og føre-var. Tap av natur er en like stor trussel mot vårt livsgrunnlag som klimaendringene. Men klimapolitikken framover krever at vi setter oss ambisiøse mål og har sektorvise planer for å nå dem, og vi har forventninger til at regjeringens statsbudsjett for 2020 er et klimabudsjett.

Kommuner og fylker har en nøkkelrolle i klimaarbeidet og mange viktige virkemidler for å redusere utslippene. I sin rolle som eier, som tjenesteleverandør og som pådriver kan kommuner bidra til å redusere utslippene betraktelig, og det er mange nyvalgte lokalpolitikere som kan bruke innkjøpsmakten sin nå framover til å ta grep på dette området.

I mitt hjemfylke, Møre og Romsdal, har fylkeskommunen bl.a. gått foran og gjort gode grep i anbudspussene for ferger. Tove-Lise Torve, som er nyvalgt fylkesordfører, har tatt miljø- og klimasatsingen med seg inn i den framforhandlede politiske plattformen som nå ligger. Det er offensivt, og det er riktig.

Som innbyggere må vi være tydelige på egen forbrukermakt, og Arbeiderpartiet vil gjøre det lettere for folk å ta de klimavennlige valgene. Klimatesten vår er nå at vi har ti år på oss til handling før vi har en limit som er viktig å forholde seg til. Derfor vil vi legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping i petroleumsvirksomheten, og den kompetansen vi har der, er helt avgjørende for å være med og utvikle nye grønne næringer framover, som karbonfangst og -lagring, hydrogensatsing og havvind.

På land er det nå frustrerende at deponiløsningen for farlig avfall dras ut i tid. Regjeringen er ikke engang enig med seg selv og har nylig oppnevnt et utvalg som skal jobbe med dette. Mens statsråden fra Venstre – før han ble statsråd – mente at det ikke skulle legges til Brevik, gikk Listhaug ut i valgkampen og sa at det skal ikke være i Nesset, og det er disse to alternativene som er igjen ut fra det regjeringen har lagt fram. Da lurte jeg på hvor hen det nå skal skje noe, for Langøya fylles opp, og det haster. Her trenger vi å få en avklaring – og kanskje ikke flere utvalg.

Videre oppleves det at det somles med å få på plass en ny politikk for sirkulærøkonomi, som er utrolig viktig. Vi henger etter. Og vi la merke til at regjeringen ikke

klarte å få landet det som gikk på CO₂-fond, men at det ble en noe dårligere løsning for satsingen på Enova med tanke på å få ned utslippene i næringstransporten.

Til slutt vil jeg si at vår tilbakemelding på det som kraftskatteutvalget la fram denne uka, er at det er viktig å bidra til og å være tydelig på at man fortsatt skal ha en del av verdiskapingen igjen lokalt når man faktisk benytter seg av naturressursene.

Statsråd Bent Høie [18:10:17]: Det å vente et barn med funksjonsnedsettelse kan føre til usikkerhet hos de vordende foreldrene. Vil samfunnet gi nok støtte? Vil barnet bli inkludert i barnehagen og på skolen? Vil det bli møtt med fordommer?

Flere foreldre til barn med behov for sammensatte tjenester forteller at de må kjempe mot systemet. Noen opplever at de ikke får god nok hjelp. Andre føler seg som en byrde. Noen sliter seg rett og slett helt ut.

Slik vil vi ikke ha det! I det norske samfunnet skal vi ha bruk for alle. Alle skal kunne leve selvstendige og frie liv og kunne delta på alle samfunnsområder. Dette er grunnlaget for et demokratisk samfunn. Det handler om å få oppfylt sine menneskerettigheter. Det handler om likestilling og muligheten til å leve fullverdige liv.

Regjeringen har startet arbeidet med en ny reform. Det blir ingen reformpause, for nå kommer det en likeverdsreform. Den skal gjøre hverdagen enklere for familier som skal ha eller har barn med behov for sammensatte tjenester. Dette gjelder både barn som fødes med behov for sammensatte tjenester, og barn som får behov på grunn av sykdom eller ulykke.

Vi vil at foreldre skal få bruke tiden sin til nettopp å være foreldre, ikke være en administrator i barnets liv. Vi vil derfor at foreldre som venter barn med behov for sammensatte tjenester, skal få en lovfestet rett til koordinator allerede under svangerskapet. Koordinatoren skal bl.a. bidra til å sikre familien tilgang til ulike hjelpetilbud. Vi vil forenkle kravene til dokumentasjon for ulike hjelpemidler for å unngå unødvendig dokumentasjon ved kroniske eller medfødte tilstander.

Dette er bare noen få eksempler på hva Likeverdsreformen går ut på.

Det har i de siste årene blitt gjort mye for at mennesker med funksjonsnedsettelser skal kunne delta og bidra på lik linje med andre. Regjeringen har rettighetsfestet brukerstyrt personlig assistanse, vi har styrket retten til omsorgslønn, og gjennom inkluderingsdugnaden arbeider vi aktivt for at flere skal få muligheten til å delta i arbeidslivet.

Likevel vet vi at familier med store omsorgsoppgaver møter flere og større utfordringer når de søker hjelp. Gjennom Likeverdsreformen svarer regjeringen nå på disse utfordringene. Vi vil sørge for at familier som har

barn med behov for sammensatte tjenester, skal motta sammenhengende og gode tjenester. De skal få lov til og ha muligheten til å være sjef i eget liv. De skal kunne ha en meningsfull hverdag, enten det handler om foreldre, barnet selv eller søsken. Og ikke minst skal de bli tatt vare på og inkludert som pårørende.

Vi kjenner til mange av disse utfordringene – det har blitt sagt fra over lang tid – men vi kjenner ikke alle. Vi er sikre på at det er mange som har gode innspill på hva som skal til for å lykkes med dette arbeidet. Når vi lager denne reformen, skal vi lytte til dem det gjelder: familier som har barn med behov for sammensatte tjenester, barna selv, brukerorganisasjonene, helsetjenesten, Nav, kommunene og de andre som forsøker å hjelpe i dag, men der vi ser at vi ikke får det helt til. Vi skal gjennomføre dialogkonferanser i hele landet.

Vi ønsker et samfunn med bruk for alle – et samfunn der alle, uansett funksjonsnivå, skal ha mulighet til å leve et selvstendig liv og delta i samfunnet. Vi ønsker at familiene møter et samfunn som løfter dem opp, ikke tynger dem ned. Likeverdsreformen er et veldig viktig skritt på veien mot dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [18:14:32]: Den 25. september innkalte fylkeslegen i Finnmark og Troms Helse Nord til hastemøte om luftambulansen etter flere bekymringsmeldinger, både fra Finnmark legeforening, fra flysykepleierne om bord i flyene og fra ansvarlig medisinsk personell ulike steder i Finnmark. Tre måneder etter at den nye operatøren har tatt over denne kritisk viktige tjenesten, er ikke regulariteten og beredskapen slik den skal være. Gjentatte ganger har statsråden blitt utfordret på denne tjenesten og forsikret Stortinget om at tjenesten skal være i full drift, og at beredskapen skal være god.

Hva tenker helseministeren i dag, etter alle disse advarslene, og når man fortsatt ikke har en stabil tjeneste?

Statsråd Bent Høie [18:15:36]: For det første er det viktigste med denne tjenesten at vi kan ivareta pasientenes og brukernes behov. Så vidt jeg er kjent med, har ikke den reduserte kapasiteten bidratt til at pasienter ikke har fått løst sine oppgaver. En del av oppdragene, f.eks. forflyttingsoppdrag, har fått lengre ventetid. Kapasiteten i august og september har vært på om lag 90 pst. av det som er avtalt. I tillegg er det også satt inn et ekstra fly.

Vi er ikke fornøyd med den beredskapen som er levert. Vi forventer at leverandøren løser de utfordringene som har vært. Vi ser at de jobber med dette. En del av utfordringene, bl.a. en av de større tekniske utfordringene

med flyet, er nå løst, og det vil forhåpentligvis også bedre kapasiteten framover.

Ingvild Kjerkol (A) [18:16:36]: Kravet til tilgjengelighet i den nye kontrakten er 100 pst., men selvsagt med muligheter for noen timer utmelding, slik at man kommer nedover på 90-tallet. For juli sier operatøren selv at man var nede på 69 pst., hvor oppdragsgiver har måttet la HF bidra med kompenserende tiltak.

Jeg blir bekymret når helseministeren trekker pusken fordi dette ikke har ført til noen dårlige pasienthistorier – hittil. Men medisinsk personell i Øst-Finnmark uttaler tydelig frustrasjon over manglende informasjonssystemer. De vet ikke hvor de kan hente informasjon, og de har heller ingen informasjonsplikt fra operatøren, men får en status fra dag til dag om utmeldte fly. Å stå opp om morgenen og være ansvarlig for pasientene i sitt område og plutselig se at et fly ikke er tilgjengelig, kan ikke være bra. Hva tenker statsråden om det?

Statsråd Bent Høie [18:17:43]: Varslene tas på største alvor, ikke bare av fylkesmannen i Troms og Finnmark, men også av Helse Nord, helseregionene og LAT HF. De kommer til å bli fulgt opp; det er jeg forsikret om.

Så har jeg også fra i dag av bedt om at status på dette området rapporteres til meg daglig, etter samme regime som vi hadde i juli, for hele veien å følge med på – fra dag til dag – hva som er situasjonen.

At det var redusert kapasitet i juli, var forventet, fordi det ikke var mulig å få til den smidige overgangen som var ønsket mellom gammel og ny operatør. Derfor ble det også i god tid planlagt ekstratiltak for nettopp å kompensere for at leverandøren ikke var i stand til å levere full kapasitet i juli måned. Disse ekstratiltakene, bl.a. med Forsvarets helikoptre, virket heldigvis til fordel for pasientene.

Kjersti Toppe (Sp) [18:18:55]: Ambulansetjenesta og grunnleggjande beredskap er trua under denne regjeringa. Kritikkverdige anbudsprosessar og rå kuttfor-slag skaper utryggleik både for bil-, båt- og luftambulansen. Bilambulansetjenesta er dei siste ti åra utvikla frå ein rein transporttjeneste til å verta ein viktig del av den akuttmedisinske kjeda.

Eg forstår godt harmen over forslaget frå Helse Møre og Romsdal om å etablera ein einmannsambulans i Geiranger, og ambulansarbeidaren som til NRK sa at det er som å gå 20 år tilbake i tid.

Spørsmålet mitt er om statsråden vil verta hugsa som den helseministeren som tillét å etablera einmannsambulansar, og dermed avvika ambulansetjenesta slik vi kjenner ho i dag, eller om han vil verta hugsa som den

helseministeren som tok grep og sikra ei utvikling av ambulansetjenesta i heile landet.

Statsråd Bent Høie [18:19:58]: Ja, vi har tatt grep for å utvikle ambulansetjenesten i hele landet, men ikke bare ambulansetjenesten, også den samlede beredskapen. Derfor innebærer den kontrakten vi nå har på luftambulansetjenester, en høyere beredskap enn den kontrakten vi hadde tidligere, bl.a. med et nytt jetfly på Gardermoen, som vi ikke har hatt før, og som er viktig for den samlede nasjonale beredskapen.

Representantens beskrivelse av utviklingen i ambulansetjenesten er veldig korrekt. Den har blitt styrket år for år. Det har blitt høyere kompetanse. Det har blitt flere biler. Noe av det som bidrar til høyere kompetanse, er bl.a. det representanten ofte kritiserer som sentralisering, nemlig at man har større fagmiljøer, med ambulanspersonell med høyt faglig nivå som har mange oppdrag.

Representantens forslag om å lovregulere responstid og dermed tvinge gjennom en situasjon ville sannsynligvis innebåret et større behov for enmannsambulanse i Norge for å oppfylle det målkravet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:21:16]: I går ble det sagt fra regjeringa at i den kommende helse- og sykehusplanen skulle en erstatte «parter» med «partnere» i samspillet mellom stat og kommune. Det er imidlertid liten grunn til å tro på det når vi ser hva som skjer på Nordmøre og i Kristiansund. Det er full konflikt mellom statsråd Høie og alle de ni ordførerne på Nordmøre. Og det sprer seg til Sunnmøre. Ordførerne kan ikke akseptere de økonomiske innstrammingene. Fagfolk reagerer mot faglig svekkelse av tilbudene. Konsekvensene er at arbeidslysten svekkes, og ledelsen i helseforetakene får det enda vanskeligere med å utøve sitt lederskap fordi de har ordførerne og de folkevalgte i stor grad mot seg. Det trengs derfor en endring, det trengs tillit, og det kan gjøres ved at de offentlige representantene i helseforetaket blir valgt av og blant fylkestyrets medlemmer og dermed også kan avsettes ved kommende fylkestingsvalg.

Mitt spørsmål er: Vil statsråden støtte en slik endring, slik at en i praksis kan få til samspillet mellom foretak og kommune?

Statsråd Bent Høie [18:22:27]: Jeg er helt enig med representanten i at det er behov for en betydelig forbedring i samspillet mellom sykehusene og kommunene. Det er også derfor vi i trontalen nettopp varslet viktige endringer i den neste nasjonale helse- og sykehusplanen, som skal sikre det.

Senterpartiets resept på dette området vil føre til det motsatte. Det har vi dessverre mye erfaring med fra den

gangen fylkeskommunene hadde ansvaret for sykehuse- ne. Det var da den store sentraliseringen foregikk når det gjaldt fødetilbud i Norge. Det var et kontinuerlig spill mellom fylkestingene og Stortinget om hvem som hadde ansvaret for sykehusene, og ingen tok et helhetlig ansvar. Senterpartiets modell vil være enda verre enn den gamle modellen, for der vil en jo sette en statsråd ansvarlig overfor Stortinget for sykehusene, samtidig som en setter fylkestingsrepresentanter inn i styrene som er ansvarlige overfor sine velgere – en total ansvarspulverisering som bare vil forsterke svarteperspillet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:23:31]: Det hadde vært en stor fordel om statsråden leste det Senterpartiet skriver, og lyttet til det jeg nå sier. Senterpartiet har ikke noe forslag om at sykehusene skal tilbake til fylkeskommunene. Staten skal fortsatt være eier. De som imidlertid skal stå for Stortingets og statsrådens vilje i foretaket, skal være valgt av og blant fylkestingets medlemmer. Dermed må de operere innenfor Stortingets vedtak, samtidig som de skal gjennomføre folkeviljen. Dermed vil en få ansvarliggjorte styrer som kan samspille med kommunenes ansvarlige ledere. Det er forslaget, og det er det statsråden nå avviser uten engang å lytte og sette seg inn i hva som er Senterpartiets forslag.

Statsråd Bent Høie [18:24:26]: Jeg har satt meg veldig grundig inn i Senterpartiets forslag. Det hadde også representanten fått med seg hvis han hadde hørt etter mitt svar, for det var nettopp det forslaget jeg beskrev.

En helt uholdbar konsekvens av Senterpartiets forslag er at de vil ha fylkesvalgte representanter inn i styrene som en skal få inntrykk av representerer velgerne deres, samtidig som de skal være ansvarlige for en politikk som er bestemt i Stortinget, og av en statsråd som sannsynligvis i mange tilfeller representerer et annet parti enn det de er valgt inn for. En total ansvarspulverisering, et svarteperspill om hvem som faktisk sitter med det politiske ansvaret, er konsekvensen av Senterpartiets forslag. Det var det jeg sa i mitt forrige svar, og det er det jeg sier i dette svaret. Jeg har satt meg grundig inn i Senterpartiets forslag, og det er verre enn det som var tilfellet tidligere, da fylkeskommunene hadde ansvaret.

Sheida Sangtarash (SV) [18:25:32]: Gode helse- tjenester for mennesker med rusutfordringer har vært viktig for SV. Derfor har vi vært opptatt av integrert et- tervern, og det var derfor vi fremmet forslag om nett- opp det sammen med resten av opposisjonen og ved- tok flere tiltak, som statsråden sikkert husker. Men ved- tak nr. 842 fra juni 2018, som ber regjeringen sikre at spesialisthelsetjenesten etablerer flere desentraliserte tilbud i samarbeid med kommunene, er ikke blitt fulgt opp, selv om regjeringen selv skrev i statsbudsjettet at

dette anmodningsvedtaket skulle følges opp gjennom oppdragsdokumentene for 2019 til de regionale helseforetakene. Da lurte jeg på: Er det slik at statsråden ikke tar Stortingets vedtak på alvor, eller kan han her og nå garantere at dette kommer til å bli fulgt opp i 2020?

Statsråd Bent Høie [18:26:32]: Jeg er ikke enig i at dette ikke er fulgt opp, for dette er helt i tråd med regjeringens politikk. Vi ønsker og har etablert flere desentraliserte tilbud i samarbeid med kommunene. Derfor bygger vi ut tilbud om FACT- og ACT-team, slik at spesialisthelsetjenestens fagfolk jobber sammen med kommunens fagfolk i team rundt de brukerne som har de største og mest sammensatte behovene.

Det som er veldig hyggelig å si, er at dette gir veldig gode resultater. Vi ser at det forbedrer helsetilstanden, det bidrar til større deltakelse i arbeid og aktivitet, det øker boevnen, og det fører til mindre tvangsbruk. Dette er en framtidig måte å løse oppgavene på som vi selvfølgelig ønsker å fortsette å utvikle videre.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

Mona Fagerås (SV) [18:27:38]: I det politiske liv kan tre uker være en evighet, mens den politiske hukommelse kan være tilsvarende kort. Men jeg vil bli veldig overrasket hvis ikke medlemmer av regjeringspartiene har fått med seg det ganske så entydige valgresultatet både på Helgeland og i Nordland, ja sågar i en hel landsdel. Velgerne har talt, og de ønsker ikke regjeringens sentraliserende politikk.

Den 26. juni valgte styret ved Nord universitet å legge ned campus Nesna og sykepleierutdanningen i Sandnessjøen. Dette vakte voldsomme reaksjoner på Helgeland, men med noen fantastiske bunadskledde damer i spissen klarte Folkeaksjonen for høyere utdanning på Helgeland mot alle odds å gjøre lærerutdanning og sykepleierutdanning til en nasjonal sak i valgkampen.

Bakgrunnen for at vi er der vi er i dag, er strukturreformen i høyere utdanning – en reform daværende kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og hans statssekretær gjentatte ganger proklamerte at skulle bidra til sterkere fagmiljø og sterkere studiesteder. Alle delene i det nye, fusjonerte universitetet skulle bestå, det skulle til og med bli sterkere og mer betydningsfullt i regionen. Vi skulle få utvikling, ikke avviking.

Her står vi altså tre år senere med et nedleggingsvedtak som vil rasere et lokalsamfunn, og som vil forsterke trenden i en region som allerede sliter med å få tak i kvalifiserte lærere og sykepleiere. Den samme ministeren som den gang sa at det skulle bli et sterkere miljø, må antagelig inn med enorme omstillingsmidler.

I 101 år har Nesna utdannet tusenvis av lærere – og etter hvert også barnehagelærere – i regionen. Det er

bygd opp et sterkt fagmiljø for å løse oppdraget, og staten har nylig gjort store investeringer i bygg og infrastruktur skreddersydd for akkurat dette formålet. Det er ikke mulig å flytte dette fagmiljøet ut av regionen eller for den saks skyld til et annet sted i regionen. Fagmiljøet vil forvitte, og de samfunnsøkonomiske tapene vil bli formidable. Konsekvensene for Nesna vil bli umulige å bære, både for kommunen og for de mange som blir berørt.

Da er det ikke rart at det er mange som sier at de føler seg lurt – som trodde på de fagre ordene om en styrket regional betydning. Til og med i regjeringspartiene er det mange som sier at de føler seg lurt. Nestlederen i Kristelig Folkeparti, Ingelin Noresjø, har gjentatte ganger sagt akkurat det. Stortingsrepresentant Dagfinn Henrik Olsen sa til NRK før sommeren at han var forbannet over vedtaket, og ba til og med statsråden om å omgjøre vedtaket og avsette styret. Stortingsrepresentant Hanne Dyveke Søttar har sagt at rapporten som dannet grunnlaget for nedleggingsvedtaket, ikke er verdt papiret den er skrevet på. Det burde ikke være mulig for nasjonalstaten under dekke av universitetenes autonomi å overlate til styrerom å fatte statlige vedtak som kan rasere lokalsamfunn og svekke regioner.

Nå på mandag hadde utdanningskomiteen høring om SVs forslag om å stoppe nedleggelsen i Nesna og Sandnessjøen. De lokale representantene brukte sin korte taletid veldig godt. Folkeaksjonen, studentene og de ansatte gjorde det tydelig for alle oss som sitter i komiteen, at det leveres utdanning av høy kvalitet og med god søkning.

Jeg innledet innlegget mitt med å si at tre uker er lang tid i politikken. Det er nå godt og vel fire uker til utdanningskomiteen skal avgi sin innstilling til SVs forslag om å stoppe nedleggelsen. På vegne av alle bunadskledde damer, framtidige generasjoner som fortjener godt utdannede lærere og sykepleiere, og en samlet Helgeland-generasjon varsler jeg kysten til kamp, og at de neste fire ukene kommer til å føles som en evighet for dagens regjering.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Dag Terje Andersen (A) [18:32:49]: Jeg tenkte jeg ville ta utgangspunkt i trontalen slik den ble holdt her i salen, for i den sa kongen på vegne av regjeringa:

«Regjeringen vil beholde et samfunn med små forskjeller og tillit mellom folk.»

Det er en setning vi i Arbeiderpartiet er veldig enig i. Ikke minst i den aktuelle serien om Gerhardsen for tida kan vi se at det har vært mye av formålet med hele vårt virke – ikke bare før krigen, men ikke minst med gode resultater etter krigen.

Det er derfor vi er så uenig i en del av de vedtak som blir fattet med utgangspunkt i regjeringas forslag. Det er en realitet at de rikeste i Norge har fått mye bedre økonomi på grunn av skattelette. Det er også en realitet – og det viste en sak vi hadde i vår her i Stortinget, via kontroll- og konstitusjonskomiteen – at statlige ledere har fått kraftig lønnsøkning, og at styreledere i statlige selskaper har fått kraftig økning i godtgjørelser – mange av dem 20–40 pst.

Vi ser at lederlønningene i staten tar av. Resultatet er det vi nå ser: at forskjellene på hvem som har formue i dette landet, øker, og forskjellene i lønninger øker. Det gjør de fordi vanlige folk ikke får sånne fordeler. Tvert imot er det sånn at hvis en hver dag står opp, reiser på arbeid og er avhengig av bil for å komme seg dit, skal en betale mer i skatt – fordi fradrag for pendlere som ikke gjør annet galt enn å stille opp på arbeid hver dag, skal reduseres. Eller hva hvis man er uheldig og må slutte rundt 60-årsalderen og får sluttvederlag? Jo, det skal nå skatt-legges.

På samme måte er det når det gjelder lønn. Ta outsourcing, f.eks. av renholderne i Forsvaret: Det er å presse lønningene nedover samtidig som lederne får økte lønninger. Vi ser at sosial dumping presser lønnsnivået på vanlige fagarbeideryrker nedover. Vi kan også se på politiske vedtak som gjelder levealdersjustering, som regjeringa nå vil fjerne, at pensjonistene har fått underregulert pensjon i forhold til prisstigningen. Når det gjelder de som er avhengige av arbeidsavklaringspenger, har vi i dag hørt at det skal bli foreslått å kutte i nivået for de unge AAP-mottakerne. Eller hva med det å si nei til pensjon fra første krone – den eneste logiske konsekvensen av en pensjonsreform vi opprinnelig sto sammen om, men som nå avvises av regjeringa? Det sliter også på tilliten, som Sverre Myrli på en veldig god måte var inne på.

Reformer blir det kalt, f.eks. ABE-reformen, som egentlig er et rent kutt. Politireformen er blant dem som blir rammet av det. Vi har snakket med politidistriktet nede hos oss, som fortalte akkurat hvor mange millioner kroner de hadde fått mer fra statsbudsjettene, og det nevnes ofte av regjeringspartiene. Men det regjeringspartiene ikke nevner, er at de har fått mer i kutt på grunn av den såkalte ABE-reformen. Så netto har de fått mindre penger, men det framstilles som en styrking. Det er ikke noe rart at folk føler seg lurt. Det er det heller ikke når en ikke står ved de rovviltforlikene som er gjort i Stortinget, eller når vi ser at det som blir omtalt som nærpolitireformen, i praksis fører til at politiet blir mye fjernere.

Da er det slik at mange folk føler seg lurt, og de føler seg overkjørt. Det samme vil jeg si når det gjelder den diskusjonen om bompenger som var i valgkampen. En kan mene hva en vil om bompengelisten, men jeg synes

vi skal ha respekt for at noen føler at det kanskje kan begynne å bli litt dyrt å komme seg på jobben hver dag – og i hvert fall la dem få lov til å mene det uten å raljere over at de ikke er mer opptatt av verdensfreden enn de er. Så har vi på den andre siden de som latterliggjør det ungdommelige, sterke miljøengasjementet. Ja, med de konflikter som oppstår, med de økte forskjellene og med den store forskjellen som etter hvert vokser fram fra by til land og mellom distrikter, og som bl.a. valgresultatet er et eksempel på, vil jeg si at dessverre, i den tida jeg har fulgt med i norsk politikk, har jeg aldri opplevd mindre tillit befolkningen imellom enn det vi har nå, og det truer den norske modellen.

Camilla Strandskog (H) [18:38:05]: Vi lever i en tid med stor internasjonal uro. Brexit, handelsblokader og protestvalg preger det politiske bildet. Vi ser økende proteksjonisme og nasjonalisme. Vi ser de store demokratiene slide, og det kan virke som om folks tillit til politikere og til de offentlige institusjonene er svekket.

Det er en urovekkende utvikling, og det er naivt av oss å tro at dette ikke vil påvirke oss her hjemme. Derfor trenger vi politikere som ser hvor viktig det er med internasjonalt engasjement og samarbeid på tvers av landegrensene, som ser hvor avgjørende EØS-avtalen er for norske arbeidsplasser i hele landet, og som skjønner hvorfor proteksjonisme er en veldig dårlig idé, særlig for et land som Norge.

EØS-avtalen er viktig for norske arbeidsplasser. Hele 80 pst. av eksporten fra Norge går til EU, og det er nettopp EØS-avtalen som sikrer norske bedrifter like konkurransevilkår på vårt aller viktigste marked. Når det går så bra hjemme som det gjør, er det lett å glemme hvor avhengig vi faktisk er av handel og internasjonalt samarbeid.

For det går faktisk bra i hele landet. Vi har en sterk økonomisk vekst, vi har den laveste ledigheten på ti år, det skapes flere jobber – bare det siste året har det blitt skapt 58 000 nye jobber, de fleste i privat næringsliv. Dette hadde ikke vært mulig uten internasjonalt samarbeid, som Høyre er en garantist for.

Men selv om pilene peker i riktig retning nå, vet vi at vi har store utfordringer foran oss. Vi vet at vi får flere eldre, og vi vet at det blir stadig færre arbeidstakere per pensjonist. Vi vet at vi får lavere inntekter fra olje og gass, og vi skal løse klimautfordringene. Da må vi sørge for at vi har et mangfold av bedrifter over hele landet som bidrar med verdiskapning, arbeidsplasser og skatteinntekter, for det er privat næringsliv som skal betale for vår felles velferd i framtiden.

Verden er i endring. Det er Norge også. Endring skjer, enten vi liker det eller ikke. Noen arbeidsplasser vil forsvinne, nye arbeidsplasser kommer. Folk flytter

inn til byene. Kommunene opplever at det blir stadig mer krevende å levere gode tjenester til sine innbyggere.

Vi er nødt til å tilpasse kartet etter terrenget. Derfor har vi gjennomført en del reformer. Vi trenger større kommuner for å sikre gode tjenester til alle landets innbyggere og for å opprettholde befolkningen i distriktene, og vi trenger et politi som er tilgjengelig for folk i hele landet. Jeg skjønner at det er krevende. De færreste liker endringer, men det handler om å være forberedt på det som kommer.

Det sies at det skal sterk rygg til for å bære gode dager. Nå går det godt, og det er nå vi må gjøre de nødvendige endringene. Det er ikke alt det er like populært å gjennomføre, men det er riktig. Og vi må gjøre det nå for å sikre at vi kan levere like gode tjenester til landets innbyggere også i framtiden.

Vanligvis ville denne typen store reformer være noe det var tverrpolitisk enighet om i Stortinget. Det er derfor synd å se at Arbeiderpartiet snur kappen etter vinden. Dette landet hadde trengt et Arbeiderparti som oppførte seg som et ansvarlig styringsparti, og som hadde sterk nok rygg til å stå i stormen.

Vi står overfor en annen stor utfordring som egentlig overskygger alt annet om vi ikke greier å løse den, og det er klimautfordringen. Også på dette området handler det om å tørre å iverksette krevende tiltak i dag, på vegne av kommende generasjoner. Vi må gjøre det fordi det er riktig.

Vi er et rikt land, og vi skal ta på oss ledertrøya. Vi skal ta vår del av ansvaret for å få utslippene ned. Vi skal ha fossil energi ut av transportsektoren. Vi skal investere i grønn teknologi. Vi har nå fått på plass en forpliktende avtale for alle sektorer. Alle skal kutte. Det skjer mye, men vi må fortsatt utvikle ny og bedre politikk på dette området, fordi vi skal videre.

Men uansett hvor flinke vi er her hjemme i Norge, taper vi denne kampen om vi ikke har med oss resten av verden. Vi trenger forpliktende internasjonale avtaler, og her er EU vår aller viktigste aktør. Jeg er bekymret over at så mange partier på venstresiden ikke ser hvor viktig samarbeidet med EU er for å løse nettopp klimautfordringene.

Vi står overfor mange utfordringer i årene som kommer. Jeg tror vi er godt rustet til å løse dem, men det krever at vi gjennomfører nødvendige reformer. Offentlig sektor må endres. Vi må redusere klimagassutslippene, og vi trenger et sterkt privat næringsliv for å finansiere disse prosjektene og vår felles velferd i framtiden. Både klimautfordringene og arbeidsplasser i hele landet er helt avhengig av internasjonal handel og samarbeid.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [18:43:15]: Vi lever i et trygt og godt land, som går godt. Andelen helt arbeids-

ledige ligger på 2,2 pst., noe som er lavere enn da vi tok over for de rød-grønne partiene. Og utviklingen har vært positiv i hele landet. Det går godt i Norge – både i sentrale strøk og i distriktene.

Bak oss ligger en lang kommune- og fylkestingsvalgkamp. Nye folkevalgte og nye konstellasjoner vil gi ny politikk flere steder i landet. Å følge den lokale debatten har vært fint, da de lokale folkevalgte ser ut til å være flinkere til å fokusere på egen politikk fremfor å svartmale alt og alle enn det representantene på dette hus synes å være.

Vi kommer til å få kommuner som innfører eiendomsskatt eller øker den, men vi vil også få kommuner som reduserer den eller avvikler den. Slik fungerer lokaldemokratiet. For Fremskrittspartiet har kampen mot eiendomsskatt stått sentralt, og den vil fortsette.

For Fremskrittspartiet er huset ditt et hjem og ikke et skatteobjekt for late kommunepolitikere. Derfor har Fremskrittspartiet fått gjennomslag for at maksimal eiendomsskattesats skal senkes fra 7 til 5 promille fra og med neste år. Og fra 2021 skal den senkes til 4 promille. Vi skal ha stor respekt for skattebetalernes penger, som vi er satt til å forvalte.

Kommunenes økonomi er bedre enn på lenge. Ved utgangen av 2013 var 46 kommuner i Norge på ROBEK-listen. Per nå er kun 10 kommuner på denne listen.

Mens antall heltidsbønder under rød-grønt styre sank med nærmere 50 pst., har tallet under denne regjeringen steget med nær 5 pst. I vår regjeringsperiode har det blitt lagt ned i snitt elleve små grendeskoler i året. Under rød-grønn regjering var tallet hvert år mer enn dobbelt så høyt.

Det ble lagt ned dobbelt så mange akuttfunksjoner ved sykehus og tre ganger så mange fødeavdelinger under rød-grønt styre som under denne regjeringen.

Vi tror på Norge, og vi tar vare på hele landet med de virkemidlene vi har nasjonalt, samtidig som vi hele tiden må jobbe mot opposisjonens higen etter å detaljstyre kommunene med forbud, påbud, normer og øremerking. Valgkampen har vist oss at kommunene er veldig forskjellige, og det skal de fortsette å være.

Landet vårt trenger også en bærekraftig innvandringspolitikk. Vår innvandringspolitikk er basert på fakta – ikke følelser og antakelser. Kostnadene ved innvandring og en økende andel eldre setter den norske velferdsmodellen på prøve.

Det er viktig å føre en asylpolitikk som holder antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov lavest mulig, for å bruke ressursene på asylsøkere med beskyttelsesbehov og kvoteflyktninger. Man antar nå at nær 70 millioner mennesker er på flukt.

Jeg har besøkt flyktninger i leirer både i Jordan og i Libanon. Dette er mennesker som lever år ut og år inn

under dårlige forhold og nesten uten håp om en fremtid. De eier ingenting og har derfor ikke den samme muligheten til å betale for en reise til Europa.

Etter å ha snakket med flere av disse som bodde slik, ble det enda viktigere for meg å få til en politikk som stopper dem som har midler til å betale menneskesmuglere store beløp for å komme seg til Norge. De stjeler ressurser fra dem som har aller minst, eller fortrenger plassen for dem som trenger det aller mest.

Jeg har ingen forståelse for dem som har så varm omtanke for dem som har betalt seg til Norge og jukset til seg opphold og statsborgerskap, når jeg vet hvem som betaler prisen for at slikt får pågå.

I regjering har Fremskrittspartiet fått gjennomslag for en strengere asyl- og innvandringspolitikk. Det har bidratt til den laveste asylstrømmen på 20 år, og vi har sørget for tvangsretur av over 41 000 ulovlige innvandrere. Men vi skal også være pådrivere for å finne gode løsninger for verdens flyktninger, både gjennom hjelp i nærområdene og ved å ta imot kvoteflyktninger.

Høy innvandring bidrar også til økt ulikhet. Mens kun 5,7 pst. av barn uten innvandrerbakgrunn tilhørte en husholdning med vedvarende lavinntekt i 2017, var denne andelen nesten syv ganger så stor for innvandrerbarn.

Regjeringen har tatt en rekke grep når det gjelder både krav til kommunene, krav til kvalitet og krav til den enkelte. Skal våre nye landsmenn føle seg hjemme i vårt land, trenger de å bli en del av det via språk og via selvforsørgelse. Her både må vi og skal vi bli enda bedre. Samtidig må aldri kampen mot sosial kontroll, barnebruder, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap få hvile.

Emilie Enger Mehl (Sp) [18:48:36]: Domstolkommisjonen foreslår å kutte to tredjedeler av Norges tingretter og jordskifteretter. Allerede da regjeringen bestilte rapporten, var det klart at de ville redusere antall domstoler i Norge. Det var en tydelig føring i kommisjonens mandat. Forrige justisminister fra Fremskrittspartiet har sagt i Stortinget at domstolene skal samles. Høyres justispolitiske talsperson har også vært krystallklar på at det vil bli nedleggelser, og vi ser nå at kommisjonen har levert en rapport i tråd med regjeringens bestilling.

Senterpartiet har over tid vært kritisk til konkrete forhold ved domstolenes økonomi, ved Domstoladministrasjonens beslutninger og ved Domstolkommisjonens sammensetning og mandat.

I sin tale til Stortinget ved åpningen sa presidenten bl.a. at man måtte ha respekt for sine politiske motstandere. Med det i bakhodet synes jeg det er ganske skremmende å se hvordan representanter for regjeringspartiene møter oss i en så viktig debatt som strukturen for den tredje statsmakt.

På Dagsnytt 18 tirsdag var domstolene oppe til diskusjon. Der forsøkte ikke justisminister Jøran Kallmyr på noe tidspunkt å svare på mine argumenter, men gikk rett til å anklage meg for konspirasjonsteorier. Jeg synes det er ganske forstemmende at landets øverste justispolitiske leder får seg til å beskyldre en parlamentariker for konspirasjonsteorier, i stedet for å møte meg med saklige argumenter.

I vår ble sorenskriveren i Romsdal tingrett beskyldt av Høyre for akkurat det samme, etter at han hadde uttalt seg i Nationen 14. mai om sin opplevelse av at budsjettkutt over flere år hadde lagt til rette for sammenslåing av domstoler. Etter min mening drar hersketeknikker som dette debatten ned til et bunnivå – eller rettere sagt knebler den.

Jeg vil gjerne spørre statsministeren: Synes statsministeren at dette er en god måte å opptre på i det offentlige ordskiftet for noen av landets fremste politikere? Hvis man er uenig i sak, burde man heller komme med motargumenter.

Fortsatt er det ingen fra Høyre eller Fremskrittspartiet som har forsøkt å forsvare

- hvorfor mandatet fra regjeringen ga klare føringer om sentralisering av domstolene
- hvorfor Domstolkommisjonen mangler representasjon fra distriktene og nedleggingstruede domstoler
- hvorfor det var så viktig å framskynde en rapport om struktur til 1. oktober i år, ett år før kommisjonen har utredet forhold som oppgaver, digitalisering og uavhengighet
- hvorfor rapporten kommer to uker etter lokalvalget og akkurat i tide til å gjøre drastiske endringer før stortingsvalget i 2021
- hvorfor regjeringen har kuttet domstolenes økonomi over mange år, gjennom ABE-reformen, og satt domstolene i en veldig presset økonomisk situasjon
- hvorfor det har blitt gjort ufrivillige strukturrendringer i domstolene parallelt med at denne uavhengige kommisjonen har gjort et strukturarbeid
- hvorfor bare de aller største domstolene får lov til å bli fulldigitalisert

At Senterpartiet jobber mot sentralisering, er ikke tatt ut av løse luften.

Jeg registrerer at en av hovedprioriteringene i trontalen er å gjennomføre politireformen. Det er en politireform som har fått massiv kritikk for å fjerne politiet fra folk og å svekke lokal beredskap.

Regjeringen planlegger også en strukturreform i kriminalomsorgen og har nå, på toppen av det hele, fått et forslag om massiv nedlegging av domstoler. Som Dagbladet veldig treffende skrev på lederplass i dag:

«De foreslåtte kuttene i tingrettene vil sentralisere hele den rettslige infrastrukturen, ikke bare domstolene.»

Og videre:

«Problemet er at kommisjonen har begynt i feil ende. Den burde hatt som hovedmål å utrede hvordan vi skal styrke og utvikle rettsstaten og rettssystemet.»

I høst skal Stortinget behandle forslag fra Senterpartiet om å utsette strukturreformen i domstolene til forhold som oppgaver, digitalisering og uavhengighet er utredet. Senterpartiet mener helt andre løsninger enn regjeringens sentralisering skal til for å skape utvikling i hele Norge. I domstolene kunne vi f.eks. begynt med å stoppe den økonomiske sulteføringen, styrke mindre domstoler ved å ansette dommere i stedet for fullmektinger, etterutdanne dommere eller å fulldigitalisere alle domstolene, ikke bare de tolv største, for å nevne noe konkret.

Vi i Senterpartiet kommer til å fortsette kampen mot sentralisering, og jeg håper vi kan gå det nye stortingsåret i møte på en saklig og konstruktiv måte, hvor argumenter blir møtt med respekt og motargumenter, ikke med hersketeknikker.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [18:53:44]: Jeg er så stolt av å representere et parti som alltid står på barna og familienes side. Veldig lenge har Kristelig Folkeparti stått alene om å ha en familiepolitikk, men de senere årene har også flere partier kommet på banen. Det er vel og bra, for familiene fortjener et sterkt fokus. Likevel har partiene åpenbart ganske ulikt syn på familien, og de har ulik tilnærming. Ja, det foregår nærmest en ideologisk kamp når det gjelder familiene, og det er et stort trykk på at staten skal overta stadig flere av familiens oppgaver. Der andre partier ønsker at deres familiepolitikk skal bidra til at man når ulike mål – prisverdige mål i seg selv, enten det er likestilling, integrering eller en styrket arbeidslinje – sier vi: familiene først. Ingen av disse hensynene skal få trumfe hensynet til familiene. Kristelig Folkeparti ser familien som et mål i seg selv, og vi ønsker en familiepolitikk på familiens premisser. Systemet må tilpasse seg familien, ikke omvendt.

Hvis man tenker etter, er familien for de aller fleste av oss den første og den mest langvarige relasjonen vi har. For oss i Kristelig Folkeparti er det her fellesskapet starter, ikke i velferdsstaten. Skaper vi sterke familier som tar ansvar for hverandre, skaper vi trygge oppvekstsvilkår og et varmere samfunn. Helt sentralt i det å bygge sterke familier står valgfriheten, erkjennelsen av at familier er forskjellige. Foreldre kjenner sine barn og sine omstendigheter best, og de vet akkurat hva som skal til for å få sin hverdag til å gå i hop på en god måte. For det

er jo det familielivet handler om for de fleste av oss: gode hverdager sammen med den gjengen vi er aller, aller mest glad i.

Så er det vår oppgave som politikere å sørge for de løsningene som sikrer den valgfriheten og fleksibiliteten de trenger. Nettopp der har du kjernen i vår familiepolitikk. Kristelig Folkeparti ønsker å styrke familiene, ikke styre dem. Derfor er vi skikkelig stolte av de familiepoltiske gjennomslagene våre. Barnetrygden har stått helt stille siden 1996. Den har vi økt, og den skal økes ytterligere for de yngste barna. I mange år har foreldre vært nervøse for at den kontantstøtten som de hadde tenkt å benytte seg av for å være litt lenger hjemme med ettårningen, skulle forsvinne. Den har vi sikret. Engangsstønaden har vi økt betydelig, sånn at det ikke bare er de som har planlagt alt, og som fyller aktivitetskravene til foreldrepenger, som kan se seg råd til å sette barn til verden. Vi skal sørge for billigere SFO til dem som trenger det mest, og vi skal innføre et fritidskort for alle barn og unge mellom 6 og 18 år, for når vi vet hvor viktig det er for barn og unge å få delta i fritidsaktiviteter for å oppleve samhold og mestring, må vi sørge for at absolutt alle kan delta. Og ikke nok med det: Denne høsten ser barnefamiliene også resultatene av en av Kristelig Folkepartis viktigste seire, nemlig flere lærere og flere voksne i barnehagen.

I Granavolden-plattformen står det følgende:

«Familiepoltikken skal støtte opp om familielivet og gi familiene mulighet til å organisere sine egne liv. Det bør ligge tungtveiende argumenter til grunn når politikken blander seg inn i familienes frihet til selv å styre sin egen hverdag.»

Disse linjene, dette perspektivet er selve KrF-faktoren i regjeringens familiepolitikk. Det er ikke familien som skal understøtte politikken, det er politikken som skal understøtte familien. Når noen ønsker å ta fra familien ansvar og oppgaver og legge stadig flere av disse over på skole og barnehage, når noen vil putte fritidsaktivitetene inn i skolen og ta det fra frivilligheten, der familiene har en viktig rolle, og over i offentlig regi, når noen vil fjerne kontantstøtten og legge økonomisk press på småbarnsforeldre for å få dem til å velge på en spesiell måte, ja, når noen politikere også snakker nedsettende om foreldre som ønsker å bruke litt mer tid med barna mens de er små, og sånn sett bruker sin makt til å legge et enormt sosialt press på foreldre – da vil Kristelig Folkeparti alltid stå på familienes side og stå opp for valgfriheten. Vi vil gi dem tillit og snakke dem og familielivet opp hver eneste gang vi får sjansen. Kristelig Folkeparti vil styrke familiene, ikke styre dem.

Rigmor Aasrud (A) [18:58:46]: Tre år etter oljeprisfallet er mye normalisert i norsk økonomi. Det er bra. Men da burde vi hatt flere i arbeid. En sysselsettingsan-

del på 68 pst. mener Arbeiderpartiet ikke er godt nok. Vi må ha høyere ambisjoner. Hundre tusen personer står i kø og vil ha jobb. Da trenger vi å bidra til at det blir skapt enda flere arbeidsplasser.

Vi må satse mer på omstilling i næringslivet – inn i en grønn og mer klimavennlig tid – for å gjøre norsk økonomi mindre oljeavhengig. For vi vet at når næringslivet må omstilles og vi trenger flere i arbeid, må arbeidsfolk få rett til kompetanseopplæring. De som faller utenfor arbeidslivet, må få mer og riktigere hjelp for å komme i arbeid igjen. Kutt i trygdeordninger som arbeidsavklaringspenger er ikke et bidrag til at folk kan bruke arbeidsevnen sin. Det som overrasker meg i den debatten vi har hatt her i dag, der sysselsettingsandelen har vært tema noen ganger, er at det mest framoverlente jeg har sett fra høyresiden her, er representanten Nilsens knebøy på talerstolen.

Betyr det at regjeringspartiene slår seg til ro med en sysselsettingsandel på 68 pst.? Nei, Norge kan bedre. Når sysselsettingen er for lav, når flere grupper ikke kommer inn i arbeidsmarkedet og vi ser at renten går opp, noe som gjør at etterspørselen etter varer og tjenester blir lavere, da må oljepengene brukes på det som virker. Svaret på det får vi på mandag.

I trontalen var det få varsler om en ny giv for å få flere i arbeid. Fortsatt hviler regjeringen seg på dugnadsbordet. Men det er en dugnad som regjeringen selv ikke stiller opp på. Et nytt eksempel har vi sett i dag. Unge på arbeidsavklaringspenger som trenger hjelp til å bli friske og komme seg i jobb, skal få kutt. Fellesskapet må stille opp mer for dem. Men det regjeringen foreslår, er å kutte i det de har å leve for, før de skal få hjelp fra fellesskapet. Sånn øker forskjellene i Norge.

Regjeringen fortsetter politikken med at de som har lite og utfordringer i livet, skal bli motivert av kutt, mens de rike skal bli motivert av å få mer.

Hvis vi skal få flere i jobb, må vi ha en langt større innsats for næringslivet. Da er det tydelig at regjeringen tviler på sin egen politikk. I sommer ble det nedsatt et utvalg som skal se på om det er noen sammenheng mellom skatteletter og framvekst av nye arbeidsplasser – en sammenheng regjeringen aldri har klart å bevise. Det vi er helt sikre på, er at den politikken bidrar til å øke forskjellene mellom folk.

Selv om det går bedre i norsk økonomi, lever jo ikke folk sitt liv i nasjonale statistikker. Blant annet i mitt hjemfylke ser vi faretruende tegn. Et av Norges sterkeste industrimiljøer, klyngen på Raufoss, melder om nedbemanning. Moelven legger ned et stort sagbruk, og Hydro varsler at mange mister jobben. Det er alvorlig, for skal Norge lykkes med omstillingen, trenger vi flere arbeidsplasser, ikke færre.

Industrien gir store ringvirkninger i lokalsamfunn over hele landet, også i mange andre næringer. Nesten én av fire kroner fra innenlands tjenesteproduksjon etterspørres av industrien. Industrien driver fram nyskaping av teknologi, ikke bare i industrien, men også i samfunnet. Det har vi sett f.eks. på Raufoss, hvor de bidrar til å hjelpe sykehusene til større effektivitet.

Industrien gir oss også store eksportinntekter som sikrer velferden, inntekter som blir viktigere og viktigere etter som oljen blir mindre dominerende i norsk økonomi. Industrien er også helt avgjørende for at vi skal klare å løse vår tids store utfordring – klimaet.

Derfor trenger vi en annen økonomisk styring i en urolig internasjonal økonomi – og en aktiv næringspolitikk der staten tar større ansvar for å sikre framtidssikre arbeidsplasser og industri. Ikke minst må vi ha reelle ambisjoner for sysselsettingen her i landet. Det trenger folk, og det trenger Norge.

Mari Holm Lønseth (H) [19:03:42]: Det er mye som har gått i riktig retning etter at Høyre kom i regjering: Barna lærer mer i skolen, fraværet går ned, ventetidene i helsetjenestene er redusert, arbeidsledigheten er den laveste på mange år, antallet bostedsløse er rekordlavt, og samferdselsbudsjettene har økt. Men i årene som kommer, kommer vi til å møte noen tøffe trender:

- Inntektene fra olje og gass kommer til å gå ned.
- Arbeidslivet vil endre seg i møte med digitalisering og automatisering.
- Klimaet kommer til å endre seg dramatisk.
- Vi blir flere eldre, og antallet yrkesaktive per pensjonist kommer til å gå ned.

Dette er utfordringer vi som folkevalgte er nødt til å ta på alvor. Det er jeg glad for at Høyre gjør.

Vi skal ikke forandre oss for forandringens skyld, men når verden endrer seg, må også politikken endre seg. Skal vi bevare Norge som et samfunn med små forskjeller og høy tillit mellom folk, må vi endre oss. Da trenger vi noen reformer. Men i debatten om hva vi skal gjøre, møter vi ofte en opposisjon som enten vingler eller har lyst til å lukke øynene og si nei.

La meg ta et konkret eksempel: I noen kommuner kommer det til å være bortimot like mange pensjonister som yrkesaktive om noen år. Flere kommuner klarer ikke å gi innbyggerne sine et godt tjenestetilbud, bl.a. fordi de ikke har sterke nok fagmiljøer. Derfor ser vi at det har vært riktig å gjøre endringer i kommunestrukturen. Mange steder ser vi gode effekter av det allerede. I nye Indre Østfold kommune ser vi allerede at man planlegger for 40 færre årsverk i administrasjonen. Det betyr 40 flere årsverk til tjenester til folk. De skal selvfølgelig gis til hele kommunen – der folk bor.

Tidligere i denne debatten har vi hørt flere representanter fra Arbeiderpartiet si at de er for reformer – men der stopper det også. Når alt kommer til alt, sier de nei til nye, brede forlik. De snur kappen etter de andre partiene på venstresiden, og når alt kommer til alt, har de aller mest lyst til å reversere.

For Senterpartiets del virker det som om de konsekvent er imot endring og velger å overse de utfordringene som små kommuner står overfor. Etter en hel dag med debatt er det fremdeles helt uklart for meg hvilke løsninger Senterpartiet har på de utfordringene som Kommune-Norge står overfor.

Det er fryktelig enkelt å si nei til endringer. Det er lett å lukke øynene og la være å ta inn over seg de endringene som kommer enten vi vil det eller ikke, men det er også uansvarlig. Vi er nødt til å diskutere hvilke endringer vi må gjøre for å beholde og gjøre velferds-samfunnet vårt mer bærekraftig. Høyre skal fortsette å føre en politikk som gjør at det skapes nye, grønne og lønnsomme jobber, og som gjør at vi får mer igjen for hver krone i offentlig sektor.

Jeg håper at også opposisjonen snart vil bli med på den debatten, framfor å lukke øynene og drømme seg tilbake til det de har lyst til å reversere.

Når vi skal løse store og komplekse utfordringer, som dem vi diskuterer her i dag, trenger vi partier som har svar på mer enn ett spørsmål, og som bryr seg om mer enn én sak. Vi må se de store utfordringene i sammenheng. Barna skal lære mer i skolen, og eldre skal få den helsehjelpen de trenger. Det må skapes nye, grønne jobber, og folk må ha kompetanse til å bli stående i det nye arbeidslivet, samtidig som klimakrisen skal løses.

Klimakrisen mener jeg er et godt eksempel på en sak der man må se en helhet. Vi kan ikke tenke på klimaret helt frikoblet fra alle andre utfordringer vi står overfor. Det å løse klimakrisen handler om å kutte utslipp, men det handler også om å ha folk med seg på veien. Store, brå endringer som ikke ses i en helhet, kan i verste fall føre til uro, ustabilitet og utenforskap.

Vi skal forandre politikken vår når verden endrer seg, men det er vi nødt til å gjøre uten å ta på oss skylappene.

Statsråd Harald T. Nesvik [19:08:54]: Den britiske regjeringen har sagt at de skal forlate EU den 31. oktober, med eller uten en avtale. Dette er utgangspunktet for regjeringens arbeid. Vi håper selvsagt at Storbritannia og EU kommer fram til en enighet, da dette også vil være det beste for oss. Samtidig ville det være uansvarlig ikke å forberede seg på begge utfall, slik regjeringen har gjort.

Storbritannia er et svært viktig eksportmarked for norsk sjømat. Det er kun Polen, Danmark og Frankrike som er større. Verdien av eksporten til Storbritannia var

på mer enn 6 mrd. kr i fjor. Fram til utgangen av august i år har det blitt eksportert 94 000 tonn med sjømat, for nesten 4 mrd. kr, til Storbritannia. Av dette kommer 2,5 mrd. kr fra eksport av laks.

Ved en «no deal»-brexit vil Storbritannia bli et tredjeland i handelssammenheng, og reglene som gjelder for vår samhandel, vil være de samme som for alle andre tredjeland, som f.eks. USA. Norge har inngått en enkel frihandelsavtale for varer, som vil tre i kraft dersom «no deal» blir et faktum, og som vil gjelde inntil en ny, omfattende handelsavtale er på plass. Avtalen sikrer at alle tollpreferanser som vi har med Storbritannia i dag, bl.a. dagens preferansetoll på sjømat og nulltoll for industrivarer, videreføres. Der vi i dag har tollfrie kvoter, videreføres disse basert på omfanget av senere års handel. Dette vil sikre at britene får norsk torsk og hyse tilnærmet tollfritt til sin fish & chips. Lakseeksporten til Storbritannia videreføres til 2 pst. toll for fersk og frossen laks og 13 pst. for røkt laks. Dette er gjeldende WTO-toll til EU og derfor også til Storbritannia.

Her er det faktisk slik at vi ved «no deal» forventer at sjømat som eksporteres til Storbritannia, ilegges WTO-toll ved import til EU-27. Dette vil bidra til at vi får bedre konkurransevilkår enn britene i EU-markedet for de fiske-slagene og produktene der vi i dag har preferansetoll, og at vi får like konkurransevilkår som britene for produkter som vi har WTO-toll på.

Vareavtalen omfatter ikke bestemmelser på det veterinære området, derimot. Storbritannia har likevel forsikret oss om at de ikke vil innføre veterinær grensekontroll for norske varer fra dag én og heller ikke kreve dokumenter fra norske myndigheter utover det som kreves i dag. Dette ble senest bekreftet i et møte med britiske myndigheter den 2. oktober.

Dette betyr at ingen fisk skal bli stående på grensen fordi de norske eksportørene ikke oppfyller Storbritannias eksportkrav, men vi må likevel være forberedt på at det kan oppstå kaos eller lange ventetider på grensen til Storbritannia i dagene etter brexit. Dette er forhold som dessverre er utenfor vår kontroll.

Når det gjelder fiskeriforvaltning, vil brexit også få konsekvenser for denne og for våre felles bestander. Storbritannia blir en betydelig fiskerinasjon i Nordøst-Atlanteren når landet går ut av EU, og det vil være behov for en ny samarbeidsplattform i Nordsjøen mellom EU, Storbritannia og Norge. Vi må også innlemme Storbritannia i annet relevant fiskerisamarbeid i Nordøst-Atlanteren.

Norge har alltid hatt en god dialog med EU og Storbritannia, og vi har i dag redegjort for våre tanker om hvordan en framtidig avtalestruktur på fiskeriområdet kan se ut. Alle er enige om at vi må fortsette arbeidet med et nytt regelverk i tiden som kommer. Den 30. sep-

tember undertegnet vi en avtale mellom Norge og Storbritannia som sikrer at de avtalene vi har inngått med EU for 2019 om kvotestørrelse og adgang til hverandres soner, blir gjeldende også for Storbritannia ut 2019 dersom det blir en hard brexit den 31. oktober. Dette er viktig for at fiskerne skal ha forutsigbarhet i sitt arbeid.

Det er klart at med dagens fiskerimønster er adgang til britisk sone viktig for norske fiskere. Dette skyldes i hovedsak at Norge og EU bytter kvoten som kan fiskes i hverandres soner. Derfor er det viktig med et tett og nært samarbeid, det er viktig at vi er godt forberedt. Og det er vi. Vi er forberedt på det vi kan forberede oss på, og så er det usikkerheten som er det som preger situasjonen akkurat nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [19:14:08]: Jeg hørte ingenting om en av de store utfordringene akkurat nå, og som det har vært snakket mye om i hele sommer, nemlig utfordringen når det kommer til turistfisket. Det vi ser langs kysten vår nå, kan på mange måter omtales som cowboyvirksomhet, om man skal bruke et mer folkelig ord. Det er helt ugreit med den ressurskriminaliteten vi ser når man kommer til Norge og forsyner seg av ressursene våre og kan ta med seg nesten så mye man vil ut av landet. Kontrollene er for dårlige, og straffene er for små. Opposisjonen prøvde seg på noen forslag i juni, der man ba om strengere tiltak, men også om en bedre oversikt over situasjonen. Det ble stemt ned av regjeringspartiene.

Tenker fiskeriministeren at det kunne vært en god idé å få en sak til Stortinget for å få oversikt over situasjonen, så man kan bestemme tiltakene ut fra det?

Statsråd Harald T. Nesvik [19:15:10]: Når det gjelder hvorvidt det skal en sak til Stortinget eller ikke, kan jo Stortinget selv ta de initiativene som de ønsker å ta. Når det gjelder situasjonen knyttet til turistfisket og en del av de tingene som er blitt avslørt der, er det etter min mening alvorlig. Det er alvorlig fordi vi ser tilløp til organisert kriminalitet – ut fra det vi ser blir avdekt av det som skjer rundt omkringing ved grensene. Dette må vi til livs, og derfor har jeg allerede invitert aktører inn til meg på møte for å iverksette tiltak og høre hva som er den faktiske situasjonen der ute, og hvilke tiltak de vil anse det riktig å sette i verk. Fra min side er det ikke akseptabelt å sitte og se på det som skjer. Vi må ha strengere tiltak. Vi har allerede igangsatt strengere kontroller med en del av disse bedriftene, og det har blitt avdekt mer, nettopp som følge av at flere blir kontrollert.

Cecilie Myrseth (A) [19:16:02]: Fiskeriministeren svarer ikke på spørsmålet mitt. Jeg vet veldig godt at

Stortinget kan gjøre vedtak om hva man ønsker å få av saker her i salen, men jeg spurte om hva fiskeriministeren mente kunne være lurt. Kan det være lurt å få en sak hit? Jeg tror kanskje det er bedre for å få en oversikt over situasjonen enn at man bare skal sitte på fiskeriministerens kontor og prate, for det har man snakket veldig lenge om at man skal gjøre, men jeg har ikke sett at veldig mye mer har skjedd. Så jeg spør igjen: Tenker fiskeriministeren at det kan være klokt å få en oversiktlig sak til Stortinget, for så å bestemme tiltakene?

Statsråd Harald T. Nesvik [19:16:38]: Det viktigste som jeg tror må til her, er handling, ikke nødvendigvis at vi skal bruke lang tid på dette. Derfor har jeg kalt inn partene allerede. Det er satt dato, vi skal ha et møte, og vi skal gå i gang med å vurdere ulike tiltak. I tillegg har regjeringen allerede iverksatt tiltak. Man har doblet bøtenivået for å ta med seg fisk ulovlig. I tillegg er det innført en registreringsordning knyttet til de bedriftene som driver med turistfiske. Det vurderes også andre tiltak. Jeg tror det viktigste vi kan gjøre, er å iverksette tiltak som virker, så vi får ting til å skje, ikke nødvendigvis hvilken form vi bruker. Men ønsker Stortinget en sak, er det opp til Stortinget hvis de ønsker å bestille det.

Cecilie Myrseth (A) [19:17:22]: Det var jo her i denne salen vi økte bøtesatsene, så det vet jeg også.

Så sier fiskeriministeren at man skal iverksette tiltak, at man skal ha møter, og at det er satt en dato. Da lurer jeg på: Når er dette møtet – for det har det vært snakk om i ganske lang tid nå? Og så lurer jeg på hvilke typer tiltak man raskt kan sette i gang nå for å få gjort noe med det. Det har også stor betydning for vårt omdømme i utlandet at dette pågår i det omfanget som det gjør.

Statsråd Harald T. Nesvik [19:17:48]: Dette møtet vil finne sted i år, på denne siden av nyttår. I den forbindelse skal vi bruke tiden fram mot den neste sesongen og sørge for at det kommer på plass tiltak. Når det gjelder bøtesatsene, tror jeg ikke at bøtesatsene ble økt ut i denne sal, det var vel heller Riksadvokaten og andre som tok det initiativet.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [19:18:28]: Jeg synes det var et bra svar, for så vidt. Det jeg lurer litt på, er om det er gjort noen beregninger av omfanget av dette turistfisket. I så fall: Hvor stort er det?

Statsråd Harald T. Nesvik [19:18:49]: Nei, vi vet ikke nok om hvor stort det omfanget er, det ser vi bl.a. av de beslagene som er gjort. Derfor er det å registrere den fisken som blir tatt ut gjennom turistfiskebedriftene, svært viktig, fordi vi også må ta vare på restråstoffet. Det vi dessverre ser i dag, er at en del av de som driver med den ulovlige delen av dette, bare tar med seg torskeloine-

ne, altså den fineste delen av fileten, og så hiver man resten. Det gjør at vi går glipp av store verdier, og dessuten er det da veldig mye fisk som vi ikke får registrert. Derfor er det viktig at vi gjør dette på en skikkelig måte.

Men vi må heller ikke sette oss i den situasjonen at vi skal forby fisketurisme, for dette skaper veldig mange arbeidsplasser langs kysten, i distriktene. Det som er viktig, er at vi får det i ordnede former, sørger for at vi vet hva uttaket er, og begrenser det, slik at de som har fiske som sitt daglige virke, ikke blir skadelidende i denne situasjonen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [19:19:45]: Takk for svaret – det var for så vidt greit.

Det jeg tenker litt på, gjelder dette med om man trenger fisketurisme. Ja, det gjør man, men ikke i den formen det har nå. Vi har sett at det er kun de som drar ut av landet, man kontrollerer. Vi har kanskje like mange av dem som drar innad i landet, som tar med seg betydelige mengder fisk og driver en ganske luguber virksomhet ut fra dette. Det har vært gjort flere forsøk på å få stoppet det, men man har ikke klart det.

Det som er viktig, er å se på størrelsen i det. Jeg tror faktisk ikke folk er klar over hvor stort det er, og jeg tror du kommer til å bli overrasket når du får se de eksakte tallene.

Statsråd Harald T. Nesvik [19:20:38]: Det er viktig nettopp å få den oversikten som representanten Iversen er inne på. Men jeg tror heller ikke vi skal sette oss i en situasjon at vi skal sette allemannsretten over styr, for allemannsretten – og det å kunne utøve kystkultur, det å kunne dra ut på fjorden og ta ut snøret for å fiske, både til sitt daglige kjøkken og annet – tror jeg det er viktig at vi hegner om. For mister vi kystkulturen, mister vi også en veldig viktig del av vår egen kulturarv.

Presidenten: Presidenten vil opplyse om at man ikke tiltaler statsråden som «du», men som «statsråden» eller «ministeren».

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:21:23]: Fisketurisme har eit enormt omfang. Det blir kvart år sett av rundt 7 000 tonn torsk til dette føremålet, men forskning viser at det truleg er veldig mykje meir enn det. Nokre antydgar at det er opp mot 30 000 tonn, at det er heilt ute av kontroll, og at det også kan få betydning for forholdet vårt til Russland, som vi forhandlar torskekvoter med.

Heilt tilbake til 2016 begynte SV å føreslå tiltak på dette området. Da blei vi stemde ned av regjeringens partia på at vi i det minste burde innhente kunnskap om dette området. Vi blei stemde ned av regjeringa på at ein skulle få obligatorisk registrering av bedriftene, og at det

skulle vere krav til sikkerheit på båtane fordi utanlandske fisketuristar er overrepresenterte i dødsulykker på havet. Til og med det stemde ein imot. Men vi fekk i det minste gjennomslag på Stortinget for at ein skulle rekne om til rund fisk ved utførsel.

Det var i 2016, og regjeringa har framleis ikkje levert på dette området. Når har statsråden tenkt å levere noko som helst?

Statsråd Harald T. Nesvik [19:22:31]: Nå synes jeg vi skal få gjennomført nettopp dette møtet med næringen selv for å gå igjennom det som har å gjøre med både omfang og hvilke typer tiltak vi bør iverksette.

Når det gjelder omregningsdelen, som representanten Knag Fylkesnes er inne på, er ikke undertegnede sikker på om det er veien å gå, men det kan være at det er et av de tiltakene man må se på, også som følge av det Stortinget har sagt tidligere, og som ligger i dokumentene fra Stortinget. Alle disse tiltakene må vi vurdere.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anette Trettebergstuen (A) [19:23:17]: Vi har store utfordringer vi må løse sammen. Klimautslippene må ned. Det haster med handling, og Norge må bidra mer. For mange står uten jobb i dette landet, og forskjellene mellom folk øker. Samtidig har vi en regjering som ikke evner å løse disse utfordringene. Ja, regjeringens partier er ikke engang enige om hvorvidt dette er utfordringer.

I regjeringen sitter det folk fra partier som tviler på om klimaendringene er menneskeskapt. Det sitter folk der fra partier som i stedet for å få flere i jobb velger å prioritere å betale flere for ikke å jobbe, men for å gå hjemme. Og når stadig flere står utenfor arbeidslivet eller trenger hjelp for å komme inn igjen, hva gjør regjeringen? Jo, den gjør det vanskeligere å kvalifisere seg for jobb ved å kutte i AAP for unge. Med det bidrar man nok en gang til at forskjellene mellom dem i jobb og dem uten jobb, mellom dem som har mest, og dem som har minst, øker. Vi har altså en regjering som på område etter område og med bevisst politikk bidrar til at forskjellene i det norske samfunnet øker.

Vi har en regjering som ikke evner å bli enige seg imellom om hva de store utfordringene våre faktisk er, eller hvordan de skal løses. I stedet har vi krangling for åpen scene. For det regjeringen har brukt mest tid på den siste tiden, er jo ikke de utfordringene nasjonen vår har, og de hverdagsproblemene folk flest kjenner på – nei, det er egne, interne stridigheter for å kunne beholde makta – en slags parterapi. Og parterapi har jo denne regjeringen drevet mye med. De er blitt gode på det, og en av budsjettlekksjene vi har fått nyss om, handler om at det skal brukes 30 mill. kr på å gi folk parterapi. 30 mill. kr til parterapi er vel og bra, det, men det høres kanskje

litt småstusslig ut når vi samtidig vet at regjeringen har brukt 22 bompengemilliarder på sin egen parterapi for å redde sitt vaklende ekteskap.

For Arbeiderpartiet er jobb nummer én å få flere i arbeid. Derfor kjemper vi for et arbeidsliv med plass til flere, der flere kan få hel og fast jobb, for det er det som skaper trygghet og frihet i livet. Vi kjemper for et arbeidsliv der færre må kjenne på tidsklemma, der flere kan få til kombinasjonen arbeidsliv og familieliv på en god måte, og der ingen må stå med lua i handa på korttidskontrakter. Vi må få ned forskjellene mellom folk, og vi må bruke fellesskapets ressurser på vanlige folk og på velferd.

De aller, aller mest utsatte i det norske samfunnet, de ungene som staten, barnevernet, må ta omsorgen for fra foreldrene, de ungene som trenger omsorg aller mest, skal ikke kommersielle aktører kunne drive butikk og tjene penger på ved å ta ut profitt av fellesskapets ressurser – penger som skulle gått til bedre omsorg. Vi vil sikre at de ressursene kommer de mest utsatte ungene til gode, at pengene skal gå til mer varme og mer omsorg, ikke til profitt. Derfor mener vi at barnevernet skal drives av det offentlige eller av ideelle krefter.

Trontalen nevnte heller ikke i år ordet likestilling en eneste gang, og sånn sett fortsetter regjeringen sin stø kurs. Høyre regjeringen har svekket de likestillingspolitiske verktøyene som har gjort Norge til et av verdens mest likestilte land. I tillegg har vi det siste året blitt satt på den skammelige lista over land som har innskrenket kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Gjennom å stramme inn abortloven sviktet man norske kvinner for å beholde egen makt.

Arbeiderpartiet vil gå i en annen retning. Vi vil styrke, ikke svekke, likestillingen. Vi vil styrke, ikke svekke, kvinners rett til å bestemme selv. Det er bare økt likestilling som kan gi folk i Norge mer frihet – og reell valgfrihet. Regjeringens resultater peker i motsatt retning. Resultatet av høyrepolitikken er likestilling i revers og større forskjeller. Og det at noen må stå igjen, betyr mindre likestilling, det betyr økt ulikhet. Vi i Arbeiderpartiet tror på noe annet. Vi vet at de store utfordringene løses best i fellesskap, og vi vet at vi står sterkere sammen.

Morten Stordalen (FrP) [19:28:03]: Fremskrittspartiet er bilistenes parti. Miljøpartiet De Grønne sier at de elsker bompenger. Den forelskelsen deler ikke vi. Det Fremskrittspartiet elsker, er lukten av nylagt asfalt. Med budsjettet for 2019 har samferdselsbudsjettet økt med om lag 75 pst. siden regjeringen tiltrådte, og 2019 blir det femte året på rad da vedlikeholdsetterslepet på riksveiene reduseres. Dette er ingen selvfølge, for før vi kom i regjering, var realiteten at vedlikeholdsetterslepet på riksveinettet bare økte og økte for hvert eneste år under de rød-grønne.

Regjeringens mål om å skape et bærekraftig velferdssamfunn avhenger av at flere kommer seg i arbeid ved at det skapes flere attraktive arbeidsplasser, slik at folk kan bo og arbeide i hele vårt langstrakte land. En næringsvennlig politikk som bidrar til at verdier skapes, er avhengig av en offensiv samferdselspolitikk.

Når regjeringen vil gjøre Norge til et laboratorium for blå næringer, er satsing på riksvei og fylkesvei ute i distriktene helt avgjørende for at vi skal lykkes med våre ambisjoner langs kysten. Effektive transportkorridorer er nøkkelen for at varene og maten vi produserer, kommer seg ut i verdensmarkedet raskt, trygt og smidig.

Fremskrittspartiet er derfor ikke bare bilistenes beste venn, men også distriktenes beste venn, for uten arbeidsplasser får vi ikke attraktive distrikter i landet vårt. Og uten nødvendig infrastruktur blir det vanskeligere for næringslivet å satse og å skape verdier. Bare i Nord-Norge har bevilgningene til riksveier blitt tredoblet med Fremskrittspartiet i regjering. Dette beviser at det har noe å si hvem som styrer. Der andre er mest opptatt av å snakke, er vi opptatt av å handle.

Siden vi inntok regjeringskontorene, har det lukket ny asfalt fra Agder i sør til Finnmark i nord. I løpet av 2019 vil det bli åpnet for trafikk på 102 kilometer med ny motorvei. Dette kommer i tillegg til de 111 kilometerne som er åpnet fra og med 2013. At vi nå binder landet sammen gjennom et nytt høyhastighetsveinett, har stor betydning. Det reduserer reisetiden for persontrafikken og gir en mer effektiv markedsadgang for næringslivet rundt om i landet. Og kanskje viktigst: Det blir tryggere å ferdes på veien våre.

Den rekordstore satsingen på vei viser at det er mulig å ha to tanker i hodet samtidig. For mens samferdselsbudsjettet har økt betydelig, har avgiftene for bilistene gått ned siden 2013. Bilistene er ikke lenger en melkeku for staten. Før 2013 tok staten inn mer i bilrelaterte avgifter enn den brukte på vei. Nå har vi snudd dette bildet, og bilistene betaler i realiteten 13 mrd. kr mindre i avgifter takket være Fremskrittspartiet.

Men la meg være ærlig: Det er ingen hemmelighet at vi i Fremskrittspartiet ikke liker bompenger, og at vi helst skulle sett at alle bommene ble fjernet. Dessverre er det engang slik at vi er alene i denne salen om å mene dette, samtidig som vi ønsker å bygge ut mer vei. Vi har gjennom vår deltakelse i regjering i nå seks år fått store gjennomslag for å kutte i bompengene, men vi er langt fra tilfreds, og vi kommer ikke til å gi oss i kampen mot bompengene så lenge det fortsatt er puls i oss.

Bompengeforliket som kom før valget nå i høst, er et bevis på nettopp det. Å kunne redusere bompengene gjennom å ha en hånd på rattet er bedre for bilistene enn om Fremskrittspartiet hadde stått utenfor. Ikke

bare hadde bompengene vært høyere, det hadde også blitt bygd ut mindre vei.

Ved å kutte i avgiftene for bil ser vi nå flere og flere null- og lavutslippsbiler i trafikken. Dette viser at forbud, restriksjoner og økte avgifter er unødvendig. Ved heller å gi lettelser for gode valg blir det mulig for folk å kjøpe seg mer miljøvennlige og trafikksikre biler. Med den politikken som nå føres, er det altså ikke bare bilistene som kommer godt ut; også klimaet kommer bedre ut.

I tillegg reduseres forskjellene fordi man legger til rette for flere arbeidsplasser rundt i hele Norge og gjør det rimeligere for næringslivet å ansette enda flere mennesker. Det er det som reduserer forskjellene. Det er ikke ytelsene generelt, men at folk kommer i arbeid – og at de kommer seg trygt og godt til arbeidet og hjem igjen.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Peter Frølich (H) [19:32:53]: Trontaledebatten er den dagen i året hvor vi blir konstant utsatt for ganske tvilsomme påstander om egen politikk. Det er egentlig et ganske interessant eksperiment å bli utsatt for. Men jeg tror det har to effekter. Det ene er at de som gjentar og gjentar disse påstandene, begynner å tro på dem selv. Den andre effekten er at folk der ute gradvis slutter å høre på oss.

En av påstandene som vi hører flest ganger, er at politireformen er feilslått. Det er den ikke. Det eneste som er feilslått, er Arbeiderpartiets stayerevne. Jeg tror at i framtiden vil folk se tilbake på denne reformen og si at ja, det var vanskelig, ja, det var tøft, men det var dønn nødvendig, og man vil være glad for at det var noen politikere som sto rakrygget og oppreist og klarte å gjennomføre en så viktig reform.

En annen påstand som gjentas og gjentas, er at regjeringen har svekket beredskapen i Norge. Det er nærmest blitt et slagord etter hvert. Jeg kunne listet opp hundre tiltak som har gjort Norge til et tryggere land. Det finnes ca. 8 milliarder grunner i statsbudsjettet til at beredskapen er blitt bedre. Men jeg er aller mest opptatt av hvordan dette oppfattes av dem som jobber med beredskap der ute. Hvordan oppfatter de debatten, de som nå er ute og flyr i nye politihelikoptre? Tror man de vil si seg enig i at beredskapen er dårligere? De som skal flytte inn i et flunkende nytt, topp moderne beredskapssenter, tror man de vil si seg enig i at beredskapen er blitt svakere? De som med stolthet viser fram nye operasjonssentraler som til tross for noen overskrifter her og der, beviselig fungerer bedre enn det gjorde før, tror man de vil si seg enig i sånne påstander? De i politiet som har fått 2 800 nye kollegaer, med topp moderne utstyr, fra Finnmark i nord til Agder i sør, jeg tror ikke de er

så enig i forenklingen om at Norge skal ha svekket beredskap sammenlignet med før – tvert imot.

Dette er en trend. Politikk handlet før om å bryte ideer, men handler nå bare om slagord, overskrifter og forenklinger og kanskje også om å skape splittelse for å tjene på det selv – by mot land, elite mot folk, rik mot fattig, EØS og næringsliv og velferdsprofitører og kapitalkrefter mot arbeidere. Dette kommer aldri til å gå bra på sikt med mindre vi klarer å ta noen steg tilbake, finne tilbake igjen til seriositeten og ansvarligheten som dette landet en gang ble bygget på.

Når ble det f.eks. så farlig med ekspertutvalg? Når ble vi redde for å ta imot innspill fra dem som er mye klokere enn vi som sitter i denne sal? Vi må ikke være redd for konklusjonene de kommer med, selv om vi kanskje kan være uenig.

Det er et dagferskt eksempel som er blitt nevnt drøsevis av ganger i denne sal i dag, og det er Domstolkommisjonen. Jeg understreker at det er den uavhengige domstolkommisjonen – det kan være greit å understreke – som har jobbet grundig og seriøst i to år med et forslag som er langt, langt unna en politisk fasit, men der politikere altså går ut og avlyser politikk uten å ha lest ett ord, én setning om begrunnelsene de kommer med. Det er en merkelig måte å ta avgjørelser på. Da synes jeg kanskje vi skulle latt oss inspirere litt av de dommerne som det er skrevet rapport om, for det er vel kanskje de i Norge som tar de største avgjørelsene på enkeltpersoners vegne hver eneste, bidige dag. De nekter en mor erstatning etter bilulykken hun har vært i, de nekter en far samværsrett med barnet sitt, de frifinner en sønn som kanskje har risikert langvarig fengselsstraff, de dømmer en datters overgrepsperson, de kansellerer milliardkontrakten til hjørnesteinsbedriften. Fellestrekket for måten de kommer fram til disse avgjørelsene på, er like enkel som den er genial, og det er at de lytter. De lytter til hver side, de lytter til eksperter, de lytter til vitner. Så tar de seg god tid til å tenke, og først da kommer de til konklusjonen.

Hadde flere fulgt dommernes eksempel, hadde kanskje også vi politikere framstått som litt mer grundige, litt mer seriøse og ikke bare gitt inntrykk av at vi er på konstant velgerjakt. Kanskje ville vi også få noen framtidige seere av og lyttere til trontaledebatten.

Kjersti Toppe (Sp) [19:38:12]: Eit sterkt offentlig helsevesen er ein grunnstein i velferdsstaten vår. Under denne regjeringa opplever ein i Noreg aukande sosiale helseforskjellar. Det har vorte ført ein politikk for auka sentralisering og privatisering av sjukehusenester og beredskap. Reisevegen til helsetenester og akutt- og fødetilbod vert større der avstandane er størst frå før. Det

rammar småsamfunna hardt, men òg befolkninga som høyrer til dei fulle sjukehusa i tettstadane.

Vi treng no ei ny retning i helsepolitikken som sikrar det overordna målet om mest mogleg likeverdige helsetenester, uavhengig av sosial bakgrunn eller kvar ein bur – ein politikk som faktisk prioriterer sterke offentlege helsetilbod i heile landet.

Om få veker skal regjeringa leggja fram ein ny nasjonal helse- og sjukehusplan. Helseministeren seier at den nye sjukehusplanen ikkje skal handla om sjukehusstruktur, for det meiner han at regjeringa gjorde seg ferdig med i den førre sjukehusplanen. Det stemmer ikkje. Det er framleis store og opprivande sjukehusdebattar – i Møre og Romsdal, i Oslo, på Helgeland og i Vest-Finnmark. Ein heil bunadsgerilja har starta kamp om fødetilbodet, og det er ikkje utan grunn.

Dette viser at vi treng folkevald styring av sjukehuspolitikken. Vi treng å skrota helseføretaksreforma. Vi må styra og finansiera sjukehus på same måte som ein har politisk folkevald styring og rammefinansiering av skule og eldreomsorg. Vi kan ikkje styra sjukehusa i Noreg etter bedriftsøkonomiske prinsipp, med konsernstyre der direktørar kjem og går på rekkje og rad, og der produksjonen må gå med overskot for å få råd til å investera.

Den varsla nye sjukehusplanen til regjeringa skal skildra investeringar – altså ikkje vedta, ikkje prioritera, men skildra. Helseføretaka skal – som før – få lov å finansiera. Slik vil regjeringa framleis overlata til helseføretaka å gjera upopulære kutt i pasientbehandling, i ambulanseberedskap, i rus og psykiatri for å klara å nå budsjettmål og få overskot til å klara å investera i nødvendige bygg.

Vi treng ein ny politikk for finansiering av sjukehus. Vi må skilja investering og drift, og sjukehus må slutta å vera underlagde forretningsrekneskap som andre, private konsern.

Vi treng òg ein ny politikk for føde og barsel, der kvinner får tryggleik for fødetilbod, liggetid, følgjeteneste og barsel. Senterpartiet har i dag fremja forslag om å be regjeringa om ikkje å leggja ned fødeavdelingar eller andre fødetilbod og eit Dokument 8-forslag om ei forsterka følgjeteneste der avstandane vert over ein time. Vi treng fleire fødetilbod i Noreg, ikkje færre.

Som eit av hovudgrepa i den nye sjukehusplanen har helseministeren varsla at kommunar og sjukehus skal verta partnarar, ikkje partar. Men vi treng ikkje slike flosklar og ordspel. Vi treng at ein tar politisk ansvar, for regjeringas effektiviseringskrav overfor helseføretaka går rett ut over kommunehelsetenesta. Samhandlingsreforma er ikkje følgt opp. Den har regjeringa late utvikla seg til ei oppgåveoverføringsreform utan finansiering. Det er regjeringas eigen sjukehuspolitikk som er årsaka til at tilliten mellom sjukehus og kommunar mange sta-

der er tynnslikt, som på Nordmøre, der alle kommune-styra i vår braut samhandlingsavtalene.

Regjeringa tillèt at sjukehus kan spara og effektivisera ved å senda pasientar heim tidleg, gjerne midt på natta. Òg om pasienten er i siste fase av livet, er det tydelegvis heller inga hindring – fram og tilbake. Uverdige transportar er den mørke baksida av regjeringas helsepolitikk. Det viser eit helsevesen som er pengestyrtd og ikkje verdistyrt.

Fastlegeevalueringa som kom for få veker sidan, viser at reduksjonen i liggetid på sjukehus også er ei viktig årsak til fastlegekrise, fordi fastlegane har fått ein kraftig auke i arbeidsbelastninga. Men eg seier at vi har inga fastlegekrise i Noreg. Vi har ei systemkrise i Helse-Noreg, og ho er politisk skapt, ikkje fagleg.

For Senterpartiet er det viktig å få til ei systemendring. Vi vil ha ei verdistyrt helseteneste, der ein ikkje mistar av syne kva som er det eigentlege målet og innhaldet i helsetenesta vår, der vi styrkar den norske helsetenesta som ei omfattande og solidarisk velferdsordning, der menneske vert sett og møtt. Særleg gjeld det når ein er sjuk.

Terje Aasland (A) [19:43:16]: Svært mange av høyrerpartienes representantar har forsøkt å fortelle at Arbeiderpartiets styringsdyktighet er svekket. Det er selvfølgelig ubegrunnet, det er feil, men det er helt klart et bevisst taktisk valg for å dekke over en virkelighet. Da er det verdt å minne om at vi sitter med panorama-utsikt til en regjering med sterke interne motsetninger, der regjeringspartiene for åpen scene krangler og gir hverandre personkarakteristikker, og der bompenger har et sterkere engasjement enn de største utfordringene som samfunnet står overfor.

Det er all grunn til å sette spørsmålstegn ved styringsdyktighet, men ikke til Arbeiderpartiet – derimot til regjeringen. Saker som klima og omstilling med ny vekst krever politisk handlekraft. Etter seks år med høyrepolitikk går ikke klimagassutslippene ned. Etter seks år med såkalt omstillingsfokus fra regjeringens side omstilles ikke norsk økonomi. Etter seks år med høyrepolitikk er sysselsettingsandelen i Norge lav. Utsatte grupper kommer ikke inn i arbeidsmarkedet, og politikken stimulerer ikke til utvikling av trygge, framtidsrettede arbeidsplasser, men til innvandring på korttidsopphold og innleie. Etter seks år med høyrepolitikk er det brukt svært mye oljepenger der de rikeste er begunstiget med skattelette, mens de som trenger vår oppmerksomhet, salderes ut i en definisjon av bærekraftig velferdssamfunn med betydelige velferdskutt. Høyrepolitikk er ikke det framtiden trenger.

Arbeiderpartiet er tydelig på at politikkenes viktigste oppgave er å ta Norge gjennom et grønt og rettferdig skif-

te, slik at vi sikrer betydelig reduserte klimagassutslipp og trygge, framtidsrettede arbeidsplasser. Det handler om å bruke de fornybare naturressursene, som vann, vind og skog, for å understøtte nettopp framtidens arbeidsplasser, erkjenne at industrien er en del av løsningen, og sikre at Norge blir et mer attraktivt vertskapsland for framtidsrettet industri. Det må investeres mer enn det gjøres i dag. Vi må være utålmodige og sikre raske beslutninger om karbonfangstprosjekter i industrien – det motsatte av hva regjeringen gjør. Olje- og gassindustrien må utvikles, ikke avvikes. Industrien vil være en viktig bro til framtiden. Det handler om karbonfangst og -lagring, fra naturgass til hydrogen, mineraler for et grønt skifte, nye marine produksjoner og flytende havvind.

I en situasjon der omstilling kreves mer enn noen gang, er den norske modellen med små forskjeller og stor trygghet selve fundamentet. Vanlige folk må sikres større trygghet. Kampen mot sosial dumping må forsterkes. Midlertidige ansettelser må reduseres til fordel for hele, faste stillinger. Forskjeller må reduseres, ikke økes. Det er høyrepolitikk, ikke EØS-avtalen, som hindrer en slik positiv utvikling.

I trontalen hørte vi at regjeringen ville gjøre Norge til et laboratorium for blå næringer og grønn ferdsel til havs. Jeg kan si: Velkommen etter! Det ble også vist til den oppdaterte havstrategien «Blå muligheter», og det er grunn til å stille spørsmålet: Hvem gjelder disse blå mulighetene for? I Skipsrevyen for noen dager siden kunne vi lese at regjeringen ser flere negative konsekvenser ved norske arbeidsvilkår på norsk sokkel. Ja, der regjeringen ser negative konsekvenser for norsk sokkel på grunn av norske lønns- og arbeidsvilkår, velger Arbeiderpartiet å se det positive. Norske sjøfolk er en stor og viktig ressurs for Norge, ikke minst for Norge som havnasjon. Norske lønns- og arbeidsvilkår er prinsipielt riktig om det er på land, om bord i en rigg eller om bord i et skip som opererer i norsk farvann og på norsk sokkel. Vi har fått to rapporter der det tydelig kommer fram at det er fullt mulig å innføre krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i norsk farvann og på norsk sokkel. Jeg er overbevist om at norske lønns- og arbeidsvilkår er ubetinget positivt og langt overstiger eventuelle negative konsekvenser. Men jeg har ingen tro på at høyreregjeringen vil ta seg bryet med å gjøre noe som helst for norske sjøfolk. La det være helt klart: Arbeiderpartiet mener at norske lønns- og arbeidsvilkår er en selvfølge for utvikling av en stolt havnasjon som har store ambisjoner for verdiskaping basert på de mange mulighetene som havet gir oss.

Roy Steffensen (FrP) [19:47:41]: På sosiale medier som Facebook skiftet nylig tusenvis av oljearbeidere sine profilbilder, hvor de la på teksten «Stolt oljearbei-

der». Til alle oljearbeidere der ute: Jeg vil dere skal vite at vi i Fremskrittspartiet er stolt av den jobben dere har gjort og gjør, for vi skal være stolte av oljenæringen. Den har en fantastisk 50-års historie. Selv om flere både snakker om og, som vi så i årets kommunevalg, stemmer på partier som vil ha styrt avvikling av disse arbeidsplassene, er jeg fast bestemt på at oljearbeiderne også har en spennende framtid. Den som skal slukke lyset på norsk sokkel, er ikke født ennå.

De som jobber som stolte oljearbeidere, er våre hverdagshelter. Uten dem på norsk sokkel hadde dette landet sett helt annerledes ut. Oljenæringen er høyteknologi og kompetanse i verdensklasse, og den skaper vekst, velferd og arbeidsplasser over hele landet. Klart vi som nasjon skal være stolt av det, så tusen hjertelig takk for innsatsen, alle oljearbeidere!

Skal vi ha råd til å tilby gode velferdstjenester, bygge ut infrastrukturen, tilby høy utdanning av god kvalitet, trenger vi oljenæringen. Den vil gi oss hundrevis av milliarder i inntekter i flere tiår framover.

Løsningen på klima- og miljøutfordringene ligger i forskning og ny teknologi. Løsningen er ikke å skru av lyset, både i overført og bokstavelig betydning. En styrt avvikling av olje- og gassvirksomheten vil ikke være annet enn svært kostbar symbolpolitikk. Det vil føre til minimale endringer i verdens klimautslipp. Det vil føre til mindre penger til velferdsordninger her hjemme, men også føre til stor arbeidsledighet. Stor arbeidsledighet skal vi unngå, og det viktigste for denne regjeringen er å få flere i arbeid, for arbeid forebygger fattigdom, og det utjevner sosiale forskjeller.

Vi vet at i framtiden må flere stå lenger i jobb og flere må være i arbeid skal vi klare å opprettholde og videreutvikle dagens velferdssamfunn. Skal vi lykkes, må vi sørge for at bedrifter får økt sin konkurransekraft, og det gjøres gjennom spesielt tre grep: Det er skatt, det er samferdsel, og det er skole. Men først og fremst må vi redusere bedriftenes utgifter i form av et lavere skattenivå og redusert byråkrati. Regjeringens mål er, som vi hørte i trontalen, at vi skal redusere næringslivets kostnader med 10 mrd. kr ved å forenkle rapportering, lover og regler de neste årene.

Videre må vi bygge landet og våge å satse enda mer på infrastruktur. Bedre vei, ny tunnel, fastlandsforbindelse, hyppigere togavganger er eksempler på hva næringslivet etterspør for å kunne bedre konkurransevnen sin. Til sist: Vi må investere i kunnskap og forskning. Penger brukt på f.eks. tidlig innsats i dag er penger spart om 20 år på sosialhjelp, arbeidsmarkedstiltak og arbeidsledighetstrygd.

Representanten Støre valgte å trekke fram bl.a. skole i replikkvekslingen med representanten Helleland som et eksempel på et område hvor Norge går i feil retning.

Fortsatt har vi store utfordringer med frafallet, som er for høyt. Fortsatt går tusenvis av elever årlig ut av skolen med så svake ferdigheter at de vil ha problemer med å klare seg i videre utdanning og i jobb. Derfor har denne regjeringen jobbet systematisk med tidlig innsats og et løft for yrkesfagene som viktige områder innenfor skolepolitikk. Derfor er vi i gang med fagfornyelsen. Derfor endrer vi tilbudsstrukturen på yrkesfag, og derfor sender vi over 6 000 lærere hvert år på etter- og videreutdanning. Det siste er det grepet som OECD framhever som det viktigste og det mest effektive vi kan gjøre for å heve kvaliteten på undervisningen rundt omkring i landets klasserom.

Representanten Støre må gjerne være bekymret over utviklingen i norsk skole, men jeg er stolt over resultatene som vi nå begynner å se etter seks år i regjering. Elevene lærer mer, fraværet synker, og flere gjennomfører videregående. Vi har satt i gang et yrkesfagløft, og vi har satt rekord i antall lærekontrakter fire år på rad. Det er flere lærere i skolen, og mobbetallene er nå de laveste som noensinne er målt.

Vi er ikke i mål. Vi vil i tiden framover få lagt fram stortingsmeldinger både om tidlig innsats og om å lære hele livet for å gjøre mer med det som er de store utfordringene. Men retningen så langt – retningen så langt – innenfor skolepolitikken bør det ikke sås tvil om.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [19:52:48]: Vi står i en ny og mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon om dagen. Utfordringsbildet er i endring. Norge må i de nærmeste årene manøvrere i et landskap preget av økt konkurranse og økt rivalisering.

Kina utfordrer USAs lederposisjon globalt. Russland fortsetter den militære moderniseringen av sine væpnede styrker. Begge anvender et bredt spekter av militære og ikke-militære virkemidler for å oppnå sine politiske målsettinger. Risikoviljen er større og signaliseringen mer offensiv.

Den militære aktiviteten i våre nærområder øker. Nordområdene er igjen i ferd med å bli en arena for strategisk konkurranse. Russland øver og trener lenger sør og vest i våre havområder. Under øvelsen Ocean Shield i august var aktiviteten i Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen langs norskekysten høy. Aktiviteten var av en slik karakter og av et slikt omfang at vi må tilbake til Sovjetunionen og den kalde krigen for å finne historiske paralleller.

Trusselen fra internasjonal terrorisme og ringvirkningene av konflikter andre steder i verden vedvarer. Den vestlige verdensorden slik vi kjenner den, utfordres utenfra og utfordres innenfra. Vi utsettes for en større bredde av virkemidler fra både statlige og ikke-statlige aktører. Truslene er blitt mer sammensatte.

Ny teknologi påvirker de sikkerhetspolitiske rammebetingelsene. Vi er vitne til et militært og kommersielt teknologisk kappløp. Høyteknologiske våpen med lengre rekkevidde og økt presisjon gir oss kortere varslings-tid og kan påføre oss større skade. Det ytre rom får sammen med det digitale rom stadig større betydning.

Skillet mellom fred, krise og krig blir mer uklart. Statssikkerheten og samfunnssikkerheten henger tettere sammen enn før. Trusler mot samfunnssikkerheten kan raskere ha alvorlige sikkerhetspolitiske konsekvenser. Sårbarheten treffer flere sektorer samtidig. Vår forståelse av forsvar og sikkerhet og vår evne til å identifisere og motvirke nye og gamle trusler utfordres. Dette stiller norsk og alliert sikkerhet på prøve. Dette er bakteppet for regjeringens arbeid med ny langtidsplan for Forsvaret og ny samfunnssikkerhetsmelding for justissektoren.

Den inneværende langtidsplanen for Forsvaret var basert på erkjennelsen av en sikkerhetspolitisk situasjon i endring. Det var behov for å rette opp en kraftig ubalanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Dette var en riktig analyse. Vi tok grep, styrket Forsvaret og snudde den negative utviklingen i forsvarsevnen.

Siden den gang har usikkerheten i den sikkerhetspolitiske situasjonen tiltatt i styrke og omfang. En mer ustabil verden legger press på Norge. Når makt går foran rett, vil småstater få redusert handlingsrom. I ytterste konsekvens vil dette redusere vår innflytelse over egne interesser og egen sikkerhet.

Utfordringene må møtes nasjonalt og internasjonalt, sammen med allierte. Betydningen av NATO og det transatlantiske fellesskapet forsterkes. Vi må gjøre mer sammen. Vi må tilrettelegge for at Norge er i stand til å motta forsterkninger og operere sammen med allierte styrker. Vi må bidra mer til byrdefordelingen i alliansen. Flernasjonalt og regionalt samarbeid er blitt viktigere og utfyller samarbeidet i NATO.

Forsvarssamarbeidet i Norden og Northern Group er i stadig utvikling. Regionale samarbeidsformater som European Intervention Initiative, det tysklede rammeverket for kapabilitetssamarbeid og det britisk-ledede Joint Expeditionary Force er viktige supplement til NATO. På hver sin måte bidrar disse samarbeidene til å forsterke dialog, evne til krisehåndtering og felles militær innsats.

Vi trenger et forsterket nasjonalt forsvar som er til stede i våre områder, forstår situasjonen og som kan reagere. Den nasjonale forsvarsevnen er ikke troverdig eller effektiv uten en alliert ramme. Det kollektive allierte forsvaret blir heller ikke effektivt uten et sterkt nasjonalt forsvar, understøttet av et modernisert totalforsvar.

Dette er avgjørende for å bevare nasjonal handlefrihet og innflytelse over utviklingen i våre nærområder. Bare med selvstendig evne, som er troverdig og tilstrek-

kelig robust, er vi i stand til å sikre oss selv og våre allierte, og på den måten bidra til internasjonal fred og sikkerhet. Det er målet med alliert forsvarssamarbeid – fred og sikkerhet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [19:57:42]: Med bakgrunn i det vi nå har hørt forsvarsministeren fortelle Stortinget, vil jeg ta opp et alvorlig perspektiv. Vi som er i forsvarskomiteen, er vant til ofte å få mange henvendelser fra pensjonerte militære som uttrykker veldig mye uro og skepsis. Det som imidlertid nå har skjedd, er at general-løytnant og sjef for Forsvarets operative hovedkvarter i Bodø i dag, Rune Jakobsen, sier i det offentlige rom:

«Hoveddilemmaet for hele Forsvaret, hvis vi skal gå videre med de samme ressursene som vi har nå, er at vi ikke er i stand til å holde ut til alliert hjelp kommer. Så det er det første vi må fikse.»

Dette er en uttalelse som er veldig alvorlig fra en person som sitter med et så sterkt ansvar som han gjør i den aktuelle situasjonen, og det stemmer jo ikke med det som forsvarssjefen sier til Stortinget når det gjelder beretningen om Forsvaret. Hva er forsvarssjefens syn på denne uttalelsen?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [19:58:52]: Forsvarssjefen er nok helt enig med Rune Jakobsen – forsvarsministeren er også i stor grad enig med Rune Jakobsen. Dette er også adressert i de talene som jeg holdt i Oslo Militære Samfund i januar, og talen som forsvarssjefen holdt tre uker etter meg. Vi la en langtidsplan i 2016. Vi har også vært åpne på at aktiviteten har vært større enn vi planla da. Vi har seilt mer, vi har flydd mer, og vi har måttet rulle mer med landstyrkene våre – rett og slett fordi aktiviteten i nærområdene våre har vært større. Det har gitt oss utfordringer personellmessig, og det har gitt oss utfordringer i det å være robust nok. Så den problemstillingen som sjef for Forsvarets operative hovedkvarter dro opp i VG i helga, og antagelig har uttalt seg om i dag også, er kjent, og den er også uttalt fra forsvarssjefen og fra forsvarsministeren.

Martin Kolberg (A) [19:59:54]: Men betyr det at forsvarsministeren på vegne av regjeringen er enig med general-løytnant Rune Jakobsen? Er det slik at vi ikke er i stand til å forsvare oss nå, at vi ikke kan greie å ta imot de allierte? Er det det forsvarsministeren nå sier til Stortinget?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [20:00:15]: Nei, og det er heller ikke det Rune Jakobsen har sagt. Rune Jakobsen har sagt at Hæren er for liten i forhold til den aktiviteten og de forventningene vi har.

Det fagmilitære rådet fra forsvarssjefen tar opp i seg helheten for alle våpengrenene. Sammenhengen mellom hva Luftforsvaret gjør, hva Marinen gjør, og hva landmakten gjør, er en betydelig faktor her. Men det har vært uttalt, som jeg sier, at vi har fått utfordringer når det gjelder det å være robust nok framover. Det har vært adressert i talene fra meg og fra forsvarssjefen. Det var adressert i mandatet til Forsvarets forskningsinstitutt da de skulle gjøre kunnskapsstudien før vi laget et mandat til forsvarssjefen, som kommer med sitt fagmilitære råd på tirsdag. Det er altså adressert i det mandatet. Så det er ikke noe nytt at vi har hatt utfordringer med å holde over tid – det har vært adressert lenge, på grunn av at den aktiviteten vi har nå, er høyere enn tidligere.

Martin Kolberg (A) [20:01:13]: Dette er et alvorlig spørsmål. Jeg prøver å høre etter med beste vilje, men jeg klarer ikke helt å fange hva statsråden egentlig sier. Jeg synes han sier begge deler. Jeg spør om han stiller seg bak den forståelsen som sjefen for operativt hovedkvarter har, og som han har gått ut i det offentlige rom og sagt, at vi ikke klarer å forsvare oss i dag på en slik måte at vi er i stand til å ta imot allierte styrker. Kan forsvarsministeren bekrefte at det er sant eller usant?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [20:01:43]: Nei, og det er heller ikke det Rune Jakobsen, sjefen for Forsvarets operative hovedkvarter, sier. Han sier at Hæren har blitt så liten at vi har store utfordringer. Vi visste under Trident Juncture at vi ville klare oppgaven. Så har forsvarssjefen vært tydelig på at vi har utfordringer når det gjelder å være solid nok over tid. Det er, som jeg sier, adressert gjennom min tale i Oslo Militære Samfund, gjennom forsvarssjefens tale i Oslo Militære Samfund og gjennom de mandatene regjeringen har gitt forsvarssjefen når han skal komme med sitt fagmilitære råd for den neste langtidsplanen.

Steinar Ness (Sp) [20:02:37]: Eg prøvde òg etter evne å lytte til svara som forsvarsministeren gav på representanten Kolberg sine spørsmål, og eg vart heller ikkje klokare enn representanten vart, så eg vil gjerne følgje opp på den same saka. Eg skal gjenta sitatet som òg Kolberg refererte:

«Hæren er nå for liten til å forsvare Norge i en konflikt inntil forsterkninger fra NATO er på plass.»

Noregs samla forsvarsevne handlar om kva ressursar vi har på bakken, på havet og i luftrommet. Eg må stille forsvarsministeren to spørsmål: Om forsvarsministeren er samd i dette, kva betyr det i praksis, og vil regjeringa ta grep for å styrkje Hæren, som har vore eitt av to hovudstridstema i debatten her i huset dei siste seks åra, og der regjeringa fram til no har drive sjølvskryt av eigen innsats?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [20:03:46]: Den siste delen av beskrivelsen er ikke riktig. Når det gjelder den andre delen av beskrivelsen, skal jeg ta det sakte. Det er slik at Rune Jakobsen sitter i ledergruppen til forsvarssjefen. Forsvarssjefen kommer på tirsdag med et fagmilitært råd som tar opp i seg hele Norges forsvarsevne. Forsvarssjefen har også tidligere adressert at på grunn av høyere aktivitet har vi utfordringer med å være robust nok over tid med Forsvaret i dag. Det har også vært signalisert at Hæren, når den skal være mer til stede, har den typen utholdenhetsutfordringer. Det ble adressert i mandatet til forsvarssjefen da han skulle utarbeide sitt fagmilitære råd, at han skulle gi oss svar på den delen. Det fagmilitære rådet får vi presentert på tirsdag, og jeg forventer at forsvarssjefen samlet gir en vurdering av akkurat den problemstillingen.

Steinar Ness (Sp) [20:04:42]: Eg høyrer forsvarsministeren seie fleire ting, men er det riktig forstått at forsvarsministeren er samd i det som sjefen for Fellesoperativt hovedkvarter seier? Han har sjølv gjeve uttrykk for tilsvarende synspunkt på eit langt tidlegare tidspunkt. Altså: Dette har vore kjent for forsvarsministeren. Så må vi kunne forvente at i budsjettet som vert lagt fram på måndag, svarar forsvarsministeren og regjeringa ut den situasjonen som er beskrive som alvorleg for Hæren.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [20:05:18]: Her er det flere ting. For det første er det slik at vi har bygd landmakt siden vi kom i regjering. Vi er til stede i Finnmark med flere styrker. Vi har kjøpt inn nytt materiell til flere styrker. Vi har også adressert denne problemstillingen den veien vi skal adressere det når vi ber forsvarssjefen komme med fagmilitære råd. Det er ikke en ukjent problemstilling at vi har utholdenhetsproblematikk i styrkene våre, men det er også sann at vi kan ikke plukke ut én våpengren. Det er ingen planer som sier at det er bare Hæren som skal forsvare Norge. Det er altså de «samlede ressursene», som også er et begrep representantene bruker.

Jeg forholder meg til forsvarssjefen, som er min fremste fagmilitære rådgiver. Han har både Sjef Hæren, Sjef Sjøforsvaret, Sjef Luftforsvaret og sjef for Forsvarets operative hovedkvarter i sin ledergruppe. De har jobbet fram det fagmilitære rådet.

Som sagt: Problemstillingen har vært kjent. Vi adresserte det i mandatet, og vi forventer at forsvarssjefen gir oss noen svar på det når han leverer sitt fagmilitære råd på tirsdag. Og så ber jeg om respekt for at jeg ikke uttaler meg om budsjettet som skal fremmes på mandag.

Audun Lysbakken (SV) [20:06:40]: En annen president, Donald Trump, skal bygge mur mot Mexico, og i

den forbindelse tas det nå mye penger fra det amerikanske forsvarsbudsjettet for å finansiere denne muren. Det har også betydd at den amerikanske regjeringen forventer av europeiske allierte at de i mye større grad skal betale for amerikanske militære prosjekter og infrastruktur på europeisk jord. Det er en problemstilling som også har vært oppe i norske medier. Under denne regjeringen har Norge blitt langt mer avhengig av USA enn før. Det gjelder både gjennom økt tilstedeværelse av amerikanske styrker på Værnes, Setermoen og ellers, og det har vært oppe spørsmål om amerikansk investering i kampflyoppstillingsplasser på Rygge. Det har jeg sett at forsvarsministeren i media har sagt at Norge ikke vil betale for, men jeg vil gjerne at det også sies her i huset. Er det uaktuelt for regjeringen å finansiere amerikanske militære prosjekter i Norge som følge av budsjettkutt i USA?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [20:07:52]: Jeg vil gjerne få begynne med starten av innlegget til representanten Lysbakken.

Det er ikke sånn at vi har gjort oss mer USA-avhengig. Vi har hatt en forsvarsdoktrine siden 1949 der vi har sagt at vi skal være medlem av en forsvarsallianse. Etter den andre verdenskrig sto det krystallklart for veldig mange norske politikere at det å stå alene ikke var løsningen hvis man skulle berge freden. Vi har altså vært medlem av NATO siden 1949. Det å være i en allianse og drive alliert aktivitet sammen betyr mer tilstedeværelse av allierte når det er behov for det. Og sikkerhetssituasjonen, som jeg beskrev i innlegget mitt, forteller oss at det er større behov for mer alliert aktivitet, mer alliert tilstedeværelse – og det er det vi har sett.

Det har vært en diskusjon rundt infrastruktur i Europa i en del prosjekt. Amerikanerne har fremmet et forslag om å bygge noe i Norge, og så har de nå sagt at de skal bruke pengene en annen plass. Vi har umiddelbart ikke noe behov for å bygge de plattformene. Derfor svarer jeg nei da jeg ble spurt om vi skulle overta prosjektet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [20:09:26]: Det er vår felles oppgave her på Stortinget å sørge for en bedre styring av landet vårt. Forskjellene mellom folk øker. Norsk økonomi blir stadig mer oljeavhengig, og nå fikk vi akkurat bekreftet at forsvarsevnen er for svak.

Det er derfor vi må ha en mer handlekraftig og framtidsrettet ledelse av landet. Arbeiderpartiet er klare – vi bygger trygghet for folk. Derfor vil vi forsterke Hæren. Derfor vil vi sørge for at vi alle får pensjon fra den første krona vi tjener, uansett hva vi jobber med. Derfor vil vi

heller øke investeringene i vårt felles helsevesen enn å demontere rettigheter til uføre eller privatisere og sentralisere grunnleggende tjenester.

Det beste med Norge er at vi har vært et land med små forskjeller mellom folk. Vi har jobbet for hverandres lykke. Når vi nå derimot opplever kutt i vanlige folks velferd, leder det oss på en uheldig vei. Den velferdsstaten som arbeidsfolk og folkevalgte har bygd opp, har hele veien hatt tydelige mål – fordeling og framtidstro – at dagen i morgen skal bli litt tryggere enn i dag, og at morgendagen skal gi sosiale framskritt. For vi vet at felles trygghet er et valg, og det har vist seg som et klokt valg. Den kortsiktige festen for de rikeste kan bli dyr for det brede lag av befolkningen. Historien har lært oss at fellesskap fungerer bedre enn kortsiktige, ideologiske og individualistiske krumspring.

Presidenten: Før neste talar får ordet, vil presidenten gjerne opplysa Stortinget om at me er nokolunde i rute. I fjor begynte me på treminutta kl. 20.08, og i år begynte me kl. 20.09. Så dette går nokolunde bra.

Steinar Reiten (KrF) [20:12:13]: Vi har nettopp avsluttet en valgkamp der jeg for min del har brukt mye tid på å besøke næringsdrivende i små og mellomstore bedrifter. Jeg har møtt dyktige gründere som hver på sin måte bidrar med verdiskaping og nye arbeidsplasser til beste for fellesskapet: fiskeren i Hammerfest, som med hardt arbeid og høy økonomisk risiko har skapt en av Norges beste sushirestauranter, bonden på Rennesøy, som utnytter beiteressursene maksimalt for å redusere kraftforbehovet, og den unge sjarkfiskeren på Averøy, som startet med to tomme hender som 16-åring, og som nå har to mann i arbeid på 15-metringen sin. De står som eksempler på det beste i norsk næringsliv: energiske og arbeidsomme ledere av små foretak – mennesker som har omsatt drømmer og visjoner til virkelighet gjennom hardt arbeid og vilje til å ta sjanser for å nå sine mål.

Når slike gründere opplever å lykkes, når de blir i stand til å bygge en formue og få økonomisk gevinst av strevet sitt, er det ikke noe galt i det. Når partiene til venstre i det politiske landskapet nærmest gjør det til noe umoralsk å lykkes som næringsdrivende og skape økonomisk gevinst, er det noe vi klart tar avstand fra. Samtidig ser vi at maktkonsentrasjonen i næringslivet ofte kan gi negative konsekvenser, tendenser til monopolisering, jakt på kortsiktig gevinst og markedsmessig maktmisbruk overfor mindre konkurrenter. Derfor er Kristelig Folkeparti et parti som vil arbeide for å opprettholde en rik flora av små og mellomstore bedrifter i hele landet. Vi vil heie fram de lokale gründerne og legge til rette for at de skal lykkes. En slik bedriftsstruktur skaper og opprettholder arbeidsplasser i distriktene og bidrar til maktspredning i

næringslivet. Det er næringspolitikk i tråd med de haugianske røttene, som er en viktig del av Kristelig Folkepartis ideologiske forankring.

Jeg vil også benytte anledningen til å løfte fram en del av norsk næringsliv som ofte blir glemt, og som er grovt undervurdert. VTA-bedriftene og mennesker med behov for spesiell tilrettelegging for å kunne fungere i arbeidslivet bidrar med betydelig verdiskaping. I løpet av valgkampen fikk jeg besøke to slike bedrifter: Os Asvo og Gløde Avd Frekhaug. Det ble sterke opplevelser, der jeg fikk møte mennesker som gjennom daglig arbeid får selvrespekt og en meningsfull hverdag. Det var også imponerende å se hvordan disse bedriftene fyller en viktig oppgave som underleverandører fordi de er konkurransedyktige på kvalitet og pris.

Jeg er stolt over at Kristelig Folkeparti gjennom de seks siste årene, først som opposisjonsparti og deretter i regjering, har kjempet fram en kraftig økning i antall VTA-arbeidsplasser. Det er nå 1 800 flere som får et jobbtilbud i VTA-bedrifter enn for seks år siden. Vi er også stolte over at regjeringen de neste årene vil rulle ut en likeverdsreform, der mennesker med ulike funksjonshemninger skal sikres et verdig og meningsfullt liv på linje med andre i samfunnet. Det å tilrettelegge for deltakelse i arbeidslivet vil derfor fortsatt være en prioritert oppgave for regjeringen.

Nils Aage Jørgstad (H) [20:15:27]: Høyre vil fortsatt føre en politikk som tar hele landet i bruk. For å få dette til trenger vi et godt og sikkert transportsystem som binder de felles bo- og arbeidsmarkedene sammen. Det er spesielt krevende i et land som er langstrakt, griskrendt og med mange små og mellomstore tettsteder.

Den teknologiske utviklingen gir oss bedre og tryggere reiser både til lands, til vanns og i luften, men Norge er fortsatt griskrendt, noe vi må ta hensyn til i utformingen av transport- og kommunikasjonspolitikken. Vi kan ikke late som om landet er annerledes enn det det faktisk er.

Bilen og lastebilen vil fortsatt være det viktigste transportmiddelet i store deler av landet. Kollektivtransport vil i hovedsak foregå med taxi og buss i distriktene, mens trikk og T-bane vil høre hjemme i de aller største byene. Tog er ryggraden i dagpendlingen inn og ut av de største byene, noe som krever store investeringer i økt transportkapasitet. Kortbanenettet er viktig for å binde landet sammen – nord-sør og øst-vest.

Erkjennelsen av dette vil være avgjørende for hvordan transportsektoren skal tilpasse seg klimautfordringene. Transportmidlene må bli klimavennlige, og det må lønne seg å investere i disse transportmidlene. Befolkningsveksten og endringene i forbruksmønster vil kunne føre til økt transportbehov, men digitalisering

kan trekke i motsatt retning. Smart planlegging i byer og tettsteder kan bidra til at arbeidsreisene i større grad kan foregå med sykkel og gange. Ny, moderne infrastruktur kan redusere reisetid og energiforbruk. Kollektivtransporten kan bli mer konkurransedyktig gjennom økt frekvens, bedre regularitet og tilstrekkelig kapasitet. Det kan flyttes mer gods fra vei til sjø og bane.

Transport- og kommunikasjonskomiteen vil i løpet av de tre første årene i stortingsperioden ha besøkt alle fylkene. Her får vi nyttige innspill fra både fagetater, interesseorganisasjoner og lokalpolitikere fra alle partiene. Det vi kan konstatere, er at utfordringene er mange, og de er forskjellige fra fylke til fylke. Alt taler for at transportpolitikken også i framtiden må ha en bred tilnærming.

Saken om E18 handler mest om dette. Det er et prosjekt som skal ivareta Bærums behov for å rydde opp i det som i dag er trafikkmessig kø, kork og kaos. Tunnelen under Sandvika har samme betydning for Bærum som Festningstunnelen og Operatunnelen har for Oslo. Alle som undertegnet Oslopakke 3 i 2016, visste at E18 Lysaker–Asker var en forutsetning for at Høyre skulle underskrive. Det er dette som gjør at Arbeiderpartiet i Viken nå setter avtalen i fare.

Ole André Myhrvold (Sp) [20:18:40]: Rovdyrpolitikken utfordres langs to akser. Den ene handler om enkeltvedtak fra forvaltningen som utfordrer forliket og rovviltnemndenes autoritet. Derfor må det bl.a. snarest gis ny stående, tidsubegrenset fellingstillatelse for ulv som har gjort påvist skade i Agder og Trøndelag. Felling om sommeren er vanskelig, felling på snø er enklere, og vi går nå inn i den kalde tiden. Jeg tror at uten en slik fellingstillatelse vil rovviltpolitikken miste ytterligere legitimitet.

Den andre akselen handler om en systemendring som vil fjerne rovviltforvaltningen fra politikken og ta den inn i byråkratiske, anonyme møterom – antagelig fordi politikken tilsynelatende blir for brysom for regjeringen, og kanskje i særdeleshet klima- og miljøministeren.

Før sommeren sendte regjeringen ut på høring forslag til omfattende endringer i rovviltforvaltningen. Blant annet foreslo man å slå sammen dagens åtte rovviltnemnder til fire eller fem, og argumentasjonen støttet seg bl.a. på regionreformen. Jeg visste ikke at vi skulle få fire eller fem regioner fra nyttår – jeg trodde det var elleve – men slik sett står det i stil med resten av argumentasjonen rundt regionreformen.

Sannheten er vel heller at man ønsker å bli kvitt det regjeringen ser på som brysomme rovviltnemnder, nemnder som har en sammensetning basert på velgerne dom i valg. Departementet skriver da også at de mener at åtte regioner, som i dag, fungerer dårlig med tanke på en forutsigbar forvaltning.

Er det noe som fungerer dårlig, er det den manglende respekten for Stortingets bestandsmål og måten å organisere rovviltpolitikken på. Rovviltnemndene består av representanter med basis i sine lokale regioner, som på vegne av Stortinget skal forvalte de vedtak som her er gjort, på en god, samvittighetsfull og faglig måte. Det vil være svært uheldig om man velger å slå sammen f.eks. Hedmark og Oppland med Oslo, Østfold, Akershus, Vestfold, Buskerud og Telemark, slik det er foreslått, da disse regionene har ganske ulike problemer knyttet til rovvilt.

I tillegg vil altså regjeringen innføre det som er blitt kalt en supernemnd, fordi – som departementet skriver – mange har liten tillit til Miljødirektoratet og rovvilt-nemndene. En nemnd som i praksis fritar politisk ledelse for belastningen ved å være klageorgan, er bekvemt for statsråden, men demokratisk er det ikke. En eventuell framtidig klagenemnd må derfor også forankres i Stortingets sammensetning, på samme måte som de regionale nemndene har forankring i lokale valgresultater.

Til sist: Dagens struktur må opprettholdes. Det sikrer legitimitet og lokal forvaltning innenfor Stortingets fastsatte rammer.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [20:21:56]: Hvordan vi ser på verden, varierer fra person til person, og hvordan vi som partier ser på Norges langstrakte land, er ulikt. Store endringer i vår tid må bli møtt med mindre avstand, fordi avstand mellom f.eks. rik og fattig, by og bygd samt avstand til utdanningstilbud er med på å svekke våre muligheter. Folk og kompetanse er verdier vi må investere i og med for å ta Norge videre.

Det sies at klok av skade blir en som er klok. Regjeringspartienes valgoppslutning ved kommune- og fylkestingsvalget viser tydelig at folk ønsker en annen retning for å løse utfordringene vi står overfor. Senterpartiet jobber kontinuerlig for denne alternative retningen, med tillit til folk i hele landet. Regjeringen virker å være mest opptatt av å sette ned nye utvalg, der – uansett hva problemet er – fusjon er løsningen. Sammenslåinger og strukturendringer er risikosport. Nå skal ikke bare folkevalgt styring samles på færre og større enheter, men også dømmende makt og utdanningsinstitusjoner – blant annet. Avstandene øker.

Vi vet at høyere utdanning blir viktigere og viktigere. Ny viten, nye virksomheter og ny teknologi er en del av løsningen for å ta vårt samfunnsansvar for at folk skal få bedre liv og tjenester nær seg. Regional forskning og utvikling skaper verdier. Desentralisert utdanning er viktig i størsteparten av landet vårt for at folk skal ha tilgang på et studietilbud, og det er godt kjent at flesteparten av studentene ikke reiser ut av den landsdelen der de

er oppvokst, for å studere. Når søkertall og uteksamining påvirkar økonomien til institusjonene mye, er institusjonenes betingelser lagt. Avstandene øker.

Flere nye fylker skal begynne å virke i 2020, der verken frivillig sammenslåtte eller tvangssammenslåtte fylker har fått mange nye oppgaver. En av dagens kjerneoppgaver, nemlig opptak til vidaregåande opplæring, vil dessuten regjeringen ta fra fylkene. Samtidig skal struktur i vidaregåande opplæring bli lagt om og nye læreplaner innføres. Nye læreplaner får også grunnskolen. I både fylkene og kommunene trengs det mer ressurser, ikke mindre. Det trengs mer tid til kommunene og deres oppgaver, ikke tid til fusjoner og pengesluk i form av nye administrasjonsbygg.

Lærerrekrutteringen må opp. Utdanning og kompetanse gjennom lange liv vil Senterpartiet ha nær folk i hele landet. Å investere i folk er å investere i framtiden. Avstandene må bli kortere. Senterpartiets løsning er nærhet og tillit.

Arne Nævra (SV) [20:25:09]: Jordkloden er rundt 5 milliarder år. Øyestikkeren er rundt 200–300 millioner år gammel. Mennesket er rundt 200 000 år gammelt. Bilen er bare 120 år gammel. Jeg er 65 år. Regjeringa, med Solberg i spissen, har sittet i 6 år.

Jeg tror representantene skjønner poenget. Det er helt nylig – omtrent i går – i menneskehetens historie, for ikke å snakke om i klodens historie, at vi har klart å ødelegge såpass mye, særlig etter at bilen kom, flyet kom, olja ble funnet, og teknologien hjalp oss så veldig til å ødelegge omgivelsene våre at vi fikk trøbbel, at menneskeheten nå står overfor to enorme eksistensielle utfordringer.

Den ene er klimaendringene. Det har vært nevnt mange ganger her i dag, og jeg skal ikke gå i detaljer på det. Den andre er tap av naturmangfold. Én eneste art – mennesket – er den som truer opp mot en million andre arter. Hver av disse truslene er så alvorlige at de har fått sitt eget panel under FN's flagg.

Jeg har lett med lys og lykte i denne regjeringas seks år gamle politikk – i hvert budsjett, i hver trontale, også i denne – etter sterke grep som svarer på disse utfordringene, men nei. Eller joda, det er noen spede grep som Stortinget stort sett er enige om, og som ser fine ut i utstillingsvinduet. Det er elbiler – folk kommer langveis fra for å se på Norge. Elferjer er flotte greier – SV heier på det også. Regnskogssatsinga og bedre isoleringskrav til bygninger er bra, men det er altså for smått. Det er for små plastre å regne på store beinbrudd.

Kvotekjøp og regnskogsmilliardene kan jo også betraktes som en viss type avlat. Vi kjøper oss vekk fra ansvaret her hjemme. Når vi går inn på disse virkelig store utslippsfaktorene, er alt det samme som før. Innen klima-

sektoren behøver jeg kanskje ikke å nevne olje og gass, der utvinning og leting fortsetter som før, delvis mer enn før. Det utgjør en tredel av utslippene våre. Så har vi transport. Det utgjør også en tredel. Der fortsetter også veldig mye som før. Store motorveitbygginger kommer veldig ofte før jernbanen, i beste fall samtidig. Vi ser det overalt, og det er en del av regjeringas motorveisatsing.

Om natursektoren sier naturpanelet – etter å ha gått gjennom en hel haug med publikasjoner, tusenvis av vitenskapelige publikasjoner – at det er arealdisponering som er det store problemet. Her går regjeringa også motsatt vei. Det kan jeg utdype litt mer i neste innlegg.

Ingunn Foss (H) [20:28:25]: Forvalteransvaret er fundamentet i Høyres politikk. Vi har et ansvar for å forvalte ressursene på en god måte og overlevere samfunnet i god stand til neste generasjon. Vi må finne løsninger på de utfordringene menneskene og samfunnet står overfor i dag. Vi må forberede oss på tøffere økonomiske tider, samtidig som vi må bidra til å løse klimakrisen. Behovet for tjenester innen helse og eldreomsorg vil øke, samtidig som vi ser at oljeinntektene går ned.

Etter seks år med en borgerlig regjering ser vi mange gode resultater av politikken som er ført. Vei og bane bygges ut i rekordfart. Forsknings- og innovasjonsfeltet er vesentlig styrket. Økonomien går bra, spesielt i distriktene. Det skapes mange nye jobber, og arbeidsledigheten går ned. Elevene lærer mer på skolen, helsekøene går ned, fengselskøene er nærmest borte, og det satses betydelig på politi og forsvar. Fylkesmannen i Agder sa i møte med agderbenken at kommuneøkonomien er blitt mye bedre, ingen kommuner er på ROBEK-lista, og at samarbeidet mellom fylkesmennene er mye lettere med ny struktur. Jeg gjentar: Ingen kommuner i Agder er på ROBEK-lista.

Vi har vært gjennom et valg som viser at Høyre fortsatt er landets nest største parti, og over en halv million mennesker stemte på oss. Det takker vi for, og vi skal jobbe hver eneste dag for å vise oss denne tilliten verdig.

På tross av alle gode resultater ser vi at Senterpartiet ved enhver anledning bidrar med skremsel og svartmaling. Ingenting skal endres, selv om verden forandrer seg. Selv om politiet sier at de trenger sterkere fagmiljøer for å håndtere grove seksualforbrytelser mot barn på nett, vil Senterpartiet tilbake til små kontorer med få ansatte og begrensede åpningstider. Og selv om dommere sier at tingretter er for små til å håndtere f.eks. barnefordelingssaker, vil Senterpartiet likevel opprettholde dagens struktur, som da vil kunne ha dramatiske konsekvenser for det videre livet til både barn og voksne. Barneombudet sier det samme.

Dessverre ser vi også at Arbeiderpartiet har forlatt sin rolle som ansvarlig styringsparti og følger Senterpartiet på denne linja. Jeg tror begge partiene vil møte seg selv i døra den dagen de eventuelt må ta ansvar og omsette ord til handling. Det er lett å mobilisere motstand mot forandring, men forandring er tvingende nødvendig for å bevare et trygt og bærekraftig velferdssamfunn. Vi forandrer ikke for å forandre. Vi forandrer for å bevare.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Sheida Sangtarash (SV) [20:31:10]: Det å reise rundt og snakke med folk er det viktigste og mest spennende som finnes i vårt arbeid som politikere. Det hjelper oss også å huske hvem vi jobber for: folket. Det å ha ideologiske rammer for tenkning er viktig, men ikke viktigere enn virkeligheten, for politikikutvikling må basere seg på virkeligheten til folk, og vi må passe oss for ikke å bli dogmatiske. Man skal altså ikke konstruere en virkelighet som passer inn i ens egne rammer, men heller omvendt, man skal ta folks problemer på alvor. Derfor blir jeg urolig over at denne regjeringen ikke ser det de bør se. De ser ikke folkeopprøret i velferden. Folkets, og særlig kvinners, protest mot sentralisering og helseforetakene er eksempel der vi stadig har vært vitne til uryddige prosesser og beslutninger som rammer pasientene i både by og distrikt. Regjeringen mangler retning og tiltak for å få til en demokratisk modell. Vi har enda ikke sett denne regjeringen bevilge mer penger til sykehusene, og alt tyder på at denne tendensen i regjeringens sykehuspolitikk kommer til å fortsette. Det er også urovekkende å se at regjeringen fratar de aller svakeste – syke, uføre, kronikere – ytelser. Opprøret rundt arbeidsavklaringspenger er god illustrasjon på regjeringens politikk. Samtidig stemmer regjeringen mot SVs forslag om å evaluere konsekvensene av egne kutt, fordi de ikke ønsker å se folks virkelighet.

Det er også urovekkende å se at regjeringen bestandig skyver pasientene foran seg i spørsmål om medisiner. Det siste vi var vitne til, er migrenemedisin. I statsbudsjettet for 2020 er det varslet at migrenemedisinen Aimovig ikke vil bli tilgjengelig på blå resept. Det vil si at pasientene selv må betale 5 000 kr i måneden for å få medisinen. De siste dagene har vi hørt om folk som tar opp lån, og som selger huset sitt. Hvis ikke det bidrar til sosial ulikhet, vet ikke jeg. Helseministeren har tidligere snakket om for høye priser i legemiddelindustrien. La meg bare si at han har rett, og det er prisverdig at han snakker om det, er kritisk til legemiddelindustrien og ønsker reduserte priser. Men vi kan ikke skyve pasientene foran oss selv om vi har aldri så stor tro på konkurranse. Og vi må i det minste ha tiltak for å sikre de sykeste

pasientene tilbud om blå resept. Derfor mener jeg det er på tide at regjeringen tar av seg sine ideologiske briller og ser hverdagen til folk – for umiddelbare tiltak for dem med mest behov og en ny retning i Helse-Norge.

Monica Carmen Gåsvatn (H) [20:34:32]: En god skole gir elever ferdigheter til å mestre og skape sin egen framtid. Helt siden vi kom i regjering har Høyre jobbet for å skape en skole som gir muligheter for alle, og som utgjør en positiv forskjell for elevene, for vi vet at utdanning er en god investering for å hindre utenforskap og fattigdom. Den videregående skolen har et særskilt ansvar for å sikre kompetanse for framtidens samfunnsutvikling og innovasjon. Skolen skal forberede elevene på deltakelse innenfor utdanning og arbeids- og samfunnsliv, og skoletilbudet skal bidra til at elevene får anvendt sine evner og oppnår et godt grunnlag for framtidige yrkesvalg.

Skole-Norge består av et mangfold av ulike linjer man kan søke seg til på videregående. Med fritt skolevalg vil hver enkelt elev ha mulighet til å velge det hun eller han selv mener er riktig for seg. Med fritt skolevalg åpnes muligheten for at elever fra f.eks. Hurum i Buskerud kan søke seg til Frogn videregående skole i Akershus, eller at elever som bor på Kløfta, har mulighet til å komme inn på musikk, dans og drama i Lillestrøm. Kanskje får elever fra Lillestrøm mulighet til å søke på Greåker i Sarpsborg, og de som bor på Skedsmokorset, får lov til å søke seg inn på Nannestad og lære om aerodynamikk og luft- og romfart. Det er derfor Høyre i regjering jobber for å innføre fritt skolevalg i alle fylker. Vi mener at elevene selv skal kunne velge hvilken skole de ønsker å søke seg til, og den valgfriheten må veie tungt.

I dag er det opp til fylkene selv å bestemme om man ønsker fritt skolevalg. I Viken har man altså Akershus, som har fritt skolevalg med inntakssoner, og Buskerud og Østfold, som begge baserer seg på nærskoleprinsippet. Den nye plattformen som de rød-grønne i Viken nylig la fram, sikrer nærskoleprinsippet, et prinsipp som gir elever ikke bare rett til å gå på nærskolen, men som låser dem fast til det hvis linja eleven ønsker å gå på, tilbys på nærskolen. Dette gjør det vanskelig for elever som ønsker å skifte miljø, og det gir elevene mindre valgfrihet i undervisningen – et prinsipp hvor elevenes postnumre alene avgjør hvor de skal gå på skole, istedenfor å ta hensyn til at elevene er gamle nok til å kunne ta en fornuftig vurdering.

De rød-grønne partiene ser det som sitt oppdrag å være en motmakt til dagens regjering. Høyre jobber for at flest mulig beslutninger flyttes ned til dem det gjelder, og i dette tilfellet er det elevene. Det må være mulig for en elev etter 10 år med skole i det samme miljøet å kunne velge noe annet – enten det er en spennende linje, el-

ler for å bytte miljø og få seg nye venner. Uansett grunn er det ingen andre enn eleven selv som vet dette best.

For Høyre er det viktigere å sette eleven foran systemet.

Bersvend Salbu (SV) [20:37:53]: Jeg må få benytte første anledningen jeg er her oppe, til å si at jeg elsker kommuner og alt det fantastiske som skjer der, for det er faktisk veldig mye som skjer. Dette er vel ikke noe nytt, men det er i kommunene vi alle lever livet vårt – absolutt hele livet. Det er her barna våre vokser opp, det er her foreldrene våre blir gamle – og det er her vi alle skal ha et godt liv. I altfor mange kommuner er det dessverre slik at lærere og ansatte i helseomsorgen sier at de ikke får dagene til å strekke til. Da trenger vi flere ansatte. Det koster penger, og her svikter regjeringen norske kommuner, skolebarna og de eldre.

For SV handler distriktspolitikk om moderne lokalsamfunn der det skapes trygge og gode arbeidsplasser, og der folk har nærhet til skole, Nav, jobb og mange aktiviteter. Det må være høy kvalitet på barnehager, skoler, helsetilbud og kulturtilbud i hele landet. Kvalitet koster, og derfor foreslo SV over 5 mrd. kr mer enn regjeringen til kommunene i behandlingen av kommuneproposisjonen i vår.

Også fylkeskommunene får trolig mindre i 2020 enn de gjorde i 2019 med regjeringens politikk. Det varsles en stor reduksjon fra Kommunaldepartementet. Regjeringens kutt i fylkenes budsjetter vil ramme elevene i videregående skoler, regionale utviklingsmidler, kultur og museer og alle som er avhengig av transport, enten de kjører på fylkevegene med bil eller buss, eller med ferjer.

Så til noe annet: I går skrøt regjeringen av at det kommer få asylsøkere til Norge. Ifølge FN var det ved inngangen til 2019 70,8 millioner mennesker på flukt. Av disse flyktet 29,4 millioner over en landegrense. 41,3 millioner er på flukt i sitt eget land. Mennesker som har flyktet på grunn av naturkatastrofer, er ikke medregnet i tallene som er nevnt. Disse kommer altså i tillegg. Det er beregnet at 17,2 millioner ble fordrevet av naturkatastrofer i 2018.

Det er landene i nærområdene som tar imot flest flyktninger, og som tar den største belastningen. Stengte grenser i Europa og innstramminger i Norge gjør at det er historisk få asylsøkere som kommer til Norge, mens land som Hellas, Kypros og Malta tar imot flest førstegangs asylsøkere. SV mener Norge kan ta imot en større andel enn det vi gjør i dag, og avlaste land som er på bristepunktet. Kommunene – som jeg da elsker – har bygget opp både kompetanse og kapasitet til å gjennomføre integrering og bosetting. Og mange kommuner ønsker å ta

imot flere fordi det har så veldig mange positive ringvirkninger for lokalsamfunnet.

Til slutt vil jeg nevne at SV vil støtte forslaget fra Miljøpartiet De Grønne om å hente hjem den syke fireårningen i Al-Hol, sammen med søsteren og mammaen hans. Gutten er veldig syk, han er snart fem år. Og la det være klart: Mødre som returneres med barna, kan straffefølges når de kommer til Norge. Norge må ta ansvar for sine egne statsborgere.

Stein Erik Lauvås (A) [20:41:12]: Trontalen inneholder noen gode formuleringer, på flere politikkområder, faktisk. Utfordringen – eller problemet – er at regjeringen i sin praktiske politikk ikke akkurat følger opp sin egen trontale. De siste dagene har vi fått to utredninger, en om domstoler og en om kraftskatteregimet. Kraftskatteutvalget, et bestillingsutvalg fra regjeringen, hvor partene ikke fikk være med, leverte sin innstilling her forleden.

Jeg har beveget meg på utsiden av dette huset i dag og deltatt på et seminar om kraftskatteutvalget sammen med om lag 300 andre – de fleste representerte Distrikts-Norge. Meldingene derfra var i tråd med Arbeiderpartiets syn på utvalgets forslag, nemlig at det er et avgjørende prinsipp at ved bruk av naturressurser skal en del av verdiskapingen ligge igjen lokalt. For Arbeiderpartiet er det altså uaktuelt å rive i stykker den samfunnskontrakten vi har for vannkraften. Bare for mitt eget fylkes del, Østfold, vil forslagene fra utvalget fjerne om lag 50 mill. kr i året – penger som kommer innbyggerne til gode. I så måte er det fullt ut mulig å være enig med de om lag 300 deltakerne på seminaret om kraftskatteutvalget som ble holdt i dag. De ba ikke om at forslagene ble skrinlagt, de ba om at forslagene blir makulert.

Så fikk vi også forslag om ny domstolstruktur, hvor nedlegging av bl.a. Heggen og Frøland tingrett ligger inne, hvor de mener at dette bør flyttes fra Mysen til Ski. Utfordringen er ikke i første rekke at Heggen og Frøland tingrett ligger på Mysen i indre Østfold, utfordringen er at domstolene er sulteforet. Det er lange køer for ofrene for kriminalitet, og kriminelle får nå strafferabatt fordi det har tatt lang tid å få saken opp til doms.

Stortingsrepresentant Ingjerd Schou fra indre Østfold og Høyre sier følgende i lokalavisen:

«Tingrettene er med på å gjøre mindre byer til hva de er, sammen med en rekke andre institusjoner. Dessuten er Heggen og Frøland tingrett effektiv.»

Og Schou fortsetter:

«Det er en undervurdering å mene at kompetanse ikke finnes eller kan rekrutteres til indre Østfold.»

Og så avslutter den samme stortingsrepresentant Schou med å si:

«Siste ord er ikke sagt i denne saken.»

Jeg støtter Høyres representant fullt ut i denne saken og stiller meg fullt og helt bak hennes uttalelser i dette. Jeg håper at representanten Schou har gjennomslag i egen flertallsregjering.

Arbeiderpartiets målsetting er å ta hele Norge i bruk. Arbeiderpartiets distriktpolitiske mål er ikke å legge ned og sentralisere. Arbeiderpartiets distriktpolitiske mål er å desentralisere det vi kan, og gi innbyggerne gode og effektive tjenester nær der de bor og lever. Da kan man ikke tappe distriktene for penger og kompetanse, slik den sittende regjeringen har en forkjærlighet for å gjøre.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [20:44:22]: Noreg er eit godt land å bu i og blir framleis rangert som eit av verdas beste land å leve i. Me som er så heldige å bu i eit land med gode velferdsordningar, låg arbeidsløyse og der befolkninga er høgt utdanna, tenkjer kanskje ikkje så ofte over at det ikkje er sjølvsagt. Det bør me kanskje i større grad reflektere over.

Noreg er ein liten nasjon med open økonomi. Me er avhengige av å kunne selje våre varer og tenester i ein større marknad. Det sikrar EØS-avtala oss. Denne avtala, som i år kan feire 25-årsjubileum, har tent oss godt. Den gjev bedrifter tilgang til ein marknad med 500 millionar europearar, og me veit at 70 pst. av eksporten frå fastlandet går til EØS-området – 80 pst. om ein reknar med olje og gass. Avtala sikrar bedrifter same konkurransevilkår som andre europeiske bedrifter.

Eksporten frå mitt heimfylke, Telemark, var ifølgje tal frå Menon Economics i 2017 to tredjedelar til EU/EØS – 10 pst. var retta mot Storbritannia. I tillegg sikrar avtala fri reising i heile Schengen-området, same mobilprisar i Europa som heime, norske studentar får unike moglegheiter til studietilbod, Europeisk helsetrygdkort sikrar deg same behandling ved sjukdom som innbyggjarar i det aktuelle EU-landet og moglegheiter til å bu og jobbe kvar som helst innanfor EØS-området.

Aftenposten hadde 11. juni i år ein leiar med overskrifta «Folket blir mer og mer glad i EØS. Politikerne henger etter». Det var med bakgrunn i Sentios måling for Klassekampen og Nationen, som viste til at 61 pst. ville stemt ja i ei folkeavstemming om å behalde avtala. 25 pst. svarte nei. Vidare viste dei til at støtta har auka betydeleg sidan første måling i 2012. Då sa 46 pst. at dei ville behalde avtala.

Om oppslutninga er stor blant folk, er det bekymringsfullt at det ser ut til at delar av fagbevegelsen rustar seg til kamp om EØS-avtala. I avisa Varden frå mitt heimfylke, Telemark, på tysdag skriv ein i leiaren under

overskrifta «Farlig spill om EØS» om Fellesforbundet si avdeling i Telemark, som er svært tydeleg i sitt innspel til landsmøtet og meiner at «EØS er en selv påført tvangstrøye som vi snarest mulig bør kvitte oss med!».

Lat oss håpe at andre delar av fagforeininga ser viktigheita av EØS-avtala. Forhåpentlegvis er kaoset rundt brexit òg med på å synleggjere at det ikkje er så enkelt å erstatte EØS-avtala med frie handelsavtaler.

Høgre vil vere garantisten for at EØS-avtala skal bestå, for å sikre norske arbeidsplassar og dermed sterke, berekraftige velferdssamfunn.

Bersvend Salbu (SV) [20:47:27]: Jeg vil gjerne løfte fram et tema som er et hjertebarn for meg og for SV, og som det har blitt arbeidet med gjennom mange år av mange rundt omkring i hele vårt land, nemlig den desentrale høyskoleutdanningen. God utdanning og kunnskap på alle nivåer er viktig for å bygge hele landet vårt. Innen alle yrker, både i det private og det offentlige, er det viktig å ha riktig kompetanse, i tillegg til at det også gir noe til den enkelte person som tar en slik utdanning.

Kan vi nå klare å bli enige om hvordan vi gjør det, for denne delen av utdanningssystemet flyter egentlig mellom mange sektorer, og kanskje litt utenfor, og ingen er vel helt sikre på hvem som har ansvaret. Barnehagetilbudet og grunnskolen er det kommunene som har ansvaret for. De videregående skolene ligger hos fylkeskommunen. Universitet og høyskoler har ansvaret for høyere utdanning, og formelt ligger vel kanskje ansvaret for desentral høyskoleutdanning hos de sistnevnte, men de er ikke nødvendigvis gjort i stand til det, eller har prioritert det nok, selv om mange er gode også.

Det finnes vel 60 ulike steder hvor det gis desentral høyere utdanning i dag. De er avgjørende viktig for at kommuner og regioner får riktig og viktig kompetanse til det offentlige og private næringslivet. Ikke minst er profesjonsutdanningene meget attraktive, og det er mange eksempler på at uten slike tilbud ville det vært mangel på lærere, sykepleiere, sosionomer etc.

De ulike desentrale utdanningssentrene har i stor grad oppstått ut fra behovet som finnes, og er blitt finansiert av bl.a. kommuner, fylkeskommuner ved regionale utviklingsmidler, næringsliv samt noe fra høyskoler og universiteter. Saken er at en trenger koordinatore og tilretteleggere for dette på et fysisk sted skal dette bli et studiested for slik utdanning. Det er viktig at det blir et studiemiljø, selv om det ikke er en ordinær høyskole eller et universitet vi her snakker om.

Kan vi nå få til en nasjonal plan for den desentrale høyskoleutdanningen og de lokale utdanningssentrene, slik at det gis forutsigbarhet, strukturelt og økonomisk? Det er avgjørende viktig for utviklingen innen både det

offentlige og det private, og ikke minst for enkeltmennene som får dette tilbudet.

Det gir også attraktivitet for et sted eller en region å kunne tilby slik utdanning for etablering av private bedrifter og offentlig virksomhet, så som Norsk helsearkiv på Tynset – takk til alle som bidro der – men også generelt når det gjelder tilflytting.

Dette må vel være i tråd med satsingen fra regjeringen, Lære hele livet. Dette bør være en sak alle vil være med på å få til en god løsning på – hele landet og alle politiske partier. Så jeg vil utfordre statsrådene Mæland og Nybø til å få på plass et løp der vi får plassert desentral høyskoleutdanning ordentlig inn i utdanningssystemet.

Olemic Thommessen (H) [20:50:38]: EØS-avtalen er en bærebjelke i Norges forhold til Europa. Den har tjent Norge vel, ikke minst distriktpolitisk.

Bare i min region, Innlandet, går godt og vel 70 pst. av en eksport på ca. 27 mrd. kr til EU-land. I henhold til NHOs tall impliserer dette ca. 20 000 arbeidsplasser.

I den offentlige debatten om å utrede alternativer til EØS-avtalen er det gjerne markedsadgangen som trekkes frem. Midt i brexit-tåken er det da fristende å spørre om en virkelig tror at søkkrige Norge i dag ville få en mer gunstig handelsavtale enn den vi faktisk har i EØS. Svaret på det vil for de fleste åpenbart være nei.

Det er også viktig å trekke frem at EØS-avtalen faktisk handler om mye mer enn markedsadgang og eksport: Bevegelsesfrihet, forskningssamarbeid, utdannings-samarbeid, eller det omfattende arbeidet for standardisering av forskrifter på en lang rekke områder er eksempler på forhold som styrker norsk samfunnsliv og gjør hverdagen enklere for mange av oss.

Vi lever i en tid da motkreftene for internasjonalt samarbeid er i fremvekst. For små nasjoner som vår er det ikke en god utvikling, tvert om. Det er først og fremst de små nasjoner som er tjent med gode internasjonale institusjoner, som kan ivareta sikkerhet og forutsigbarhet, i motsetning til det som har vært historiens regel, nemlig at de store har kunnet ta seg til rette.

I Europa handler dette selvsagt om EU. EU er i dag det EU var tenkt å være, nemlig en garantist for fred mellom de europeiske landene og et redskap for mest mulig likeverdig behandling når det kommer til rettigheter og økonomiske muligheter. I dette er det investert mye. Og det er trist å se hvordan mange av de fordelene som har blitt oppnådd, nå blir tatt for gitt, og at motkreftene får vind i seilene uten at man ser fordelene som henger med.

En eventuell utredning om alternativer til EØS-avtalen, initiert av storting eller regjering, kan vanskelig leses som noe annet enn et sterkt signal om at Norge ønsker en løsere tilknytning til EU enn den vi har. Dette

vil være en ulempe i det kontinuerlige diplomatiske arbeidet som Norge, som ikke-medlem av EU, til enhver tid står i.

Signalene som kommer fra tunge miljøer i fagbevegelsen, er derfor foruroligende, ikke minst i lys av den innflytelse fagbevegelsen har i Arbeiderpartiet. Det påhviler Arbeiderpartiet et stort ansvar for ikke å gi etter for indre press fra fagbevegelsen, enn si ytre press fra et stadig voksende Senterparti.

Det har vært bred enighet i Stortinget om at EØS-avtalen fungerer godt for Norge. I dette spørsmålet må vi løfte blikket og holde fast ved de lange linjene i norsk utenrikspolitikk og ikke la skiftende vinder og kortsiktige politiske gevinster undergrave våre muligheter i årene som kommer.

Ingalill Olsen (A) [20:54:01]: Vi har en valgkamp bak oss som i hvert fall i Finnmark avslørte en stor avmakt blant folk. Avmakten knytter seg til mange forhold, som tvangsammenslåingen av Troms og Finnmark, frustrasjon over mangel på økt styrking av Forsvaret i nord, helikoptre som skulle flyttes sørover, statlige arbeidsplasser som flyttes ut, eksemplifisert gjennom denne ukens forslag om å fjerne to av tre tingretter i landet. Det betyr at en kan måtte dra nesten 50 mil, fra Kirkenes til Alta, for et møte i tingretten. Det føyer seg inn i et bilde der fjerning av kompetansearbeidsplasser fra Finnmark og andre distriktsfylker blir tydelig.

Denne regjeringen har overført ansvaret for statlige fiskerihavner fra Kystverket til fylkeskommunene. Det har i praksis betydd at planlegging av nye fiskerihavner har stoppet opp. Denne typen planlegging er spesialkompetanse, og per i dag er neppe noen av fylkeskommunene klare for den krevende oppgaven de har ansvar for fra 1. januar 2020. Utbygging av fiskerihavner er kritisk infrastruktur for norsk fiskerinæring, og måten dette feltet har vært behandlet på av denne regjeringen, står til stryk.

Regjeringen skryter hemningsløst av at de bygger veier i rekordtempo i Norge. Vel, vi i Finnmark merker svært lite til det. Vi har kun ett utbyggingsprosjekt igjen når Tana bru straks ferdigstilles, Skarvberg tunnelen.

Rv. 94 mot Hammerfest står i bero selv om Frank Bakke-Jensen fra Høyre lovet realisering i forrige valgkamp. Kløfta, som også er lovet realisert, ligger langs E45 mellom Alta og Kautokeino, er rasfarlig og attpåtil ferdig planlagt av Statens vegvesen. Ny flyplass i Hammerfest venter også på en avklaring. Dagens flyplass har for dårlig regularitet, og en avklaring er viktig for olje- og gassbyen Hammerfest.

Arbeiderpartiet forventer at Finnmark får sin rettmessige andel av samferdselsmidlene i Norge, men også

at statsbudsjettet inneholder midler som overføres til fylkeskommunene til utbygging av fiskerihavner. Vi kommer til å følge nøye med på om midlene følger de nye oppgavene.

Avmakt er en skrekkelig følelse som ikke avler noe godt. Den følelsen mange i Distrikts-Norge sitter med, at all vekst og utvikling skjer i befolkningstette områder, mens ressursene skal hentes i periferien uten at ringvirkningene blir der, bygger ikke landet.

Arbeiderpartiets stolte slagord «By og land hand i hand» fra 1933 står seg ennå i dag, og er fortsatt vår gjeldende politikk.

Bente Stein Mathisen (H) [20:57:25]: Det går veldig bra i Norge, men vi hviler ikke på laurbærene i Høyre. For det er mange utfordringer som må løses. Skal vi beholde et godt, bærekraftig velferdssamfunn og samtidig sette inn et høyere gir for å bekjempe klimakrisen, må vi igjennom en del nødvendige omstillinger.

I Høyre vil vi omstille og forandre for å bevare. Vi vil holde fast ved det som gjør Norge til et godt land å bo i – et land med små forskjeller, et land hvor vi har tillit til hverandre, et land hvor tjenestene er nær der folk bor.

Av og til er det nødvendig med reformer fordi det har skjedd endringer i samfunnet vårt over tid. Vi lever heldigvis ikke i et land som er sementert. Vi lever i et Norge som er i utvikling og i bevegelse. Derfor må systemene vi har etablert, endres i takt med utviklingen. Endringer og omstillinger tar tid, og et styringsdyktig parti må tåle å stå i vanskelige omstillinger uten å vingle når omstilling smerter.

Kommunereformen handler ikke om å sentralisere makt, den handler om å stoppe den sentraliseringen som allerede foregår. Mange mindre kommuner opplever fraflytting, og har problemer med å levere kvalitativt gode tjenester. 70 pst. av de små kommunene i Norge sier at de er helt avhengige av samarbeid og interkommunale avtaler eller innkjøp for å kunne levere tjenester til innbyggerne, jf. en rapport fra Telemarksforskning. Og når man allerede samarbeider og har inngått interkommunale avtaler med nabokommunene om barnevern, brannvesen og sykehjem, er det ikke da like greit å gå løpet helt ut og bli en større kommune med felles rådhus, felles rådmann, felles ordfører og felles kommunestyre?

Min hjemkommune, Asker, slår seg sammen med kommunene Røyken og Hurum 1. januar 2020. Det har vært en forbilledlig og god prosess, og innbyggerne har vært involvert hele veien. Jeg er stolt av å bo i en kommune hvor FNs bærekraftsmål er rammeverket for den nye kommuneplanen. Tjenestene til innbyggerne i nye Asker vil fortsatt være der hvor folk bor. I Holmsbu vil det være både helsetjenester, hjemmetjenester, skole og

barnehage. Det samme vil det være i Spikkestad i Røyken.

Det er skremselspropaganda å hevde at kommunesammenslåing innebærer at folk mister tjenestene der de bor. Det er kun rådhuset, kommunestyret og ordføren pluss noen administrative tjenester som blir slått sammen.

Innbyggerne i Asker, Hurum og Røyken har forstått at de har mye å vinne på å bli en større kommune. Det var stor skepsis der også til å begynne med, slik det alltid er ved store endringer, men nå er folk positive. De aller fleste mener at dette er en god og riktig beslutning, noe de også ga uttrykk for ved valget i høst. Høyre opplevde, som det ledende og største partiet, å få rekordstor oppslutning, 43,1 pst. Jeg er glad jeg bor i en kommune som er opptatt av utvikling, som har politikere som er fremoverlente, og som vil forandre for å bevare.

Margunn Ebbesen (H) [21:00:50]: For Høyre i regjering har det vært viktig å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Derfor har det vært viktig å få flere i jobb, inkludere alle i samfunnet og samtidig sørge for at vi innfrir klimamålene.

I distriktsfylket Nordland går det så det suser. Dette har vært gjentatt flere ganger fra denne talerstolen, men det må visst gjentas mange ganger før alle tar det inn over seg. På mine reiser i Nordland møter jeg engasjerte bedriftseiere som i lag med dyktige ansatte hver dag jobber for å utvikle sin bedrift og sikre arbeidsplassene. Det viktigste av alt er at de gjør det i et klimaperspektiv.

Celsa i Mo i Rana sysselsetter direkte og indirekte rundt 500 ansatte. De har som mål å kutte CO₂-utslippene med 50 pst. innen 2030. De siste årene har de investert 450 mill. kr på CO₂-reduserende og energieffektiviserende prosjekter. De har benyttet seg av regjeringens satsing på Enova, SkatteFUNN og forskning for å delfinansiere disse prosjektene. Det samme bildet fikk jeg presentert hos Elkem Salten, som holder på med en storstilt ombygging for energieffektivisering. De har også benyttet seg av viktige regjeringsstøttede ordninger og investert for rundt 2 mrd. kr siden 2013. NOx-utslippene er redusert med over 40 pst. – tilsvarende utslipp fra 300 000 biler.

Så har vi den kanskje mest voksende aktiviteten i Distrikts-Nordland, nemlig havbruk. Her skjer det mye spennende, både innenfor tradisjonelt havbruk, og ikke minst innenfor lukket merdeteknologi. AkvaDesign i Brønnøysund startet i det små med forsknings- og utviklingskonsesjoner. Nå er de rundt 40 ansatte og har 34 lukkede merder som driftes på 6 forskjellige lokaliteter. Ingen lus er registrert siden oppstarten i 2012. Dette er innovasjon og miljømessig bærekraftig satsing i Distrikts-Norge.

Felles for disse bedriftene og de fleste av arbeidsplassene i Distrikts-Norge er at de er avhengige av EØS-avtalen. Jeg sier det slik verksdirektøren på Elkem Salten sa det: Å si at EØS-avtalen lett kan erstattes av en handelsavtale, må være mangel på forståelse av hva den er. Elkem Salten eksporterer mer enn 90 pst. av omsetningen på over 1,5 mrd. kr. Uten denne avtalen – som også er med på å sikre samarbeid innen miljø, forskning og kompetanse – ville ikke Elkem kunne drive industri i Norge. I mitt spørsmål til representanten Gjelsvik i replikkunden spurte jeg ham om verksdirektøren tok feil. Fikk jeg svar? Nei.

Mona Fagerås (SV) [21:04:04]: Skolens innhold skal fornyes, sa Kongen i går, og fagfornyelsen er den største endringen i norsk skole siden Kunnskapsløftet i 2006.

De siste 13 årene er verden blitt mindre. Landegrensene er mindre synlige, og verdenssamfunnet har samlet seg om flere felles mål, som FNs bærekraftsmål og Paris-avtalen. For å nå disse målene trenger man en skole som viser hvordan verdens utfordringer henger sammen. Nye læreplaner er et viktig steg på veien for å oppnå dette målet. Stortinget har vedtatt at bærekraftig utvikling skal være et prioritert flerfaglig tema i de nye læreplanene.

Kunnskap om klimaendringene er en viktig forutsetning for å lykkes med det grønne skiftet og for å kunne møte klimakrisen, og vi må ta ansvar og sikre at de nye læreplanene møter de nasjonale og globale utfordringene som følger av dette. Overordnet del av det nye læreplanverket sier at bærekraftig utvikling skal være et av de tre tverrfaglige temaene i skolen. Dette krever kunnskap om problemstillinger knyttet til bærekraftig utvikling og at disse blir konkretisert i fagenes kompetansemål.

I regjeringens utkast til de nye nasjonale læreplanene er imidlertid det globale perspektivet fraværende, og bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema har dessverre mistet sin tyngde. I Utdanningsdirektoratets forslag har ikke basisfagene norsk, engelsk og matematikk bærekraftig utvikling som et tverrfaglig tema, og dette temaet speiles da heller ikke i forslagene til nye kompetansemål. Dette er sterkt kritikkverdig, ikke minst i fagene norsk og engelsk, som er spesielt godt egnet til drøfting av vår tids viktigste utfordringer. Framtidens utfordringer kjenner ingen landegrenser. Det har klimaendringene vist oss eksempler på. Da er det uheldig at de nye læreplanene bygger en mur rundt norske elever og det samfunnet de i fremtiden skal lede.

Våren 2019 demonstrerte 40 000 norske elever for klimaet. Elevene i klimastreiken viste tydelig at de ønsker å ta ansvar for fremtiden, de ønsker å gjøre noe for fremtiden. De er globale medborgere. Og det kreves et

globalt samarbeid om vi skal finne løsninger på de utfordringene vi har i samfunnet.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [21:07:18]: I trontalen ble det vist til at et av regjeringens mål er at det skal bo og arbeide folk i hele landet. Det er et mål som jeg håper og tror de fleste her stiller seg bak. Dessverre er det ikke nok å si det, det krever også handling og virkemidler som gjør det mulig.

I Nordland opplever vi i stor grad det motsatte. Endring i inntektssystemet har gjort at mitt fylke over en fireårsperiode får kutt på nærmere 460 mill. kr, og det faktum at det er et ekstremfylke når det gjelder ferje- og hurtigbåtsamferdsel, tas det ikke høyde for. I tillegg kuttes det kraftig i regionale utviklingsmidler, og det sier seg selv at dette ikke bidrar nevneverdig til vekst og næringsutvikling.

Flere innvandrere må inkluderes i arbeidsmarkedet gjennom bedre integrering, heter det også i trontalen. Jeg er helt enig, og i Nordland har vi, særlig i de mindre kommunene, vært knallgode på integrering. Vi trenger flere mennesker, og vi tar vare på dem som kommer. Dessverre har regjeringen bestemt at små kommuner nå ikke skal få lov til å bosette flyktninger, så de gode apparatene som er bygd opp, legges nå ned, og vi står igjen uten gode forklaringer.

Folk engasjerer seg i den politikken som føres, noe kommune- og fylkestingsvalget viste. Grunnen er at innbyggere i ikke-urbane områder føler seg lite verdsatt og nærmest nedleggingstruet. Tidligere i dag har vannkraftkommunene i Norge diskutert forslaget til nye skatteregler, et forslag som vil ta nærmere 4 mrd. kr fra distriktskommunene. Utredningen bærer preg av at ekspertutvalget overhodet ikke har lyttet til verken næringen eller kommunene, og konklusjonen til LVK, Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar, er at den bør makuleres.

Et annet forslag er nedlegging av tingretter. Man kan jo spørre seg om det er slik at man ønsker et geografisk classeskille i den norske rettsstaten.

Til slutt vil jeg nevne tilskudd til frivilligsentraler. Det er vedtatt at dagens gode ordning skal endres, og det skal gis tilskudd til frivillighet per innbygger i stedet for per sentral, men den totale summen skal være den samme. Dette kan bety kroken på døra for svært mange sentraler i landet, noe som igjen bygger ned lokalsamfunnene våre. Det må gå an å lytte til de berørte og se at man bør snu i denne saken. Heldigvis ble det ingenting av forslaget om endring i veterinæravttilskuddet, og nå forventes det at også frivilligheten skal få bestå i hele landet gjennom videreføring av dagens ordning.

Den nedleggingstrangen vi opplever i Nordland, og særlig på deler av Helgeland, henger ikke på noen måte i hop med iveren etter å utnytte verdiene som finnes

langs denne gullkysten i nord, både innenfor havbruk og andre områder. Som i andre forhold må regjeringen forstå at det handler ikke bare om å ta – man må gi litt også.

Freddy André Øvstegård (SV) [21:10:15]: Stortinget har nå åpnet igjen, kort tid etter et forsøk på et nytt høyreekstremt terrorangrep på norsk jord. Denne trontaledebatten skjer bare et par måneder etter at en norsk terrorist skjøt seg inn i en moské med mål om å ta liv. Men ut fra debatten skulle vi nesten ikke tro at det har skjedd. Verken i trontalen eller i meldingen om rikets tilstand i går ble terrorangrepet nevnt. Her fortsetter det stort sett som før – i stedet for at alle diskuterer hvordan dette kan fortsette å skje, hva vi kan gjøre for å stanse det, og hvordan vi kan stå sammen med norske muslimer, som nå er redde. Jeg blir flau på vegne av dette huset, flau over signalet det sender til alle som ser til landets folkevalgte for trygghet og for et oppgjør mot hat, hets og vold, men tvert imot ser at enkelte maktrepresentanter fra et regjeringsparti fortsetter å bruke konspiratoriske uttrykk som mistenkeliggjør norske muslimer. Jeg lurar på hva som hadde skjedd hvis Siv Jensen hadde gått ut i VG rett før valget og advart mot snikjødifisering av Norge. Hadde vi sett den samme unnvikelsen da? Jeg håper virkelig ikke det.

Det finnes ikke noen snikislamisering av Norge. Det som finnes, er en sniknormalisering av ytre høyres retorikk og tankegodt. Grensene for hva slags strenger det er blitt lov å spille på, har blitt flyttet stadig lenger. Samtidig ser vi at høyreekstreme oppfordrer til vold, trener på vold og begår vold i Norge. Selv erklærte nynazistiske grupper får lov til å hetse og hate minoriteter, slik vi har sett i mitt hjemfylke, Østfold, og andre steder i landet. Så når norske muslimer har bedt om en handlingsplan mot islamofobi og muslimfiendtlighet lenge, skulle det bare mangle. La det bli en plan med nye, konkrete, prioriterte og målbare tiltak for å ta høyreekstremisme tilstrekkelig på alvor. La planen føre til handling mot muslimhat og høyreekstremisme. Så må vi sammen sørge for at også ordene vi bruker, bekjemper hat, hets og vold og ikke nører opp under det.

Lars Haltbrekken (SV) [21:13:24]: La oss se ett år tilbake, da Stortinget også var samlet til trontaledebatt, den gang Greta Thunberg bare var et navn kun de ivrigste klimaaktivistene hadde hørt om. Det føles som en evighet siden. På ett år har en bølge skyllet over verden, en bølge av håp, en bølge av unge klimastreikere som krever handling, som er redde, redde for sin egen framtid – med god grunn. Men samtidig vet de at vi kan, hvis vi vil.

Vi vet hva som skal til. Teknologien er her. Det er som tidligere statsminister Jens Stoltenberg sa da han

lanserte Norges initiativ for å bevare regnskogen i desember 2007, at teknologien for å redde regnskogen er kjent. Teknologien for å la et tre stå, den har vi, det er bare å legge ned øksa. Teknologien for å la fossil energi bli liggende i bakken, er her allerede, den også. Det er bare å la være å sette oljeborene i nye hull. Det er nok nå.

Hver eneste nye rapport som kommer fra klimaforskerne, er egnet til å ta håpet fra enhver. Men det er da de klimastreikende elevene kommer med sine plakater, sine opptog og sine brøl. Håpet Greta Thunberg gir oss, vil bli stående som en milepæl i verdenshistorien, på linje med Rosa Parks, den svarte dama som i 1955 nektet å gi fra seg sitt sete til en hvit mann på bussen i Montgomery i Alabama, på linje med Steve Biko, den svarte anti-apartheidaktivisten. Sammen med disse står Greta Thunberg og hennes millioner av klimastreikende elever.

De som ikke står der, er alle de middelaldrende menn – for la oss innrømme det, det er sinte menn – som av en eller annen grunn har funnet ut at deres bidrag til verdens framgang skal være å æreskjelle en svensk tenåring.

Når farer truer, samler nasjoner seg, de samler seg til felles kamp. Det er det vi må gjøre, samle oss til felles kamp for vår felles framtid. Klimakrisen er vår felles utfordring, og vi kan best løse den i fellesskap. Derfor er mitt ønske at regjeringen kommer til Stortinget med et forslag om hvordan vi kan samle oss til felles kamp om en grønn, ny deal – en grønn, ny deal for miljø, for rettferdighet, for arbeidsplasser og for vår felles framtid.

Martin Kolberg (A) [21:16:49]: Jeg vil si det slik at enten er det politisk frekt, eller så er det et uttrykk for komplett historieløshet, eller kanskje en kombinasjon av begge deler. Jeg sikter da til at representanter for høyrepartiene i denne salen i dag har tillatt seg å vise til Gerhardsen-perioden som den perioden hvor Arbeiderpartiet bygde landet gjennom reformer. Men i dag svikter vi, sier de, vi har forandret politisk styringsevne og politisk evne til å se helhet, tillater de seg å si.

Jeg sier: At de våger! Gerhardsen-perioden var jo et uttrykk for en utvikling av Norge som høyresiden var imot. Både Gerhardsen personlig, hans regjering og hele den samfunnsutviklingen de representerte, ble forsøkt bekjempet med alle midler av høyresiden i Norge – ikke bare av partiene, men av hele den samlede borgerligheten. De hevdet at vi var kommunister. Det sa de i debattene her i denne salen – den gangen. De hevdet at Husbanken var et uttrykk for organisert kommunisme – den gangen. Men nå sier de at det var en god periode for Norge, men at vi svikter i dagens situasjon. Det er altså en tydelig historisk tråd fra den tiden og fram til denne debatten, fordi de hevder at vi nå svikter vår styringstradisjon.

Så legger de til: Og partiet går tydelig til venstre. Det er noen fæle greier. Dette er altså den samme måten å operere på som de gjorde i tidligere tider.

Sannheten er noe helt annet. Det vi opplever, er at det er partiet Høyre som går til høyre. De har forlatt sin verdikonservative plattform, som på sett og vis reelt sett egentlig forsvarte velferdsstaten, mens vi nå ser en konkret vilje til å bygge den ned. Og de kan jo ikke overraskes over at et sosialdemokratisk parti – som har den stolte tradisjonen vi har i vår historie – sier nei til privatisering av helsevesenet, sier nei til grov sentralisering, sier nei til, selvfølgelig, skattelettelser som er helt urimelige, og sier nei til, selvfølgelig, å kutte i alle velferdsordninger til dem som virkelig trenger det i samfunnet. For hva slags reformer er det? Det er antireformer, som bringer Norge tilbake, og derfor er det en politisk frekkhet å påberope seg Einar Gerhardsen.

Presidenten: Presidenten vil minne om at uttrykket «politisk frekkhet» tidligere er blitt påtalt som et ikke korrekt parlamentarisk uttrykk.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [21:20:14]: Med Fremskrittspartiet i regjering opplever alle forenklinger i sin hverdag, både næringslivet og ikke minst den vanlige borger. Den siste forenklingen for den vanlige borger, som absolutt er blitt en hit, er digitalt førerkort – man ser at 670 000 lastet det ned det første døgnet. Digitalisering gjør hverdagen enklere for folk flest.

I 2014 ble det satt mål om å redusere kostnader for næringsliv og bedrifter med 15 mrd. kr innen 2017. Det målet er nådd. Men forenklinger skal fortsatt prioriteres høyt, og regjeringens tiltak for å forenkle og redusere rapporteringskrav skal fortsette å spare bedrifter for milliarder av kroner. Det nye målet er å forenkle for 10 mrd. kr i perioden 2017–2021 og dermed bidra til å skape enda flere arbeidsplasser i hele landet.

Det merkes på arbeidsledigheten at det skapes flere arbeidsplasser. I Nord-Norge har utviklingen også vært positiv. De siste tallene for Nordland viser en ledighet på 1,7 pst., ned fra 2,9 pst. i 2013. Finnmark har en ledighet på 2,5 pst., mot 3,5 pst. i 2013. Troms har en ledighet på 1,6 pst., mot 2,3 pst. for seks år siden. Arbeidsledigheten er nå den laveste på mange år. Veksten i økonomien har god fart. Norge er på rett spor. Det går godt i Norge, både i sentrale strøk og i distriktene. I mange tiår var det lite utvikling og etablering av nye arbeidsplasser i den nordligste delen av landet. Nå ser stadig flere mot nord. Etter seks år med Fremskrittspartiet ved makten er det større optimisme og framtidstro i nord enn på svært lenge.

Vi legger forholdene til rette for vekst i nord. Vi ser det innen olje- og gassnæringen, mineralnæringen og fiskeri- og sjømatnæringen – tre næringer som kommer til å bli særdeles viktige for nasjonen Norge og ikke

minst for det nordlige Norge i årene framover. Det bidrar til at andre næringer i nord styrker seg. Vi ser en tydelig vridning i aktivitetene – hvor det meste skjer i nord. Den tydelige veksten i nord gjør Senterpartiets stadige beskyldninger om sentralisering grunnløse.

En sånn vekst, investeringsvilje og optimisme skaper naturligvis også noen utfordringer. Det investeres i større fiskefartøy, som gjør at vi også må satse på å utvikle fiskerihavnene, sånn at de nye, større båtene kan fortsette å levere sine fangster og fortsette den gode utviklingen. Jeg var i forrige uke på kyst- og havnekonferansen i Honningsvåg, og ifølge seniorrådgiver Eirik Selmer hos Finnmark fylkeskommune har de siste årene vært svært positive med tanke på å utvikle fiskerihavnene, spesielt i Finnmark. Så planleggingen har så visst ikke stoppet opp, slik representanten Ingalill Olsen hevdet. Det gir et godt utgangspunkt for å overføre fiskerihavnene til de nye regionene.

Vi legger forholdene til rette for videre vekst i nord.

Marian Hussein (SV) [21:23:33]: Mishandling og vold i nære relasjoner er et stort problem, både for individet og for samfunnet. Bruk av vold gjør enorm skade på ofrene, og manglende beskyttelse fra staten representerer et brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Det er derfor svært bekymringsverdig at vi har en regjering som er handlingslammet i dette spørsmålet. På regjeringens vakt slår det store sprekker i politiets arbeid knyttet til vold i nære relasjoner. På området familievold rapporterer politiet en gjennomsnittlig oppklaring på 33 pst. Det betyr at hele 67 pst. av alle saker ikke blir oppklart.

Det finnes mennesker bak disse tallene. I disse tallene blir kvinner og barn rettsløse i Norge. I disse tallene svikter storsamfunnet sin plikt om at alle skal kunne leve et fritt liv, fritt fra vold. Istedenfor å komme med effektive tiltak for å bekjempe dette samfunnsproblemet gjennomfører regjeringen en politireform som tar opp mye ressurser, uten å gi resultatene vi trenger. Mangelen på beskyttelse rammer flere tusen i Norge hvert år. Først og fremst rammer det de helt svakeste – barn og kvinner i sårbare situasjoner. Derfor har FN's kvinnekomité kritisert Norge for ikke å ha klart å beskytte kvinner mot menns vold og overgrep.

Den manglende politiske viljen fra regjeringen bidrar til at vi ikke er nærmere et samfunn der alle mennesker er beskyttet mot vold. Ett av mange tiltak som må på plass, er mer ressurser til politiets arbeid mot vold i nære relasjoner. Politiet trenger også hjelp til å prioritere. Derfor har SV foreslått å øremerke midler til etterforskningen for å sikre at politiet har de ressursene de trenger. I tillegg har vi foreslått å innføre styringsverktøy, som måltall, for politiets arbeid med vold i nære re-

lasjoner. Det er ikke detaljstyring av politiet, men hjelp til prioritering, slik regjeringen allerede gjør i politiets arbeid med returer.

Til slutt: Vi kan ikke fortsette å svikte kvinner og barn som blir utsatt for vold. Manglende beskyttelse fra staten representerer et brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

Jonny Finstad (H) [21:26:45]: Vi har et velfungerende demokrati i Norge – med stadig bedre fellesskapsløsninger og rettigheter for den enkelte. Likevel hører vi i dag at opposisjonen strør om seg med fornminner om hvor meget bedre alt var før. Det loves omkamper, reverseringer og klimaløfter som ikke er finansiert. Det skaper selvsagt både forventninger og usikkerhet rundt omkring i vårt samfunn.

Dette lover ikke godt for å skape et bærekraftig og klimavennlig velferdssamfunn. Bærekraft handler spesielt om det grønne skiftet og ny teknologi med miljø- og klimavennlige muligheter vi ikke har tenkt på før. Regjeringspartiene fører en realistisk og ikke en symbolistisk klimapolitikk. Det er en politikk som ikke svinger klimapissen over folket, men som får folket til selv å velge nye, grønne teknologiske løsninger. Det er en politikk som gjør det lettere, enklere og billigere for folk flest å ta grønne valg, som f.eks. å kjøpe seg elbil.

Digitalisering og teknologisk utvikling har skapt behov for reformer som har gitt gode resultater for landet vårt. Vi moderniserer der de rød-grønne ønsker å reversere. Jeg merker en hard retorikk fra de rød-grønne. De hevder bl.a. at private bedrifter er velferdsprofittører, og at regjeringen selger og sentraliserer landet vårt. Dette framstår som både splittende og historieløst og gir grobunn for proteksjonisme.

Distriktsfylkene går så det suser. Ledigheten har om trent aldri vært lavere. I typiske distriktsnæringer, som f.eks. fiskeri, landbruk, havbruk, skogbruk og reiseliv, ansettes det flere, og det settes stadig nye eksportrekorder. Problemet nå er å få tak i nok folk til ledige jobber. Vi kan godt si at det eneste som går nedover i distriktsfylkene nå for tiden, er arbeidsledigheten.

De rød-grønne stempler private som velferdsprofittører og mener visst at det norske fellesskapet bare er offentlig sektor. Jeg vil derfor helt til slutt påminne de rød-grønne om at fellesskapet er private enkeltmennesker i både næringsliv og offentlig sektor – det er nemlig deg og meg.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Kim André Haugan Schei (Sp) [21:29:43]: Nordland er et fylke med betydelige ressurser – ressurser som skaper arbeidsplasser og store inntekter til felles-

skapet. Men Nordland er også et fylke med store avstander. Arbor, som produserer sponplater i Hattfjell-dal, har fått føle på disse avstandene.

Når over 30 pst. av arealene på Indre Helgeland er båndlagt gjennom vern eller forslag om vern, gir dette direkte økte kostnader i millionklassen bare i transport-utgifter – for én av to sponplatefabrikker i landet. Dette er kostnader som bedriften må ta for egen regning, og det gir et skjevt konkurransegrunnlag.

Samtidig ser man nå et stort ønske om sentralisering av offentlige arbeidsplasser og institusjoner. Nedleggelse av høyskolen i Nesna er nedleggelse av et helt lokalsamfunn. Det bor folk i hele Nordland, og det ønsker vi at det fortsatt skal gjøre. Da er vi nødt til å ha tjenester nær folk.

Gode veier i både bygd og by er en forutsetning for å sikre vekst, bosetting og verdiskaping i hele landet. Nordland fylkeskommune eier 4 100 km fylkesvei og har samtidig 25 pst. av Norges kystlinje. Og når 66 pst. av Nord-Norges eksport kommer fra Nordland, sier det seg selv at det er mye gods som skal fraktes. Men dette har under denne regjeringen blitt utfordrende.

Senterpartiet har de siste årene foreslått i Stortinget at det skal vedtas en tiårig opptrappingsplan for fylkesveiene. Forslaget har gått ut på å sette av 1 mrd. kr til fylkesvei. I tillegg har vi i Nasjonal transportplan satt av penger til rassikring og tunnelsikring på fylkesveiene.

Hva legger regjeringen til grunn når de selv sier at små og mellomstore bedrifter og Nord-Norge er deres satsingsområde, men samtidig jobber for en nedbygging av hele regionen? Det er på høy tid at regjeringen begynner å innfri.

Tage Pettersen (H) [21:32:37]: Statistikken viser oss at det går godt i Distrikts-Norge. Ledigheten er rekordlav, næringslivet blomstrer med rekorder for norsk sjømat, norsk skogbruk og norsk reiseliv. Tidenes samferdselsbevilgninger knytter by og bygd tettere sammen, og det har aldri vært færre kommuner på ROBEK-listen.

Dette er fakta som sier noe om situasjonen i Norge i dag. Enkelte av våre politiske motstandere har valgt en retorikk hvor de spiller på følelser og velger å glemme fakta. Senterpartiet har skapt et bilde av at det er kamp by mot land, og partiets proteksjonistiske ståsted i mange saker kommer til uttrykk gjennom mistro til ekspert-er og motstand mot internasjonalt samarbeid.

Det er ingen overdrivelse å si at vi for tiden lever i en uoversiktlig verden. Få vet hvilke land som utsettes for straffetoll fra USA neste måned, og ingen kan si om Storbritannia er med i EU eller er utenfor, med eller uten avtale, om noen måneder. I et slikt bilde er det viktig å huske at Norge er et lite land med en åpen økonomi. Derfor

er det viktig å verne om frihandel og internasjonalt forpliktende samarbeid. Derfor er det viktig å advare mot den EØS-motstanden vi ser hos flere opposisjonspartier og i deler av fagbevegelsen.

75 pst. av eksporten fra distriktene våre går til EØS-området. Å sette denne avtalen i spill for å få en brexit-lignende situasjon i Norge er ekstremt dårlig nytt for distriktene og for arbeidsplasser i hele landet. Derfor håper jeg at nettopp mange i distriktene får med seg at Senterpartiet allerede på dag to i denne sesjonen fremmer forslag om å svekke vårt forhold til EØS.

Regjeringen reformerer ikke for å ha noe å gjøre. Den forandrer nettopp for å bevare det gode i vårt samfunn. Kommunereformen handler ikke om å sentralisere makt, men om å stoppe den sentraliseringen som ellers vil skje. Et blomstrende næringsliv er den beste distriktspolitikken, og da må fokus være på hvordan vi sikrer og bygger kompetanse der ute, ikke å telle antall rådhus.

Norge forandrer seg, og da må vi også være villig til å forandre politikken. Vår oppgave er å svare på morgendagens utfordringer og ikke fokusere på gårsdagens fortreffelige løsninger.

Norge står fortsatt overfor store omstillingsbehov, men slik situasjonen er i dag, blir det lite drahjelp å hente hos en fragmentert og lite samarbeidsvillig opposisjon. Representanten Gahr Støre lovte sågar ved starten av denne debatten at deres jobb nå skal bli å være en motmakt.

Oystein Langholm Hansen (A) [21:35:35]: Det er godt å komme i gang igjen etter et langt fravær fra stor-tingssalen. Det var et fravær som var preget av en lang og omfattende valgkamp. I valgkampen møtte jeg mange velgere som er oppgitt, og som faktisk er fylt av avmakt med tanke på både manglende rassikring, økning i bompenger, reduserte posttjenester og fare for manglende tilgang til både fasttelefon og mobildekning. Noen ganger forekommer faktisk flere av disse tingene samtidig. Blant annet kunne beboerne i Sokndal sør i Rogaland vise meg en halv avbrukket telefonstolpe som hang i en kobberledning. Denne ledningen er den eneste tilgangen til telefoni og netttjenester i store områder langs fv. 1 i Rogaland. Denne feilen er blitt forsøkt meldt til Telenor flere ganger og i lang tid, uten respons og handling. For innbyggerne er alt dette et bilde på en regjering uten handlingskraft og med manglende styringsevne. Arbeiderpartiet vil at innbyggerne i hele landet skal kjenne at de er verdifulle, og at de er viktige. Vi vil bl.a. at alle skal ha rett på bredbånd, på linje med strøm og friskt vann.

Arbeiderpartiet vil også at hele det statlige eierskapet skal styres aktivt og oppfylle formålet med eier-

skapet, nemlig å tilføre trygghet for norske arbeidsplasser, sikre kvaliteten på nasjonal infrastruktur og sørge for at vi bygger kompetanse og arbeidsplasser i hele landet. Arbeiderpartiet vil verne om den norske modellen, inkludert den norske arbeidslivsmodellen. Arbeiderpartiet mener at den norske arbeidslivsmodellen må kunne eksporteres til andre land og regioner. Det er ikke regjeringens oppgave å importere arbeidslivsmodeller som undergraver norske lønn- og arbeidsvilkår, slik høyrepartiene vil gjøre, f.eks. gjennom Postens etablering av Bring i Øst-Europa. Posten AS har ingenting i Polen og Slovakia å gjøre. Blant annet derfor vil Arbeiderpartiet ha et aktivt eierskap til både heleide og delvis eide statsbedrifter.

Den halve stolpen i Sokndal skal nå få lov til å stå som et eksempel på hvordan mange i Norge føler det når de hver dag opplever å ikke bli tatt vare på av høyre-regjeringens partier.

Liv Kari Eskeland (H) [21:38:53]: Ein hektisk kommunevalkamp er over, og dei fleste av oss har reist land og strand rundt for å snakka med innbyggjarar og næringsliv. Det er gledeleg å høyra at dei fleste er nøgde. Det går godt her i landet, og næringslivet er optimistisk med tanke på framtida.

Langs vestlandskysten, der eg stort sett har hatt ferda mi, er det ein positiv giv og iver etter å bidra til det grøne skiftet, i ei takt som me vanskeleg såg for oss då Høgre inntok regjeringskontora i 2013. I tronge vestlandsfjordar utviklar skipsverft verdsleiarande teknologi for framtidas fossilfrie hurtigbåtar. Brødrene Aa i Hyen er eit av dei skipsverfta som ser for seg eit forretningspotensial i denne utviklinga. Med karbonskrog og batteridrift løftar dei hurtigbåtsegmentet opp frå å vera ein miljøversting til å verta utsleppsfrie alternativ på sjøen.

Trøndelag har saman med fleire fylkeskommunar langs kysten stilt krav til framtidsretta kollektivløysingar på både sjø og land utan bruk av fossil energi. Slikt vert det innovasjon og utvikling av.

Aker BP, Kværner og Equinor posisjonerer seg no for å gå inn i spanande farvatn med flytande havvind, noko som kan verta vårt neste industrieventyr.

I Sunnhordland har grupperinga bak ZEEDS teke mål av seg til å sjå på heile verdikjeda, frå produksjon og distribusjon av framtidas reine energikjelder, baserte på straum frå havvind med ammoniakk som energibærer, til ein oppgradert skipsflåte som kan nytta desse energistasjonane til havs.

Me elektrifiserer Noreg – ferjer, bilar, byggeplassar, anleggsbransje. Me bestiller nye propellfly for levering i 2030, og dei vil gå på elektrisitet. Hamner får landstraum, og sirkulærkonomi breier om seg.

Og kvifor skjer dette? Jo, fordi denne regjeringa har hatt langsiktige strategiar for omlegging av heile vårt næringsliv til å verta grønar og meir berekraftig. Gjennom vår politikktutvikling har me fokusert på dette eine – me må snu næringslivet vårt til å byggja opp kring fornybarsamfunnet. Samstundes bidreg dette til at me òg i framtida held posisjonen vår som verdsléiande innan maritim skipsfart. Dette gjer me gjennom utdannings-systemet, gjennom verkemiddelapparat, forskingsråd og innovasjonsprosjekt, gjennom katapultar og pilotprosjekt, gjennom utvikling av samfunnsstrukturar og langsiktig politikktutvikling og føreseielege rammevilkår.

Krava frå næringslivet om forenkling i byråkratiet og betre infrastruktur vert møtte med tiltak. Difor satsar me m.a. på ferjefri E39, me digitaliserer, og me effektiviserer.

Me har gjort mykje, men me har enno ein jobb å gjera. Enno har me eit stykke fram før me kan seia at me er eit utslippsfritt samfunn. Høgre kjem difor til å gjera meir av det som me ser verkar for eit betre klima og omstilling i næringslivet.

Aleksander Stokkebo (H) [21:42:10]: Jeg ble født i 1994, og det var et gledes år. Ikke fordi jeg kom til jorden, som for så vidt var kjekt for meg, men fordi FNs klimakonvensjon trådte i kraft og la rammene for et mer systematisk klimasamarbeid mellom verdens land.

Dessverre var det ikke nok. Fortsatt gikk verdens utslipp opp og det biologiske mangfoldet ned. Det var mye prat, og det var lite handling. Nå har vi ikke tid til å vente, og derfor er jeg veldig glad for at regjeringen prioriterer klima og bærekraft. Siden vi tok over, har utslippene gått ned. Samtidig vet vi at vi framover må gjøre langt mer.

Så er det slik at vi redder ikke verden med skam, men vi gjør det med handlekraft, teknologi og globalt samarbeid. Med Høyre i regjering skal Norge ta vår del av ansvaret.

La meg dra et par eksempler. Vi gjør for det første vårt for fornybar energi, for mer vann, offshore vind, sol til de mange hus og hjem og en egen hydrogenstrategi. Vi satser på karbonfangst og -lagring for å få ned utslippene fra industrien. Vi forbyr den unødvendige engangsplasten og doubler satsingen for renere hav og på FNs grønne klimafond. Vi slutter oss også til EUs klimasamarbeid, som forplikter politikere i hele Europa til å gjennomføre reelle utslippskutt som monner, og det blir med Høyre i regjering rekordmye til tog, buss og sykkel, slik at folk kan komme seg fram raskere og mer miljøvennlig. En av de ferskere nyhetene er et nullutslippsfond for næringstransporten på 1 mrd. kr og en egen strategi for grønnere skipsfart. Langs hele kysten bygges det nå landstrøm som får ned utslipp til luft og til sjø.

Vi tar også grep som ikke nødvendigvis er populære, men like fullt viktige. Neste år øker CO₂-avgiften. Forurensere skal betale, og det skal lønne seg å velge grønt. Samtidig senker vi skatten på arbeid og øker innsatsen på forskning og grønnere investeringer gjennom Enova og Nysnø Klimainvesteringer i Stavanger. Det gjør at norsk næringsliv blir mer konkurransedyktig og kan skape flere grønne jobber.

Verden trenger land som går foran og viser at det er mulig å omstille seg til en grønnere økonomi og samtidig ta vare på jobbene. Med Høyre bak roret er Norge et slikt land. Vi skal stoppe utslippene og ikke utviklingen.

Bengt Fasteraune (Sp) [21:45:17]: Regjeringen bruker råd og utvalg til å legge grunnlaget for egen politikk – en politikk som spriker i alle retninger. Regjeringen er ikke et tilfeldig offer for eksperter som foreskriver sentraliseringspolitikk. Regjeringen har en ganske god idé om hva som kommer ut i den andre enden når de oppnevner sine utvalg. Dette gjaldt også da de satte ned kraftskatteutvalget.

Kraftskatteutvalget hadde til oppgave å undersøke og klarlegge om en mulig endring av beskatning på vannkraft kunne bidra til mer effektiv drift, samt gi mer kraft og økte inntekter. Utvalget har bommet på alle punkter. I stedet foreslår de tiltak som fører til en utradering av Distrikts-Norge, og som vil endre store deler av det norske samfunn. De har hoppet bukk over hovedproblemet og gått løs på de kommunale skatteordningene. Dette er historieløst og virkelighetsfjernt. Gjennom dette forslaget vil staten kanalisere inntektene til seg selv og med et pennestøk fjerne en hundre år lang tradisjon med konsesjonsordninger. De bryter samfunnskontrakten og viderefører og øker grunnrentebeskatningen fra 37 pst. til 39 pst. De nuller ut de lovfestede ordninger for inntekter til kommunene – konsesjonskraft, konsesjonsavgift og eiendomsskatt. Kommuner som har avgitt og framover har tenkt å gi verdifulle naturressurser i et evighetsperspektiv, skal stå med lua i hånda og be landet om en godtgjørelse gjennom en naturressursbeskatning.

Naturressursskatten er en kompensasjon som er en del av det statlige inntektssystemet, som kommer i fra trekk fra rammeoverføringene som kommunene får fra staten. Dette er en tilfeldig ordning som er avhengig av politisk vilje.

Dette forslaget fratar lokalsamfunn rundt om i landet lovfestede direkte inntekter. Forslaget vil føre til et svik mot distriktskommuner og vannkraftproduserende kommuner. Staten svekker muligheten til en offensiv utbygging av norske vannkraftressurser. De svekker eierskapet til dem som har utviklet ren fornybar energi – dette midt i en klimadebatt som har som en av sine vik-

tigste målsettinger å framelske utviklingen av fornybar energi.

Et fellestrekk ved disse ekspertutvalgene ser ut til å være at de som omfattes av endringene, ikke er med. Kraftkommunene fikk ikke plass i kraftskatteutvalget, som konkluderte med at kommunene vil miste inntekter. Ekspertutvalg er ikke partsutvalg, var svaret Landsamanslutninga av Vasskraftkommunar, LVK, fikk.

Regjeringen har allerede sentralisert grunnleggende offentlige tjenester som politi og ambulanse. Nå ønsker Fremskrittspartiet og Høyre også å flytte kommunenes kraftpenger til Finansdepartementet i Oslo. For Opplands del vil inntektstapet være på nesten 200 mill. kr i året. Dersom disse forslagene hadde vært en realitet, er jeg rimelig sikker på at de nye kraftutbyggingene som nå er i gang i Nedre Otta og Rosten i Nord-Gudbrandsdal, ikke hadde blitt realisert – en investering på over 1,6 mrd. kr.

Kent Gudmundsen (H) [21:48:30]: Det går utvilsomt godt langs kysten vår, og vi har mange naturgitte fortrinn for videre vekst. Vi ser allerede at verdiskapingen er stor og arbeidsledigheten er veldig lav. Det gir oss et godt utgangspunkt når vi skal bygge videre for livskraftige lokalsamfunn i hele landet vårt. Men disse mulighetene alene skaper ikke trygge arbeidsplasser eller en framtid for ungene våre. Vi trenger nemlig en politikk som sier ja til mulighetene langs kysten, og vi trenger et utdanningssystem som gir mestring og ferdigheter til ungene våre.

Høyre i regjering har vært pådriver for både å ta i bruk mulighetene og ikke minst å satse på utdanning og forskning. Vi har med norsk teknologi og kompetanse klart å forene en forsvarlig og bærekraftig bruk av naturen sammen med vekst og flere trygge arbeidsplasser. De siste års satsinger har også bevist at det ikke bare går godt langs kysten, det går også godt i norsk skole. Flere lærer mer, færre faller fra, stadig flere lærere har fordypning i sine undervisningsfag, stadig flere går ut som masterutdannede lærere, og så mye som hver tidende søker til høyere utdanning ønsker å bli lærer. På videregående ser vi at flere tar yrkesutdanning og flere får læreplass. Flere bedrifter forsker, og rekorder settes i forsknings- og utviklingsarbeidet.

Vi setter altså stadig rekorder, og pilene peker i riktig retning. Da er det skremmende å høre på opposisjonen her i dag som vil endre kurs. Hva slags politikk de vil føre, er vanskelig å spå, men med Rødt, SV og MDG i framvekst og Arbeiderpartiet som går mot venstre, bør flere merke seg den mulig distriktsfiendtlige politikken en sånn politisk allianse vil kunne føre. I sum er de mot oppdrett, som gir flere trygge jobber og mer bærekraftig mat. De er mot uttak av mineraler, som gir flere trygge

jobber, og som er nødvendig for det grønne skiftet. De er mot vekst i turisme, som gir flere trygge arbeidsplasser og bidrar til aktivitet i store og små lokalsamfunn. Og de er mot opptak av mer gass, som gir flere trygge arbeidsplasser, og som kan erstatte europeiske kullkraftverk, for å nevne noe.

På kunnskapsfeltet viste de rød-grønne i sin tid liten vilje – verken til å satse på flere lærere eller til å satse stort på videreutdanning. Nå er de mot at kompetansekravene skal gjelde alle lærere, og står for en politikk hvor det ikke er så viktig at alle ungene våre får undervisning fra lærere med fordypning i faget. Der Høyre og regjeringen fokuserer på flere dyktigere lærere og kunnskap, får skolematen oppmerksomheten på venstresiden. Der de rød-grønne krangler på bakrommet, må de gjerne harselere over at vi har meningsbrytning på borgerlig side, men den politiske kursen er i alle fall ikke usikker og spriker ikke i alle retninger. Vi har stø kurs. Vi tar i bruk mulighetene her i landet, vi gir ungene våre en skole med kunnskap og mestring, vi ruster næringslivet mot global konkurranse og skaper vekst, utvikling og en god framtid for kysten vår og for hele landet.

Steinar Ness (Sp) [21:51:38]: Eg vil starte med å gjeros for stortingspresidentens kloke ord om demokratiet vårt ved den høgtidelege opninga i går. Vi må byggje til litt til demokratiske tradisjonar, demokratiske spelereglar og våre berande institusjonar. Den auka valdeltakinga er det grunn til å gle seg over, men i debatten i dag oppfører alle talarane frå dei fire regjeringspartia seg som om det ikkje er gjennomført verken valkamp eller val. Tilbakegangen for alle dei fire partia synest ikkje å ha gjort inntrykk. Ikkje på eitt einaste punkt ser regjeringspartia grunn til å endre kurs.

Sjølv om Senterpartiet har gjort eit godt val, hender det ofte eg treffer folk som er usamde med oss, men talarane frå regjeringspartia treffer berre folk som er samde med dei. Sjølvi politiet, der 80 pst. synest reforma er dårleg, treffer dei berre folk som skryter av reforma og seier at ho er bra. Dei treffer heller ingen som er ueinige i tvangssamanslåing av fylke eller kommunar. Desse menneska som ein aldri møter, lyttar ein sjølvsagt ikkje til og tek heller ikkje på alvor.

Regjeringspartia har tydelegvis fasiten og berre behov for å snakke med seg sjølve og dei som er samde med dei. Eg synest mangelen på audmjukskap overfor det at det er gjennomført eit val som seier noko om folks oppleving av denne retninga, er ganske oppsiktsvekkjande. Så skal sjølvsagt folkevalde leie, men folkevalde skal òg kjenne folket sitt, og dei skal lytte til folket sitt. Det er slik vi byggjer eit demokrati der alle vert sett, høyrde og tekne på alvor, og det er slik vi også byggjer fellesskap og tillit.

Det andre som gjorde inntrykk i går, var preika til preses i Bispemøtet, Helga Haugland Byfuglien, i Oslo domkyrkje. Temaet for preika var miskunn – korleis vi oppfører oss overfor andre. Eg trur på eit fellesskap mellom menneske bygd på respekt og tillit. Eit ord seier at delt glede er dobbel glede, og delt sorg er halv sorg. Åleine er vi små. Tryggleik får vi i flokken. Mange små fellesskap summerer seg opp til større og større fellesskap. Dette fellesskapet treng òg institusjonelle rammer og møteplassar – det vere seg skular, forsamlingslokale, kyrkjer, kulturinstitusjonar, konsertlokale, pubar, moskear osv. Dette fellesskapet må også gje rom for ulikskap og ei hand til dei som fell utanfor. Miskunn skal ikkje stoppe ved eiga husdør, eiga kommunegrense eller eiga landegrense.

Tellef Inge Mørland (A) [21:54:49]: I trontalen sa regjeringen:

«Regjeringen vil beholde et samfunn med små forskjeller og tillit mellom folk.»

Og videre:

«Fattigdom og utenforskap skal bekjempes.»

Et av de viktigste områdene der vi virkelig kan bidra til å utjevne ulikhet og skape et samfunn med små forskjeller, er innen helse. Derfor styrker Arbeiderpartiet økonomien til våre felles sykehus med 3 mrd. kr år for år. Derfor har Arbeiderpartiet foreslått betydelige utvidelser av stønadsordningene innen tannhelse, fordi vi mener alle bør ha mulighet til nødvendig tannhelsebehandling. Derfor har vi satset på skolemat, fordi vi mener ingen barn skal måtte gå sultne på skolen. Kun gjennom å satse på fellesskapet kan vi få til et samfunn med små forskjeller og bekjempe fattigdom og utenforskap.

Høyreregjeringens resept er annerledes. Statsråd Høie har valgt en kurs der mitt sykehus, Sørlandet sykehus, nå må spare 178 mill. kr. Det gir neppe raskere og bedre pasientbehandling til flere. Høyreregjeringen har valgt innstramminger i stønadene til tannhelse framfor utvidelser. Høyreregjeringen synes heller ikke det er noe problem at anslagsvis 60 000 barn og unge ikke har med seg niste på skolen.

Vil man ha små forskjeller og mindre utenforskap, er ikke flere private løsninger løsningen. Dersom størrelsen på folks lommebok eller spørsmål om helseforsikring skal avgjøre om man får de beste helsetjenestene, får man også større forskjeller, ikke mindre.

For en liten stund siden kom det en medisin som kan hjelpe migrenepasienter som er ute av stand til å fungere i hverdagen. En månedsdose koster ca. 5 000 kr. For mange fungerer den medisinen så bra at de kommer seg tilbake på jobb. I mai utfordret jeg statsråd Høie til å godkjenne denne medisinen på blå resept. Han svarte: Vent til statsbudsjettet.

Nå er lekkasjen kommet, og Høyre og Høie har ikke penger til å hjelpe disse folkene. Fordi for mange er rammet av migrene, kommer de samlede kostnadene på over 100 mill. kr. Da er det et budsjettspørsmål, og da har ikke regjeringen råd til å prioritere å gjøre de syke friskere. Skatteuttak for å gjøre de rike rikere er viktigere.

Paradokset er at dersom migrenemedisinen reduserer sykefraværet med et par dager hver måned for hver enkelt pasient, har man fort spart inn igjen mye av kostnadene – for ikke å snakke om den gevinsten dette gir for livskvaliteten til den enkelte og familiene rundt dem. Nå kommer i stedet historiene fra folk som forteller at det finnes medisin, men de har ikke råd til å betale den, for de klarer ikke å jobbe uten den. Moralen i regjeringens politikk synes å være at gjør man det bare vanskelig nok å være syk, blir folk friske.

Det ser også ut til å gå i det samme sporet når det gjelder varslede kutt i arbeidsavklaringspenger og pensjon til uføre. Sjelden har vel uttrykket «det er bedre å være frisk og rik enn syk og fattig» passet bedre enn under denne regjeringen.

Landet trenger en annen kurs, der vi skal hjelpe de syke med å bli å friskere før vi hjelper de rike med å bli rikere. Det er det som vil gi små forskjeller i Norge, ikke høyreregjeringens politikk.

Jorid Juliussen Nordmelan (A) [21:58:05]: For tre år siden møtte jeg som vara under trontaledebatten, og den gangen var jeg veldig bekymret for signalene den da sittende Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen sendte til distriktene i sak etter sak. Det var helt konsekvent at de små tapte mens de store vant. Da er det sikkert mulig å forstå min frustrasjon når jeg nå tre år senere kan konstatere at ingenting har endret seg siden den gang.

Noe av det mest frustrerende er at det er veldig vanskelig å få tak i den politiske ambisjonen som ligger bak sentraliseringen. Distriktene rammes av kutt og nedleggelser, ofte gjennomført som rene symbolvedtak som angivelig skal gjøre landet mer effektivt.

Men blir vi egentlig mer effektive av lengre reiseveier og dårligere tilbud lokalt? Regjeringen tegnet nytt norgeskart uten først å tenke på hva slags oppgaver fylkene skulle ha. Ingenting ble sett i sammenheng med det allerede eksisterende lappeteppet av statlige regioner som vi har i landet, og tilbudet til folk i regionene har kommet i andre rekke.

Når vi nå omsider begynner å se at det kommer nye oppgaver til fylkene, følger det ikke med gjennomføringsmidler. Det samme gjelder for kommunene. Det kommer nye oppgaver og nye krav, men ikke nok midler. Distriktskommunene rammes hardest.

Vi så det samme denne uken. Domstolkommisjonen foreslår massiv nedleggelse av tingretter etter at re-

gjeringen nok en gang har bestilt ny struktur uten å tenke på innhold. Regjeringen ser ut til å tro at større alltid er bedre, og at små enheter ikke evner å prestere på lik linje som de store. Dette er direkte feil, og distriktene rammes hvis man ikke klarer å legge fra seg denne tankegangen. De siste ukene viser vel kanskje også at selv regjeringen kunne blitt litt mer effektiv om den hadde vært litt mindre.

Namdal tingrett, som nå er foreslått nedlagt, har god saksbehandlingstid, høy saksavvikling, god effektivitetsgrad og i tillegg få ankesaker – alle tegn på at den lille tingretten driver godt, uavhengig av størrelsen. Digitalisering kan også bidra til å styrke fagmiljøet mer, selv om folk sitter fysisk på ulike plasser. Disse og andre løs-

ninger kunne og burde vi diskutert i sammenheng med strukturen, men det har ikke regjeringen ønsket.

Det er viktig at vi hele tiden vurderer hvordan summen av ulike vedtak slår ut. Nå taper distriktene i reform etter reform, og hvis utviklingen får fortsette, vil vi snart slite med å ta hele landet i bruk. Det er vi ikke tjent med. Hvis by og land går hand i hand, skaper vi vinnere over hele landet. Vi står sterkere i lag når hele landet står samlet og alle drar i samme retning.

Presidenten: Klokken er da blitt 22, og Stortinget tar en pause i forhandlingene.

I morgen starter møtet klokken 9, og første taler er statsminister Erna Solberg.

– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 22.01.

